

A watercolor illustration of a man and a woman in a romantic embrace. The man, on the right, is wearing a dark suit and a tie, and is kissing the woman on the cheek. The woman, on the left, is wearing a light-colored, patterned dress and is smiling. The background is a soft, textured wash of grey and white with some dark spots and splatters.

Knizky.sk

Láska a pan
LEWISHAM

Herbert George Wells

**LÁSKA A PAN
LEWISHAM**

HERBERT GEORGE WELLS

eknizky.sk

Creative Commons License

Láska a pan Lewisham by eknizky.sk is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

Obsah

1. PŘEDVÁDÍ PANA LEWISHAMA.	1
2. KDYŽ VANE VÍTR.	9
3. PODIVUHODNÝ OBJEV.	19
4. SVRAŠTĚLÉ OBOČÍ.	25
5. ROZPAKY.	33
6. POHORŠLIVÝ VÝLET.	39
7. ZÚČTOVÁNÍ.	53
8. ŽIVOTNÍ DRÁHA V POPŘEDÍ.	65
9. ALICE HEYDINGEROVÁ.	73
10. V GALÉRII STARÉHO ŽELEZA.	79
11. ZJEVENÍ.	85
12. LEWISHAM JE ROZTRŽIT.	99
13. LEWISHAM NEDÁ SI ŘÍCI	103
14. PANĚ LAGUNOVO STANOVISKO.	113
15. LÁSKA NA ULICI.	121
16. SOUKROMÉ MYŠLENKY SLEČNY HEYDINGEROVY.	131
17. V RAFAELOVÉ GALERII.	137

18. SCHŮZKA PŘÁTEL POKROKU.	143
19. LEWISHAMOVO ROZLUŠTĚNÍ.	157
20. ŽIVOTNÍ DRÁHA JE ODLOŽENA.	165
21. DOMOV!	175
22. SVATEBNÍ PÍSEŇ.	179
23. PAN CHAFFERY DOMA.	187
24. VÁLEČNÉ TAŽENÍ POČÍNÁ.	211
25. PRVNÍ BITVA.	221
26. KOUZLO BLEDNE.	241
27. O JISTÉ SRÁŽCE.	249
28. RŮŽE PŘIŠLY.	265
29. TRNY A KVĚTY RŮŽÍ.	275
30. UTĚK.	289
31. V BATTERSEASKÉM PARKU.	301
32. KORUNA VÍTĚZSTVÍ.	311

PŘEDVÁDÍ PANA LEWISHAMA.

Úvodní kapitola sama nemá nic společného s Láskou — tento protivník neobjeví se, leč až ve třetí — a spatříme nyní pana Lewishama při jeho studiích. Bylo to před desíti léty a byl v té době asistentem na soukromé škole ve Whortley, Sussex, a jeho služné obnášelo čtyřicet liber ročně, z nichž musil věnovati patnáct šilinků týdně po dobu školního roku za pokojík u praní Mundayové v malém domku v Západní ulici. Říkalo se mu »pane« na rozdíl od větších hochů, jež učiti byla jeho povinnost a přísný předpis jim ukládal, aby ho takto oslovovali.

Jeho oděv byl kupován již hotový v obchodě, černá kazajka ztrnulého střihu byla zaprášena vpředu a na rukávech školní křidou, tvář pak měl měkkých rysů s pučícím teprve knírem. Byl to osmnáctiletý mladík dosti úhledného vzhledu, plavých vlasů, obyčejného účesu a s naprosto zbytečnými brýlemi na svém poněkud vyčnívajícím nose — nosil je chtěje vyhlížeti starším, aby zachoval si ve škole spíše kázeň. V okamžiku, kdy tato povídka začíná, byl právě ve své ložnici. Byla to podkrovní

2 Láska a pan Lewisham

světnice s malými vikýřovitými okénky, šikmým stropem a vypouklými stěnami, pokrytými, jak množství trhlin prozrazovalo, silnou vrstvou různého, staromódního, květovaného papíru.

Soudíc podle jeho pokojíku, pan Lewisham myslil málo na Lásku, avšak mnoho na Slávu, Nad hlavami postele ku příkladu, kam prostí lidé věsí hesla z Písma, hleděly se uplatniti následující pravdy, psané úhledným, pevným, mladistvě ozdobným rukopisem: — »Ve Vědění je Moc a Síla«, a »Co dovede jiný, dovedeš i ty«, při čemž »ty« týkalo se ovšem pana Lewishama.

Na tato pravidla nesmí zapomenouti ani na okamžik. Pan Lewisham viděl je vždy opět znova před sebou každého jitra, jakmile jen zdvihl hlavu s polštáře. Nad žlutě natřenou policí, kde nalézala se — v nedostatku jiného vhodnějšího místa — páně Lewishamova knihovna, byl pověšen »program«. V tomto programu byl rok 1892 označen jako rok, kdy pan Lewisham umínil si dosíci hodnosti bakaláře na londýnské universitě s »vyznamenáním ze všech předmětů«, rok 1895 pak jako termín pro jeho »zlatou . medalii«. Důsledně musily tu býti také lhůty pro vědecké práce a jiná pravidla života, vše s příslušnými daty. »Kdo chce ovládati ostatní, musí dříve ovládati sebe sama,« hlásil nápis na zdi nad umývadlem a vedle dveří nad nedělními kalhotami visela Carlylova podobizna.

To vše nebylo však pouhou pohružkou veškerenstvu; pan Lewisham započal již také skutečné své dílo. Tísňice

se na Shakespeara, Emersonovy Essaye a laciný Život Confuciův byly tu potřhané, pomazané školní knihy, množství výtečných příruček Poučné Knihovny v Dopisech, zápisníků a školních sešitů, inkoust (červený a černý) v mnohých laciných lahvičkách a pryžové razítko se jménem pana Lewishama. Pochvalné školní dekrety modré a zelené barvy za měřické výkresy, zkoušky z hvězdářství, fysiologie, přírodopisu a anorganické chemie zdobily třetí stěnu. Proti Carlylově podobizně pak byl rukou psaný seznam francouzských nepravidelných časoslov.

Nad umyvadlem, připevněn špendlíkem na strop klonící se až nebezpečně nízko v té podkrovní světnici visel rozvrh hodin. Pan Lewisham vstával o páté hodině a že to nebylo pouhé chvástání, dokazoval laciný americký budík na bedně s knihami. Kousky zvětralé čokolády na papírové podložce vedle postele podporovaly tento důkaz. »Frančtina do osmi,« velel rozvrh hodin úsečně. Na snídani bylo počítáno přesně dvacet minut, pak pětadvacet minut »literatury,« totiž učení se napaměť výtahům a vybraným místům z her Williama Shakespeara — a pak do školy a za povinností. Rozvrh hodin předpisoval pak dále latinské cvičení po návratu ze školy až do oběda (při jídle však opět »literatura«) a měnil své rozkazy pro zbytek čtyřiařiceti hodin podle toho kterého dne v týdnu. Ani jediného okamžiku pro Ďábla a jeho pokušení, ani jediného okamžiku zahálky. Teprve v sedmdesáti letech může mít člověk dosti důvěry k sobě a také dosti času, aby lenošil.

4 Láska a pan Lewisham

Pomněte však jen těch báječných výhod takového programu! O páté vzhůru a hned do práce zatím, co celý svět kolem vás ještě leží, rozespálý a s tupým mozkiem, probudí-li se a probudí se pouze, aby zamručel, nebo vzdychl a převalil se opět v náruč zapomnění, O osmé hodině již tři hodiny práce, tři hodiny náskoku ve vědění přede všemi. Jistý vynikající učenec mi kdysi řekl, že třeba jest asi tisíce hodin pilné práce, chceme-li se naučiti dobře cizímu jazyku — při čtvrtém, nebo pátém již mnohem méně — a tuto dobu získáte při takovém rozvrhu za jediný rok před snídaním. Jaké množství jazyků lze se takto naučiti — jako bychom sbírali houby po dešti! A pak »literatura« — jaké množství nových poznatků! Odpoledne pak matematika a jiné vědy. Může býti něco jednoduššího, nebo nádhernějšího? V šesti letech pan Lewisham bude pánem svých pěti nebo šesti jazyků, bude míti zdravé, rozsáhlé vzdělání, navykne si úžasné vytrvalosti a pilnosti a při tom bude mu stále ještě teprve čtyřiaadvacet. Bude míti již akademickou hodnost a bohatší životní podmínky. Vidíte, že nejedná se o nějakou dětinskou hračku. Kde bude pan Lewisham ve svém třicátém roce, těžko si představití. Program bude se snad ovšem měniti, podle toho, jak jeho zkušenosti a poměry budou vyžadovati, avšak duch toho všeho — duch toho všeho jest jako jasný plamen!

Seděl tu nyní proti malému podkrovnímu oknu píše, píše rychle na jiné žluté bedně, obrácené a prázdné, s koleny trčícími pohodlně její odtrženou stěnou. Na posteli

byly rozloženy knihy a litografované archy jeho vzdálených učitelů, podávajících čtenářům své vědomosti v dopisech. Nahlédnuvše do jeho rozvrhu hodin poznali byste, že překládá právě z latiny do angličtiny.

Pojednou rychlost jeho pera pozvolna se zmírnila. »U r i t m e Glyceraenitor« leželo před ním a zlobilo ho. »U r i t m e,« mručel a jeho oči zabloudily od knihy oknem k vikářově střeše naproti a jejím komínům obrostlým břečtanem. S počátku měl svrašťené obočí, pak se jeho tvář uklidnila. »U r i t m e!« Dal si pero do úst a ohlédl se po svém slovníku. U r a r e?

Pojednou výraz jeho tváře se změnil. Nesáhl po svém slovníku. Naslouchal lehkému zvuku kroků venku.

Náhle se vzchopil a napiav krk, vyhlédl svými zbytečnými brýlemi a okenní tabulkou dolů do ulice. Hledě přímo dolů, zahlédl klobouk okrášlený vkusně růžovým květem, ramena nějakého kabátku a právě jen hrot nosu a brady. Jistě je to ta cizinka, jež seděla předešlé neděle v kostele pod galerií vedle Frobisherových. Tehdy také viděl ji jen shora . . .

Hleděl za ní, až mu zmizela s očí. Mamě se pokoušel o nemožnost viděti kolem rohu. . .

Pak sebou trhl, zamračil se a vyňal opět pero z úst. »Té těkavosti!« řekl. »Každá maličkost mne vyruší! Kde jsem to byl? Aha!« Zaskřípal zuby chtěje uleviti své nevoli a usedl opět ponořiv kolena do obrácené bedny. »U r i t m e,« řekl, hryže konec pera a ohlížeje se po svém slovníku

Bylo to ve středu koncem března, měl volné půldne,

6 Láska a pan Lewisham

byl nádherný jarní den se zamžným ovzduším, oslnivě bílými obláčky na pronikavě modré obloze, vrhající zelenavé stíny mezi stromy a probouzející ptačtvo k radostnému jáсотu, den plný života a ruchu, pravý hlasatel léta? Dráždivost té tuchy byla ve vzduchu, vlahá půda rozvírala se nad bobtnajícími semeny a borové háje byly plny nepokoje rašících a otvírajících se pupenů, A nejen život matky Přírody probouzel se v půdě a ve vzduchu a ve stromech, nýbrž jeho probouzení se počalo ozývati i v mladistvé krvi páně Lewishamově, nutíc ho procitnouti k životu — k životu docela jiného druhu, než přikazoval mu jeho program a rozvrh hodin.

Viděl slovník vyčuhovati pod nějakými papíry, vyhledal »urit me,« zhodnotil skvoucí »nitor« Glyceřiných ramen a ochabl opět, aby se znovu zase vytrhl ze své malátnosti.

»Nedovedu upiati své pozornosti,« řekl pan Lewisham. Sejmul své zbytečné brýle, očistil je a zamžikal očima. Toho zpropadeného Horace a jeho dráždicích přívlastků! Procházka snad?

»Nepovolím,« řekl — nejistě — nasadil si opět brýle, opřel se lokty o svou bednu s hlučnou rozhodností a shrnul si oběma rukama vlasy přes uši...

Za pět minut přistihl se však při tom, jak pozoruje vlašťovky míhající se v modru nad vikářovou zahradou.

»Měl už kdy někdo takové trápení sám se sebou jako já?« tázal se nejistě ale divoce. »Nesmím si tak hověti — seděti při práci je počátek lenosti.«

Vstal tedy a počal pracovati dále, tím se však stalo, že viděl tím lépe ven na ulici. »Šla-li kolem rohu u pošty, objeví se nad plotem za zahradou,« dohadoval se neprozkoumaný dosud a neukázněný koutek páně Lewishamovy myslí

Neobjevila se. Patrně nešla vůbec kolem rohu poštovní budovy. Ku podivu, kam asi šla. Dala se snad nahoru městem ke stromořadí? . . . Pak pojednou nějaký mrak zastínil slunce, ozářená prve silnice zahalila se chladem a panu Lewishamovi podařilo se opanovati svou obraznost. »Matersaeva cupidinum.« »Nezkrotná matka chtěičů« — Horác (druhá kniha Od) byl autor určený universitou pro páně Lewishamovu immatrikulaci — a byl právě přeložen až k tomuto prorockému místu.

Jakmile kostelní hodiny odbily pět, pan Lewisham s přesností až příliš úzkostlivou pro studenta skutečně vážného zavřel svého Horáce, chopil se Shakespeara a sestupoval úzkým, točitým schodištěm bez koberců, vedoucím z jeho podkrovní světnice do společného pokoje, kde pil zpravidla čaj spolu se svou bytnou, paní Mundayovou. Tato dobrá paní byla sama a po několika frásích pan Lewisham otevřel svého Shakespeara a počal čísti dále od znaménka — které mimochodem řečeno, bylo uprostřed scény — pojídaje při tom mechanicky množství krajíců chleba se zavařeninou.

Paní Mundayová pozorovala ho přes své brýle a usuzovala, jak asi škodí to stálé čtení jeho očím, až zacinkání zvonku odvolalo ji do jejího krámku k nějakému

8 Láska a pan Lewisham

zákazníku. Pětadvacet minut před šestou uložil opět knihu v okenním výklenku, smetl si několik drobtů s kabátu, vzal svou čtyřhranou studentskou čapku a vydal se za svou večerní povinností připravit žáky na zítřek.

Západní ulice byla prázdná stkvíc se zlatem zapadajícího slunce. Krása západu ho upoutala tak, že zapomněl opakovati si místo z Jindřicha VIII., jímž měl se zabývati po celou cestu. Místo toho oddal se opět myšlenkám na ten vtíravý pohled, z okna na špičku nosíku a brady. V jeho očích objevil se výraz, jako by bloudil v dále. . .

Dveře školní budovy otevřel mu poslušný malý hoch drže v ruce »trest«, aby mu jej prohlédl.

Pan Lewisham pocítil zvláštní změnu, vstoupiv do školy. Dveře za ním zapadly. Sín se všemi svými školskými známkami, stěnami ze žlutě mramorovaných papírových tapet, dlouhými řadami věšáků na klobouky, stojanem pro deštníky pochybné jakosti, několika potřhanými čepicemi a pošpiněnou učebnicí, zdála se mu býti temnou a dusnou u porovnání se svěžím, jarým ovzduším březnového večera venku. Nezvyklý pocit šedosti učitelského života, šedosti života všech těch duší oddaných stálému studiu, procítl a pohasl opět v jeho mysli. Vzal »tres't«, napsaný pracně na třech stránkách školního sešitu a označil jej velkými G. E. L. napsanými přes celé strany. Slyšel známou mu směs zvuků se školního hřiště, vnikajících sem otevřenými dveřmi učební síně.

KDYŽ VANE VÍTR.

Vadou onoho rozvrhu hodin, opatření, jehož účelem bylo zapuditi d'ábly roztržitosti se životní dráhy páně Lewishamovy ke Slávě, byl nedostatek doložky zakazující stujdium mimo dům. Stalo se pak právě následujícího dne po onom nemístném vyhlédnutí z okna v předešlé kapitole, že tato mezera v rozvrhu hodin se stala patrna, dne možno-li ještě krásnějšího a vábnějšího, než byl jeho předchůdce, a o půl jedné s poledne místo aby se vrátil ze školy přímo do svého bytu, pan Lewisham pomocí onoho nedopatření vydal se — s Horácem v kapse — ke bráně parku a do aleje starých stromů, obkličujících širé whortleyské území. Podezření ohledně pohnutky k tomuto činu zhostil se k naprosté spokojenosti. V aleji — ježto cesta lam byla jen zřídka navštěvována — mohl doufati, že nebude vyrušován ve své četbě. Vábný čistý vzdúch a přímý postoj jsou jistě daleko lepší, než seděti v dusném, zmalátňujícím ovzduší ložnice. Čerstvý vzdúch pod širým nebem jest nesporně zdravý, osvěžující a sílící.,

10 Láska a pan Lewisham

Den byl větrný a ve větvích rašících stromů to ustavičně šumělo a šustilo.

Ve spleti korun bylo plno zlatých slunečních paprsků a nižší větve počaly se již zdobiti novou svěží zelení.

»Tu, n i s i v e n t i s d e b e s l u d i b r i u m, c a v e,« bylo vhodným předmětem páně Lewishamových myšlenek a snažil se mechanicky držeti knihu otevřenu na třech místech současně, na textu, v poznámkách a doslovném překladu hledaje právě ve slovníku »ludibrium«, když jeho pozornost bloudící nebezpečně blízko u hořejšího okraje stránky přesmykla se přes okraj a zatoulala se s neobyčejnou rychlostí dále alejí...

Nějaké děvče se slaměným kloboukem, zdobeným bílým květem, kráčelo proti němu. Zabývala se právě také literním uměním. Skutečně psala něco tak horlivě, že ho patrně ani nepostřehla.

Nezvyklé vzrušení zmocnilo se pana Lewishama — vzrušení, Jež naprosto nelze přičísti navrub pouhé domněnce nahodilého setkání. Zaslechl ve svých uších jakýsi šepot a znělo to podezřele, jako; »To je ona!« Ubíral se dále ku předu s prsty v knize, hotov hledati útočiště ihned opět na jejích stránkách, kdyby děvče vzhlédlo, a pozoroval ji přes okraj knihy. »Ludibrium« zmizelo pro něho náhle se světa. Patrně nemá ani tušení o jeho přítomnosti, usoudil, tak zabrána jest do své práce, ať již píše cokoli. Hádal, co by to mohlo asi býti. Její tvář nakloněna poněkud ku předu, zdála se ještě dětská. Její krátké sukně vlající větrem odkrývala jí stěvíce a kotníky.

Všiml si její lehké, půvabné chůze. Postava plna zdraví a světla, zalitá sluncem, kráčela tu proti němu, něco, jak pak vzpomínal s jistým úžasem, naprosto mimo jeho program a rozvrh.

Blíž a blíže přicházela, s očima stále sklopenýma. Byl pln jakési neurčité, bláhové předtuchy něčeho neočekávaného. Ku podivu, že ho nevidí. Počal očekávat téměř s mučivou netrpělivostí okamžik, kdy vzhledne, ačkoli co tu vlastně bylo očekávat —! Myslil na to, co asi to děvče uvidí, až ho postřehne, hádal, kde mu asi právě visí trapez jeho čepice — zakrýval mu někdy dokonce jedno oko. Ovšem, že bylo naprosto nemožno, aby si sáhl na hlavu a přesvědčil se. Nechybělo mnoho, aby se byl chvěl rozčilením. Jeho chůze, úkon zpravidla naprosto automatický, stala se nejistá a namáhala ho jaksí. Někdo by byl myslil, že se snad dosud nikdy nesetkal s lidskou bytostí. Stále blíže, deset sáhů nyní, devět, osm. Projdu snad kolem něho nevzhlednouc ani? . . .

Pak jejich zraky se setkaly

Měla hnědé oči, pan Lewisham byl však pouhým diletantem, pokud šlo o ženské oči a nemohl najiti pro ně slov. Pohlédla mu plaše do tváře, a jak se zdálo, nic tam nenašla. Odvrátila od něho oči opět mezi stromy, přešla mimo a nic nezůstalo před ním, než prázdná alej, sluncem zalitá, svěží zelení promítnutá prázdnota.

Bylo po všem.

Zdaleka odtud ozvalo se svištění větru a v okamžiku všechny větve kolem něho se chvěly a šustily a kmeny

12 Láska a pan Lewisham

praskaly pod silným závanem vichru. Zdálo se, jako by ho to chtělo zahrnouti dále od ní. Vybledlé suché listy, kdysi zelené a mladé, vznesly se do výše, honíce druh druhu, poletovaly, tančily a kroužily a pak něco velikého dopadlo mu vzadu na krk, uvázlo tam na jediný pouze okamžik a hnalo se dále kolem něho alejí.

Něco jasně bílého! Arch papíru — arch, na nějž ona psala!

Nemohl, jak se zdálo, dosti dlouho pochopiti situaci. Ohlédl se přes rameno a pojednou pochopil. Jeho neobratnost a nejapnost byla ta tam. S Horácem v ruce pustil se na honbu a po desíti krocích zmocnil se již té letící listiny. Obrátil se k děvčeti rdě se vítězstvím, s kořistí v ruce. Zdvihnuv papír viděl, co je na něm napsáno, avšak v tom okamžiku byl ještě tak pod vlivem situace, že si toho neuvědomil. Postoupil k ní a tu teprve porozuměl tomu, co viděl. Řádky stejné délky a se stejnými písmeny! Mohlo by tomu skutečně tak býti? Zarazil se. Pohlédl opět, svrašťuje obočí. Držel papír před sebou hledě naň nyní přímo. Bylo to psáno plněným perem a znělo to takto:

»Ž á k musí býti přesný«.

A pak opět:

»Ž á k musí býti přesný«.

A opět:

»Ž á k musí býti přesný«.

A stále tak po celé stránce a to chlapeckou rukou neobyčejně podobnou rukopisu Frobishera II.

Skutečně! »Vida!« řekl pan Lewisham zaražen novou

stránkou celé té příhody a zapomínaje úžasem, jak se chovati... Pamatoval velmi dobře okolnosti, za kterých uložil ten trest: Frobisher IL dopustil se nějaké nedbalosti a tím si jej přivodil. Shledav nyní, čeho se to děvče dopouštělo, měl pocit přičící se jaksi jistým neurčitým představám, jež si o ní učinil. Zdálo se mu, jako by ho nějak oklamala. To vše trvalo ovšem pouze okamžik.

Nyní ocitli se spolu tváří v tvář. »Mohla bych prosím, dostati zase svůj papír ?« řekla zajíkajíc se poněkud. Byla o nějaký palec menší postavy než on. Všiml jsi's jejích pootevřených rtů? řekla Matka Příroda neslyšně panu Lewishamovi — jak si pak připamatoval. V jejích očích jako by se mihl výraz nepokoje.

»Povídám,« řekl hlasem plným vážné výčitky, »Něco takového jste neměla dělati:«

»A co jsem udělala?«

»Zde to. Psáti tresity. Mým žákům.«

Pozdvihla obočí, svráстила je na okamžik a pohlédla na něho. »Vy jste pan Lewisham ?« tázala se líčíc naprostou nevědomost a překvapení.

Znala ho velmi dobře, což bylo také jednou z příčin, proč psala ten trest, avšak něco jí říkalo, aby se stavěla, jako by to nevěděla.

Pan Lewisham přikývl.

»Ach můj Bože! Pak jste mne tedy přistihl.«

»Obávám se, že ano«, řekl Lewisham. »Obávám se, že jsem vás skutečně přistihl.«

14 Láska a pan Lewisham

Pohlédli na sebe opět. Rozhodla se, že se pokusí uchlácholiti ho.

»Teddy Frobisher je můj bratranec. Víím, že to není v pořádku, ale myslila jsem, že má právě tolik na práci a byl tak v úzkých. A já neměla právě co dělati. Opravdu, nabídla jsem se sama ...«

Umlkla a pohlédla na něho. Myslíla, jak se zdálo, že tím již vše vysvětlila.

Setkání jejich zraků bylo naprosto odlišného druhu. On snažil se zastávatí své stanovisko pokud jde o školní tresty. »Nemáte dělati nic takového,« řekl, hledě na ni pevně.

Sklopila oči a pak mu pohlédla opět přímo do tváře. »Pravda,« řekla, »uznávám, že jsem chybila. Lituji toho skutečně.«

Způsob, jak sklopila oči a opět vzhlédla, měl opět jiný nepředvídaný účinek. Lewishamovi se zdálo, že hovoří spolu o něčem naprosto jiném, než o skutečném předmětu své rozmluvy; dojem zřejmě absurdní, jež bylo lze přičítati pouze jeho vzrušení. Pokusil se však vážně uhájiti svůj vyčítavý tón.

»Víte, byl bych to přece poznal podle rukopisu.«

»Ovšem že ano. Chybila jsem velice, že jsem ho přemluvila k něčemu takovému. Ale ujišťuji vás, že jsem tím byla sama vinna. Byl tak v úzkých! A myslila jsem —«

Odmlčela se opět a její tváře se poněkud zardělý. Pojednou, zcela nemístně, počala i jeho mladická tvář

planouti. Zdálo se mu, že je na čase zapuditi již pocit, že mluví o něčem jiném, než o čem skutečně mluvili.

»Ujišťuji vás,« řekl nyní velice vážně, »že neukládám nikdy trestu, leč je-li skutečně zasloužen. Je to moje zásada. Ano — hm — je to vždycky moje zásada. Dbám toho velice pečlivě.«

»Lituji toho skutečně,« přerušila ho upřímně, »bylo to ode mne hloupé.«

Lewisham pocítil pojednou zvláštní lítost, že se mu musí omlouvatí a ozval se znovu maje za to, že zahnal již ten nevhodný ruměnc se své tváře. »Nemyslím to tak,« řekl s jakýmsi opožděným chvatem. »Celkem vzato bylo to od vás velice laskavé — skutečně laskavé. A chánu — dovedu oceniti vaši — hm — vaši laskavost . . .«

»Napadlo mi to jen tak, a nvní ubohý malý Teddy si to odnese, že připustil, abych —«

»Oh nikoli.« řekl pan Lewisham použiv příležitosti a snaže se, aby se sám neusmál při tom, co mluví. »Nebylo mou věcí čisti to, když jsem to zdvihl — naprosto to nebylo mou věcí. Následkem toho —«

»Nebudete tomu věnovati pozornosti? Skutečně?«

»Zajisté.« řekl nan Lewisham.

Její tvář se ozářila úsměvem a pan Lewisham se rozplýval laskavostí. »Oh, to nic není — je to s mé strany zcela na místě, víte,«

»Avšak mnozí by si tak nepočínali. Páni učitelové nejsou zpravidla tak — rytířští.«

16 Láska a pan Lewisham

On byl rytířský! Ta věta působila jako ostruha.
Podlehl bláhovému popudu.

»Přejete-li si —« řekl.

»Co?«

»Nemusí to už psátí, ten trest totiž. Prominu mu jej.«

»Skutečně?«

»Ano, učiním tak.«

»Jste příliš laskav.«

»Oh, nestojí to za řeč,« řekl. »Není to nic tak velkého.

Myslíte-li skutečně . . .«

Byl nadšen svou nemístnou obětí spravedlnosti.

»Jste velice laskav,« řekla.

»Není to skutečně mc,« vysvětloval, »naprosto nic.«

»Mnozí by tak nejednali —«

»Vím.«

Pomlčka.

»Je to v pořádku,« řekl. »Skutečně.«

Byl by dal celý svět za to, kdyby ho ještě něco napadlo, něco vtipného a originelního, avšak nic nepřišlo.

Pomlčka se prodloužila. Ohlédla se přes rameno na prázdnou alej. To setkání — celá ta řada věcí dosud nevylovených blížila se k svému konci! Pohlédla na něho nerozhodné a usmála se opět. Podala mu ruku. Nepochyboval ani na okamžik, že to právě bylo na místě. Uchopil se jí pátraje marně ve své prázdné, pobouřené mysli.

»Jste velice laskav,« řekla opět podavši mu ruku

»Oh, nestojí to za to,« řekl pan Lewisham, hledaje

marně něco jiného, něco, co by mohlo být úvodem k jinému předmětu. Měla chladnou, hebkou, pevnou ruku, cítil rozkoš stisknův ji a tento počátek zapudil vše ostatní. Držel ji na okamžik, nic ho však nechtělo napadnouti.

Postřehli pojednou, že tu stojí držíce se za ruce, usmáli se oba, a cítili se v rozpacích. Potřásli si rukou jako důvěrní přátelé a stáhli neobratně své ruce nazpět. Obrátila se, pohlédla na něho plaše přes rameno a váhala. »S Bohem, « řekla a již kráčela opět dále.

Uklonil se za ní, smekl se starosvětskou zdvořilostí svou čapku a pak pojednou nejtajnější úkryty jeho mysli hlásily se ke slovu.

Sotva pooděšla nějakých šest kroků, když ji byl opět po boku,

»Vida,« řekl s mučivým pocitem vlastní ostýchavosti a nazdvihuje nešikovně čepici, jako by šel kolem nějakého pohřbu. »Ale co ten papír . . .«

»Ano,« řekla překvapena — zcela přirozeně, »Mohl bych jej dostati?«

»Proč?«

Cítil rozkoš až se zajíkal, jako by klouzal po sněhovém svahu, »Rád bych jej měl.«

Usmála se zdvihnuvši obočí, avšak jeho vzrušení bylo příliš silné, než aby se mohl také usmáti. »Hledte!« řekla, ukazujíc papír smačkaný zatím v kuličku, Usmála se opět — jaksi nuceně.

»Nevadí,« řekl pan Lewisham usmáv se taktěž.

Zmocnil se papíru chtivým pohybem a rozbaloval jej chvějícími se prsty.

»Nezlobíte se?« řekl.

»Proč?«

»Nechám-li si to.«

»Proč bych se zlobila?«

Pomlčka. Jejich zraky setkaly se opět. Oba pocítili jakýsi zvláštní nepokoj, vědomí vzrušujícího mlčení.

»Skutečně musím již jítí,« řekla pojednou, rušíc zvláštní kouzlo té chvíle. Obrátila se a nechala ho státi se zmačkaným kusem papíru v ruce držící knihu, zatím co druhá ruka pozdvihla se opět k čepici k důstojnému pozdravu.

Hleděl za její vzdalující se postavou. Srdce mu bušilo nezvykle rychle. Jak lehká, jak vzdušná se zdála! Jako by malé zlaté vložky slunečních paprsků ji obléaly, jak tam kráčela. Šla rychle, pak zvolnila kroky pohlédši stranou jednou nebo dvakráte, nikoli však za sebe, až došla ke vchodu parku. Tu teprve ohlédla se na něho, vzdálená, malá rozkošná postava, kynula mu na rozloučenou a zmizela.

Jeho líce plály a oči mu svítily. Zvláštní — i dech se mu zatajil. Zíral dlouho na prázdný konec aleje. Pak obrátil zrak k trofeji, již tiskl pevně na zavřeného a zapomenutého Horáce ve své ruce.

PODIVUHODNÝ OBJEV.

V neděli bylo Lewishamovou povinností doprovoditi studenty dvakráte do kostela, Hoši seděli na galerii nad chorem tváří k varhanům a v pravém úhlu k ostatním věřícím. Bylo to nápadné místo a měl často mučivý pocit nevolnosti, leč byl-li právě v náladě přílišné marnivosti, kdy si představoval, že všichni ti lidé tam dole myslí asi na to, jak všechny jeho diplomy hodí se k jeho čelu. Myslíl v těch dobách často na své diplomy a své čelo, a málo na svou bodrou, zdravou tvář pod ním. (Abychom řekli pravdu, nebylo na jeho čele vlastně nic zvláštního.) Zřídka jen pohlédl dolů do chrámu, maje představu, že setká se tam se všemi těmi zraky věřících soustředěnými na jeho tvář. A tak se stalo, že z rána nepostřehl ani, že lavice Frobisherových byla prázdná až do litanie.

Na večer však cestou do kostela Frobisherovi a jejich host přecházeli tržiště právě, když řada jeho hochů ubírala se po jeho západní straně. A host měl na sobě světlý nový šat, jako by již byly Velkonoce a její tvář, vroubena tmavými vlasy, budila zvláštní dojem svěžesti a vlídnosti.

20 Láska a pan Lewisham

Pohlédla na něho klidně! Cítil se býti v rozpacích a měl chut neviděti svou novou známou. Váhal a pak náhle smekl, jako by paní Frobisherové. Avšak ta, jak se zdálo, nepozorovala jeho pozdravu, který byl snad poněkud neočekáván. V tom však mladý Siddons upustil na zem zpěvník, zastavil se, aby jej zdvihl, a Lewisham by byl téměř přes něho upadl... Vešel do kostela v náladě naprostého zoufalství.

Avšak záhy dostalo se mu jakési útěchy. Usednuvši na své místo pohlédla nahoru na galerii, později pak, když poklekl k modlitbě, pohlédl nenápadně mezi prsty a spatřil, že vzhlédla opět vzhůru. Jistě že se mu neposmívala.

V té době mysl páně Lewishamova byla mu většinou neznámým ještě krajem. Mezi jiným myslil, že je stále touž důslednou, rozumnou lidskou bytostí, ačkoli pod vlivem jiných popudů nebyl již rozumným a ukázněným, nýbrž osobou čistě fantastickou a přístupnou dojmům. Hudba ku příkladu mocně na něho působila, a zejména účinek více hlasů v unisonu unášel ho téměř z jakékoli nálady ihned do říše fantasmie. A večerní pobožnost ve whortleyském kostele — při večerní pobožnosti užívalo se kostelních rouch — zpěv a hudba, mihotavý lesk četných svěc, svorná jednomyslnost toho mnohotvárného shromáždění dole, klekání, vstávání a hlasité odpovědi sboru předříkávajícímu duchovnímu, to vše ho vždy vzrušovalo. Budilo v něm nadšení, chcete-li, a měnilo prosu jeho života v poesii, A příležitost přisedší na pomoc přírodě v ženské podobě,

vzbudila ohlas jakési neurčité tuchy v jeho, právě nyní tak příliš vnímavém sluchu.

Druhý hymnus byl prostý, lidový, jednající o Víře, Naději a Lásce a každý jeho verš končil slovem »Láska«. Představte si tu píseň, protahovanou a článkovanou;

»Víra přejde v jasný obraz, Naděje se změní v rozkoš, Láska vzplane novou září, proto popřej nám Lásky.«

Při třetím opakování tohoto refrénu Lewisham pohlédl dolů a setkal se na krátký okamžik s jejím pohledem ...

Zaraziv se, přestal zpívat. Pak vědomí těch čtených tváří v dlouhých řadách dole ovládlo ho takou silou, že neodvážil se již pohlédnouti tam opět. Cítil, jak krev se mu žene do tváře.

Láska! Největší z těch tří. Největší ze všeho. Lepší než sláva. Lepší než učenost. Takovým způsobem vynořil se ten velký objev náhle v jeho myslí, zaplavil ji melodickými tóny písně a zbarvil mu čelo ruměncem citu. Pobožnost byla již pouhým fantastickým pozadím té velké skutečnosti, fantastickým pozadím úžasnému faktu: On, pan Lewisham, miluje.

»Amen«. Byl tak zaujat sám sebou, že pojednou shledal, že všichni již opět sedí na svých místech, a pouze on sám stál pln netušeného dosud nadšení. Usedl téměř křečovitě až, jak se mu zdálo, vzbudil tím ozvěnu pod klenbou chrámu.

Když pak vyšli do ztmívající se noci, zdálo se mu, že

22 Láska a pan Lewisham

ji všude vidí. Napadlo ho, že vyšla napřed a popoháněl hochy doufaje, že ji ještě dostihne. Prodírali se zástupem lidí ubírajících se k domovům. Má snad opět smeknouti? ... Byla to však jen Susie Hopbrowová ve světlém, barevném šatu — vrána v peří holubice. Měl podivný pocit úlevy a současně zklamání. Dnes večer jí už asi neuvidí.

Spěchal ze školy do svého bytu. Cítil nalehavou touhu býti sám. Vystoupil nahoru do svého pokojíka a usedl ke své obrácené bedně, na níž ležela otevřena Butlerova Analogie. Nedbal ani toho, aby rozsvítil jako obyčejně svíčku. Naklonil se jen nazad a s blaženým výrazem ve tváři zíral na osamělou hvězdu nad vikářovou zahradou.

Vytáhl z kapsy zmačkaný arch papíru, rozbilil a uhladil jej pečlivě, pohlédl na rukopis ne nepodobný písmu Frobishera II. a váhaje chvíli s dívčí téměř ostýchavostí, přitiskl ten poklad ke svým rtům. Program a Rozvrh hodin visely ve tmě jako pouzí duchové svého dřívějšího já.

Paní Mundayová volala ho třikráte k večeři.

Vyšel opět ven jakmile jen pojedl a bloudil pod hvězdami, až se ocitl na vršku za městem, kde vyhledal pěšinu na svahu, odkud viděl Frobisherův dům. Usoudil, že jediné osvětlené tam okno je její. A za záclonou paní Frobisherová, třicet osm, zaměstnávala se kadeřič si vlasy papírovými podložkami — užívala papírových, poněvadž prý jsou lepší pro vlasy — a uvažovala o různých susedech úryvkovitými větami spolu s panem Frobisherem, který již ležel v posteli. Pak pozdvihla svíčku, chtějíc vyšetřiti nějakou skvrnu na své pleti, jež ji poněkud znepokojila.

Venku pak pan Lewisham (osmnáct), stál hledě na vzdálené, matně růžově ozářené okno po dobrou půlhodinu,, až světlo pohaslo a dům zahalil se tmou. Pak hluboce vzdychl a vrátil se domů v povznešené náladě, všecek nadšen.

Probudil se druhého dne zrána ve velice vážné náladě nepamatuje však zcela jasně vše, co v noci zažil. Jeho zrak padl na hodinky. Bylo šest a on vůbec neslyšel budíka; ve skutečnosti bylo tomu tak, že budík nebyl natažen. Vyskočil ihned z postele a šlápl na své nejlepší kalhoty pohozené nedbale na zemi, místo, aby byly methodicky přeloženy přes židli jako obyčejně. Mydle si hlavu snažil se podle svých pravidel o opakování připamatovati si svou večerní četbu. Za nic na světě toho nedovedl. Pravdv se dopátral teprve navlékaje si košili. Jeho hlava snažíc se najít příslušný otvor zůstala pojednou nepohnuta a prázdné rukávy přestaly na chvíli kymáceti se vzduchem .

..

Pak hlava se zvolna objevila s výrazem úžasu na tváři. Vzpomněl si na vše. Vzpomněl na to prostě jako na pouhou nahou skutečnost, bez sebe menšího odstínu vzrušení. S veškerou tou bezbarvou jasností, s neromantickou bezbarvitostí časného jitra ...

Ano. Nyní to viděl určitě před sebou. Včera nebylo žádné večerní četby. Byl zamilován.

Tento závěr narazil však jaksi na něco neurčitého v

24 Láska a pan Lewisham

jeho mysli. Stál chvíli zíraje před sebe a pak počal zamyšlen rozhlížeti se po knoflíku k límci. Stanul před svým Programem a zahleděl se naň.

SVRAŠTĚLÉ OBOČÍ.

»Práce musí býti však vykonána,« řekl pan Lewisham,

Dosud nikdy nepředstavovaly se mu však tak živě neobyčejně výhody studia pod širým nebem. Před snídání četl půl hodiny procházeje se podél palouku blíže Frcbisherových domu, po snídání pak, než bylo mu jíti do školy, prošel se stromořadím s knihou v ruce, a podobně vrátil se ze školy domů oklikou týmž stromořadím a pak opět zpět ke stromořadí na třicet minut před odpoledním vyučováním. Pokud pan Lewisham nehleděl přes okraj své knihy v těchto chvílích studia pod širým nebem, hleděl většinou zpět přes rameno. A posléze koho spatřil, než —!

Spatřil ji jen koutkem svého oka a obrátil se opět rychle stavě se, jako by jí nebyl postřehl. Celé jeho já bylo pojednou prozářeno vzrušením, Ruce držící knihu svíraly ji neobyčejně silně, Neohlédl se již, kráčeje zvolna a vytrvale ku předu čta nějakou ódu, jíž by nebyl dovedl přeložiti za cenu svého života a naslouchaje napiatě jejím blížícím se krokům. A po nekonečné téměř, jak se mu

zdálo, době zaslechl zblízka její kroky a šelest jejích sukní za sebou.

Měl pocit, jako by mu někdo chtěl obrátiti hlavu tím směrem železným svěrákem.

»Pane Lewishame,« ozvala se blízko a otočil se téměř křečovitým pohybem. Smekl neobratně čepici.

Teprve po chvíli ho napadlo, aby se chopil ruky, jíž mu podávala a držel ji pak, než ji opět stáhla zpět. »Jak jsem ráda, že jsem vás potkala,« řekla.

»Já také,« řekl Lewisham prostě.

Stáli tu hledíce druh na druhu po chvíli plnou významu a pak naznačila pohybem svůj úmysl jíti spolu s ním dále alejí. »Tak jsem si přála,« pokračovala hledíc si k nohám, »poděkovati vám za to, že jste to odpustil Teddymu. Proto jsem tak ráda, že jsem se s vámi setkala.« Lewisham vykročil kupředu po jejím boku. »A je to zvláštní náhoda, není-liž pravda,« řekla vzhlednuvši mu do tváře, »že jsem vás potkala opět na témž místě. Myslím .. . Ano. Na témž místě, kde jsme se setkali poprvé.«

Pan Lewisham nemohl vypraviti ze sebe slova.

»Přicházíte sem často?« tázala se.

»Dobře,« myslil si — a hlas zněl mu téměř chraptivě, když se ozval: »Nikoli — nikoli . . . totiž ... alespoň ne často. Tu a tam. Líbí se mi tu, mohu zde čísti a studovati. Je tu tak ticho.«

»Čtete asi mnoho?«

»Učí-li někdo, musí mnoho čísti.«

»Vy však . . .«

»Čtu velice rád, na každý způsob. A vy?«

»Miluji knihy.«

Pana Lewishama těšilo, že ona miluje knihy. Byl by býval zklamán, kdy byla odpověděla jinak. Řekla to však tak upřímně, s takovou vervou. Ona miluje knihy! Čte velice ráda. To je znamenité. Snad mu tím spíše porozumí. »Ne- jsem ovšem,« pokračovala, »tak vzdělána, jako jiní lidé. A pak mohu čísti knihy jen podle toho, jak se k nim právě dostanu.«

»Já rovněž,« řekl pan Lewisham, »pokud o to jde ... četla jste .. . Carlyla?«

Rozmluva plynula nyní hladce. Procházeli se bok po boku pod klenbou listoví. Pan Lewisham byl všecek nadšen, pln vznešených citů rušených pouze strachem, že by některý z jeho žáků mohl zde náhodou na ně přijít. Nečetla mnoho z Carlyla. Vždy si to tak přála, již jako malé děvče — slyšela o něm již tolik. Věděla, že je to velký spisovatel, skutečně velký spisovatel. Vše co od něho dosud četla, se jí líbilo. To může upřímně říci. Dosud nic jiného se jí tak nelíbilo. A viděla již také jeho dům v Chelsea.

Na Lewishama, jehož znalosti Londýna omezovaly se na několik výletů, na nějakých šest, sedm ojedinelých dnů, učinilo to silný dojem. Jako by ji to pojednou pozdvihlo k úrovni přátelských styků s tou vynikající osobností. Dosud nikdy ho nenapadlo, že i ti velcí spisovatelé někde bydlí. Udala nyní několik podrobností a Lewishamovi se zdálo, že vidí ten dům nejednou jasně před sebou. Ona prý bydlí

zcela blízko, pokračovala, není to dále, než pouhá procházka, v Claphamu. Okamžitě zapomněl na svůj nejasný dosud plán, že jí půjčí »S a r t o r R e s a r t u s« pocitiv pojednou touhu zvědět více o jejím domovu. »Clapham — to je téměř v samém Londýně, není-liž pravda?« řekl.

»Skoro,« odvětila, nejevila však chuti sdělit mu více o svých domácích poměrech. »Mám ráda Londýn,« prohlásila povšechně, »zejména v zimě.« A pokračovala pak v dalších chvalozpěvech na Londýn, jeho veřejné čítárny, krámy, množství lidí, příležitost »dělati co kdo chce,« koncerty, jež možno navštěvovati, divadla. (Zdalo se, že se pohybovala ve velice dobré společnosti). »Lze tam vždy něco vidět, stačí jen, vyjdete-li si na procházku,« řekla, »a zde člověk nemá ani co čísti, než několik nudných novel, a ani to ještě nových.«

Pan Lewisham musil s lítostí připustiti nedostatek kultury a duševní činnosti ve Whortley. Měl pocit, že stojí hluboko pod ní. Měl proti ní na své straně pouze své knihomolství a svá vysvědčení — ona však viděla Carlylův dům! »Zde dole,« pokračovala, »není ani o čem mluvit, leč o nějakých klepech.« To také byla pravda.

U záhybu cesty, kde za plotem rýsovaly se nádherné vrby na modré obloze se svými stříbřitými kočičkami a zlatým pelem, obrátili se jako by společným popudem a zamířili své kroky zpět. »Neměla jsem zde zkrátka nikoho,

s kým bych si byla mohla pohovořiti,« řekla. »Alespoň jak já rozumím hovoru.«

»Doufám,« ozval se Lewisham odhodlav se k rozhodnému kroku, »doufám, že snad, zůstanete-li ještě ve Whortley . . .«

Odmlčel se a ona sledujíc směr jeho pohledu, postřehla blížiti se nějakou objemnou, černou postavu. ». . . že bychom mohli,« pokračoval pan Lewisham, »setkati se snad opět náhodou.«

Nebyl dalek toho, vyzvati ji přímo k vědomé schůzce. Jistá rozkošná spleť pěšin, sledujících břeh řeky, tanula mu při tom na mysli. Avšak objevení se pana Jiřího Bonovera, ředitele whortleyské školy, jej ku podivu ochladilo. Nebylo pochyby, že Příroda sama postarala se, aby se ten mladý párek zde spolu setkal, avšak pokud je o Bonovera, dopustila se při tom trestuhodné nedbalosti. Nyní nechala je na holičkách a pan Lewisham s naprosto nepříjemnými pocity ocitl se tváří v tvář s typickým představitelem společenské organisace, jež staví se příkře inter ali a proti rozmluvám mladých, neženatých asistentů s druhým pohlavím.

». . . setkati se opět náhodou,« řekl pan Lewisham cítě jak ho odvaha pojednou opouští.

»Doufám taktéž,« odvětila.

Pomlčka. Rysy páně Bonoverovy a zejména jeho husté černé obočí byly již velice blízko, obočí, jak patrně, poněkud zdvižené, zřejmě za tím účelem, aby vyjádřilo mírné překvapení,

30 Láska a pan Lewisham

»To je myslím pan Bonover?« tázala se.

»Ano.«

Opět delší pomlčka.

Zastaví se snad a osloví je? Na všechnen zoůsob to trapné mlčení musí míti svůj konec. Pan Lewisham pátral ve své mysli po nějaké poznámce, jíž by zakryl příchod svého zaměstnavatele. K svému úžasu našel však ve své mysli naprostou pustinu. Napíнал všechny své duševní síly. Kdyby jen mohli o něčem hovořiti, kdyby jen mohli buditi dojem, že nejsou v rozpacích! Avšak jeho naprostá neschopnost říci něco byla výmluvným důkazem viny. Oh!

»Dnes je krásným den,« řekl pan Lewisham, »Není-liž pravda?«

Souhlasila s ním ochotně.

A v tem již pan Bonover kráčel kolem, s čelem téměř svaštělým a rty pevně sevřenými. Pan Lewisham smekl svou studentskou čapku a k jeho úžasu pan Bonover poděkoval patrně strojeným způsobem — mávnuv se zbytečným důrazem svým kněžským kloboukem — a minul je s pátravým pohledem plným nelibostí. Lewisham žasl, proč jeho představený upustil tentokráte od pouhého obvyklého kývnutí hlavou. Tím to hrozné setkání prozatím končilo.

Lewisham pocítil na chvíli silnou nevolí. Celkem vzato, proč by se Bonover nebo kdokoli jiný pletl do toho, zda mluví s děvčetem dle své libosti? Vždyť se s ní mohl seznámiti naprosto obvyklým a řádným způsobem, že si

byli představeni. Řekněme třeba, mladým Frobisherem. Nicméně Lewishamova jarní nálada přešla v mrazivou zimní. Cítil, že si počíná neobyčejně hloupě po celou další rozmluvu a rozkošný pocit dobrodružství a podnikavosti, který ho přiváděl v takové nadšení a vzrušení když s ní hovořil, zmenšil a scvrkl se nyní uboze, Byl rád — skutečně rád — když jejich setkání přiblížilo se k svému konci.

U vrat parku podala mu ruku. » Obávám se, že jsem vám zkazila dnes vaši četbu,« řekla.

»Ani sebe méně,« odvětil pan Lewisham rozechvívaje se poněkud. »Nepamatuji, kdy jsem si tak mile pohovořil . . .«

»Porušila jsem tím tuším etiketu, že jsem vás oslovila, ale tak jsem si přála poděkovali vám . . .«

»Ani o tom již nemluvte,« řekl pan Lewisham, na něhož jaksi působilo slovo etiketa.

»S Bohem.« Stál váhaje u východu a dal se pak opět zpět do aleje, nechtěje, aby někdo pozoroval, že ji následuje příliš zblízka Západní třídou.

Pak kráčeje stále ještě směrem od ní, vzpomněl si pojednou, že jí nepůjčil knihy, jak zamýšlel, ba ani se nesmluvil, kdy a kde se s ní opět setká. Možno, že ona opustí již co nejdříve Whortley, chtějíc užítí opět příjemnějšího života v Claohamu. Zastavil se a stál chvíli nerozhodnut. Měl by snad za ní běžeti? Pak připamatoval si záhadný výraz Bonoverovy tváře. Usoudil, že následovali ji nyní bylo by příliš podezřelé. A přece ...

32 Láska a pan Lewisham

A tak tu stál v žalostné nerozhodnosti zatím, co minuty mýjely.

Posléze dostal se do svého bytu a přistihl paní Mundayovou již v polovici oběda.

»Vy se vždy zaberete do těch svých knih,« řekla paní Mundayová, cítíc k němu mateřský zájem, »a čtete a čtete a nevíte, jak je pozdě. A nyní máte oběd napolo studený a ani to pořádně neztrávíte, než půjdete do školy. Kazíte si tím jen žaludek.«

»Oh cožpak záleží na žaludku, paní Mundayová,« namítl pan Lewisham, vyrušen patrně z těžkého zadumání. »Nějak si to s ním již spravím.«

»Nu, mně by byl vždycky milejší rozumný, zdravý žaludek, než plná hlava,« tvrdila paní Mundayová.

»U mne je tomu však jinak,« — odsekl pan Lewisham a klesl opět do své chmurné zamlklosti.

(»Láry — fáry,« mínila paní Mundayová pro sebe.)

ROZPAKY.

Pan Bonover uváživ důkladně, jakého druhu pokyn by byl nejvíce na místě v tomto případě, použil k tomu odpoledne, když Lewisham dohlížel na hřišti. Úvodem prohodil několik poznámek o průběhu hry a stavu hráčů kriketu, a Lewisham souhlasil s ním, že Frobisher I. počíná si letos velice zdatně.

Pak nastala pomlčka a ředitel si jen něco pro sebe broukal. »Abych nezapomněl,« ozval se po chvíli opět, jako by chtěl zahájit rozhovor, pozoruje však při tom stále hru, »myslil jsem — hm — že jste zde ve Whortley cizincem.«

»Ano,« odvětil Lewisham, »je tomu tak.«

»Ale máte přece již nějaké známé v sousedství?«

Lewishama počal pojednou trápit kašel a uši — ty zpropadené uši — mu zčervenaly. »Ano,« řekl vzpomínaje se. »Oh ano, ovšem, mám jich několik.«

»Zdejší, myslím?«

»Ano — nikoli — zdejší právě nikoli.« Ruměncem rozšířil se mu od uší na tváře.

»Viděl jsem vás hovořiti,« pokračoval Bonover, »s nějakou mladou dámou v aleji. Její tvář zdála se mi jaksi známa. Kdo to je?«

Má snad říci, že je to známá Frobisherových? V tom případě Bonover mohl by svým úskočné vlídným způsobem promluvit s Frobishery rodiči a způsobiti jí nějakou nepřijemnost. »Je to,« řekl Lewisham rdě se do temna nad ztrátou své pravdomluvnosti a snižuje hlas téměř k šepotu, »nějaká ... — hm . . . stará známá mé matky. Setkal jsem se s ní kdysi v Salisbury.«

»Kde?«

»V Salisbury.«

»A jak se jmenuje?«

»Smithová,« řekl Lewisham poněkud ukvapeně a lituje té lži sotva jen mu přešla přes rty.

»Dobrá rána Harrisí!« zvolal Bonover a počal tleskati rukama. »Dobře hraješ, hochu.«

»Harris hraje skutečně velmi dobře,« poznamenal pan Lewisham.

»Velmi dobře,« souhlasil pan Bonover. »A — co jsem to chtěl říci? Ah ano! Vzpomněl jsem si, jak si jsou lidé na světě podobni. Je zde nějaká slečna Hendersonova — nebo Hensonova — bydlí u Frobisherových — zde ve městě, a je to pravý obraz té vaší slečny. . .«

»Smithovy,« řekl Lewisham, setkav se s jeho pohledem, při čemž jeho počáteční ruměncem přešel už ve tmavou červeň.

»To je zvláštní,« řekl Bonover, hledě na něho zamyšlen.

»Velice zvláštní,« mumlal Lewisham, proklínaje svou vlastní nejapnost a odvraceje zrak.

»Velice — velice zvláštní,« souhlasil Bonover.

»Abych řekl pravdu,« pokračoval Bonover, obraceje se již ke školní budově, »neočekával jsem toho od vás, pane Lewishame.«

»Co jste neočekával pane?«

Avšak pan Bonover stavěl se již, jako by neslyšet

»Proklatě!« řekl pan Lewisham, »Oh! — proklatě!« — naprosto nevhodný výraz a velice řídký v jeho ústech v té době. Uvažoval, nemá-li jíti za ředitelem a zeptati se, nevěří-li snad, co mu řekl. Bylo však příliš patrné, jaké odpovědi by se mu dostalo.

Stál chvíli nerozhodnut, pak se obrátil na patě a kráčel k domovu jaksi divokými kroky. Svaly se mu chvěly jak vykračoval a v tváři mu to trhalo. Pobouření jeho mysli přešlo posléze v pocit hněvu a nevole.

»Čert ho vem!« řekl pan Lewisham, uvažuje o celé té věci spolu s předměty své ložnice. »Proč u ďábla nestará se o své vlastní záležitosti?«

»Starejte se o své vlastní věci, pane!« houkl pan Lewisham na své umyvadlo. »Starejte se u čerta, pane, o své vlastní věci!«

Umyvadlo však nedalo se vyrušiti ze svého klidu.

»Osobujete si příliš mnoho práv, pane,« řekl pan

36 Láska a pan Lewisham

Lewisham poněkud mírněji, »Rozumějte mi! Jsem svým vlastním pánem mimo školu.«

Nicméně po čtyři dni a několik hodin po páně Bonoverově pokynu, pan Lewisham ho dbal do té míry, že upustil od studií pod širým nebem a snažil se usilovně, avšak s úspěchem stále menším, řídit se právě tak duchem, jako literou svého rozvrhu hodin. Většinou mořil se zvýšenými úkoly, plnil je s nucenou, avšak jalovou energií, nebo vyhlížel oknem. Jeho životní Program mu dokazoval, že stýkati se a mluvití opět s tím děvčetem znamenalo nové výtky, nepříjemnosti, překážky v jeho přípravě k universitnímu studiu, zkázu veškeré »kázně«, a nahlížel plnou oprávněnost těchto výstrah. Celá ta láska je nesmysl, není nic takového jako láska mimo pár hloupých novel. A hned na to jeho mysl měkla při vzpomínce na záblesk jejích očí ve stínu jejího širokého klobouku a musil ji nutiti zpět do pravých kolejí napětím veškeré své vůle. Ve čtvrtek vraceje se ze školy zahlédl ji z dálky na ulici a spěchal vyhnouti se jí hledě okázale opačným směrem. To však byl kritický okamžik. Hanbil se za to a v pátek jeho víra v lásku oživila opět, žehla ho a jeho srdce bylo plno lítosti nad promarněnými dny.

V sobotu ráno byl již tak zaujat myšlenkami na to děvče, že byl roztržit i v hodině, kdy učil nejreálnějšímu předmětu, algebře a když vyučování se chýlilo ke konci, byl rozhodnut a řítil se střemhlav do náruči osudu. Dnes odpoledne půjde, nechť se stane cokoli, a vyhledá ji a bude

s ní opět mluvíti. Myšlenka na Bonovera vynořila se mu v mysli jen, aby byla ihned opět zapuzena. A ostatně —

Bonover měl ve zvyku lehnouti si každého odpoledne na chvíli.

Ano, půjde a vyhledá ji a bude s ní mluvíti. Nic mu v tom nezabrání.

Jakmile jednou dospěl k tomuto rozhodnutí, jeho obraznost počala pracovati, vymýšlel co vše jí řekne, představoval si situace, jež by mohly nastati a bloudil záplavou neurčitých krásných snů o ní, Řekne jí to, řekne jí ono, jeho mysl nemohla než kroužiti ustavičně kolem jediné osy, jíž byl on sám v blažené posici zamilovaného, Jaký zbabělec byl, že se před ní skrýval tak dlouho! Nač jen myslil? Jak jí to bude moci vysvětliti, až se s ní skutečně setká? Dejme tomu, že by chtěl býti upřímný —

Uvažoval, pokud smí popustiti uzdu své upřímnosti, Uvěří mu, že jí neviděl tehdy ve čtvrtek? — bude-li jí to namlouvali?

A co nejhroznějšího — uprostřed toho všeho přišel Bonover žádaje ho, aby toho dne odpoledne převzal službu na hřišti za Dunkerleyho,

Dunkerley byl starší asistent, jediný kolega Lewishamův, Poslední stopa nespokojenosti zmizela z Bonoverova chování; žádal-li o nějakou ochotu, byl to jeho autokratický způsob, jak nabízetí olivovou ratolest míru, Lewishamovi připadalo to však, jako krutý trest. Po jeden jediný strašný okamžik kolísal se na pokraji souhlasu

s touto žádostí. Pak mihl se mu jako blesk obraz té dlouhé odpolední služby — zatím co ona snad již bude skládali své věci k návratu do Claphamu, Zbledl, Pan Bonover hleděl pozorně na jeho tvář,

»Nemohu,« řekl Lewisham s odvahou, obmeziv se tak pouze na to, o čem byl sám přesvědčen a hledaje hned na to útočiště ve své nezkušené mysli k nějaké výmluvě, »Lituji, že vám nemohu vyhověti, avšak ... jsem již zadán . . . skutečně, jsem již zadán na odpoledne.«

Pan Bonover pozdvihl obočí při této příliš patrné lži a všechna laskavost s jeho tváře vyprchala. »Víte,« řekl, »moje paní očekává dnes návštěvu a potřebovali bychom pana Dunkerleyho ke croquetu . . .«

»Lituji,« řekl pan Lewisham stále rozhodně a bera při tom na vědomí, že Bonover bude hráti croquet.

»Nehrajete snad také náhodou croquet ?« tázal se Bonover.

»Nikoli,« řekl Lewisham, »naprosto se v něm nevyznám.«

»Kdyby pan Dunkerley vás požádal sám?« doléhal Bonover dále znaje Lewishamův smysl pro etiketu.

»Oh, není to z toho důvodu,« odvětil Lewisham a Bonover s obočím stále ještě zdviženým a s tváří jevící úžas a uraženou ješitnost opustil ho tu bledého, vzrušeného, udiveného vlastní odvahou.

POHORŠLIVÝ VÝLET.

Sotva že vyučování bylo skončeno, Lewisham opatřil s překotnou rychlostí vše, čeho bylo ještě třeba, aby splnil všechny své školní povinnosti a spěchal do svého bytu, chtěje využití času zbývajícího ještě, než oběd bude hotov. Nuže? .. . Nezdá se snad zcela poctivé vůči Lewishamovi, řekne-li se to; je snad pochybno, zda ohled mužského autora k jeho pohlaví neměl by mu ukládati více zdržlivosti, avšak jak nápis na stěně vedle podkrovního okénka páně Lewishamova tvrdil »Magna est veritas et prevalebit«. Pan Lewisham vykartáčoval si pečlivě vlasy, načechral si je malebně, vyšetřil dojem všech svých vázanek a vybral si bílou, oprášil si boty starým kapesníkem, převlékl si kalhoty, poněvadž všední byly již poněkud otřepeny na patách a načernil inkoustem lokte svého kabátu, kde švy byly již trochu pobledlé. A chtěje si býti ještě více jist sám sebou, zkoumal svůj zevnějšek v zrcadle s různých hledisek usoudiv, že by neškodilo, kdyby jeho nos poněkud méně vychníval ...

Sotva že bylo po obědě, vyšel a dal se nejkratší cestou k lukám, říká si při tom, že je mu lhostejno, kdyby se i setkal na ulici s Bonoverem. Nebyl si přesně ani vědom, co vlastně zamýšlí udělati, tolik mu však bylo jasno, že chce spatřiti opět děvče, s nímž se tehdy setkal v aleji. Byl si jist, že ji spatří. Pocit překážek dodával mu jen tím více odvahy a zvyšoval jeho rozkoš. Vystoupil po kamenných stupních vedoucích k návrší, odkud bylo lze viděti dům Frobisherových, totéž návrší, s něhož hleděl tehdy na okno jejích ložnice. Tam usedl založiv ruce a hledě přímo na dům.

Scházelo deset minut do dvou hodin. Když byly za dvacet minut tři, seděl tam dosud, jeho ruce vězely však hluboko v kapsách kazajky a mrač se kopal netrpělivě nohou do kamenného stupně. Svě zbytečné brýle zastrčil do kapsy — kde zůstaly pak po celé odpoledne — a posunul si čapku poněkud nazad odkrývaje chumáč kučeravých vlasů. Jeden nebo dva chodci přešli kolem něho, on však stavěl se, jako by jich neviděl a párek vrabců, honících se nad osením sluncem zalitým a čeřeným slabým vánkem byl hlavním předmětem jeho pozorování. Není pochybnosti, že to bylo zbytečno, avšak počal se na ni jaksi hněvati, když čas marně plynul. Jeho tvář nabývala zasmušilého výrazu.

Zaslechl, že někdo kráčí cestou za ním. Nechtěl se ohlédnouti — myšlenka, že by ho tu někdo viděl tak seděti, ho znepokojovala a mrzela. Jeho někdejší tak přílišná

opatrnost, byť i ji byl již překonal, stále ještě mu kalila ten odpolední podnik, kroky na cestě zastavily se blíže něho.

»Nehled tam,« řekl si Lewisham mezi zuby. A na to ozvaly se tajemné zvuky, silné šustění větvemi křovin a cosi jako lehká chůze po špičkách.

Zvědavost zmocnila se Lewishama a přemohla ho po nedlouhém zápasu. Ohlédl se a zde byla ona, zády k němu, natahující se po vysoké větévce kvetoucí trnky na druhé straně cesty. Zvláštní náhoda! Neviděla ho vůbec!

Nchy páně Lewishamovy přelétly v okamžiku ten prostor a doběhl k ní s takou horlivostí a spěchem, že dopadl do trnitého roští vedle ní. »Dovolte,« řekl příliš vzrušen než aby viděl, že se nikterak nepolekala.

»Pan Lewisham!« řekla líčíc překvapení a ustoupila, aby mohl lépe k trnkovému keři.

»Kterou větev chcete ?« zvolal rozjařen. »Nejbělejší? Nejvyšší? Kterou?«

»Zde tu,« řekla nazdařbůh, »tu s tím tmavým koncem.«

Záplava sněhobílých květů odrážela se od dubnové oblohy a Lewisham snaže se dostat k ní — nebyla právě nejpřístupnější — spatřil s jakýmsi fantastickým uspokojením dlouhé škrábnutí na své ruce, jizvu s počátku bílou, která však hned na to počala krváceti.

»Poněkud výše,« řekl přistoupiv vítězoslavně a všecek zadýchán, »tam jsou keře! ... to je něco jiného, než zde . . .«

42 Láska a pan Lewisham

Usmála se a hleděla na něho s mimovolným zalíbením, jak tu stál s tváří zardělou a planoucíma očima. V kostele na galerii s vážnou tváří dělal také dobrý dojem svým způsobem, nyní to však bylo něco jiného. »Kde?« tázala se, ač věděla dobře, že na míli cesty není zde takových trnkových křovin.

»Věděl jsem, že vás uvidím,« ozval se místo odpovědi, »cítíl jsem, že vás dne ještě uvidím.«

»Je to téměř naše poslední příležitost,« odvětila s rovněž tak nelíčenou upřímností. »V pondělí odjízďím již opět do Londýna.«

»Věděl jsem to!« zvolal vítězně. »Do Claphamu?« tázal se.

»Ano. Dostala jsem tam místo. Vy nevíte, že jsem stenografkou a písádkou na stroji; není-liž pravda? Je to tak. Vystoupila jsem právě ze školy. Nu a nyní se našel nějaký starý pán, který potřebuje pomocnici.«

»Vy tedy umíte těsnopis?« tázal se. »Poznal jsem to na vašem písmu . . . mám ten papír dosud. «

Usmála se a nadzvedla obočí. »Zde,« pokračoval Lewisham, ukazuje na svou náprsní kapsu.

»Zde tou cestou,« řekl — jejich rozmluva byla ku podivu nesouvislá — »o něco dále zde tou cestou, na vršek a dolů, jsou tam vrátka a pak se přijde na jinou cestu, která vede po břehu řeky. Byla jste tam už někdy?«

»Nikdy,« odvětila.

»Je to nejhezčí procházka ve Whortley. Můžete tam

jíti až k Immeringu. Musíte se tam podívat — než odjedete.«

»Nyní?« tázala se s jásajícím zrakem, »Proč ne?«

»Rekla jsem paní Frobisherové, že o čtvrté budu opět doma,« odvětila,

»Je to procházka, o kterou nesmíte přijíti« »Skutečně?«

»Stromy již raší,« řekl Lewisham, »všude plno květů a na řece je všude miliony malých bílých květů, Nevím, jak se jmenují, jsou však překrásné .. Smím vám nésti tu větévkou?«

Jejich ruce se při tom mimovolně dotkly . . . a opět nastala významná pomlčka,

»Hleďte na ta oblaka,« řekl pojednou Lewisham, vzpomněv si opět na to, co chtěl před tím říci a kyná bílým chumáčem květů. »A hleďte na modrou oblohu mezi nimi.«

»Ano, je to překrásné. Nejkrásnější počasí zůstalo pro mne na konec. Poslední den, můj poslední den zde.«

A ti dva mladí lidé vykročili ku předu jako elektrisováni — k neskonalému úžasu paní Frobisherové, vyhlížející právě z podkrovního okna — nedbajíce ničeho, jako by celý svět byl okrášlen a ozářen pouze k jejich potěše. Těch věcí, jež objevili a sdělili si navzájem toho odpoledne u řeky! — jaro bylo úchvatné, mladé listoví překrásné, pupeny na větvích neobyčejné, oblaka a obloha nádherná! — a to vše pronášeli s tváří výjimečné originalnosti! A jejich naivního úžasu, když shledali, jak

stejné pocity všechna ta krása budí v jejich nitru! Zdálo se jim, že tomu ani nemohlo býti jinak, a že se musili spolu jednou setkatí.

Šli pěšinou mezi stromy podél břehu řeky a než ještě ušli tři sta sáhů, usmyslila si, že chce jiti jinou, úzkou pěšinkou blíže k vodě. A tak Lewisham musil vyhledati místo, kde by mohla sestoupiti se břehu, kde stromy nabízely jí vlídně své vyčnívající kořeny jako stupně, po nichž sestoupila ruku v jeho ruce.

A pak kousek hlíny na jeho tváři zavalil jim opět příležitost, aby jejich ruce se náhle setkaly a opět týž důvěrný šepot a významná pomlčka. A na to Lewisham pokusil se utrhnutí pro ní nějaký květ s nebezpečím, jak usoudili, vlastního života a podal jí jej maje botu plnou vody. U vrátek pak, kde pěšina odbočovala od řeky, překvapila ho neočekávaným činem vystoupivši na přelízku za jeho pomoci, odkud seskočila lehce a půvabně na druhou stranu.

Dali se směle přes palouky plné květů a Lewisham šel k zvláštní žádosti mezi ní a třemi jalůvkami — cítě se jako Perseus, když zaháněl mořského netvora. Á tak přišli ke mlýnu a dále příkrou stezkou k Immeringu. Cestou po lukách počal Lewisham hovořiti o jejím zaměstnání. »A jdete odtud skutečně proto, abyste nastoupila to místo?« řekl a přivedl ji tak k rozmluvě o sobě samé, kterémužto předmětu věnovala se se zvláštním nadšením. Byli tak zabráni v hovor, že nikdo z nich nepozoroval, jak obloha

se zachmuřila, až slabá prska přihradla se přímo nad jejich hlavy.

»Hleďte!« řekla. »Tam je nějaká kolna!« a dali se spolu do běhu. Utíkala smějíc se a přece rychle a lehce. Pomáhal jí oběma rukama houštím, osvobodil její sukně z objetí ostružinového keře a tak dostali se posléze do malé tmavé kolny skrývající velké brány plné rzi. Pozoroval ji, jak oddychuje po tom běhu.

Usedla na brány a rozmýšlela se. »Musím si sundali klobouk,« řekla, »zůstaly by na něm skvrny,« a tak poskytla mu příležitost obdivovati nádheru jejích kadeří — o níž ovšem nikdy nepochyboval. Naklonila se nad klobouk s kapesníkem v ruce otírajíc pečlivě stříbrné kapky deště. Lewisham stál u vchodu kolny hledě ven do kraje mlživým závojem dubnové pršky.

»Je zde dosti místa pro dva,« řekla.

Zakoktal něco, jako by se rozpakoval, pak ale vstoupil a usedl vedle ni, blízko vedle ní tak, že se jí téměř dotýkal. Cítil fantastickou touhu sevřít ji do náručí a políbili ji a přemohl ten šílený nápad pouze s napětím všech svých sil. »Ne- znám dosud ani vašeho jména,« řekl hledaje v rozmluvě útočiště před závratným vírem svých myšlenek.

»Hendersonová,« odvětila.

»Slečna Hendersonová?«

Usmála se na něho. »Ano — slečna Hendersonová.«

Její oči, celé ovzduší kolem ní bylo obdivuhodné. Dosud nikdy nezakusil takového pocitu, zvláštního

46 Láska a pan Lewisham

vzrušení, téměř jako slabé ozvěny slz. Byl by se rád zeptal na její křestní jméno. Byl by jí rád řekl »drahá«, chtěje vědět, co by tomu řekla. Vrhł se střemhlav do nesusvislého, podrobného líčení Bonovera a jak mu o ní lhal a nazval ji slečnou Smithovou a tím pomohl si nyní pro tu chvíli z krise rozčilení hraničící téměř s nepřičetností...

Šepot deště kolem nich ztichl a odumřel a sluneční paprsky zazářily opět jasně nad vzdálenými lesy za Immeringem. V tu chvíli nastala právě opět pomlčka plná odvážných myšlenek páně Lewishamových. Pojednou natáhl paži a položil ji tak, že byla za ní na okraji bran.

»Pojdme již,« ozvala se ihned, »Již přestalo pršet.«

»Zde ta pěšinka vede právě k Immeringu,« řekl pan Lewisham.

»Avšak, jsou již čtyři hodiny?«

Vytáhl hodinky a pozdvihl obočí. Bylo již téměř čtvrt na pět.

»Již jsou čtyři?« tázala se a oba ocitli se tváří v tvář svému rozloučení. Že Lewisham má nastoupiti »službu« o půl šesté, zdálo se mu naprosto nemístné. »Zajisté,« odvětil uvědomuje si jen pozvolna, co rozchod tentokrát znamená. »Musíte však již jít? Já — já bych s vámi tak rád mluvil.«

»Což pak jste se mnou nemluvil?«

»To nebylo to pravé. Ostatně — nikoli.«

Vstala hledíc na něho. »Slíbila jsem, že budu doma o čtvrté,« řekla. »Paní Frobisherová má společnost. ..«

»Snad se nám již nenaskytne příležitost, abychom se opět setkali.«

»Nuže?«

Lewisham pojednou nápadně zbledl.

»Neopouštějte mne,« řekl, přerušuje napiaté ticho náhlým steskem ve svém hlase. »Neopouštějte mne. Zůstaňte u mne ještě — alespoň chvíli . . . Mohla byste . . . mohla byste zblouditi.«

»Jak se zdá myslíte,« řekla nutíc se k úsměvu, « »že žiji bez jídla a bez pití.«

»Chtěl jsem vám toho tolik říci. Po prvé když jsem vás spatřil. . . s počátku jsem si netroufal . . . Netušil jsem, že byste mne vyslechla . . . A nyní, právě když jsem nejvíce šťasten, odcházíte.«

Umlkl náhle. Měla sklopené oči. »Nikoli,« řekla, kreslíc špičkou svého střevíce do písku. »Nikoli. Nepůjdu ještě.«

Lewisham se přemohl, že nevkřikl. »Půjdete se mnou do Immeringu?« zvolal, a když pak kráčeli dále úzkou pěšinou ve vlhké trávě, počal jí sdělovati s prostou upřímností, jak toužil po její společnosti.

»Nevyměnil bych to,« řekl pátraje po dosti velké oběti, »nedal bych to za — za nic na světě . . . Nepůjdu dnes večer do školy. Nedbám toho. Nedbám o nic, nechť se stane cokoli, jen když máme pro sebe dnešní odpoledne.«

»Já rovněž tak,« přiznávala.

»Děkuji vám, že jste přišla, a že jste se mnou,« řekl v návalu vděčnosti. »Oh, jak vám děkuji.« a nedal jí ruku. Přidala a stiskla ji a tak šli dále ruku v ruce, až se dostali na vesnickou silnici. Jejich odvážné rozhodnutí nedbati svých povinností za každou cenu vzbudilo v nich podivuhodný pocit družnosti a blízkosti. »Nebudu vám říkati slečna Hendersonová,« řekl. »Víte, že to není možno. Víte ... jaké je vaše křestní jméno?«

»Etelka«, odvětila.

»Etelka,« opakoval a pohlédl na ni sbíraje síly, aby se toho odvážil, »Etelka,« opakoval ještě jednou. »Je to krásné jméno. Avšak žádné jméno není dosti krásné pro vás, Etelko ... drahá.«

Malý hostinec v Immeringu byl vzadu za zahradou plnou žlutých fial a vítala je tam tlustá, bodrá žena, trvajíc tvrdošijně na tom, že jsou bratr a sestra říkajíc jim »miláckové«. Když proti tomu nic nenamítali, přinesla jim báječný čaj úžasně laciný. Lewishamovi nezamlouvala se příliš tato druhá vlastnost, připomínajíc mu jaksi jeho poměry. Avšak tomu čaji a chlebu, máslu a zavařenině nevyrovnal se žádný pokrm světa. Ve džbánku na stole byla kytice žlutých fial, neobyčejně vonných a Etelka je obdivovala, pročež ta stará, bodrá žena vnutila jí je, když opět odcházeli.

Teprve když opustili Immering, jejich výlet, abychom řekli pravdu, nabyl pohoršlivě tvářnosti. Slunce

bylo již jako zlatá koule nad modrými pahorky západu — měnic náš mladý párek v malé ohnivé postavy — a přece, místo aby se obrátili k domovu, zvolili si wentworthskou silnici mizící záhy ve forshawských lesích. Za těmi měsíci téměř v úplňku visel na modré obloze nad vrcholky stromů, matný jako přízrak nabývaje zvolna světla dle toho, jak slunce opouštělo oblohu ponechávajíc mu ji.

Vyšedše z Immeringu počali hovořiti o budoucnosti. A pro příliš mladé milence není jiné budoucnosti, než bezprostřední.

»Musíte mi psáti,« řekl a ona odvětila, že umí psáti jen takové hloupé dopisy. »Avšak já vám toho napíši celé stohy,« tvrdil on.

»Jak byste mi mohl psáti ?« tázala se a uvažovali pak o této nové překážce. Domů jí psáti nemůže — naprosto nemožno. O tom nebylo vůbec možno pochybovati. »Moje matka —« řekla a umlkla.

Ten zákaz ho zarazil, neboť těšil se již na ty dlouhé listy, jež jí bude posílati. Avšak nemohl přece nic jiného očekávati. Celý svět byl přepjatý — pln předsudků . . . Nádherné osamocení a d e u x.

Snad by mohla najíti nějaké místo, kam jí mohl posílati dopisy? Ona to však považovala za nebezpečné.

Tak ti dva mladí lidé šli spolu plni nadšení nad svým objevem lásky a přece tak plni plachosti a ostýchavosti svého mládí, že toho dne slovo Láska nepřestoupilo ani jednou jejich rtů. A přece, jak tak spolu šli a měkké šero se

počalo kolem nich kupiti, jejich slova i jejich srdce se spolu úzce sblížila. Jejich hovor zdál by se však tak všední, kdyby byl napsán s chladnou krví, že raději ho zde ani neuvedu. Jim ovšem nebyl nikterak všední.

Když konečně dostali se na silnici vedoucí k Whortley, zamklé stromoví bylo již černé jako inkoust, její tvář nabyla v měsíčním světle odstínu bledosti, stala se tím jímavější a oči se jí leskly jako hvězdy. Stále ještě nesla tu kvetoucí trnkovou snítku, s níž již téměř všechny květy opadaly. Žluté fialy vydávaly však stále ještě svou opojnou vůni. A daleko odtud whortleyská kapela tlumena vzdáleností hrajíc po prvé toho roku před vikářstvím, přednášela právě nasládlou, sentimentální píseň. Nevím, zda čtenář ji pamatuje, tu oblíbenou melodii časných osmdesátých let: —

»Sny pné touhy, sladkých vzpomínek budily opět obraz zašlých doób!«

bylo tak asi jejím obsahem; píseň pomalého tempa, měkkých tónů, provázená tlumeným tepotáním bubnu, pathetickým tepotáním bubnu, dodávajícím jí spíše jakési veselosti, jarosti nesrovnávající se s vážným obsahem slov. Naši mladí však soudili jinak,

» Miluji hudbu,« řekla ona,

»Já taktéž,« souhlasil on,

Sestupovali příkrou Západní ulicí přicházejíce blíže k hlučným zvukům plechů a bubnu a do polosvětla vrhaného žlutavými plameny svítlen, Několik lidí je

spatřilo, žasnouce nad zkázou mládeže za našich dnů a jeden ze svědků pak dokonce líčil jejich chování jako »skandální«. Pan Lewisham měl na hlavě svou studentskou čapku — nemohli se mýlit v jeho osobě, Šli kolem školní budovy a ve žlutavém světle okna spatřili pana Bonovera konajícího »služ- bu« za zpronevěřivšího se pomocníka. Teprve před domem Frobisherových se spolu rozloučili. —

»S Bohem,« řekl již po třetí. »S Bohem Etelko.«

Váhala. Pak náhle k němu přistoupila, pocítil na svých ramenou její ruce, na své tváři její měkké, teplé rty a než ji mohl zadržeti, vymkla se mu a zmizela ve stínech domu. »S Bohem«, ozval se ještě její jasný hlas z přítmní domu a zatím co on ještě hledal odpověď, dveře se otevřely.

Viděl ji, tmavou mezi dveřma zaslechl několik nejasných slov a pak dveře se zavřely a Lewisham tu stál samotný v měsíčním světle, s tvářemi planoucími ještě po jejím polibku . . .

Tak končil páně Lewishamův první den Lásky.

ZÚČTOVÁNÍ.

A po dnu Lásky přišly dni Zúčtování. Pan Lewisham žasl — byl téměř překonán — tímto Zúčtováním, jak se zvolna ale vytrvale rozvíjelo. Po celou neděli nalézal se ještě pod vlivem báječného sobotního blaženství a vypořádal se se svým zanedbaným Programem ujistiv jej, že ona je nyní jeho vůdčí hvězdou a že bude pro ni pracovali nyní ještě tisíckrát více a lépe, než by byl pracoval jen pro sebe. To ovšem nebylo pravda a přistihl se sám při tom, jak se divil, kam se poděla jeho chuť složit zkoušku z Butlerovy Analogie. Frobisherovi nebyli v kostele ani při první, ani při druhé pobožnosti. Hádal s jakousi úzkostí, proč asi?

Pondělek rozednil se chladný a jasný — jakýsi Herbert Spencer v podobě dne — a Lewisham ubíral se do školy hledě se všemožně přesvědčiti, že není důvodu k jakýmkoli obavám. Hoši si zrána horlivě něco šeptali, patrně o něm, a Frobisher II. byl silně vyhledáván. Lewisham zaslechl úryvek: »Maminka zuřila jak náleží,« sděloval právě Frobisher II.

O dvanácti došlo k rozmluvě s Bonoverem a starší asistent Dunkerley slyšel i zavřenými dveřmi učebny zvuk jejich rozčilených hlasů střídajících se v prudké hádce. Pak Lewisham přešel kolem něho s očima upřenýma ztrnule před sebe a s planoucí tváří.

Tím byla mysl Dunkerleyho připravena na zprávy, jichž se mu dostalo následujícího dne ráno při opravě školních sešitů. »Kdy?« tázal se Dunkerley.

»Na konec běhu,« odvětil Lewisham.

»Pro to děvče, jež bylo u Frobisherových?«

»Ano.«

»Bylo to hezké děvče. Ale zkazí vám to váš zápis v červnu,« řekl Dunkerley.

»Proto mne to také mrzí.«

»Můžete sotva čekat, že by vám dal dosti času, abyste se mohl připravit ke zkoušce.«

»Nedá,« odvětil Lewisham úsečně a otevřel první školní sešit. Připadlo mu obtížno hovořiti.

»Takový břídil,« řekl Dunkerley, »nu, ale co byste také mohl od něho očekávati, vždyť je rád, že odbyl sám alespoň nižší zkoušky.« Bonover neměl totiž vyšší školy a Dunkerley nemaje ještě vůbec žádných, byl rád vypínavý. A na to ponořil se i Dunkerley bruče něco soucitně do hromady školních úloh, jež bylo mu opravit. Teprve když hromada zmenšila se pouze na několik málo sešitů, ozval se opět — důmyslnou větou.

»A stvořil jest muže a ženu,« řekl škrtaje pilně v sešitu.

»Což (škrť, škrť) je zpropadeně krušné (škrť, škrť) pro ubohého školního asistenta.«

Zavřel prudce sešit a odhodil ho na zem. »Máte štěstí,« řekl, »myslil jsem stále, že já půjdu první z té zpropadené díry zde. Máte štěstí. Vždycky to zde tak dopadá. Člověk narazí na každém rohu na nějaké rodiče nebo jiného hlídače. Proto bych také nebyl pro život na venkově: je k tomu třeba proklaté dovednosti, aby tam člověk vydržel. Budu hleděti, jak jen budu moci, abych odtud vypálil také co nejdříve. Buďte jist.«

»A vrátíte se zase k těm svým patentům?«

»Nu ovšem, hochu, ovšem. Zase k těm patentům. Bože dej, abych se již dostal do Londýna, pak.. .«

»Myslím, že zaskočím také do Londýna,« řekl Lewisham.

A na to zkušený Dunkerley, jeden z nejochotnějších lidí na světě, zapomněl na čas na předmět své vlastní ctižádosti — snil stále o různých báječných patentech — a vyhledával mu zprostředkovatelské kanceláře. Opatřil mu seznam těchto nutných pomocníků pro asistenty různých škol na jejich potulkách za zkušenou — Orellana, Gabitty, Lancasterskou agenturu a všechny ostatní. Znal je všechny — byl s nimi již v důvěrném styku. Protloukal se tak světem už celých osm let. Kensington by byl ovšem nejlepší,« řekl Dunkerley, »ale lépe nespolehněte-li se na to. Pravím vám upřímně — štěstí se od vás odvrátilo.«

»Kensington« bylo označení, byl-li někdo připuštěn

na Normální Školu Věd v jižním Kensingtonu, po čemž toužil Lewisham jak se přiznal kdysi ve chvíli příliš velkého nadšení. Následkem nedostatečného počtu vědecky kvalifikovaných učitelů v Anglii ministerstvo vyučování zajišťovalo svobodnou návštěvu této své velké ústřední školy a guineu týdně vybraným mladým pedagogům, kteří se zavázali, že budou se věnovati učitelskému stavu, až skončí svá studia, Dunkerley ucházel se o to pravidelně po kolik let vždycky marně a Lewisham nerozpakoval se následovati jeho příkladu. Avšak Dunkerley nemohl se přece vykázati tolika pochvalnými vysvědčeními z dřívějších škol,

A tak Lewisham ztrávil část dne, již mu jeho »služba« ponechala volnou, skládaje a opisuje dopisy, aby je rozeslal různým jednatelstvím opatřujícím asistentská místa. Načrtl v nich krátce, avšak výstižně svůj dosavadní život, zdržev se déle při své kázni a výchovných methodách. Ku konci pak připojil dlouhý seznam svých vysvědčení a diplomů počínajíc s pochvalou za dobré chování z doby, kdy mu bylo osm let. Bylo třeba značného času, než pořídil opisy tohoto listu, jeho trpělivost však byla mu vydatnou pomocnicí. Prozkoumav důkladně svůj Rozvrh hodin určil polední přestávku ku » korespondenci.«

Shledal, že byl již po nějakou dobu pozadu ve svém studiu matematiky a klassiků a práce, již poslal svému dopisujícímu učiteli v těchto strastiplných dnech po setkání se s Bonoverem v aleji, byla mu vrácena s

poznámkou »pod průměr.« Něco takového se mu dosud nikdy nestalo a pobouřilo ho to do té míry, že po nějakou chvíli zabýval se myšlenkou odpovědi původci této potupy sarkastickým dopisem. A pak přišly velkonoční prázdniny a bylo mu jiti domů a sdělit matce, s úzkostlivým zamlčením podrobností, že opustí své místo ve Whortley. »Kde se ti tak dobře dařilo!« naříkala matka.

Ta stará dáma měla však přece jednu útěchu. Postřehla, že odložil své brýle — zapomněl vzít je s sebou — a její tajný strach, že syn si zničil studiem zrak, pomalu vyprchal.

Někdy měl chvíle neustálé lítosti nad tím bláhovým výletem. Jedna z těchto chvil dostavila se po prázdninách, kdy nutnost revise jeho Životního Programu připamatovala mu, poprvé v náležitě jasnosti, praktický následek jeho první- ního zápasu se všemi těmi tajemnými a mocnými vlivy, jež Jaro uvede v pohyb. Jeho sen o úspěchu a slávě byl mu příliš skutečným a drahým a poznaek, že splnění tohoto snu se notně opozdí, když jeho zápis na vysokou školu, bránu ke všem těm vznešeným věcem, byl nyní nejistý. působil mu skutečnou fysickou bolest v hrudi.

Vyskočil s perem v ruce uprostřed své práce a počal přecházeti pokojem. »Jaký hlupák jsem to byl!« křičel. »Jaký hlupák jsem to byl!«

Mrštil perem o zem a vrhl se střemhlav k špatně provedenému pokusu dívčí tváře, kráslicí stěnu jeho

pokoje, k viditelnému svědku svého otroctví. Strhl jej, roztrhal a rozházel kousky po podlaze

»Hlupák!«

Byla to útěcha — oprostil se definitivně. Zíral na okamžik upřeně na zkázu jíž způsobil a pak vrátil se opět k revisi svého rozvrhu hodin mumlaje něco o oslovství.

Měl však také jiné nálady, byť i nikoli tak časté. Očekával poštu dychtě daleko více zvě- děti adresu, pod kterou by jí mohl psáti, než po odpovědi na své opětovné dopisy jednatelstvím, jichž psaní odvrátilo často jeho pozornost od Horáce a od vyšší matematiky. Za takových příležitostí ztrávil daleko více času přemýšlením o dopisu, jež by jí napsal, než vyžadovalo dokonce i líčení všech jeho předností a dobrých vlastností školským agentům.

A přece jeho dopisy o místa byly znamenité skladby. Ke každému vzal si nové pero a jeho rukopis, alespoň na první stránce překonal dokonce i jeho obvyklou vysekou úroveň v krasopisu. A den míjel po dni a dopis, jež tak očekával, stále nepřicházel.

Jeho měnivé nálady byly komplikovány nad to ještě faktem, že přes jeho promyšlenou za- mlklost o tomto předmětu příčina jeho odchodu rozšířila se v úžasně krátkém čase po celém Whortley. Všichni měli za to, že byl přistižen při lehkomyšlném skutku a Etelčino chování bylo odsuzováno se shovívavou nevolí — lze-li této fráze v tom případě užiti — od všech místních dam. Hezká tvář je tak často v nadhledem na mladé muže. Nějaký hoch

— jeho uším dostalo se pak co proto — vykřikl jednou nahlas »Etelka,« když Lewisham šel kolem. Farář, farář toho známého druhu bledé tváře, kostnatý, vznětlivý, chodil nyní kolem něho jako by neuznával vůbec jeho existence. Paní Bonoverová použila první příležitosti, aby mu řekla, že je dosud »pouhý chlapec« a paní Frobisherová zasupěla dokonce výhruzně, setkavši se s ním jednou na ulici. Učinila to tak neočekávaně, že až uskočil.

Toto všeokecné, nepříznivé stanovisko vůči němu tísnilo ho někdy příliš, ač někdy opět shledával to dokonce zábavným a několikráte prohlásil Dunkerleymu, že toho nedbá ani za mák. Jindy opět namlouval sám sobě, že to snáší proni. Na každý způsob však musil to snášeti.

Mimo to počal také pociťovati, jak málo svět potřebuje mladého, devatenáctiletého muže — říkal o sobě, že je mu devatenáct, ač mu scházelo ještě několik měsíců do osmnácti — byť i mohl se vykázati pochvalami za dobré chování, pilnost, vědomosti v aritmetice a dalšími vysvědčeními podepsanými známým inženýrem na papíru s úředním znakem, potvrzující mi jeho vědomosti a obratnost v rýsování, námořní astronomii, fyziologii, přírodopisu, anorganické chemii a stavitelském kreslířství a svědčící o jeho energii a duševní síle. S počátku si představoval, že řiditelé škol budou se za ním honiti a nyní pojednou shledal, jak dychtivě honí se on za nimi. Počal psáti své žádosti o prázdné místo s jistou naléhavostí, jež mu však naprosto nepomohla. Jeho žádosti byly stále delší

a delší, až plnily celé čtyři archy dopisního papíru — každý za penny. »Mohu vás ujistiti,« psal, »že najdete ve mně věrného a spolehlivého pomocníka. « A mnoho jiného téhož druhu. Dunkerley upozornil ho na to, že Bonover ve vysvědčení jež mu vystavil, přešel otázku mravného chování a kázně nápadným způsobem, Bcnover však odepřel napravit to. Je prý ochoten učiniti vše. čím by pomohl Lewishamovi přes to, jak jen se k němu zachoval, avšak bohužel jeho svědomí mu nedovoluje . . .

Jednou nebo dvakráte Lewisham opsal nesprávně toto vysvědčení — leč nadarmo. A byla již druhá polovice května a Jižní Kensington mlčel. Budoucnost byla šedivá.

A v hloubi jeho těžkostí a strastí přišel od ní dopis. Byl psán strojem na tenkém papíru. »Drahý,« psala prostě a jemu se to zdálo nejsladším a ne;skvcstnějším ze všech možných oslovení, ač ve skutečnosti bylo tomu tak, že zapomněla jeho křestní jméno a později zapomněla vyplniti nějak mezeru, již pro ně nechala.

»Drahý! Nemohla jsem psáti dříve, poněvadž doma nemám nyní příležitosti, abych mohla psáti dopis a paní Frobisherová namluvila matce o Vás mnoho lží. Matka mne hrozně překvapila — nečekala jsem toho od ní. Neřekla mi ničeho. O tom Vám však sdělím více v jiném listu. Jsem příliš rozzlobena, než abych o tom mohla nyní již psáti. Nesmíte mi odpovědět, neboť k nám nesmíte mi posílati psaní. Není to možno. Myslím však na vás, drahý —»drahý« bylo vymazáno a opět napsáno — »a musím Vám to napsati a říci Vám to, a myslím na naši procházku i

kdybych Vám již nepsala. Mám nyní mnoho co dělati. Práce jest dosti těžká a bojím se, že k ní nestačím. Je těžko cítiti k něčemu zájem pouze proto, že člověk z toho musí býti živ, není-liž pravda? Myslím si někdy, že cítíte asi totéž ohledně školy. Zdá se mi však, že každý musí dělati právě to, co se mu nelíbí. Nevím, kdy opět přijdu do Whortley, přijdu-li tam kdy ještě vůbec, vy však patrně půjdete do Londýna. Paní Frobisherová namluvila ty nejhroznější věci. Bylo by hezké, kdybyste přišel do Londýna, neboť mohli bychom se pak snad opět setkati. V Chelsea je škola pro dospělé a každého jitra, když jdu kolem myslím na to, kdybyste tam tak byl. Vyšel byste jisté vždy ven ve své čapce, až bych šla kolem. Což kdybych vás tam tak jednoho dne pojednou spatřila!!«

A tak to šlo stále s několika jen málo informacemi a list končil pojednou, jako by byl useknut, »S Bohem drahý. S Bohem drahý,« naškrabaným tužkou. A pak ještě: »Vzpomeňte si také někdy na mne.«

Čta to a zejména nadpis »drahý,« Lewisham měl zvláštní pocit v hrdle a v hrudi, téměř jako by mu bylo do pláče. Místo toho se však rozesmál a četl list opět, přecházeje ve svém pokojíku sem a tam s očima zářícíma, drže ten drahocenný rukopis ve svých rukou. To »drahý« bylo právě, jako by jí slyšel — jako by se tu náhle byl ozval její hlas. Vzpomněl opět, jak se tehdy loučili a jak se ozval jasný a sladký ze stínu domu v měsíčním světle.

62 Láska a pan Lewisham

Avšak proč ono »i kdybych Vám již nepsala « a to náhlé zakončení? Nu ovšem, že na ni vzpomíná.

Byl to jediný dopis od ní. Netrvalo dlouho a jeho obálka byla stálým otevíráním potrhána.

Počátkem června cítil se pojednou příliš osamělým a stesk přešel v nesnesitelnou téměř touhu viděti ji opět. Zanášel se neurčitými sny, že odjede do Londýna, do Claphamu, aby ji vyhledal. Ale v Claphamu nenajdete někoho tak hned, jako ve Whortley. Ztrávil jednou celé odpoledne píše a znovu píše dlouhý dopis, připravuje si jej pro den, kdy se dozví její adresu. Dozví-li se jí vůbec. Potuloval se pak zoufale kolem vesnice a posléze o sedmé hodině vydal se na cestu a prošel krok za krokem celou cestu, jíž se spolu ubírali onoho památného dne.

V šeru té kolny vynasnažil se jak nejlépe jen mohl hovořit s ní, jako by tu byla přítomna. A vyslovil mnoho krásných, smělých věcí.

Vyhledal také tu malou tlustou stařenu se žlutými fialami a se svíčkou v okně, a vypil u ní láhev piva, tváře se při tom, jako při nějakém posvátném obřadu. Ta hodná žena tázala se ho, poněkud potměšile, na jeho sestru a slíbil jí, že ji tam jednoho dne opět přivede, »jistě že s ní sem přijdu,« ujišťoval. Hovor s tou malou stařenou otupil jaksi pocit opuštěnosti. A pak opět domů v měkkém šeru v melancholické náladě, jež přešla posléze ve stav téměř příjemný.

Následujícího pak dne nový »nápís« upoutal a

znepokojil paní Mundayovou, nápis současně tajemný i jaksi povědomý a to:

M i z p a h.

Bylo to starými anglickými písmenami, a jak patrně, velice pečlivě provedeno.

Kde to jen již viděla?

S počátku opanovalo to téměř celý ten pokojík stkvíc se jako prapor vítězství nad rozvrhem hodin a Programem života. Jednou to sice zmizelo, avšak následujícího dne objevilo se to tam ižž opět. Později teprve seznam uprázdněných míst na školách to poněkud zastínil a pak několik poznámek psaných tužkou na okraji.

Když pak posléze nastal čas, aby složil své věci a opustil Whortley, Lewisham sňal ten nápis a použil ho spolu s jinými vhodnými listinami — Program a Rozvrh hodin byly jeho nejbližšími sousedy — aby vyložil dno své žluté bedny, do níž uložil své knihy, hlavně knihy potřebné k přijímací zkoušce, jíž musil nyní odložit.

ŽIVOTNÍ DRÁHA V POPŘEDÍ.

Nyní přicházíme k mezeře dvou a půl roku a naše povídka navazuje opět s panem Lewishamem mnohem dospělejším, ba není to již mladík, nýbrž muž, dle zákona muž na každý způsob, muž jedenadvaceti let. Jejím jevištěm není již malá vesnička Whortley obklopená stromovím, sady a pastvinami, nýbrž šedý, rozsáhlý západní Londýn.

A naprosto to nezačíná s Etelkou, neboť její slibný druhý dopis již se nedostal do jeho rukou a ačkoli ztrávil mnohé odpoledne v prvních několika měsících svého pobytu v Londýně potuluje se Claphamem, tou vyprahlou pouští lidstva, k setkání, po němž tak toužil, nedošlo. Až pak posléze po způsobu mládí, jež dovede se vždy tak nádherně opět přivésti do pořádku tělem, srdcem i duší, počal zapomínati.

Jeho sháňka po nějakém místě skončila neočekávaně pomocí modrého papíru Dunkerlyho. Všecka ta vysvědčení měla, jak se zdálo, cenu pouze jako ozdoba zdí v jeho pokojíku a když Lewisham počal již zoufati,

že vůbec kdy ve svém životě dostane ještě nějaké místo, dostavila se pojednou jako zázrakem modrá listina z ministerstva vyučování, slibující báječné věci. Měl se odebrati do Londýna a měl dostávati guineu týdně za to, že bude poslouchali přednášky — přednášky, o nichž se mu ani nesnilo v dcbě jeho největší ctižádosti. Mezi jmény, mihajícími se mu před očima, byl Huxley — Huxley a pak Lockyer! Jaké báječné štěstí! Je se snad pak diviti, že po tato tři pamětihodná léta Životní dráha zaujímalá všecku jeho mysl?

Představte si ho na jeho cestě do Normální Školy Věd na počátku třetího roku jeho studií tam. (V pozdější době nazývali onu školu Královskou kollejí). V pravici nesl lesklý černý vak napěchovaný sešity, poznámkami a celou výzbrojí potřebnou pro nastávající přednášky; v levici pak nesl knihu, pro níž nebylo již ve vaku místa, knihu se zlatou ořízkou a jejíž vazba byla pečlivě chráněna hnědým papírovým obalem.

Doba, jež zatím uplynula, jevila se v podobě nenápadného ale přece patrného kníru, v několika dalších palcích výšky jeho postavy a v jeho jaksi méně strojeném držení. Neměl totiž již představy, že celý svět na něho hledí, jak tomu věřil ve svém osmnáctém roce. Pojednou počalo se mu rozednívati, že velmi mnoho lidí není si naprosto vědomo jeho existence, nebo že jest jim úplně lhostejný. Bylo-li však i méně strojené, bylo jeho chování nyní rozhodně sebevědomější — jako muže, který dovede se ve světě oháněti.

Jeho úbor byl — až na jednu výjimku — černý (poněkud ošumělý) — smutek stále nošený a už poněkud »vybledlý.« Smutek byl po jeho matce, která zemřela déle než rok před dobou, kdy opět počíná naše vypravování a zanechala mu majetek rovnající se téměř jednomu stu liber, částce, jíž Lewisham sřezil žárlivě ve spořitelně platě z ní pouze tak naléhavá vydání, jako taxy za přednášky, za knihy a nástroje, jež jeho skvělá životní dráha studenta vyžadovala, Neboť měl před sebou skutečně skvělou životní dráhu ipřes onen úraz ve Whortley, pohltivší jeho papírová vysvědčení jako žravý plamen.

(Pozorujíc ho madam, jistě byste si všimla hned jeho límce — běloskvoucího, s povrchem jako mokrá guma. Ač to nemá vlastně nic společného s touto povídkou, vím, že musím i s takovými věcmi počítati, než budu pokračovati, nechci-li se připraviti o pozornost svých čtenářek. Londýn má svá tajemství, avšak v první řadě toho skelného lesku jeho prádla! »Z laciných prádelen dostanete namodralé prádlo,« namítnou dámy. »Má modravé skvrny, potrhají je tam, zejména kolem dírek na límci. Ale zde ten límec . . .« Kdybyste však přihlédly blíže a kdybyste se pak posléze dotkly jeho límce — shledaly byste, že je patentní, gumový! Byl to límec, který se vyčistí na večer kartáčkem na zuby, pověsí se přes lenoch židle, aby oschl a hle, druhého dne jest opět jako nový. Byl to jediný límec na širém světě, jež měl ve svém majetku, ale ušetřil tím alespoň tři pence týdně a to je pro nastávajícího učitele věd, žijícího z jedné quineje týdně, vyplácené mu starostlivou, avšak

spořivou vládou, částka, s níž musí počítati. Lewisham přišel na tento límec jako na velký objev. Po prvé viděl jej ve výkladní skříní plné gumového zboží, kde ležel na dně skleněné nádoby, v níž proháněly se vesele zlaté rybky. A hned si umínil, že si jej opatří).

Čeho byste však nečekali, bylo, že nosil červenou vázanku — jasně červenou vázanku téže barvy, jako nosí železniční zřízenci na jihozápadní trati. Zbytek jeho zevnějšku nedával přece naprosto tušiti hejska, ba i své brýle, jež nosíval kdysi z pouhé ješitnosti, dávno již odložil. Jistě byste se zamyslili ... kde jste již viděli zástup lidí s takovými nápadnými červenými vázankami? Nuže musíme přiznati pravdu. Pan Lewisham stal se socialistou!

Ta červená vázanka byla ovšem pouze zevnější a viditelnou známkou jeho vnitřního, duchového vývoje. Lewisham, ač tak příliš zaujat požadavky své životní dráhy učeného muže, pročetl v té době svou Butlerovu Analogii, jakož i několik jiných knih; uvažoval a hloubal, měl své pochybnosti a vzýval Boha o »Víru« ve ztichlých nocích — »Víru«, již mělo se mu ihned dostat, záleželo-li Bohu na ochraně páně Lewishamové, již se mu však nicméně v této podobě nedostalo... A jeho představa o jeho určení v tomto světě nebyla již procházka od zkoušky ke zkoušce až ke vzdálenému cíli — k zájmům vědy v důvěře ve vůli Boží. Počal si již uvědomovati určité jevy v našem společenském řádu, jichž mu život ve Whortley neukazoval; počal cítiti cosi z té tupé všednosti života,

hraničící až s naprostou zubožeností a strastmi, jež udávají barvu tak mnohého lidského života v Londýně. Zejména jeden živý kontrast ulpěl mu symbolicky v jeho mysl. S jedné strany nakladači uhlí v ohradách u Westbournského Parku, stávkující, vyhublí, hladoví, děti žebrající v černém blátě ulic, řady zubožených otrhanců před místnostmi, kde se rozdělovala polévka; s druhé strany pak Westbourne Grove, o dvě ulice dále, skvělá řada nádherných krámů, množství kočárů plnicích ulice a zástupy kupujících a utrácujících, že znavený student v dřevných botách a ošumělých šatech spěchaje domů, sotva že se mohl prodrati tou záplavou sukní a hezkých, bezstarostných žen. Není pochybnosti, že ubohé vlastní pocity takového znaveného studenta stačily již, aby posoudil morálku tohoto zjevu. To však byl pouze jeden z celé řady význačných momentů.

Lewisham byl pevně přesvědčen, snad cítil to jaksi pudově, že nikdo neměl by býti šťasten zatím, co jeho bližní tonou v bídě a všechen ten lesk a nádhera kolem něho budila v něm dojem, jako by téměř byl svědkem nějakého zločinu. Dosud věřil, že každý je sám zodpověden za svůj život; v těch dobách stále ještě odměřoval stupeň duchovní úrovně u sebe i svých bližních. Pak přišel náhodou na »Pokrok a Chudobu« a několik ojedinělých čísel »Svobodného státu« a což přirozenějšího, než že přiklonil se ihned k teorii o prohnáných, lidstvu škodlivých kapitalistech a majitelích půdy a potlačovaných, nevinných mučednicích práce. Stal se ihned socialistou. Potřeba učiniti něco, aby projevil také

na venek svou novou víru, nedala mu klidu. Šel tedy a (historický okamžik) koupil si rudou vázanku.

»Barvu krve, prosím,« řekl Lewisham jaksi nejistě mladé dámě v obchodě.

»Jakou prosím?« tázala se dáma ostře.

»Jasně červenou prosím,« řekl Lewisham zardívaje se. Pak ztrávil větší část večera a mnoho svého důmyslu zkoušeje, jak uvázati svůj nový nákrčník, aby budil dojem. Bylo to něco naprosto nového jeho rukám, neboť dosud užíval vždy pouze připínacích nákrčníků.

A tak se stalo, že Lewisham prohlásil sociální revoluci. Když poprvé vyšel s tímto symbolem svého nového přesvědčení, bylo mu jíti mimo řadu policejních strážníků ubírajících se právě někam Bromptonskou silnicí. Lewisham přicházel opačným směrem. Počal si bručeti nějakou píseň a míjeje právě strážníky pohlédl na ně významně a bručel si marseiliaisu.

To však bylo již o kolik měsíců dříve, kdežto nyní ta rudá vázanka byla již jen věcí zvyku.

Odbočil s Výstavní ulice, prošel vraty z kovaného železa a vstoupil do chodby Normální školy. Chodba byla přeplněna studenty s knihami, vaky a krabicemi s nástroji, studenty stojícími a tlachajícími spolu, studenty čtoucími zarámované a zasklené zprávy Debatního kroužku, studenty kupujícími si nové zápisníky, tužky, gumy nebo kroužítka od obchodníka, majícího zvláštní výsadu prodávati tam. Bylo tam mnoho nových studentů, externistů, mladíků a mladých mužů v černých kabátech

a cylindrech, nebo polosoukených šatech, pak vlastní kontingent školy, mladíci Lewishamovy třídy, ošumělí, nepořádní, špatně oděni a nesmělí, Lewisham upozoroval tam také jednoho s námořnickou čapkou zlatem lemovanou, jiného pak v úhledných šedivých kožených rukavičkách, A Grummet, správní úředník školy, měl s nimi všemi mnoho práce,

»Vída socialistu,« ozval se nějaký vtipkář.

Lewisham tvářil se jako by to neslyšel a zarděl se. Často si přál, aby se stále nečervenal, když mu nyní bylo už přece jedenadvacet let. Rychle se odvrátil od vývěsní tabule Debatního kroužku, oznamující pro příští pátek: »G. E. Lewisham o socialismu« a podíval se chodbou k vyložené tam knize, v níž měl zaznamenati své jméno, V tom však někdo na něho zavolal a hned na to opět někdo. Po několik minut nemohl se dostat ke knize, stále zastavován a vítán přátelskými žerty svých spolužáků.

Ukazovali ho novým chovancům — »to je ten chlapík Lewisham — báječný dřič. Loňského roku byl druhým v celém ročníku. Ale dobytek jako všichni ti dřiči — nic než zkoušky — Debatní kroužek — a zase zkoušky. Jako by ani nevěděli, že je také ještě něco jiného na světě. Za celý dlouhý rok nezavadí o nějakou zábavu!«

Lewisham zaslechl pronikavé zahvízdnutí, pospíšil ke zdviží a dostal se k ní právě v po sledním okamžiku. Zdviž byla neosvětlena a plna černých stínů; bylo lze rozeznatí pouze zřízence, který ji

72 Láska a pan Lewisham

obsluhoval. Když Lewisham se rozhlížel po nejasných tvářích kolem sebe, nějaký dívčí hlas oslovil ho jménem.

»To jste vy, slečno Heydingerová?« odvětil. »Neviděl jsem vás. Doufám, že jste měla příjemné prázdniny.«

ALICE HEYDINGEROVÁ.

Dostav se do nejvyššího patra budovy, odstoupil stranou, děláje místo jediné ještě zbylé osobě, aby mohla vystoupiti před ním. Byla to slečna Heydingerová, která ho oslovila, majitelka oné knihy se zlatou ořízkou v obalu z hnědého papíru. Z ostatních nikdo nevystoupil z přízemí až sem. Všichni opustili zdviž již dříve v »astronomickém« a »chemickém« patře, kdežto tito dva zvolili zoologii pro třetí rok svých studií a zoologie bydlila v podkroví. Slečna Heydingerová vystoupila do světla rdíc se poněkud proti své vůli. Lewisham povšiml si také změny v jejím úboru. Snad to čekala a postřehla překvapení mihnuvší se jeho tváří.

Předešlého školního roku — jejich přátelství bylo již téměř rok staré — nenapadlo ho nikdy ani z daleka, že by mohla také býti hezká. Jediné, nač mohl si ještě s jakousi určitostí vzpomenouti o prázdninách, bylo, že její vlasy nebyly vždy v pořádku a že, i když někdy náhodou tomu tak bylo, byla v tom směru poněkud nervosní, sama tomu nevěříc. Vzpomínal jejích posunků když hovořila, sahajíc

si ustavičně na vlasy až k omrzení. Pak vzpomněl si také na jejich barvu, celkem hezkou, světle hnědou. Zapomněl však úplně na její ústa a rovněž nebyl by dovedl udati barvu jejích očí. Nosila skla, pravda. A také její oděv byl jen velice neurčitý v jeho paměti — cosi beztvárného, tmavého.

A přece se s ní vídal dosti často. Nenavštěvovali společně přednášek, seznámil se s ní však ve výboru školního Debatního kroužku. Lewisham v té době objevil právě socialism. To poskytovalo ovšem předmět k rozmluvě — popud k výměně názorů. Ona pak, jak se zdálo, nalézala cosi zvláště zajímavého v jeho zvláštním názoru na různé věci a jak náhoda tomu chtěla, setkával se s ní příležitostně dosti často, na chodbách ústavu, ve velké knihovně a v uměleckém museu. Po nějakém čase zdálo se, že ta setkání nejsou již pouze nahodilá.

Lewishamovi poprvé v jeho životě počalo se zdáti, že má konveršční schopnosti. Ona pak si umínila, že roznítí jeho ctižádost — snadný celkem úkol. Dle jejího mínění měl neobyčejné vlohy a mimo to byla přesvědčena, že by mu mohla posloužili tím, že by jim dala pravý směr. Na každý způsob vzbudila v něm ješitnost. Dala se zapsati na londýnskou universitu a v červenci podstoupili společně přijímací zkoušku, což posloužilo opět, jako téměř vše v takových případech poslouží, jako nový článek spojující je navzájem. Ona sice propadla, což však nikterak nezmenšilo Lewishamovy úcty k ní. Ve dnech zkoušky

rozbírali spolu otázku Přátelství vůbec a podobné věci dole v burlingtnské arkádě v době svačiny — při čemž burlingtonská arkáda se neobyčejně bavila jeho rudým nákrčníkem a jejím nedbalým, nevkusným úborem — a mezi jiným, co vše si tenkrát řekli, vyčetla mu, že nechte veršů. Když se loučili v Piccadilly po zkoušce, smluvili se, že si budou psát, o verších a o sobě samých po dobu prázdnin a na to půjčila mu, s jakýmsi odstínem váhání Rossettiho básně. Počal zapomínati, co spočátku mu bylo příliš patrné, že totiž je o dvě nebo tři léta starší, než on.

Lewisham ztrávil své prázdniny u nesympatického, avšak laskavého strýce, olovolijce a zednického mistra. Strýc měl šestičlennou rodinu, nejstaršímu bylo jedenáct, a Lewisham dovedl učiniti se příjemným i užitečným. Mimo to pracoval úporně připravuje se na konečný, třetí rok svých studií (v němž umínil si vykonati velkolepé věci) a pak učil se jezdit na bicyklu. Myslíl ovšem také na slečnu Heydingerovu a ona, jak se zdá, myslela na něho.

Hádal se o sociálních otázkách se strýcem, který náležel k předním místním konservativcům. Bojovné metody strýcovy byly krajně drsné. Socialisté, říkal, jsou zloději. Předmětem socialismu je vzítí každému co si vydělal a dáti to »bandě lenivých taškářů.« Také bohatých lidí je třeba. »Kdyby nebylo boháčů, co myslíš, jak bych si mohl vydělali na živobytí? Co? A kde bys byl pak ty sám?« Socialism, ujišťoval ho jeho strýc, je práce agitátorů. »Ti tahají peníze z takových mladých hlupáků jako jsi ty a utrácení je pak za šampaňské.« Od té doby pak čelil

všem vývodům páně Lewishamovým pouze slovem »šampaňské,« pronešeným rozčileným hlasem a provázeným názorným posunkem pití.

Přirozeně Lewisham cítil se poněkud osamělý a snad dal výraz tomuto svému stesku ve svých listech slečně Heydingerové. Hned na to se ukázalo, že ona se cítí taktéž dosti osamělá. Probírali spolu pak otázku Pravého na rozdíl od Obyčejného Přátelství, odtud zabrousili pak ke Goethe a k Wahlverwandschaft. Prozradil jí, jak už vždy čeká na její dopis a ty staly se pak častějšími.

Její dopisy byly nesporně dobře psány. Kdyby byl býval žurnalista, byl by poznal, že každý dopis je práce jednoho dne. Po těch věčných otázkách toho praktického strýce, co vlastně zamýšlí se svou věčnou vědou, byla četba jejích dopisů skutečným občerstvením. Rossetti se mu líbil, celkem však byl poněkud překvapen vkusem slečny Heydingerovy, pokud šlo o verše. Rossetti byl tak smyslný, tak nevázaný. Nebyl by něco takového očekával. . .

Na každý způsob vrátil se do školy s rozhodně větším zájmem k Alice, než cítil louče se s ní před prázdninami. A zvláštní matné představy jejího zjevu jako něco poněkud ošumělého a nedbalého zmizely při pohledu na ni, když se vynořila z temnot zdviže. Účes měla v pořádku, ba jak světlo na něj dopadalo, zdál se býti dokonce hezký právě tak, jako vlasy samy a měla na sobě dobře ušitý, tmavozelený oblek s černými ozdobami, volný, jak bylo v modě v té době, což dodávalo její tváři jaksi nádech plnosti. Její klobouk taktéž znamenal změnu proti ne-

dbalosti a nevkusy předešlého roku, klobouk, který v očích žen by byl znamenal model, Slušel jí — což ostatně vymyká se úloze autora mužského rodu.

»Mám zde tu vaši knihu, slečno Heydingerová,« řekl,

»Těší mne, že jste napsal ten článek o socialismu,« odvětila přijímajíc od něho knihu v hnědém obalu, šli pak spolu malou chodbou k biologické laboratoři bok po boku a zastavila se u věšáku, aby odložila klobouk, Neboť tak neslušný obyčej tam panoval, že studentka musila si odkládati klobouk před očima všech a rovněž před očima všech opásati se plátěnou zástěrou, chránící ji v laboratoři. Ba nebylo tam ani zrcadla!

»Půjdu také poslechnout vaši přednášku,« řekla,

»Doufám, že se vám bude líbiti,« odvětil Lewisham u dveří laboratoře,

»A o prázdninách jsem sbírala materiál o duchách — pamatujete na naše hádky? Ačkoli jsem se vám o tom nezmínila ve svých dopisech,«

»Lituji, že si v tom nedáte říci,« řekl Lewisham,

»Myslil jsem, že je to již odbyto.«

»A četl jste »Pohled nazpět«?!«

»Rád bych si to přečetl,«

»Mám to zde spolu s jinými knihami, stojíte-li o to, abych vám to půjčila. Počkejte, až dojdu ke svému stolku, mám plné ruce.«

Vstoupili spolu do laboratoře společně, Lewisham drže zdvořile dveře otevřeny zatím, co slečna Heydingerová sahala si na vlasy chtějíc se přesvědčiti, má-

li je v pořádku. Blíže dveří byla skupina čtyř děvčat, k níž se slečna Hey- dingerová přidružila držíc knihu v hnědém obalu tak nenápadně, jak jen možno. Tři z nich byly s ní pospolu již po předešlá dvě léta a vítaly ji jejím křestním jménem. Dříve však na sebe významně pohlédly spatřivše ji v Lewishamově společnosti.

Mrzutý starší demonstrátor zazářil na okamžik, jakmile Lewisham vstoupil. »Nu dobře, máme zde zase slušného člověka,« řekl mrzutý starší demonstrátor pořizující patrně právě inventář a pak zazářil opět, když vstoupil nový příchozí. »Oh, a zde je také Smithers!«

V GALÉRII STARÉHO ŽELEZA.

Jde-li se do Kensingtonského musea umění s Bromptonské třídy, jest galerie Starého železa nahoře po pravé straně. Avšak cestu tam není tak snadno najíti a neprozradí ji tak hned každému, neboť mladí lidé věnující se tam vědě a umění obzvláště si cení ne přístupnosti toho ústraní. Galerie je dlouhá, úzká a tmavá, plna železných vrat, železem kovaných beden, zámků, mříží a tyčí, fantastických velkých klíčů, svítlen a podobných věcí a nad balustrádou může se člověk dobře opřít a mluvit o svých vznešených citech a pozorovali při tom Michal Angelova rohatého Mojžíše nebo Trajanův Sloup (ze sádry), jak tyčí se vzhůru ze síně dole vysoko nad úroveň galerie. A zde ve středu odpoledne byli Lewisham a slečna Heydingerová, ve středu odpoledne následující bezprostředně po oné přednášce o socialismu, již jste viděli oznámenou na návštěvní tabuli v chodbě školní budovy.

Přednáška znamenala velký úspěch, byla důmyslně sestavena, proslovena s ukázněnou živostí tak, že obávaný Smithers byl téměř obrácen, odpověď po debatě byla

methodická a výstižná a byly tu snad i příznaky jakéhosi téměř horečného sebevědomí. Lewisham hledě na Mojžíše vykládal o své budoucnosti. Slečna Heydingerová pak většinou pozorovala jen jeho tvář.

»A pak?« tázala se.

»Člověk musí šířit tyto názory vytrvale mezi lidem. Věřím dosud v letáky. Myslil jsem na . . .« Lewisham se odmlčel, doufejme, že ze skromnosti.

»Nuže?« tázala se slečna Heydingerová.

»Nu víte — na Luthera. Myslím, že v socialismu je dosti místa pro nějakého Luthera.«

»Ano,« souhlasila slečna Heydingerová dovtipujíc se.

»Ano, byl by to vznešený úkol.«

Tak zdálo se více lidem v těch dobách. Avšak vynikající reformátoři obcházeli nyní již déle než po sedm let kolem hradeb sociálního Jericha, troubíce na své vlastní trouby a volající — s tak malým výsledkem mimo ojedinělé případy pobouření uvnitř, že je nesnadno vzbuditi znovu všechny ty krásné naděje minulých dob.

»Ano,« řekla slečna Heydingerová. »Byl by to vznešený úkol.«

Lewisham dovedl oceniti odstín osobního vzrušení v jejím hlase. Obrátil se tváří k ní a postřehl netajený obdiv v jejích očích. »Byl by to velkolepý cíl,« řekl a dodal zcela skromně, »kdyby jen někdo na to stačil.«

»Vy byste to dovedl.«

»Myslíte?« Lewisham se zarděl — radostí.

»Ovšem. Zajisté že byste se měl o to pokusí ti. I kdybyste se setkal s nezdarem — bylo by to vznešené. Někdy ...«

Váhala. Hleděl na ni tázavě. »Myslím někdy, že je dokonce vznešenější podlehnouti, než dosíci cíle,«

»Nemyslíš bych,« řekl domnělý Luther a jeho zrak vrátil se opět k Mojžíši. Chystala se promluvit, rozmyslíla si to však.

Pomlčka plna hlubokých myšlenek.

»A pak, až by mnoho lidí vyslechlo vaše názory ?« řekla pojednou.

»Pak myslím, že bychom musili utvořiti stranu a . . . uvésti to ve skutek.«

Opět pomlčka — plná, beze vší pochybností, vzrušených myšlenek.

»Skutečně,« ozval se Lewisham neočekávaně. »Vy umíte dodati člověku odvahy. Nebyl bych svedl tu přednášku o socialismu, kdyby nebylo vás.« Obrátil se a stál opřen zády k Mojžíši usmívaje se na ni: »Vy umíte člověku pomoci,« dodal.

To byl jeden ze světlých okamžiků v životě slečny Heydingerovy, Zarděla se poněkud, »Skutečně?« řekla stojíc zpřímá, poněkud v rozpacích a hledíc mu do tváře, »Jak . . . mne to těší.«

»Neděkoval jsem vám dosud za vaše listy,« řekl Lewisham, »Myslil jsem si stále . . .«

»Nuže?«

82 Láska a pan Lewisham

»Jsme upřímní přátelé, není-liž pravda? Nejlepší přátelé.«

Podala mu ruku oddychujíc, »Ano,« řekla, když si stiskli ruce. Uvažoval, má-li podržeti její ruku ve své. Hleděl jí do očí a v té chvíli byla by dala tři čtvrtiny života — který ji ještě čekal za to, kdyby měla oči a rysy, které by dovedly vyjádřiti, co právě cítila, Místo toho však cítila, že její tvář je jako ztrnulá, svaly kolem jejích úst že sebou nepokojně trhají a představovala si, že její sebedůvěra dodává jejím očím neupřímného výrazu,

» Myslím,« řekl Lewisham, »že tomu tak bude stále. Budeme si stále přáteli, stále bok po boku.«

»Věčně. Pokud jen budu s to, abych vám pomáhala — chci vám pomáhati, Nechť vám mohu pomoci jakkoli, učiním tak.«

»Vy a já,« řekl Lewisham chopiv se její ruky.

Tvář jí zazářila. Oči zaleskly se jí na okamžik krásou upřímného vzrušení, »Vy a já,« opakovala a rty se jí chvěly a hrdlo jako by se jí sevřelo, Pojednou trhla rukou zpět a odvrátila tvář. Pak poodešla na konec galerie a Lewisham postřehl, jak hledá kapesník v záhybech svého zeleného šatu.

Rozplakala se!

Lewisham žasl — nad tímto naprosto neočekávaným vzrušením,

Šel za ní a stanul po jejím boku. Proč pláče? Doufal, že nikdo nepřijde na tu malou galerii, dokud její kapesník

nebude opět na svém obvyklém místě. Nicméně cítil, že mu to jaksi lichotí, Opanovala se, setřela rychle slzy a usmála se na něho statečně svýma zarudlýma očima, »Jak mne to mrzí!« řekla zajíkajíc se.

»Tak mne to potěšilo,« vysvětovala.

»Budeme však bojovati společně. Vy a já. Dovedu býti vaši pomocníci. Vím, že vám dovedu pomoci. A na širém světě je dosud tolik práce!«

»Stojíte příliš vysoko, než abyste byla pouhou pomocníci,« řekl Lewisham, vzpomněv opět na to, co jí chtěl říci, než ještě shledal, jaké vzrušení dovedl v ní vzbuditi.

»Nikoli! Nenapadlo vás dosud nikdy,« pokračovala pojednou, »jak málo může žena učiniti na světě, je-li sama?«

»Muž rovněž,« odvětil zamysliv se na okamžik.

A tak se stalo, že Lewisham naverboval svého prvního spojence ve věci rudého nákrčníku — rudého nákrčníku a Slávy, jež měla se tak záhy dostaviti. Jeho první stoupenec, neboť dosud — mimo nápisy na zdi svého pokojíku — choval v tajnosti cíle své ctižádosti. V té své polozapomenuté již milostné zápletce ve Whortley, neprozradil, přes to, že podařilo se mu dosíci značné důvěrnosti, naprosto nic o své životní dráze.

ZJEVENÍ.

Slečna Heydingerová odpírala nevěřiti v duše zemřelých a to vedlo k hádkám v laboratoři při čaji. Děvčata totiž, majíce toho roku většinu, organisovala čaje mezi čtvrtou hodinou a příchodem strážníka, který zhasínal o páté světla. A studentům dostalo se také příležitostně pozvání na čaj. Nikdy se však nezúčastnili současně více než dva, neboť zbývaly tu nyní pouze dva šálky od té doby, kdy ten zpropadený Simmons rozbil třetí..

Smithers, ten nepodajný student s tvrdýma, šedýma očima, mluvil proti duším zemřelých téměř vášnivě, kdežto Bletherley, nosící oranžový nákrčník a honosící se záplavou vlasů, jichž si nikdy nestříhal, nevěděl jaksí, ku které straně se přikloniti. »A což láska ?« tázal se Bletherley, »ta je přece jistě nesmrtelná!« tuto poznámku považovali však za nerozhodnou a nedbali jí.

Lewisham, nejslibnější student toho roku, uvažoval důkazy — obšírně a jednotlivě. Předem zavrhl seance s mediem jako podvod.

»Nesmysl a taškářství,« řekl Smithers hlasitě pohleděv

úkošem, aby se přesvědčil, zda jeho vyzvání zastihlo správně cíl. Tímto cílem byl malý, starý muž s neobyčejně vyhublou tváří a velkýma šedýma očima, stojící tiše u jednoho z oken laboratoře, dokud diskuse se nedotkla také jeho. Nosil hnědý sametový kabát a měl pověst ohromného boháče. Jmenoval se Lagune. Nebyl řádným posluchačem, nýbrž jedním z těch »přespolních«, kteří byli připouštěni k pracím v laboratořích, nebyly-li právě z plna obsazeny. Byl znám jako horlivý spiritista — ba vypravovalo se dokonce, že vyzval Huxleyho k veřejné diskusi o materialismu a navštěvoval biologické přednášky a pracoval ustavičně, chtěje, jak vykládal, bojovati proti nevěře jejími vlastními zbraněmi. Chopil se ihned hladově vнадidla, jež mu Smithers předhodil.

»A já pravím nikoli!« řekl s druhého konce laboratoře a následuje hned na to svůj hlas. Mluvil, vyslovuje poněkud vadně jednotlivé hlásky. »Odpusťte pane, že jsem vás přerušil. To otázka mne hluboce zajímá. Doufám, že mi nevyložíte ve zlé, že se do toho pletu. Odpusťte, pane. Avšak hleďte na mne. Jsem — jsem hlupák nebo podvodník?«

»Nu,« čelil mu Smithers s obvyklým nedostatkem zdvořilosti kensingtonských studentů, »a co dále?«

»Dejme tomu, pane, že moje stanovisko je naprosto poctivé.«

»Nuže?«

»Viděl jsem duchy, slyšel jsem duchy, cítil jsem jejich dotyk,« otevřel široce své bledé oči.

»Hlupák tedy,« řekl Smithers polohlasem tak, že jeho slova nedolétla uším toho vetřelce.

»Snad jste byl podveden,« namítal Lewisham.

»Mohu vás ujistiti. . . každý může je viděti, slyšeti, cítiti. Přesvědčil jsem se, pane. Přesvědčil jsem se! Mám přece trochu vědeckých zkušeností a viděl jsem důkazy! Vědecké, přesvědčivé důkazy! Různého druhu. Táži se vás, pane — měl jste k tomu již také příležitost?«

»Je to vyhazování peněz za humbug,« řekl Smithers.

»Vida vás! Předsudek! Zde je muž, který popírá fakta a následkem toho nechce jich viděti, nechce se s nimi utkati.«

»Nechtěl byste přece, aby všichni lidé v celé říši, kteří nevěří v duchy, zúčastnili se seáncí dříve, než by jim bylo dovoleno popíratí je?«

»Zajisté, že ano, zajisté, že ano! Dokud se nepřesvědčí, nemůže o tom nikdo nic věděti.«

Hádka nabývala prudkosti. Ten malý, starý muž byl ihned v proudu. Znal osobu neobyčejných vlastností, medium . . .

»Placené?« tázal se Smithers.

»Chtěl byste dáti náhubek dobytčeti, se kterým sedlák mlátí obilí?« tázal se Laguně.

Smithers netajil se již, že se mu posmívá,

»Chtěl byste snad nedůvěřovati váze jen proto, že jste ji koupil? Pojd'te a přesvědčte se.« Lagune se již příliš

rozčilil, počal živě gestikulovati a zesílil hlas, a hned na to pozval celou třídu k řadě zvláštních seáncí. »Nikoli všichni současně ... duchové . .. nové vlivy a prostředí. Pouze v odděleních. Upozorňuji vás, že je možno, že nic neuvidíme. Avšak naděje tu je ... Těšilo by mne nesmírně ...«

A tak se stalo, že Lewisham svolil býti svědkem, jak se vyvolávají duchové. Bylo smluveno, že slečna Heydingerová bude také při tom, rovněž i nevěřící Smithers, Lagune pak, jeho písarka a medium doplní kroužek. Pak bude jiná schůze pro ostatní, Lewisham byl rád, že bude míti po ruce mravní podporu Smithersovu. »Škoda toho večera,« řekl Smithers, který si umínil, že bude soutěžiti s Lewishamem o Forbesovu medalií. » Avšak dokáží vám pravdu svých slov. Uvidíte, že ji dokáží.«

Dostali adresu v Chelsea. Když Lewisham posléze našel ten dům, viděl, že je to velká budova tak důstojného vzhledu, že byl tím až všecek zmaten. Pověsil si klobouk vedle nějakého slaměného klobouku se zelenou obrubou ve velké vkusné předsíni. Otevřenými dveřmi zahlédl nádherně zařízenou pracovnu, police s knihami, bílá poprsí soch, velký psací stůl, osvětlený elektrickou svítlnou tlumenou zeleným stínidlem a pokrytý hromadou listin a papírů. Panská pohlédla s nekonečným opovržením na jeho ošumělý smuteční oblek a rudou vázanku, obrátila se na patě a vedla ho nahoru.

Zaklepala a zaslechl uvnitř hlasy. »Myslím, že už jsou v tom,« řekla mu důvěrně. »Pan Lagune je v tom stále.«

Ozvaly se zvuky postrkovaných židlí, Smithersův zvučný hlas pronášející nějakou poznámku a pak jeho nervosní smích. Lagune se objevil otvíraje dveře. Jeho vyzáblá tvář zdála se ještě drobnější a šedivé oči ještě větší, než obyčejně.

»Chtěli jsme již právě začítí bez vás,« šeptal. »Pojďte dále.«

Komnata byla zařízena ještě nádherněji, než přijímací pokoj whortleyské školy, nejkrásnější pokoj, jež Lewisham kdy viděl (mimo několik komnat ve Windsoru). Postřehl ihned, že nábytek je celkem toho druhu, jako v kensingtonském museu. Jeho první dojem byla jakási sociální povýšenost křesel, myšlenka, že by se tam mohl rozložití dle libosti, zdála se mu téměř neslušnou. Viděl Smitherse, jak tu stojí s tváří téměř nepřátelskou před nádhernou knihovnou. Pak pojednou si uvědomil, že Lagune je žádal, aby usedli. U stolu sedělo již medium, Chaffery, dobromyslně vyhlížející, poněkud ošumělý pán s chomáči našedivělých licousů, velkými ústy s tenkými rty a s bradou tupou jako špička boty. Hleděl svými zlacenými skly na Lewishama kriticky, přiváděje ho téměř do rozpaků. Slečna Heydingerová byla ve své obvyklé míře a počala ihned hovořiti. Lewishamovy odpovědi byly méně sebevědomé, než by snad byly bývaly v galerii Starého železa. Ve skutečnosti bylo tomu tak, že si téměř vyměnili

své úlohy. Nyní ona vedla hovor, on pak pouze přizvukoval. Měl jakýsi neurčitý pocit, že ona má tentokrát převahu nad ním. Pak postřehl ještě jednu dívčí postavu v tmavém obleku po své pravé straně.

Všichni postoupili ke kulatému stolku uprostřed pokoje, ke stolku, na němž ležela tamburina a nějaká malá, zelená krabička. Lagune natáhl své neočekávaně dlouhé kostnaté ruce ukazuje hostům, kam si má kdo z nich sednouti. Lewisham měl seděti vedle něho, mezi ním a mediem, za mediem seděl Smithers se slečnou Heydingerovou, mezi níž a Lagunem seděla jeho písarka. Medium bylo tedy s obou stran obklopeno nevěřícími. Společnost již usedla, když Lewisham pohlédl přes stůl a setkal se se zrakem děvčete sedícího vedle Laguna. Byla to Etelka! Těsný zelený šat, prostovlasá hlava a jakási pobledlost byly příčinou, že její podoba byla mu méně známa, nicméně nezabránilo, aby jí ihned nepoznal. A v jejích očích zasvitlo taktéž poznání.

Pohlédla ihned jinam. Jeho první pocit bylo překvapení. Byl by promluvil, avšak cosi připravilo ho o řeč. Na okamžik nebyl ani s to, aby si připomněl její příjmení. Mimo to také nezvyklost okolí zvýšila jeho nerozhodnost. Nevěděl, jak nejvýhodněji by ji měl osloviti — a lpěl dosud stále na předsudku etikety. A pak promluviti na ni nyní, znamenalo by vysvětlovati to všem těm lidem .. .

»Stáhněte prosím plyn, pane Smithersi,« řekl Lagune

a hned na to jediný hořící ještě plamen plynového lustru zhasl a společnost byla zahalena tmou. Okamžik vzájemného poznání byl ten tam.

Spojení rukou bylo přesně zkontrolováno a kruh byl uzavřen malíkem na malíku. Smithers napomenul ještě Lewishama, aby odložil svou roztržitost. Medium upozornilo svým dobrosrdečným hlasem, že nemůže slíbiti nic určitého nemajíc na zjevení »přímého« vlivu. Pak nastalo ticho...

Po nějakou chvíli Lewisham nevěnoval pozornosti tomu, co se tu dělo.

Seděl tu ve tmě ozývající se pouze dechy přítomných, upíraje svůj zrak na matný stín představující tvář, již tak dobře pamatoval. Jeho mysl byla plna překvapení smíšeného s jakousi nevolí. Smířil se již s tím, že to děvče je pro něho navždy ztraceno. Nyní však vrátila se mu opět ona touha dávno minulých dnů, těch odpůl- dnů, jež ztrávil po svém příchodu do Londýna bloudě Claphamem s vyprchávaní pomalu nadějí, že se s ní ještě kdy setká. Hanbil se však za to, že tak hloupě mlčel a pak pobuřovala ho nevhodnost celé té situace. Byl okamžik, kdy již již byl by přerušil ticho zvolá v »slečno Hendersonová« přes stůl...

Jak jen je možno, že zapomněl na tu Hendersonovou? Byl stále ještě dosti mlád, aby žasl nad takovou zapomětivostí.

Smithers zakašlal, jak se zdálo proto, aby upoutal jeho pozornost.

Lewisham uvědomiv si s námahou svůj úkol detektiva zde, rozhlédl se pozorně kolem sebe, avšak v pokoji bylo naprosto tma. Ticho bylo chvílemi rušeno jen hlubokými vzdechy a jakýmsi nepokojem media. Ze všeho toho duševního zmatku uplatnila se nejprve Lewishamova osobní marnivost. Co si asi o něm pomyslí? Hledí snad na něho tmou právě tak upřeně, jako on na ni? Má se snad stavěti, jako by ji poprvé poznal teprve, až bude opět v pokoji rozžato? Jak minuty mýjely zdálo se, jako by ticho bylo stále hlubší a hlubší. V pokoji nebylo ohně a budil v nedostatku jakéhokoli světla dojem chladna. Pojednou vybavila se v jeho mysli podivná myšlenka, zda viděl skutečně Etelku, nebo zda snad nepokládal omylem někoho jiného za ni. Přál si, aby už seance byla u konce jen proto, aby na ni mohl opět pohlédnouti. Staré doby ve Whortley vynořily se nyní zase v jeho paměti s překvapující přesností a přece úžasně prosty všelikého vzrušení. . .

Pak měl zvláštní pocit na zádech, jež snažil se připočísti průvanu . . .

Pojednou paprsek chladného vzduchu dotkl se lehce jeho tváře, až se mimovolně zachvěl. Doufal, že nepostřehla jeho chvění. Myslíl na to, aby se slabě usmál chtěje jí ukázati, že se nebojí. Z ostatních Jaké někdo se

zachvěl a Lewisham pocítil neobyčejně živou vůni fialek. Lagunův malík sděloval mu nervosní chvění.

Co se stalo?

Hrací skříňka někde na stole počala hráti jakousi dosti trivialní, spíše zádumčivou píseň, jemu cizí. Zdálo se, jako by to jen tím více prohloubilo ticho kolem něho, dodalo mu nádechu jakéhosi nedočkávého, tázavého ticha, jako by vlákno té tiché melodie klenulo nějakou propast.

Lewisham snažil se ovládnouti situaci. Co se dělo? Musí dáti pozor. Sleduje to skutečně tak, jak by měl? Byl příliš roztržit. Není přece žádných duchů, medium je podvod a taškářství a on tu je proto, aby to dokázal. Musí však všechno dobře sledovati — podrobnosti mu dosud unikaly. Co znamená ta vůně fialek? A kdo spustil tu hudební skříňku? Ovšem že medium, ale jak? Snažil se vzpomenouti si, zda nezaslechl nějakého šelestu nebo nepostřehl pohybu, než hudba začala. Nemohl si vzpomenouti. Vida! musí býti ostražitější než dosud.

Pocítil divokou touhu, aby se mu jejich záměr zdařil. Představoval si již ten dramatický okamžik, jež připravil se Smithersem — u přítomnosti Etelky jako diváka. Upíral nedůvěřivé svůj zrak do tmy.

Opět někdo se zachvěl, tentokráte někdo proti němu. Cítil, jak Lagunův prst se téměř již třese a pak pojednou ozvalo se všude kolem něho klepání. Klap! — až sebou trhl. Úsečný zvuk jako úder a opět, jeden, dva, tři, pod stolem, pod křeslem, ve vzduchu, v koutech. Medium vzdychlo

opět, zasténalo téměř a zachvělo se a jeho nervosní rozechvění prošlo celým kruhem. Hudba jako by poněkud ztichla odumírající téměř a pak ozvala se opět hlasitěji:

Čím to je?

Zaslechl Lagunův hlas vedle sebe, hlas člověka nedýchajícího téměř zbožnou úctou. »Abeceda?« tázal se, »máme — máme použití abecedy?«

Opět silnější ještě klapnutí pod stolem.

»Nikoli!« tlumočil hlas media.

Zvuky se ozývaly se všech stran.

Ovšem že to bylo nějaké taškářství a Lewisham snažil se uhodnouti, kde asi vězí ten mechanism. Snažil se orientovali se přesně, zda malík media se ho skutečně dotýká, zíral upřeně na matný obrys postavy vedle sebe. Daleko od nich za jejich zády ozval se klepot opět, tentokrát téměř kovovým zvukem. Pak zvuky umlkly a tichem nesla se opět pouze tichá melodie z hrací skřínky. Po chvílce umlkla pak i ta . . .

Nastalo hluboké ticho. Pan Lewisham byl všecek napiat. Pochybnosti opět na něho dolehly a jakýsi tísnivý nepokoj, pocit, že něco se nad ním chystá. Tma působila téměř fysickou tísní.

Trhl sebou. Něco se pohnulo na stole. Ostrý zvuk, jako by se někdo dotkl kovového předmětu. A hned na to prška třepotavých, mihotavých zvuků, jako by zašustil papír. Zvuk vánku bez pohybu vzduchu. Pocit něčeho přítomného nesl se nad stolem.

Vzrušení Lagunovo jevilo a sdílelo se křečovitými záchvěvy, také ruka media se chvěla. Tmou nad stolem pohnulo se něco matně světélkujícího, zelenavě bílého a mizelo v temnu stínů.

Pak ten předmět, af to bylo již cokoli, poskočil výše, nesl se zvolna vzduchem, šířil se. Lewishamova pozornost sledovala jej otrocky. Bylo to něco příšerného — tajemného — úžasného. Na okamžik zapomněl i na Etelku. Výš a výše nesl se ten bledý, světlý bod a pak viděl, že je to příšerně vypadající ruka, zápěstí, zdvihající se výš a výše. Zvolna, jako by účelně neslo se to přes stůl a dotklo se téměř Laguna, který se zachvěl. Pak hnulo se to dále a dotklo se to Lewishama. Zajektl zuby.

Nebylo pochybnosti, dotklo se ho to, pevně a přece lehce, dotklo se to konečků jeho prstů. Téměř současně slečna Heydingerová vykřikla, že jí něco pohladilo po vlasech a hned na to hudební skříňka ozvala se opět. Matný, oválný obrys tamburiny mihl se vzduchem a Lewisham zaslechl, jak narazila lehce na Smithersovu tvář. Zdálo se, jako by se jim vznášela nad hlavami a hned na to stůl někde za mediem počal se lehce ale slyšitelně pohybovati.

Zdálo se nemožno, aby medium sedící tak tiše a nehybně vedle něho, mohlo to vše dělati — všechny ty věci samy o sobě snad bezvýznamné. Celkem vzato ...

Ta příšerná ruka vznesla se téměř bezprostředně před

očima pana Lewishama. Jako by visela ve vzduchu chvějíc se lehce. A její prsty opět a opět se sevřely a opět natáhly.

Nějaký zvuk! Jak se zdálo hlasitý zvuk! Něco se pohnulo? Co to asi bude?

Lewisham přestal pojednou cítiti malík media. Snažil se nahmatati jej opět, nemohl ho však najíti. Sáhl vedle sebe, uchopil nějakou ruku, která se mu však ihned opět vymkla. Někdo vykřikl, něco slabě zarachotilo, pak ozvalo se zaklení, zticha jen, tlumené, jako by se někdo snažil ihned opět je potlačit. A v tom již zasvitl syče slabě malý plynový plamen.

Lewisham stanuv spatřil kruh mžourajících tváří obrácených ke dvěma postavám osvětleným tím slabým sykavým plamenem. Smithers stál v popředí, stál tu vítězně, jednu ruku na kohoutku lustru, druhou pak drže zápěstí media a v ruce media — proradná tamburina.

»Co tomu říkáte, Lewishame?« zvolal Smithers a stíny poskakovaly mu po tváři jak plynový plamen plápolal.

»Chycen!« řekl Lewisham nahlas vstávaje se svého místa a vyhýbaje se Etelčiným očím.

»Co to má býti?« volalo medium.

»Podvod,« oddychoval Smithers.

»Naprosto ne,« bránilo se medium. »Když jste rozsvítil... zdvihl jsem ruku... chytil jsem tamburínu . . . chráně si hlavu.«

»Pane Smithersi«, křičel Lagune. »Pane Smithersi, to není v pořádku. Tak — jsem se polekal —«

Tamburina dopadla hlučně na zem. Medium měnilo tvář, oddychovalo zvláštním způsobem a potácelo se zpět. Lagune volal o sklenici vody. Všichni hleděli na toho muže čekající, že klesne mimo Lewishama. Myšlenka na Etelku bleskla mu opět myslí. Obrátil se chtěje viděti, jak hledí na celé to rozuzlení, v němž on hrál tak vynikající úlohu. Spatřil ji nakláněti se nad stůl, jako by chtěla vzíti něco, co tam leželo. Nehleděla na něho, hleděla pouze na medium. Její tvář byla vážná a bleďa. Pak jako by cítila jeho pohled, jejich zraky se setkaly.

Trhla sebou zpět, stála vzpřímena hledíc na něho s podivnou tvrdostí v očích.

V tom okamžiku Lewisham nepochopil situace. Chtěl ukázati, že má stejný podíl na Smithersově objevu. Pro tu chvíli její pohyb upoutal prostě jeho pozornost k předmětu, pro nějž se nakláněla, něco jako splasklá blána, nějaká pneumatická rukavice ležící na stole. Bylo to patrně součástí výzbroje toho media. Přiskočil a uchopil to,

»Hle,« řekl podávaje to Smithersovi, »Zde je také ještě něco! Co je to?«

Postřehl, jak děvče se zarazilo. Spatřil, jak Chaffery, medium, pohlédl rychle přes Smithersovo rameno a vrhl letmý pohled plný výčitky na děvče. V tom již Lewisham pochopil pravý stav věci, uvědomil si jejich spoluvinu. A stál tu stále ještě v postoji vítěze, s důkazem proti ní ve své ruce! Jeho vítězosláva však mizela.

»Ah!« zvolal Smithers nakláněje se nad stůl, aby si to

pojistil. »Výtečně Lewishame .. . nyní to máme ... je to ještě lepší, než ta tamburína.«

Oči svítily mu vítězstvím. »Vidíte, pane Laguně ?« řekl Smithers. »Medium drželo toto zde v zubech a nafouklo a vypustilo to. Nedá se to popřít. To vám snad nepadlo na hlavu, pane Medium, či snad ano? To — to byla ta příšerná rulka!«

LEWISHAM JE ROZTRŽIT.

Toho večera ubírajíc se s ním na stanici Chelsea, slečna Heydingerová objevila neobyčejně špatnou náladu u Lewishama, Byla všecka vzrušena výstupem, na němž právě se zúčastnili, neboť po nějakou dobu přec jen věřila podobným věcem a nyní ten neočekávaný objev vyvolal silnou revoluci v její mysli. Podrobnosti celé té věci měly na ni poněkud zmatený účinek. Sdílela s Lewishamem a Smithersem jejich vědecké vítězství toho večera. Cítila se celkem v povznesené náladě. Neměla nic proti tomu, že Lewisham měl pravdu. Zlobila se však na medium. »To je hrozné,« tvrdila. »Žítí v ustavičné lži! Jak může býti ve světě pokrok, když rozumní, vzdělaní lidé používají svého rozumu a důvtipu k tomu, aby oklamali jiné a udržovali je v temnotách? To je hrozné!

»Je to strašný člověk — ten jeho úlisný, nepoctivý hlas! A to děvče — jak ji lituji. Jistě byla trpce zahanbena, nebo proč jinak by se byla rozplakala? To se mne trapně dotklo. Pomyslete jen, jak plakala. Bylo to, — ano — bylo to pokoření. Ale co jiného zbývá?«

Umlkla. Lewisham šel po jejím boku hledě upřeně před sebe, pohroužen v nějaké chmurné zadumání a jako by nespokojen sám sebou.

»Stále nemohu zapomenouti na toho muže, na to medium,« pokračovala.

Neodpověděl.

»Četl jste již podobnou věc, ‚Bahno medium‘?«

»Jak?« řekl vraceje se pojednou z dálav své mysli. »Co? Odpusťte. ‚Bahno — medium‘? Myslím, že se jmenoval — jak pak — Chaffery tuším?«

Pohlédl na ni, jako by pln dychtivostí po její odpovědi.

»Myslíla jsem na Browningovo ‚Bahno‘. Víte — na tu báseň.«

»Nikoli — myslím, že jsem to nečetl,« odvětil Lewisham.

»Musím vám ji půjčiti,« ujišťovala. »Je to velkolepé. Vystihuje to samu podstatu věci.«

»Skutečně?«

»Dříve mne to nikdy nenapadlo. Teprve nyní to chápau a dovedu oceniti. Nabízejí-li se lidem, chudým lidem, peníze za něco takového, je to příliš velké lákadlo. Jsou pak nuceni klamati. Podplácí je tím k tomu — je to nemorální!«

Hovořila krátkými větami, oddychujíc, neboť Lewisham krácel bezohledně dlouhými kroky. »Ráda bych — věděla — kolik takoví — lidé — dovedou si — tím vydělati poctivě.«

Lewisham uvědomil si zvolna její otázku ve svých uších. Pospíšil si vrátiti se opět na chvíli z dálav své mysli, »Kolik si tím dovedou vydělati poctivě? Nemám ani tušení.«

»Umlkl. »Jsem celou tou věcí všecek zmaten. Musím si to rozvážiti.«

»Je to úžasně spletitá otázka, není-liž pravda ?« tázala se poněkud zaražena.

Zbytek cesty ke stanici minul v zamlklostí. Rozloučili se stisknuvše si ruce — se strany Lewishamovy tentokráte poněkud povrchně. Pozorovala upřeně jeho tvář, když vlak se hnul ze stanice a hleděla přičísti to jeho špatné náladě. Hleděl před sebe do prázdna — jako by hleděl na něco dosud neznámého — jako by již na ni opět úplně zapomněl.

Musil nyní ipřemýšleti! Dvě hlavy však, usuzovala, dovedou přece vymysleti více, než jedna. Mučilo jí, že nedovede dosud proniknouti jeho duševních stavů. »Jak cizí mohou si býti dvě duše,« uvažovala hledíc oknem do temnoty míhající se kolem vlaku.

Pojednou ovládla ji zvláštní tíseň. Cítila se osamělá — naprosto osamělá — samotinká v celém tom prázdném světě.

Pak vrátila se opět k pozemským věcem. Postřehla, že dvě osoby na ni hledí z vedilejšího kupé jaksí kriticky a mimovolně si přihladila vlasy.

LEWISHAM NEDÁ SI ŘÍCI

Etelka Hendersonová seděla u svého psacího stroje před oknem páně Lagunovy pracovny a zírala do prázdna v šed a modř listopadového polosvětla. Její tvář byla bílá, oční víčka zarudlá nedávným pláčem a ruce ležely ztrnule v klíně. Dveře zapadly právě za Lagunem.

»Ach Bože,« vzdychla. »Kdybych raději již ani nežíla. Oh! Kéž bych se z toho všeho již dostala.«

A opět zůstala všecka zhroucena. »Ráda bych jen věděla, co jsem vlastně udělala,« řekla, »že mám býti tak trestána.«

Ve skutečnosti podobala se spíše všemu jinému, než zoufalé, osudem štvané duši, neboť na pohled a zblízka bylo to velice hezké děvče. Hlavu měla krásných tvarů, krytou kučeravými tmavými vlasy a obočí nad hnědýma očima bylo tmavé a ušlechtilé. Rty jemně formovány, ústa nebyla příliš malá, aby neměla patřičného výrazu, brada jemná a hrdlo bílé, plné a půvabné. Není třeba zabývat se příliš jejím nosíkem — vyhovoval. Byla prostřední postavy, spíše oblé než štíhlé a šat měla z elegantní, zlatohnědé látky

s volnými rukávy a vkusného střihu té estetické doby. A nyní tu seděla u svého psacího stroje a toužila po tom, kdyby raději již byla mrtva a uvažovala, co vlastně spáchala.

Pokoj byl vrouben příhradami knih, mezi nimiž zejména byla nápadna dlouhá řada silných svazků »děl« Lagunových — jalové, zmatené imitace filosofie, jež mu vyplňovala život. Na policích stála poprsí Platona, Socrata a Newtona. Za Etelkou byl velký psací stůl s elektrickou lampou zeleně stíněnou, pokryt korekturami a výtisky »Časopisu pro pochybovače« zvaného Hesperos, jež s její pomocí nakládal, vydával, sestavoval a psal a (bez její pomoci) platil a četl. Pero odhozem prudce stranou stálo tu chvějíc se, zabodnuto jedinou zbylou nožičkou v polštářku na pera. Pan Lagune je tam odhodil.

Nehoda předešlého večera otrásla jím mocně a opět a opět, než odešel nyní z pokoje, propukal ve vášnivý monolog. Neznamenalo to nic menšího, než zhroucení celého jeho životního díla. Ona jistě věděla o tom, že Chafferv je podvodník. Či to snad nevěděla? Ticho. »Po tolika laskavostech s mé strany.. .«

Přerušila ho plačtivým »oh, já vím — já vím.«

Lagune byl však nemilosrdný a trval na tom, že ho oklamala, ba co více — učinila ho směšným. Nechť se jen podívá, jak dosud »pracoval« v kensingtonském ústavu — a může tam nyní po tom všem ještě jíti? Kde by vzal k tomu odvahy? Když jeho vlastní písarka vydala ho na pospas taškárství svého nevlastního otce ? »Taškárství!«

Ruce mávaly vzduchem divokými posunky, šedé oči vystupovaly mu z důlků hněvem a písklavý hlas mu přeskakoval.

»Kdyby on vás nebyl klamal, byl by to učinil někdo jiný,« byla nemístná Etelčina odpověď, polohlasem jen tak, že muž hledající jevy, jí neslyšel.

Neznamenalo to sice nic tak zlého jako výpověď ze služby, rozhodně to však trvalo déle. Doma pak byl Chaffery, nevrlý a zlobící se na ní, že nedovedla odklidit tu nešťastnou pneumatickou rukavičku. Neměl práva plísniť ji, skutečně neměl, ale špatná nálada dovede často býti příčinou mnohé nespravedlivosti. Tamburínu, jak tvrdil, byl by vysvětlil již nějak tím, že by řekl, že napřáhl ruku, aby se jí chopil a chránil si před ní hlavu, jakmile Smithers se pohnul. Pro tu rukavičku nebylo tu však žádného vsvětlení. Dal jí přece dosti příležitostí, aby ji ukryla, stavě se jako by omdléval. Nesmysl, namlouvá-li mu nyní, že by to byl mohl někdo viděti, nic než nesmysl.

Vedle té výmluvné zříceniny zlomeného pera stál podstavec s hodinkami, jichž něžný hlas pojednou se ozval, oznamuje pátou. Obrátila se na židli a zahleděla se na hodinky. Usmála se trpce s koutky úst bolestně staženými dolů. »Domů,« řekla, »a tam to začne znova. Je to z bláta do louže ...«

»Byla jsem hloupá ...«

»Myslím, že jsem tím sama vinna. Ovšem, že jsem to měla včas sebrati. Měla jsem dosti času

»Podvod . . . nic než podvod.«

»Nemyslila jsem, že ho kdy ještě uvidím . . .«

»Hanbil se, nu ovšem . . . má již své vlastní přátele...«

Chvilí seděla zticha zírājíc do prázdna před sebe. Vzdychnla, mnula si kotníkem ruky své zardělé oko a vstala.

Vyšla do síně, kde její klobouk proboden dvěma dlouhými připínadly visel nad jejím kabátkem, oblékla se a vystoupila na chladnou šedou ulici.

Poodešla sotva nějakých dvacet sáhů od páně Lagunových dveří, když zpozorovala, že nějaký muž ji dohonil a jde po jejím boku. Něco takového je dosti všední událostí pro děvčata docházející do práce do Londýna a vracející se odtamtud a volky nevolky přiučila se mnohému cd dob svého dobrodružství ve Whortley. Hleděla upiatě před sebe. Ten muž zúmyslně jí vstoupil do cesty tak, že se musila zastaviti. Zdvihla oči, aby mu dala znáti svou nevoli. Byl to Lewisham — a jeho tvář byla bleďa.

Váhal rozpačitě a pak jí mlčky podal ruku. Přijala ji mechanicky. Opanoval se do té míry, že byl opět pánem svého hlasu. »Slečno Hendersonová, « řekl.

»Co si přejete?« tázala se slabým hlasem.

»Nevím,« odvětil... »chci s vámi mluvit.« »Nuže?« Srdce počalo jí bušiti.

Pojednou shledal, že to není tak snadný úkol.

»Směl bych...? Čekáte snad...? Máte daleko domů? Rád bych s vámi mluvil. Je toho tolik, co ...«

»Jdu do Claphamu,« řekla. »Stojíte-li o to jíti se mnou kousek cesty . . .«

Vykročila všechna zmatena. Lewisham se k ní připojil a tak kráčeli chvíli bok po boku, rozpačití v nesnázích, majíce tolik co si říci a nemohouce přece najít slov, jak by začali.

»Zapomněla jste na Whortley?« otázal se pojednou.

»Nikoli.«

Pohlédl na ni, měla sklopenou tvář. »Proč jste nepsala?« tázal se trpce.

»Psala jsem.«

»Po druhé, myslím.«

»Psala jsem — v červenci.«

»Nedostal jsem to.«

»Přišlo zpět.«

»Ale paní Mundayová ...«

»Zapomněla jsem její jméno. Poslala jsem to do školy.«

Lewisham potlačil výkřik.

»Lituji,« řekla.

Šli opět mlčky dále. »Včera večer,« ozval se posléze Lewisham. »Nemám práva ptáti se. Ale ...«

Vydechla zhluboka. »Pane Lewishame,« řekla. »Ten muž, jehož jste tam viděl — medium — je můj nevlastní otec.«

»Nuže?«

»Nestačí to?«

Lewisham se odmlčel. »Nikoli,« řekl pak.

Opět napiatá pomlčka. »Nikoli,« řekl již méně nejistě.

»Nedbám ani za mák o vašeho nevlastního otce. Ale podváděla jste vy také?«

Její tvář zbledla. Ústa se pootevřela a opět zavřela. »Pane Lewishame,« řekla pak rozvážně, »snad mi neuvěříte, snad to zní víře nepodobně, ale na mou čest... nevím ... nevěděla jsem určitě, že ... že můj nevlastní otec ...«

»Ah!« řekl Lewisham s překotným přesvědčením. »Měl jsem tedy pravdu ...«

Na okamžik na něho upřeně hleděla a pak řekla: »Věděla jsem ...« pojednou se rozplakala. »Jak vám to mám říci? Je to lež. Věděla jsem to. Věděla jsem to po celou tu dobu.«

Zíral na ni bled úžasem. Zůstal o krok za ní a pak vykročiv ocitl se jí opět po boku. A opět pomlčka, pomlčka, jak se zdálo bez konce. Přestala plakati plna nejistoty neodvažujíc se pohlédnouti mu do tváře. Konečně se ozval.

»Nikoli,« řekl zvolna. »Nedbám ani toho. Nedbám toho — i kdyby tomu tak bylo.«

V tom zahrnuli na Královskou třídu plnou hlomozu, rachotu povozů, šumu spěchajících chodců a hlouček hrajících si chlapců ihned je oddělil. Na živé ulici ve večerních hodinách člověk musí buď mluvit jen nesouvisle jednotlivými větami, nebo vůbec mlčet. Pohlédl na její tvář a postřehl, že se již opět uklidnila. Pojednou zahrnula z toho šumu a hluku do příčné tmavé uličky a mohli opět jíti nerušeně vedle sebe hovoříce spolu.

»Chápu, co tím chcete říci,« řekl Lewisham.

»Chápu to dobře. Věděla jste to, ale nechtěla jste o tom věděli. Tak tomu bylo.«

Avšak její mysl zatím pracovala. »Na konci té ulice,« řekla polykajíc. vzlykot, »musíte se vrátiti. Byl jste velice laskav, pane Lewishame, že jste přišel. Ale hanbil jste se — jistě, že jste se včera hanbil. Můj zaměstnavatel je spiritista, můj nevlastní otec je medium z povolání a moje matka je také spiritistka. Jednal jste včera večer zcela správně, že jste na mne nepromluvil. Zcela správně. Jste velice laskav, že jste přišel, ale musíte se již vrátiti. Život je i tak dosti těžký... Na konci té ulice musíte se vrátiti. Jděte zpět na konci té ulice ...«

Lewisham asi po sto kroků neodpověděl. »Půjdu až do Claphamu,« řekl.

Mlčky došli na konec ulice. Tam u patníku se obrátila a stanula proti němu. »Vraťte se,« šeptala.

»Nikoli,« trval tvrdošijně na svém a tak stáli tu tváří v tvář v rozhodném okamžiku svého života.

»Vyslechněte mne,« řekl Lewisham. »Je těžko říci, co cítím. Nevím to sám... Nechci vás však takovýmto způsobem ztratiti. Nepřipustím, abyste mi po druhé takto vyklouzla. Bděl jsem k vůli tomu celou noc. Nedbám toho, kde jste, jací jsou vaši a nedbám mnoho ani toho, zda jste si byla zplna vědoma celého toho taškárství s tím mediem. Nechci toho dbáti. V budoucnosti bude tomu jinak. Na každý způsob. Myslil jsem na to celý den a celou noc. Přišel jsem, musil jsem přijíti, abych vás vyhledal. Zá-

leží mi pouze na vás. Nezapomněl jsem na vás. Nikdy. A nedám se nyní od vás zahnat zpět.«

»Nemůže z toho býti nic dobrého pro vás, ani pro mne,« řekla právě tak rozhodným hlasem jako on,

»Neupustím od vás.«

»Ale kam to vše povede? . . .«

»Půjdu s vámi dále,« řekl Lewisham rozhodně. A šel.

Položil ji nějakou otázku přímo, na níž však neodpověděla a chvíli kráčeli vedle sebe v ponurém mlčení. Pak pojednou ozvala se špulíc hněvivě rty. »Přeji si, abyste mne opustil,« řekla, »jste docela jiného druhu než já. Cítil jste to sám včera večer. Pomohl jste prozraditi nás,«

»Když jsem po prvé přišel do Londýna, toulával jsem se Claphamem hledaje vás,« řekl Lewisham, »týden po týdnu.«

Přešli most a octli se v úzké uličce ošumělých krámků blíže claphamské křižovatky, než opět (promluvili. Ona odvracela stále hlavu a tvářila se lhostejně.

»Lituji,« řekl Lewisham s jakousi upiátou zdvořilostí, »lituji, vyhlíží-li to, jako bych se vám vnucoval. Nechci se míchat do vašich záležitostí — nepřejete-li si toho. Pohled na vás vzbudil ve mně upomínky na tolik věcí. .. Nedovedu vám to vysvětliti... Snad . . . musil jsem vás vyhledati — myslil jsem stále na vaši tvář, jak jste se usmívala, jak jste tenkrát seskočila s přelízky, jak jsme tam tehdy spolu pili čaj... a na mnoho jiného.«

Umlkl opět.

»Ano, na mnoho jiného.«

»Smím-li s vámi jít dále,« řekl a šel bez odpovědi. Přešli širokou třídu u křižovatky a dali se k náměstí.

»Bydlím tam dole v té ulici,« stanula pojednou na rohu. »Viděla bych raději...«

»Neřekl jsem vám dosud nic.«

Pohlédla na něho všechna bledá, neschopna slova. »Nebylo by z toho nic dobrého,* vypravila ze sebe posléze, »jsem do toho tak zapletena ...«

Umlkla.

Promluvil pevným hlasem. »Přijdu zítra večer.«

»Nikoli,« namítala.

»Přijdu však přece.«

»Nikoli,« šeptala.

»Přijdu.« Nedovedla již déle skrývat radosti svého srdce. Zarazila se s počátku, když přišel, těšilo ji to však a věděla, že on ví, že ji to těší. Nenamítala již nic. Podala mu mlčky ruku. A druhého dne našla ho čekajícího na ni, jak byl slíbil.

PANĚ LAGUNOVO STANOVISKO.

Po celé tři dny nebylo v kensingtonské laboratoři po Lagunovi ani vidu a pak přišel s větší ještě výbojností, než kdy dříve. Všichni čekali, že se vrátí jako odpadlík, on však přišel s neochvějnou vírou, hotov šířiti ji dále bez ostychu. Z nějakého tajemného zřídla načerpal nové síly a nové důvěry. Ani Smithersova výmluvnost nebyla nic platna. Kombinovaný zápas sveden byl nad těmi několika čajovými šálky a starší asistent demonstrátor kolísal, když debata dosáhla svého vrcholku, kochaje se tím, jak byl Smithers vehnán do úzkých. Neboť s počátku Smithers jevil neochvějné sebevědomí a počínal si neobyčejně zdvořile, posléze však oči mu jen hořely a jeho jemné mravy byly ty tam.

Lewisham, jak slečna Heydingerová pozorovala, hrál jen smutnou úlohu v celé diskusi. Jednou nebo dvakráte chtěl, jak se zdálo, osloviti Laguna, rozmyslil si to však maje slova již na jazyku.

Lagunovo stanovisko k celému příběhu onoho večera

bylo dosti lehkovážné. »Ten chlapík Chaffery,« vykládal, »to celkem dobře vysvětlil. Jeho stanovisko —«

»Fakta jsou fakta,« tvrdil Smithers.

»Fakt je složka dojmů, bránil se Lagune, »to ale poznáte teprve, až budete starší. Hlavní věc je, že je tu nedorozumění. Řekl jsem Chafferymu, že jste začátečníci. Jednal s vámi podle toho — uspořádal vám představení.«

»Však to bylo představení!« dodal Smithers.

»Právě. Kdybyste ho nebyli vyrušili...«

»Ah!«

»Chtěl vyvolati co nejsilnější dojem ...«

»Vy mu to ovšem věříte.«

»Nesnažím se ani nevěriti tomu. Jak mi vyložil — bylo to zcela na místě — lze to ospravedlniti. Duševní jevy jsou příliš subtilní, je třeba jistějšího cviku pozorovacích schopností. Medium je nástroj daleko choulostivější, než váha nebo kousek boraxu a víte, jak dlouhé doby je třeba, než jste si jist svým pokusem s takovým kouskem boraxu! V počátcích, v úvodním období, jsou podmínky příliš těžké . . .«

»A poctivost?«

»Počkejte jen na okamžik. Je nepoctivé, upraví-li se pokus předem?«

»Ovšem, že ano.«

»Vaši profesori si počínají rovněž tak.«

»Popírám to in toto,« řekl Smithers a opakoval se zadostiučiněním, »in toto.«

»Dobře,« řekl Lagune, »já však mám pro sebe fakta. Vaši učitelé chemie — můžete jít jen o patro níže a zeptati se — klamou vás vždy, když jde o chemické pokusy — vždycky. A pak ještě něco — fyzikální zeměpis. Víte, který pokus míním? Důkaz o existenci rotace zeměkoule, Používají — používají —«

»Foucaultova kyvadla,« řekl Lewisham. »Mají při tom gumový měchýřek v ruce, jímž dávají kyvadlu směr, jímž má jít.«

»To však je něco jiného,« namítl Smithers.

»Ještě okamžik,« řekl Lewisham a vytáhl z kapsy kus potištěného papíru. »Zde máte článek v »Přírodě« z pera vědce nikoli menšího, než profesora Greenhilla. A hle — jakých prostředků užívá při pokusu virtuální rychlosti. Přečtete si to — nevěříte-li mi, a předpokládám, že mi nevěříte.«

Smithers pojednou opustil své stanovisko popírati in toto. »Nemyslíl jsem to tak, pane Lagune; naprosto jsem to tak nemyslíl,« řekl. »Děje-li se něco takového na katedře při přednáškách, není to proto, aby se tím dokázala fakta, nýbrž, aby se vzbudila představa.«

»A toho jsem chtěl docílit svou demonstrací toho večera,« řekl Lagune.

»My jsme na to však tímto způsobem nehleděli.«

»A právě tak na to nehledí nikdo z těch, kdož jdou na takovou přednášku. Těší se myšlenkou, že vidí skutečná fakta svými vlastníma očima.«

»Nuže dobře, mně je to jedno,« řekl Smithers, »dvě nepravdy netvoří dohromady jednu pravdu. Trvám na tom, že takový líčený pokus není v pořádku.«

»Souhlasím s vámi úplně. Řekl jsem to přímo tomu muži, Chafferymu, Není to přece žádný vyškolený profesor, víte, není to dobře placený průbojník vědy jako ti vaši učitelé zde a proto mohu s ním mluvit přímo, aniž bych ho tím urazil. Zaujímá totéž stanovisko jako oni. Já však hledím na věc vážně. Trvám na tom, že nic takového nesmí býtí . . .«

»Příště —« dodal Smithers ironicky.

»Nebude již žádného příště. Vzdal jsem se už takových představení! Musíte spolehnouti na slovo zkušeného pozorovatele — právě tak, jako v otázkách chemické analýsy.«

»Chcete tím snad říci, že budete i nadále ve spojení s tím chlapíkem, když jsme ho přistihli při podvodu právě před vaším nosem?«

»Zajisté, a proč by ne?«

Smithers počal vysvětlovati proč, ale popletl se trochu. »Věřím stále ještě, že je to schopný muž,« řekl Lagune.

»Schopný podvodu,« řekl Smithers.

»Toho nemohu připustiti,« odvětil Lagune. »Právě tak byste mohl zavrhnouti studium elektřiny, protože unikla vaším tělem. Všechny nové nauky jsou takového prchavého rázu. Žádný rozumný badatel neodmítne zkoumati nějakou složitou látku jen proto, že se při ní setká s něčím, čeho nečekal. Buď se rozpustí v kyselině,

nebo s ní nechce již ničeho míti — co? To by byla pěkná věda!«

Tehdy to bylo, kdy zmizely poslední stopy Smithersova slušného chování. »Nechci již ani slyšeti, co mluvíte,« řekl, »Je to všechno nesmysl — nic, než nesmysl. Vykládejte, chcete-li — ale přesvědčil jste už kdy někoho? Odhlasovali vám to?«

»Ah tak, tedy demokratický systém,« řekl Lagune, »Všeobecné hlasování o pravdě každého půl roku, co?«

»Chcete se z toho prostě vykrotiti,« řekl Smithers, »To vše s tím nemá naprosto nic společného.«

»Lagune rozohněn, ale v dobré náladě, odcházel již dolů po schodech, když ho Lewisham dohonil, Byl bled a těžce oddychoval, ježto však chůze po schodech připravovala Laguna také o dech, nepostřehl vzrušení toho mladého muže. »Zajímavý rozhovor,« oddychoval Lewisham. » Velice zajímavý, pane.«

»Těší mne, že vás to tak velice zajímalo,« řekl Lagune.

Nastala pomlčka a pak Lewisham postil se do toho střemhlav, »Byla tam nějaká mladá dáma . . . vaše písárka, tuším . . .«

Zastavil se, nemoha popadnouti dechu.

»Nuže?« tázal se Lagune.

»Je také mediem nebo něčím podobným?«

»Nu,« uvažoval Lagune, »není právě mediem, ale — proč se na to tážete?«

»Oh! . . . Jen jsem tak na to vzpomněl.«

»Patrně jste si všiml jejích očí, Je to nevlastní dcera

toho muže, Chafferyho — má zvláštní povahu, avšak nesporně má také schopnosti býti mediem. Je ku podivu, že jste na to přišel. Zajímavě, že jsem již sám také na to myslil, že by se k tomu hodila — soudíc podle její tváře.«

»K čemu by se hodila?«

»K duševním jevům — je ovšem dosud nevyvinuta v tom směru. Myslíl jsem na to již jednou nebo dvakrát. Není tomu dlouho, kdy jsem o ní mluvil s Chafferym.«

»Skutečně?«

»Nu ano. On by ovšem rád viděl, kdyby se její latentní schopnosti vyvinuly, ale víte, je trochu těžko začít s tím.«

»Myslíte, že by nechtěla?«

»Nyní nikoli. Je to hodné děvče, ale v tomto směru je poněkud ostýchavá. Často se vyskytá jakási nechuť k takovým věcem — zvláštní pocit — mohli bychom to téměř nazvat skromností.«

»Rozumím,« řekl Lewisham.

»Časem se to může přemoci. Nevzdávám se naděje.«

»Nikoli,« přisvědčil Lewisham úsečně. Zatím ocitli se na konci schodiště. Lewisham váhal. »Dal jste mi mnoho látky k přemýšlení,« řekl, nutě se do bezstarostného tónu, »tím, co vše jste říkal nahoře,« dodal.

»Těší mne, že jste nezaujal tak nesnášenlivého stanoviska, jako pan Smithers,« řekl Lagune, »velice mne to těší. Musím vám půjčiti nějakou knihu o tom, to jest, ponechá-li vám to dřením zde také ještě trochu volného času.«

»Díky,« řekl Lewisham úsečně a opustil ho. Jeho charakteristický podpis v knize návštěvníků školy byl toho dne poněkud nezvyklých tahů.

»Ať mne čert, přemůže-li to,« řekl si Lewisham pod vousy.

LÁSKA NA ULICI.

Lewishamovi nebylo dosud zcela jasno, kterým směrem by se měl dáti, aby došel svého vysokého cíle, zmařiti Lagunovy záměry a celkem vzato, celá situace byla mu vůbec jen velmi málo jasna. Jeho myšlenkové pochody, jeho pocity a obraznost zahrávaly si, jak se zdálo, příliš silně s jeho vůlí, Maje před sebou velkolepé plány, nedošel dále, než že po nějakých sedimašedesát dní doprovázel Etelku každého večera k domovu. Každého všedního dne navečer, po celý listopad a prosinec, mimo jednou, kdy musil jíti na druhý konec města, aby si tam koupil zimník, čekal na ni, aby ji doprovodil domů. Byla to zvláštní věc, plna nedůslednosti s těmi procházkami — přicházel den co den pln jakési neurčité touhy a odcházel pak den co den tísněn stínem zklamání. Počínalo to vždy před Lagunovým domem co nejpřesněji o páté hodině, a končilo to — jaksi tajemně — na rohu jisté postranní ulice v Claphamu, ulice vroubené malými žlutými domky, ošumělých, zchátralých průčelí, s pestrými kamennými ozdobami. V této ulici zmizela večer co večer do šedé mlhy

a stínů, pod žlutavým světlem uličních svítlen, zatím co on tu stál, hledě za ní, jak mu mizí, pak vzdychl a obrátil se k svému domovu.

Mluvili o tom a onom, sdělovali si své drobné, povrchní myšlenky o sobě, hovořili o svých poměrech a libůstkách, a vždy zůstalo tu něco, něco nevysloveného, nepřiznaného, co dodávalo jejich hovorům rázu neskutečnosti a neupřímnosti.

Avšak z těchto hovorů počal si tvořiti jakousi neurčitou představu o domácností, do níž se vracela. Ovšem, že tam nebylo služky a matka byla cosi záhadného, neurčitého, stálá příčina k slzám a nářkům. Někdy odpoledne nebo večer Etellka stala se sdílnější. » Matka mluví někdy tak podivně.« Zřídka kdy vycházela z domu. Chaffery vstával velice pozdě a odcházel někdy na několik dní. Byl lakomý, bezohledný, dával jen pětadvacet šilinků týdně na domácnost a koncem týdne vyhlíželo to již někdy velice bledě. Jak se zdálo, nebylo mnoho citu mezi matkou a dcerou; ta vdova byla trochu lehkomyšlná a jejímu sňatku s hlavním strážníkem Chafferym předcházely nehezké, těžko zapomenutelné výstupy. Právě proto, aby tento sňatek byl umožněn, poslali tehdy Etelku do Whortley, myslili, že to půjde hladčeji. To vše bylo mu však vzdáleno, cizí a téměř neskutečné tam někde na konci té dlouhé, špatně osvětlené předměstské ulice, jež pohltila Etelku večer co večer. Chůze s ní, její teplá, světlá přítomnost, její pohyby po jeho boku, její jasný, milý hlas a dotyk ruky, pouze to bylo mu skutečností.

Stín Chafferyho a jeho taškářství a podvodu, ležel ovšem i nad těmito věcmi, někdy slabý, někdy tmavý, bezprostřední, Tehdy Lewisham počal naléhati a dotírat, jeho sentimentální vzpomínky ustoupily do pozadí a kladl otázky hraničící s nedůvěrou a pochybností, »Pomáhala« mu někdy? Prohlásila, že nikoli, Pak dodala, že doma »seděla« dvakrát, aby doplnila kroužek. Nechce již nikdy při tom pomáhati, Slibuje mu to — je-li třeba ještě takového slibu, Doma byly už hrozné výstupy pro to, co se tehdy přihodilo u Laguna, Matka přidala se k nevlastnímu otci a pomáhala mu útočiti na ni. A mohla snad za něco?

»Ovšem že nikoli,« řekl Lewisham.

Lagune, jak zvěděl, byl nešťasten a pln nepokoje po celé tři dni po oné seanci — ulevoval si nekonečnými monology — a Etelka byla jediným posluchačem (za jedenadvacet šilinků týdně). Pak se rozhodl, že dá Chafferovi řádně za vyučenou pro jeho nepoctivost. Zatím však Chaffery dal za vyučenou jemu. Smithers, kdyby to tak věděl, byl překonán někým důvtipnějším, než byl Lagune, byť i ten třetí mluvil Lagunovým sípavým hlasem, Etelka nemluvila ráda s Chafferym o těch ostatních věcech. »Kdybyste věděl, jak sladko je zapomenouti to vše,« řekla, »jsme-li alespoň na chvíli jen my dva spolu.« A pak opět: »Navedlo by to k ničemu dobrému, kdybych zůstala déle,« když Lewisham ji zdržoval. Lewisham by ji velice často rád zdržel, nepodařilo se mu však nikdy přesvědčiti ji o výhodách, jež by z toho plynuly. A tak nebyl si stále dosti jasně vědom celé situace a týden míjel po týdně.

Úžasně rozličného druhu bylo těch sedmašedesát večerů, když pak později na ně vzpomínat. Byly to večery sychravé, vlhké a pak opět večery plné řídké mlhy, překrásné, oddělující je od ostatních chodců, šedobílé závoje, měnící každý sáh dláždění v uzavřené komnatky. Nádherné byly tyto mlhy, něco, nač bylo se možno již těšiti, ježto unikli tak veřejnosti, horšící se nad tím, když dva mladí lidé spěchali ruku v ruce, a pak člověk mohl si dopřáti tisíce různých necudností, pro ně tak významných, jako stisknutí nebo pohladiti malou ručku (ručku ve spravované, laciné rukavičce). Tehdy zdálo se, že jsou blíže tomu tajemnému, neznámému, co je poutalo dohromady. A všechna ta nebezpečí na rohu ulic, koně, vyřítící se pojednou ze tmy, povozníci se svítilnami na chomoutech koní, uliční svítilny jako pouhé skvrny, špinavě oranžové zblízka a mizící o dvacet kroků dále v mlze a šeru, to vše jako by zvyšovalo ještě potřebu ochrany jemné mladé dámy, která prožila již tři takovéto mlhavé zimy naprosto sama a bez průvodce. Nad to však, člověk mohl jíti dále tou tichou ulicí, kde bydlela, až téměř ke vchodu domu s rozkošným pocitem dobrodružství.

Mlhy přešly však brzo v silný mráz, v noci plné hvězd a měsíčního světla, kdy svítilny na ulicích zářily jako řady žlutých drahokamů, a jejich světla a záře osvětlených výkladců nabyly ostrého, mrazivého lesku a dokonce i hvězdy staly se jaksi tvrdě jasné, komíhající se spíše neslyšně, než aby blikaly. Kabátec, lemovaný

napodobeným astrachánem, nahradil Etelčin lehký plášť, kulatá čapka z astrachánu zaujala pak místo jejího klobouku, oči zářily jasem a čelo široké a bílé skvělo se pod čapkou. Byly to rozkošné procházky, avšak domov byl pojednou příliš blízko a tak prodlužovali si cestu z Chelsea do Claphamu, nejprve zacházkou postranními ulicemi a pak, když sněhové poprašky oznamovaly, že Vánoce jsou nedaleko, jinou oklikou Královskou třídou, jednou pak dokonce Bromptonskou třídou a Slovanskou ulicí, kde obchody byly plny ozdob a zajímavých věcí.

A pan Lewisham, pln nekonečné vážnosti, vydal tajně třiadvacet šilinků ze svého sta liber a koupil Etelce malý zlatý prsten, ozdobený perlami. Musilo to ovšem býti provedeno s příslušným obřadem, a tak v úkrytu zasněženého, mlhou zahaleného předměstského náměstí stáhl jí rukavičku a vsunul jí kroužek na prst, načež vtiskl polibek na skřehlý, růžový kotník prstu, vedle inkoustové skvrny.

»Jsme to bláhovci,« řekla. »Což to může někam vésti ?«

»Jen počkejte,« odvětil, a v jeho hlase chvělo se plno neurčitých slibů.

Později pak uvažoval o těchto slibech a jiného večera přistoupil již k té věci s větší určitostí, líče jí všechny ty skvostné naděje, jichž možnost viděl pro studenta kensingtonské školy; co vše může býti, co vše může vykonati — o ředitelích škol, učitelských místech na odborných školách, místech inspektorských, demon-

stratorských, ano dokonce i profesorských. A pak, pak — čemuž všemu věnovala ochotně a s nedůvěrou svůj sluch, cítíc z těch snů jakýsi strach, právě tak, jako rozkoš.

Navléknutí perlového prstenu byl ovšem pouhý obřad, neboť nemohla ho nositi ani u Laguna, ani doma, a tak místo toho navlékla ho na malou bílou hedvábnou stužku a nosila jej kolem krku — »na srdci«. Myslíl naň, jak je tam v teple »na jejím srdci«.

Koupiv ten prsten, myslíl na to, že jej ponechá až k Vánocům, než jí ho dá. Avšak touha viděti její radost, byla příliš mocna.

Na Štědrý večer, nevím již pomocí jakého podvodu s její strany, ztrávil ti mladí lidé spolu celý den. Lagune byl upoután na lože s lehkým zápallem průdušek a dal své písaře volno. Snad zapomněla zmíniti se o tom doma. Na královské škole byly prázdniny a Lewisham byl tedy svoboděn. Odmítl strýcovo pozvání, vymluvil se, že »práce« ho zdrží v Londýně, ač to znamenalo o libru i více vydání. Ti dva pošetilí mladí lidé uběhli spolu toho dne aspoň šestnáct mil a rozloučili se záříce a plni blažeností. Byl silný mráz a málo sněhu, obloha byla bezbarvě šedá, rampouchy visely s ramen uličních svítlen a chodník byl zdoben vějířovitými vzorky, hladce ochozenými, když den zestárl. Věděli, že bude báječný pohled na Temži, ponechali si jej však až naposled. Nejprve dali se Bromptonskou třídou . .

A bude dobře, představíme-li si dříve dobře jejich obraz; Lewisham měl svůj převlečník, nikoli podle míry

šitý, z modrého sukna a se sametovým límcem, špinavě hnědé rukavice, rudý nákrčník a měkký, kulatý klobouk. Etelka pak svůj dva roky starý kabát a čapku z astrachánu; oba byli zarůžovělí svěžím vzduchem, držíce se chvílemi nesměle pod paží a dávající dobře pozor, aby jim nic neušlo. Na Bromptonské třídě bylo mnoho zajímavých obchodů všeho druhu; to vše nebylo však nic u porovnání s Piccadilly. Tam byly výkladní skříně tak přeplněny všemi těmi nádhernými věcmi, že trvalo i patnáct minut, než některou z nich prohlédli; obchody pohlednicemi, modním zbožím, plné různých svůdných lákadel. Lewisham přes svou starou nenávist zapomněl nyní posuzovati přísně všechny ty koupěchtivé, pozoruje Etelku, jak byla zaujata veškerou tou nádherou.

Pak na Regent Street k obchodu, kde byly nápodobené démanty, a pak k závodu, kde děvčata ukazují své dlouhé skvostné vlasy, a hned na to ke krámu, kde malá kuřata běhala za oknem, a pak dále Oxfordskou třídou, Holbornem, kolem Ludgatu a hřbitova u sv. Pavla a k Leadenhallu a tržnici, kde krocani, husy, kachny a kuřata — většinou ovšem krocani — viseli v dlouhých řadách po tisíci kusech.

»Musím vám něco koupiti,« řekl Lewisham, vracaje se k témuž opět předmětu.

»Nikoli, nikoli,« řekla Etelka, sledujíc právě okem nekonečnou řadu plectva.

»Musím,« trval Lewisham na svém. »Uděláte nejlépe, vyběřete-li si to sama; mohl bych udělati nějakou

hloupost.« Jeho mysl zabývala se právě sponkami a brožemi.

»Nesmíte zbytečně utráceti peněz a pak, vždyť mám již prsten.«

Lewisham nedal si však říci.

»Nuže — musí-li býti po vašem — mám hlad. Kupte mi něco k snědku.«

Neobyčejný, pamětihodný žert. Lewisham vrhl se střemhlav do vznešeně vyhlížející místnosti s naškrobenými ubrusky. Pochutnávali si na kotletách — ohlodali je až na kost — a k tomu malé, do hněda osmažené brambory, a k tomu vypili celou půllahev — nějakého bílého vína, nebo něčeho takového, jež Lewisham vybral namátkou z vinného lístku. Dosud nikdy ani jeden ani druhý nepili vína při obědě. Stálo ho to šilink a devět pencí, pane, a byla na tom viněta »Capri«, Bylo to skutečně dosti slušné Capri — umělý výrobek, o tom nebylo pochybností, avšak hřejivý a aromatický. Etelka byla všeka bez sebe nad jeho štědrostí a vypila plnou sklenici a pak ještě půl.

Pak rozehráti a spokojeni došli až k Věži a k mostu tam, ozdobenému sněhovým hřebenem, velkými visícími rampouchy a balvany ledu tísníci se v pobočných obloucích. Ježto pak měli již dosti krámů a lidí, pustili se odhodlaně opuštěným nábřežím k domovu.

Pohled na Temži byl toho roku skutečně úchvatný! Oba břehy lemovány ledem, uprostřed pak proud unášející tříšť rudě ozářenou odleskem velikého kotouče

zapadajícího slunce a kvapící ustavičně, vytrvale k moři. Hejna racků poletovala sem tam a mezi nimi míhali se holubi a kavky. Budovy na surreyské straně ztemněly již v šedivém přítmí, nabývajíce tajemného vzhledu; bárky, zakotvené v ledu, odpočívaly tu zamlkle a opuštěny a tu a tam rozlévala se hřejivá záře osvětleného okna. Slunce mizelo jim s očí, zapadlo do tmavomodrých závojų a surreyský břeh rozplynul se v mlhu mimo několik matných skvrn žlutavého světla, jichž počet stále rostl. A když naši milenci přišli pod most na Charing Cross, budovy parlamentu vyvstaly před nima na konci mohutného oblouku zlatových plamenů svítlen, modré, matné, jako by se vznášely mezi nebem a zemí. A hodiny na Věži byly jako listopadové slunce.

Byl to den bez poskvrny, či spíše jen s malou skvrnou a ta objevila se také až k poslednímu.

»S Bohem, drahý,« řekla. »Byla jsem dnes šťastna.«

Jeho tvář naklonila se velice blízko k její. »S Bohem« řekl tiskna jí ruku a hledě jí do očí.

Ohlédla se kolem sebe a přivinula se k němu blíže. »Můj nejdražší,« zašeptala tiše a dodala pak »s Bohem.«

Pojednou pocítil zvláštní neklid. Pustil její ruku. »Vždycky to tak končí. Jsme šťastni. Jsem šťasten ... A pak — pak ode mne odejdete ...«

Nastala pomlčka plná vzájemných němých otázek.

»Musíme čekat, drahý,« zašeptala.

Opět na okamžik pomlčka. »Čekati!« řekl a umkl.

130 Láska a pan Lewisham

Váhal. »S Bohem,« řekl pak, jako by se chytal vlákná poutajícího je pospolu.

SOUKROMÉ MYŠLENKY SLEČNY HEYDINGEROVY.

Cesta z Chelsea do Claphamu a cesta z Jižního Kensingtonu do Battersea, zejména jde-li se první cestou oklikou, aby byla poněkud delší, nejsou daleko od sebe. Jednoho večera kolem vánoc dvě Lewishamovy přítelkyně potkaly ho s Etelkou. Lewisham jich však neviděl, neboť díval se právě Etelce do tváře.

»Viděla jste,« řekla jedna z nich trochu zlomyslně.

»Pan Lewisham — nemýlím-li se,« odvětila slečna Heydingerová naprosto lhostejným hlasem.

Slečna Heydingerová seděla v pokojíku, jež její mladší sestry nazývaly »Svatyní«, Její svatyně byla pouze příliš zidealisovaná ložnice, kde laciné papírové tapety se stříbrnými růžemi prokukovaly koketně mezi jejím potaženým nábytkem. Hlavní ozdobou byl psací stůl uprostřed a drobnohled na rozvikíaném poněkud, osmihranném stolku před oknem. Byly tu police na knihy, zřejmě ženského vkusu s lacinými ozdobami a nepříliš pevných nohou, na policích pak řada zářivých básníků,

Shelley, Rossetti, Keats, Browning, několik svazků Ruskina, svazek essayí, socialistické publikace v potrhaných papírových deskách, nad nimi pak v tísnivé až hojnosti svazky přednášek a zápisníků. Obrazy rozvěšené po pokoji byly výmluvným dokladem jejích estetických snah a plny tajemného významu. Bylo tu Venušino Zrcadlo od Jones Burne, Rossettiho Zvěstování, Lippiho Zvěstování a Láska a Život, a Láska a Smrt od Wattse. Mezi jinými fotografiemi byla jedna loňského výboru Debatního kroužku s Lewishamem usmívajícím se poněkud přihloupě uprostřed, se slečnou Heydingerovou pak mimo střed na pravém křídle. A slečna Heydingerová seděla tu nyní zády ke všem tomu, ve své černé zíněné lenošce zírajíc upřeně do ohně, s očima zarudlýma a bradou opřenou do dlaní.

»Mohla jsem to tušiti — již dříve,« řekla. »Již od té seance. Bylo to již tenkrát jiné . . .«

Usmála se trpce. »Nějaké děvče z obchodu . . .«

Zamyslila se. » Jsou všichni stejní, tuším. Vráti se pak — trochu pochroumání, jak praví ta žena ve »Vějíři lady Windermerové«. Snad on se také vrátí. Ráda bych věděla . . .«

»Proč mne však tak klame? Proč se mnou tak jedná? . . .«

»Hezká tvář, hezká tvářička — tak to mezi námi chodí. Což pak muž se rozmýšlí při své volbě? Jde svou vlastní cestou, myslí svými vlastními myšlenkami, jedná dle svého . . .«

»Jeho práce v laboratoři zůstávají pozadu . . . Každý může viděti, že sotva si udělá sem tam nějakou poznámku . . .«

Po dlouhou chvíli byla zticha. Její tvář nabyla soustředěnějšího výrazu. Počala si hryzati palec, s počátku pomalu, pak rychleji. Posléze ozvala se opět nahlas.

»Co vše by mohl vykonali, jaké vznešené věci by mohl vykonati. Je schopný, umí býti vytrvalý, je silný. A pak přijde pojednou hezká tvář. Oh, Bože! Proč jen jsi mi dal srdce a mozek?« Vzchopila se náhle, s rukama sepjatýma a tváří ztrhanou. Neplakala však.

Pak pojednou jako by ochabla. Jedna ruka jí klesla k boku, druhá pak spočinula na nějaké zkamenělině na okraji krbu a upřela ztrnule zrak do rudé záře krbu.

»Pomyslím-li na vše, co jsme mohli vykonati! Zešílela bych!«

»Pracovati, mysliti, učiti se. Doufati a čekati. Opovrhovati těmi ženskými titěrnostmi, spoléhati na zdravý rozum mužův . . .«

»A procitnouti jako ty bláhové panny,« řekla »a shledati, že hodina života je ta tam!«

Její tvář a celý její postoj jako by změkly lítostí nad vlastním já.

» Marnost. ..«

»Není to k ničemu . . .« Hlas jí selhal.

»Nebudu nikdy šťastna . .

Viděla tu nádhernou vidinu budoucnosti, o níž snila,

pojednou mizeti, ustupovati v pozadí, stále nádhernější a vášnější, čím více se vzdalovala — jako sen v okamžiku probuzení, Její místo zaujala pak vidina její osamělosti, jasná, pronikavá. Viděla sebe samu opuštěnu, osamělu, zkrušenu pod břemenem zoufalství — nekonečně ubohou, zatím co Lewisham bezcitně a nelítostně ji opouštěl. Pro nějaké »děvče z obchodu«. Objevily se slzy, stále více slz, až se jí řinuly proudem po tváři. Obrátila se, jako by něco hledala. Pak se vrhla na kolena před svou lenoskou a počala vzlykati jakousi nesouvislou modlitbu, aby jí Bůh popřál svého milosrdenství a míru.

Příštího dne jedno z děvčat v biologickém kursu upozornilo svou přítelkyni, že Heydingerová zase »povolila«.

Přítelkyně pohlédla na druhý konec laboratoře. »Skutečně a je to tenkráté zlé,« řekla. »Nu, opravdu nevím . . . jak se může tak česati.«

Pozorovala dále slečnu Heydingerovu kritickým zrakem. Nic jí v tom nebránilo, neboť slečna Heydingerová stála, bloudíc ve svých myšlenkách a hledíc ztonule do prosincové mlhy před okny laboratoře. »Zdá se býti bledá,« řeklo děvče, které první ji počalo posuzovati. »Ráda bych věděla, zda tolik studuje.«

»Celkem jí to není mnoho platno,« upozornila přítelkyně. »Tázala jsem se jí včera na lebeční kosti, a neznala ani jediné. Skutečně ani jediné.«

Následujícího dne místo slečny Heydingerovy osířelo. Ochuravěla — byla přepracována — a její nemoc

SOUKROMÉ MYŠLENKY SLEČNY
HEYDINGEROVY. 135

trvala až na tři neděle před závěrečnými zkouškami. Pak se
vrátila s bledou tváří plna horečné, avšak marné píce.

V RAFAELOVÉ GALERII.

Byly teprve tři hodiny a v biologické laboratoři byly již všesky lampy rozžaty. Třída zabývala se pilně rozřezávajíc břitvami kořen nějaké kapradiny, aby ji pak zkoumali pod drobnohledem, Jistý zamlklý, jako žába vypadající hoch, privátní student, který nehraje ostatně delší úlohy v této povídce, pracoval úporně, podobaje se žábě více ještě, než obyčejně — s výrazem jakési nucené skromnosti. Za slečnou Heydingerovou, nedbalého, neladného zevnějšku jako za dřívějších dob, bylo prázdné sedadlo, opuštěný drobnohled a pohozené tužky a zápisníky.

Na dveřích školní světnice byl seznam těch, kdož složili vánoční zkoušku, V popředí bylo jméno zmíněného již, jako žába vyhlížejícího hochu, pak přicházelo Smithersovo jméno a jméno nějakého děvčete v jedné řadě, Lewisham vedl neslavně až druhou řadu a jména slečny Heydingerovy nebylo tam vůbec — jedna zkouška však, jak seznam tvrdil, setkala se s neúspěchem. Tak těžce pyká student za šlechetnější city.

V rozlehlé, zamlklé síni musejní galerie, věnované

Rafaelovým kartonům, seděl Lewisham, ponořen ve chmurné zadumání. Roztržitá ruka hledala nepopiratelný již knír, hledíc si zvláště pečlivě míst, kde vousy byly již dosti dlouhé, aby je mohl hryzati.

Snažil se představit si jasně celou situaci. Ježto trpěl, silně neúspěchem své zkoušky, je patrné, že v jeho mysli nebylo právě nejjasněji. Stín té porážky dopadl na vše, zakalil světlo jeho hrdosti, pokálel jeho studentskou čest a vrhl vše do nového světla. Všecka ta nádhera jeho zamilovanosti skryla se kamsi do nejskrytějších zákoutí jeho bytosti. Proti tomu výrostku s podobou žáby cítil divokou nenávist. A Smithers ho oklamal. Hněval se, zuřil na všechny ty dřiče, kteří trávili celý svůj čas dřepíce jen u knihy a mučíce se těmi hloupými zkouškami, jichž výsledek závisel beztak vždy jen od náhody. Mimo to praktická zkouška nebyla vedena zcela poctivě a jedna z písemných otázek byla dokonce mimo obsah přednášek. Biver, profesor Biver, je naprostý osel, tím byl si Lewisham jist, a podobně také Weeks, demonstrátor. Avšak všechny tyto důvody neúspěchu nemohly zaslepiti jeho duševního zraku před skutečnou příčinou jeho pádu, jíž bylo promarnění více než poloviny každého večera, nejlepší doby ke studiu ze čtyřiaadvaceti hodin den ze dne. A tak tomu bylo stále, ustavičná ztráta času. Dnes chtěl jítí opět, aby se s ní setkal a počítí tak hromaditi potupu v druhém oddílu kursu, v botanice. A tak zamítaje mimovolně jednu mátožnou výmluvu po druhé uvědomil si jasně rozpor mezi svými vztahy k Etelce a svou bezprostřední ctižádostí,

V posledních dvou letech šlo mu vše tak hladce, že pokládal svůj ustavičný postup v životě za zaručený. Nenapadlo ho ani na okamžik, když postavil se po prvé Etelce v cestu po oné seánci, že se tím ocitl v nebezpečí tohoto druhu. Nyní dostalo se mu náležité výstrahy. Počal si tvořiti představu toho hocha s podobou žáby doma — byl to privátní posluchač vyšší střední školy — jak sedí v pohodlné studovně u psacího stolu, s knihovnou a zastíněnou lampou — Lewisham pracoval na své bedně, se svrchníkem přes ramena, máje nohy zastrčeny do bedny a zabaleny prádlem, které ještě měl k dispozici — a ten hoch s podobou žáby zatím v tom neuvěřitelném klidu a pohodlí pracoval, pracoval, stále pracoval. A Lewisham zatím honil se v mlze po ulicích, v Chelsea, nebo rozloučiv se s ní šlapal domů — pln bláhových fantasií.

Počal uvažovati s chladnokrevnou jasností o svém poměru k Etelce. Jeho něžnější city držely se stranou, nicméně nenalhával si při tom nic. Stál o ní, rád byl pospolu s ní, rád s ní hovořil a hleděl se jí zalíbiti, avšak tím nebyly ještě jeho touhy vyčerpány. Vzpomínal trpkých slov nějakého řečníka v Hammersmithu, stěžujícího si do toho, že v našem stavu civilizace upírá se i živelní nutnost manželství. Ctnost stala se vadou. »Ženíme se se strachem a bázni, pohlaví je předmětem obchodu žen a muž dochází ke splnění touhy svého srdce teprve tehdy, když touha jeho srdce jest již mrtva.« To, co zdálo se mu tehdy býti pouhou frází, vrátilo se nyní v jeho pamět s hroznou

tváří pravdy. Le-wisham věděl, že jsou tu dvě protichůdné cesty. S jedné strany stkvoucí schodiště ke slávě a moci, jež byly jeho snem od prvopočátku rozednění jeho jinošství, s druhé strany pak — Etelka.

A zvolí-li Etelku, bude snad pak podle jeho volby? Co z toho bude? O několik procházek více nebo méně! Ona je beznadějně chuda, on je beznadějně chud, a ten podvodník, to taškářské medium jest jejím nevlastním otcem! Celkem vzato nedostalo se jí ani náležitého vychování, nedovede chápati jeho díla a jeho cílů ...

Pojednou cítil s naprostou přesvědčivostí, že tehdy po oné seanci měl jíti domů a zapomenouti na ni. Proč jen cítil ten neodolatelný pud jíti a vyhledati ji opět? Proč jen utkala jeho obraznost takové zvláštní předevo možností a nadějí kolem její postavy? Nyní byl zapleten, bláhově zapleten . . . Celá jeho budoucnost měla býti obětí tomu matnému, dočasnému přízraku lásky na ulici. Zatahal se zoufale za své kníry.

Jeho vidiny počaly se měniti nyní v podobu Etelky, její tajemné matky a toho úskočného, prohnaného Chafferyho, jak drží ho zpět, opřádající ho jakousi nehmatnou sítí a bráníce mu v dalším postupu k jeho vznešenému cíli vědy a práce. Děravé boty a bláto vířené koly drožek měly mu býti údělem po celý život! Forbesova medalie, nejbližší krok k úspěchu, byla pro něho nyní již téměř ztracena ...

Nač jen u všech všudy při tom myslel? Kam jen dal

hlavu? Počal cítiti nedostatek své výchovy. Mužům vyšší a střední třídy dostane se potřebného poučení a vedení v těchto věcech od jejích rodičů, jsou náležitě a včas varováni, aby se nezapletli do toho nesmyslu lásky, dokud nedosáhnou své neodvislosti. Daleko lépe je . . .

Vše mu nyní unikalo. Nikoli pouze jeho dílo — jeho vědecká životní dráha, avšak i Debatní kroužek, politické hnutí, všechna jeho práce pro Lidstvo . . . Proč neodhodlati se k rozhodnému činu — ještě nyní? . . . Proč nevyložili jí to vše přímo a jasně? Nebo psáti snad? Kdyby jí to nyní napsal, mohl by k tomu použití večera v pohodlné knihovně. Musí jí požádati, aby mu slevila nyní ty doprovody domů — alespoň do příští zkoušky. Ona jistě pochopí. Pak zaplavila ho tísnivá pochybnost, zda pochopí. . . Rozzlobil se při pouhé myšlence, že by to bylo možné. Je však zbytečno dělati to lepší, než to ve skutečnosti je. Jakmile na ni počne jednou takto hleděti — proč by ale měl hleděti na ni takhle? Prostě proto, že není dosti rozumna!

Lewisham pocítil chvilkový záchvat hněvu.

Nicméně to vzdání se jejích procházek zdálo se mu stále býti jaksí nevhodné, nemístné. A ona jistě bude na to také tak hleděti, což bylo ještě horší. A proč by na to tak hleděla? Proč by si myslila něco takového? A již se opět rozzlobil.

Statný musejní hlídač, který ho úkosem pozoroval divě se, proč asi takový student sedí tu před » Obětováním Lystry« a hryže si rty a nehty a kníry mrače se a zíraje ztrnule na to mistrovské dílo, spatřil, jak ten mladý muž

pojednou se vzchopil s tváří plnou rozhodnosti, otočil se na patách a vyrazil rychlými kroky z galerie. Nehleděl ani na pravo, ani na levo a zmizel sestupuje spěšně po schodech.

»Bůh sám ví, kam běží,« řekl si strážník zamýšlen . . .

»Člověk by myslil, že ho zde něco kouslo.«

Uvažuje chvíli o této záhadě, strážník loudal se dále galerií zastaviv se sám před tím kartonem a hledě naň kritickým okem. »Naši malíři také něco dovedou, ale to zde je přece jen umění; myslím, že by to nedovedli udělati ani s polovice tak dobře.«

SCHŮZKA PŘÁTEL POKROKU.

Večer druhého dne po těchto úvahách viděl nový pořádek ve světě. Mladá dáma v kabátci, lemovaném astrachánem, a s tváří poněkud zaraženou, kráčela z Chelsea do Claphamu samotná, Lewisham pak seděl v záři elektrického světla Vzdělavací knihovny zíraje bezmyšlenkovitě přes hromadu odborných knih, jako by hleděl na něco neviditelného.

Věc nebyla vyřízena tak hladce a ukázalo se, že vysvětlení setkává se s jistými obtížemi. Patrně nedovedla postihnouti plného významu té vážné okolnosti, že Lewishamovo jméno bylo teprve ve druhé řadě onoho seznamu. »Ale přece jen jste to odbyl,« řekla. Rovněž pak nedovedla pochopiti důležitosti večerního studia. »Nevyznám se v tom ovšem,« řekla zamyslena, »myslila jsem však, že se učíte po celý den.« Počítala, že (jejich procházka neztrávila více času než půl hodiny, »právě jen půl hodinky« zapomínajíc, že Lewisham musí jíti do Chelsea a vrátiti se pak opět k svému domovu. Její obvyklá něžnost byla jako by zahalena závojem příliš patrné

nespokojenosti. S počátku s ním a pak, když se bránil, s Osudem .. . »Nu, ovšem, musí to tak byti,« řekla. »Ostatně myslím, že na tom nezáleží, neuvídíme-li se spolu tak příliš často,« dodala s chvějícími se bledými rty.

Vracel se s této procházky nejsa ve své míře a ztrávil ten večer skládaje dopis, který jí měl podati lepší vysvětlení. Avšak jeho vědecké studie zavinily, že jeho sloh stal se poněkud »tvrdým«, a nedovedl napsati to, co by jí byl dovedl šeptati. Jeho ospravedlnění nebylo ovšem, jak by mělo býti. Avšak způsob, jak je přijala, prozrazoval nedostatek zdravého rozumu s její strany. Jeho duševní stav podléhal nyní stálým změnám, nemohl se ustáliti. Chvílemi byl roztrpčen, že nedovedla hleděti na vše tak, jako on na to hleděl. Procházel pak museem veda pomyslné rozhovory s ní a dávaje se strhovati dokonce k nevrlym poznámkám. Pak opět musil sebrati všechny své síly, nabyté dlouholetou duševní kázní, a připamatovati si všechny její poznámky, jimiž ho podráždila, aby se přemohl do té míry, aby neběžel střemhlav do Chelsea a nevzdal se jí zbaběle na milost a nemilost.

A tento nový stav věcí trval po plných čtrnácte dní. Všeho toho času nebylo však třeba slečně Heydingerové, aby postřehla, že neutěšený výsledek zkoušky měl na Lewishama silný vliv. Všimla si, že těm večerním procházkám byl konec. Postřehla záhy, že pracoval nyní s jakousi úpornou zuřivostí, přicházel časně, odcházel pozdě. Zdravá svěžest jeho lící vyprchala. Bylo ho viděti každého večera v poslední době uprostřed hromady

učebnic a poznámek v odlehlém koutě knihovny, jak hromadil tam výtahy do svých sešitů. Večer pak ve studentském »klubu« psal dopisy, adresované do nějakého papírnického krámků v Claphamu, což ovšem ona nevěděla. Tyto dopisy byly většinou velice krátké. Lewisham totiž po způsobu kensingtonských studentů honosil se tím, že nedělá »literaturu« a některé z listů těch, spíše pouhé depeše, ranily snad srdce dychtící příliš po něžných slovech.

Opětovné pokusy slečny Heydingerovy o sblížení nesetkaly se sice s jeho bývalou laskavostí a ochotou, nicméně něco z jejich dřívějších styků navrátilo se nyní opět. Dovedl hovořiti s ní i delší chvíli, pak ale pojednou jako by uťal. Nicméně půjčování knih bylo opět obnoveno, ten nenápadní proces estetické výchovy, na nějž slečna Heydingerová tak počítala. »Zde máte slíbenou knihu,« řekla mu jednoho dne a Lewisham snažil se marně upamatovati, kdy ten slib se stal.

Knihou byla sbírka Browningových básní a obsahovala; »Bahno«, náhodou pak byla tam také báseň »Socha a Poprsí« — povzbuzující četba o ostýchavé touze. »Bahno« nezajímalo příliš Lewishama, nekrylo se nikterak s jeho představou o mediu, četl však a znova četl »Sochu a Poprsí«, která vzbudila v něm nejhlubší dojem. Usínal — pěstoval nyní literaturu v posteli, poněvadž tam bylo tepleji a při dnešní literatuře nezáleželo tolik jako při vědeckých knihách, počal-li při četbě klímal — všecek vzrušen těmito verši: »tak týdny přešly v léta a krása, lesk

jich mládí, lásky, vyprchala v dál a poznali, že život byl jen sen.«

A jaké sémě, taký plod, Lewisham měl té noci sen. Týkal se Etelky a konečně se vzali. Přivinul ji do své náruči. Naklonil se chtěje ji políbiti. A pojednou spatřil, jak svraštělé jsou její rty, oči matné, bez lesku a viděl vrásky brázdící její líce! Byla to stará žena. Byla nesnesitelně stará! Procitl pocitem hrůzy a ležel bdě a všecek zkrušen až do rozednění mysle na to, jak jsou stále od sebe odloučeni a jak ona musí nyní choditi samotna blátivými ulicemi, mysle na své nynější postavení, na pohodlnou cestu, již nyní ztratil a kde byl jako za větrem, a na to, jak nyní budoucnost je proti němu v tom zápasu o život. Cítil bezbarvou pravdu, jeho skvělá životní dráha byla ta tam a aby s Etelkou to také tak dopadlo, bylo by příliš mnoho. Viděl nyní jasně, že otázka je, která z obou. Nebo má snad váhati a pozbýti obou? A tu jeho stísněnost ustoupila zoufalosti, jež bývá plodem stále neukožené touhy ...

Stalo se právě druhého dne po tomto snu, že urazil tak hrubě Parksona. Urazil Parksona po schůzce »Přátel pokroku« v Parksonově bytě.

Za nynějších dob anglický student nedovede již pochopiti vznešeného ideálu prostého života věnovaného ušlechtilému myšlení. Náš obdivuhodný systém zkoušek připouští jen velice málo vlastního myšlení na kterékoli úrovni, ať vysoké, ať nízké. Avšak takový život kensingtonskému studentu nedostačoval a někdy

prozrazoval známky, že by také rád trochu přispěl ke kosmickému duševnímu procesu.

Jedna z těchto známek byly pravidelné schůzky těchto »Přátel pokroku«, sdružení zplozeného Lewishamovou přednáškou o socialismu. Vycházeli jaksi z předpokladu, že nutno podniknouti něco velikého, aby svět se zlepšil, dosud však nebylo podniknuto nic určitého.

Scházeli se v Parksonově saloně, neboť Parkson byl jediný z Přátel, který byl dosti bohat, aby měl salon, neboť jeho příjem obnášel sto liber ročně. Přátelé byli různého věku, většinou velice mladí. Někteří již kouřili, jiní pak drželi alespoň v ruce dýmky, v nichž zapomněli jaksi udržovati oheň — nebylo tam však nic k pití mimo kávu, neboť na tolik jen dostačovaly jejich prostředky. Dunkerley, asistent na nějaké předměstské škole a někdejší Lewishamův kolega ve Whortley, zúčastnil se taktéž těchto schůzek byv tam uveden Lewishaunem. Všichni Přátelé nosili rudé nákrčníky mimo Bletherleyho, jenž nosil oranžový, chtěje dáti na jevo, že si hledí také umění, a Dunkerleyho, jenž nosil černý s modrými pruhy, protože asistenti na menších soukromých školách musili se zdržeti všelikých výstředností ve svém zevnějšku. A jejich prostý jednací řád záležel v tom, že každý mluvil tolik, pokud to jen ostatní mohli nebo chtěli snést.

Zpravidla ochotný »Luther« socialismu — ubohý Lewisham! — měl hájiti nějakou zásadu, toho večera však byl stísněn a roztržit. Seděl maje nohy přehozeny přes lenoch křesla způsobem naznačujícím rozháraný stav jeho

mysli. Měl balíček alžírských cigaret (dvacet za pět pencí) a zanášel se, jak se zdálo, hlavně myšlenkou vykouriti je všechny, než se schůze skončí, Bletherley měl hovořiti o »Ženě v socialismu« a přinesl s sebou velké americké vydání Shelleyho děl a svazek Tennysona s » Princeznou«, ježící se papírovými jazyky, založenými na místech, jichž chtěl se dovolávat, Byl pro naprosté odstranění všelikých »monopolů« a dětské jesle měly nahraditi manželství. Mluvil jaksi z vysoka byf i ne příliš vtipně a jeho náhledy nenacházely patrně ohlasu u ostatních.

Parkson byl z Lancashiru, horlivý quaker a jeho třetí složkou byl Ruskin, jehož díly a způsobem řeči byl prosycen. Naslouchal Bletherleymu s patrnou nevolí a zahájil úpornou obranu té staré tradiční věrnosti dvou osob, již Bletherley nazýval monopolistickou institucí manželství. »Ta stará prostá a čistá theorie — láska a věrnost,« řekl Parkson, »mi úplně dostačuje. Máme-li pokáliti své politické hnutí věcmi tohoto druhu ...«

»A dostačuje to?« přerušil ho Lewisham promluviv po prvé za celý večer.

»Jak to?«

»Ta prostá a čistá stará theorie. Zním ji dobře. Věřím v tu theorii. Ale je to pouze theorie. Setkáte se nutně s tím děvčetem. Theorie praví, že se s ním můžete setkati kdekoli, Setkáte se s ním příliš mlád, Zamilujete se, Oženíte se — přes všechny překážky, Láska se směje zámkům a závorám. Máte děti. To všechno učí theorie a je to vše velice hezké pro muže, jehož otec mu může odkázati

sto liber ročně. Ale jak se osvědčuje ta theorie při nějakém obchodním příručím? . . . Nebo při asistentu na předměstské škole, jako je Dunkerley? Nebo .. při mně?»

»V takovém případě člověk musí se přemoci a zdrželi,« řekl Parkson. »Musí věřiti a doufati. Kdo dovede věřiti a doufati, dovede čekat.«

»Čekati, až zestárne?« tázal se Lewisham.

»Takový chlapík musí si vydobyti existenci,« řekl Dunkerley. »Nenahlížíte to Lewishame? Bojovali za existenci; je to hrozný boj, zajisté, ale přece ... Jsou dva — spojí své síly . . . vynutí si své štěstí. Kdybych se setkal s děvčetem, jež by se mi tak líbilo, že bych je chtěl, oženil bych se zítra. A nemám více, než sedmdesát měsíčně.«

Lewisham se k němu dychtivě obrátil cítě pojednou zvláštní zájem. »Že byste se oženil?« tázal se. Dunkerley se trochu zarděl.

»Hned na místě. A proč ne?«

»Ale jak byste žili?«

»To už pak přijde. Kdyby . . .«

»Nemohu s vámi souhlasiti, pane Dunkerley,« řekl Parkson. »Nevím, zda jste četl »Sesam a lilie«, avšak tam byste našel vylíčený daleko lépe, než já dovedu popsati svými slovy, ideál místa pro ženu . . .«

»Nesmysl — celý ten Sesam a lilie,« přerušil ho Dunkerley. »Nic než povídačky. Nesnesu takových věcí. Nikdy jsem nemohl vystáti Ruskina. Příliš mnoho předpokládá. Je strašně anglický, pravda, ale není po mém

vkusu. Je to tak četba pro hokynářskou dcerku, aby se trochu zušlechtila. Pro nás ale taková věc není.«

»Vy byste se tedy skutečně oženil s tím děvčetem . . . ?« počal Lewisham, s nebývalým dosud obdivem pro Dunkerleyho ve svých očích.

»Proč by ne?«

»Na . . . ?« Lewisham váhal.

»Na čtyřicet liber ročně. Nu ovšem!«

Nějaký zamklý dosud mladík se ozval odkašlav si dříve důkladně a řekl: »Pomyslete jen na to děvče.«

»Proč se oženiti?« tázal se Bletherley nedbale.

»Musíte připustiti, že žádáte velmi mnoho, chcete-li, aby to děvče . . . « počal Parkson.

»Nikterak. Zvolí-li si děvče nějakého muže, a on si zvolí je, pak její místo je po jeho boku. Jaké pak čekání a toužení! Ať spolu zápasí o život.«

»Správné!« řekl Lewisham pojednou všecek vzrušen. »Mluvíte jako muž, Dunkerley. Ať visím, není-li tomu tak.«

»Místo vykázané ženě,« kázal Parkson, »jest domácí krb. A není-li domácího krbu —! Já tvrdím, že je-li toho třeba, muž má pracovali i sedm let — jako Jakub se plahočil pro Rachel — přemáhati své chťice, a snažiti se, aby opatřil pro ni vhodný, milý domov . . . «

»Jako by upravoval pelech pro své oblíbené zvíře,« řekl Dunkerley. »Kdež pak. Chci se oženiti se ženou. Ženské plémě vždy zápasilo o svou existenci — a neškodilo mu to — a bude zápasili vždy. Báječná myšlenka —

společný boj o existenci. Jediná rozumná theorie, Lewishame, jíž se můžete držeti. Žena, která nebojuje poctivě bok po boku se svým mužem — žena, kterou si chováme a krmíme a mazlíme se s ní, jest. . .« váhal.

Nějaký výrostek zdolíčkované tváře, s krátkou dýmku v ústech, doplnil to jistým biblickým slovem.

»To je příliš hrubé,« řekl Dunkerley, »chtěl jsem říci, že to je harem s jednou ženou.«

Mladík byl na okamžik zmaten.

To byla nejzajímavější část toho večera pro Lewishama. Parkson pojednou vstal, přinesl »Sesam a lilie« a trval na tom, aby se četl delší nasládlý výťah, který zahladil záhy nepříjemné dojmy debaty a Bletherley stal se terčem slovního útoku, v němž byl zle pochroumán a zůstal v naprosté menšině jednoho hlasu. Manželství, pokud šlo o studenty kensingtonského ústavu, nehrozí tedy bezprostřední nebezpečí.

Parkson vyšel si pak o půl jedenácté s těmi, kdož tam ještě zbyli, trochu na procházku. Noc byla vlháká na měsíc únor a měsíc v navoluní jasně svítil. Parkson připojil se k Lewishamovi a Dunkerleymu, k nesmírné Lewishamově zlosti — neboť tento měl toho večera na mysli několik důvěrných věcí, jež by byl rád sdělil muži tak rozumných zásad. Dunkerley bydlil na severním konci města a proto všichni tři vydali se Výstavní silnicí k hlavní třídě kensingtonské. Tam se s Dunkerleym rozloučili a Lewisham s Parksonem obrátili se opět k jihu k novému Lewishamově bytu v Chelsea.

Parkson byl jedním z těch zastanců ctnosti, pro něž hovor o záležitostech pohlaví má zvláštní půvab. Schůzka toho večera vzbudila jeho výmluvnost. Hádal se s Dunkerleym až na pokraj nedelikátnosti a nyní počal chrliti dlouhou a neobyčejně důvěrnou řeč na Lewishama. Ten byl z toho již všecek blázen. Kráčel jak rychle jen mohl. Jeho jediný cíl byl nyní zbaviti se Parksona. Parksonův jediný cíl byl však sděliti mu jistá velice zajímavá tajemství o sobě a jisté osobě vynikající neobyčejnou čistotou duše, o osobě, o níž Lewisham již dříve slýchal.

Zdalo se mu, že ta procházka trvá již celé věky,

Pojednou shledal, že stojí pod svítlnou a drží fotografii, již mu Parkson vnutil do ruky. Představovala nepravděpodobnou tvář ojedinele bezvýraznou, avšak co nejpečlivěji upravenou, bohatě vroubenou kadeřemi. Uvědomil si, že je povinen pokládati ji za vzor cudnosti a že náleží Parksonovi. Parkson hleděl na něho všecek pyšen očekávaje patrně jeho úsudek.

Lewisham zápolil s pravdou. »Zajímavá tvář,« řekl,

»Je to tvář skutečně krásná,« řekl Parkson klidně, avšak rozhodně. »Všiml jste si těch očí, Lewishame?«

»Oh, ano,« odvětil Lewisham, »Ano. Všiml jsem si jich
«

»Jsou . . . jsou nevinné, cudné. Jsou to oči dítěte.«

»Ano, podobají se jim. Velice hezké, starý brachu. Blahopřeji vám. Kde bydlí?«

»Takové tváře jste jistě ještě v Londýně neviděl,« tvrdil Parkson.

»Skutečně neviděl,« Lewisham ochotně souhlasil.

»Neukázal bych to každému,« řekl Parkson. »Nedovedete si ani představit, co je pro mne ta podivuhodná dívka tak čistého, nevinného srdce. « Uschoval slavnostně podobiznu do její obálky hledě na Lewishama, jako by byl s ním právě uzavřel krevní přátelství. Pak uchopiv důvěrně Lewishama pod paží — což tento nenáviděl — pokračoval ve svých nadšených výkladech o lásce, dokládaje je názornými příklady na svém vzoru všech žen. Celkem to bylo dosti příbuzné předmětu, jímž se právě Lewishamova mysl sama zabývala a proto mohl sledovati jeho slova. Tu a tam musil ovšem také odpověděti, a cítil přihlouplou touhu — ač jasně viděl pitomost něčeho takového — opětovati jeho důvěrnost. Nutnost Prchnouti Parksonovi byla stále naléhavější a Lewishamova nálada za těchto okolností horšila se každým okamžikem.

»Každý muž potřebuje svou Vůdčí Hvězdu,« řekl Parkson — a Lewisham ho v duchu proklínal.

Parksonův byt byl nyní již blízko a Lewishama napadlo, že celé té nudě udělá nejspíše ještě konec, doprovodí-li ho domu. Parkson mechanicky svolil vykládaje dále.

»Viděl jsem vás často hovořiti se slečnou Heydingerovou,« řekl. »Dovolíte-li, řekl bych vám . . .«

»Jsem s ní *za* dobré,« připouštěl Lewisham. »Avšak zde jsme již u vašeho »pelechu«.«

Parkson pohlédl roztržitě na svůj »pelech«. »A mám ještě tolik toho, co jsem vám chtěl říci. Dovedu vás ještě na každý způsob kousek cesty k Battersea. Vaše slečna Heydingerová tedy, chtěl jsem říci. . .«

Od toho okamžiku narážel pak stále na předpokládanou důvěrnost mezi Lewishamem a slečnou Heydingerovou, a při každé té poznámce Lewishamův vztek vzrůstal. »Nebude dlouho trvati, Lewishame, a poznáte sám, jaký nekonečně očišťující vliv na muže má taková čistá, cudná láska . . .« Pak pojednou doufaje jaksí, že tím potlačí Parksonovo nesnesitelné již tlachání Lewisham odhodlal se k důvěrnému sdělení.

»Vím,« řekl. »Mluvíte se mnou, jako bych . . . Za ta tři léta jsem poznal dobře své určení v životě. « Jeho ochota k důvěrnosti odumřela, sotva že procitla.

»Chcete snad říci, že slečna Heydingerová?« tázal se Parkson.

»Oh, čert vezmi slečnu Heydingerovu!« řekl Lewisham a pojednou, neočekávaně, nezdořile obrátil se zády k Parksonovi na konci ulice a odcházel k jihu opustiv Parksona uprostřed věty na křižovatce.

Parkson hleděl s úžasem na jeho vzdalující se záda a pak rozběhl se za ním, chtěje se tázati po příčině této náhlé urážky. Lewisham kráčel chvíli dále, zatím co Parkson cupotal po jeho boku. Pak se pojednou obrátil. Tvář měl bílou jako křidu a pronesl znaveným, ztýraným hlasem.

»Parksoně,« řekl, »vy jste hlupák! . . . Máte tvář jako ovce, způsobu jako buvol a mluvíte jako pitomec. Takové babské kázání! . . . To děvče, jehož podobiznu jste mi ukázal, má oči beze všeho výrazu, beze všeho ohně. Hledí do světa tak protivně, jak jen lze od ní očekávati. . . Nežertuji nyní. . . Jděte svou cestou!«

A Lewisham dokončil pak svou cestu sám. Nešel přímo domů do Chelsea, nýbrž ztrávil několik hodin na ulici v Battersea, přecházející sem tam před domem, kde by ona mohla bydleti. Jeho vášeň přešla ze vzteku v něžnou touhu. Kdyby jí jen dnes ještě spatřil! Nyní si byl teprve jasně vědom, co chce. Rozhodl se, že zítra hodí s celou prací a vyhledá ji. Co Dunkerley mluvil, naplnilo jeho mysl novými, podivuhodnými myšlenkami. Kdyby jí tak jen nyní spatřil!

Jeho přání se splnilo. Na rohu ulice minuly ho dvě osoby; v jedné z nich, statném muži se skřípцем a s polokněžským kloboukem, s límcem vyhrnutým až k prošedivělým licousům, poznal Chafferyho; druhou pak znal až příliš dobře. Prošli kolem něho aniž by ho zpozorovali, avšak světlo uliční svítilny dopadlo na okamžik na její tvář, bledou a znavenou.

Lewisham stanul na rohu jako přimrazen zíraje v němém úžasu za těma dvěma postavama, jak mizely v šeru ve stínu domů. Byl jako omráčen. Hodiny počaly pomalu bítí. . . Byla půlnoc. Po chvilce ozvalo se zabouchnutí domovních dveří za nima.

Ozvěna již dávno odumřela a on tu dosud stál. »Byla

opět na seánci, porušila svůj slib. Byla tam opět, porušila svůj slib,« znělo mu opět a opět mozkiem.

A pak dostavilo se vysvětlení. » Učinila tak proto, že jsem jí opustil. Mohl jsem to vytuší ti z jejích dopisů. Učinila tak proto, že má za to, že to s ní nemyslím vážně, že moje ucházení se o ní byl jen vrtoch zamilovaného chlapce .. .«

»Věděl jsem, že mi neporozumí.«

LEWISHAMOVO ROZLUŠTĚNÍ.

Druhého dne ráno Lewisham zvěděl od Laguna, že jeho předtucha byla správná, že Etelka konečně přece jen podlehla nátlaku a svolila pokusili se o čtení myšlenek. »Začátek je dobrý,« řekl Laguně mna si ruce. »Jsem jist, že s ní pochodíme dobře. Na každý způsob má schopnosti k tomu.«

»Bylo třeba . . . velkého nátlaku?« tázal se Lewisham přemáhaje se.

»Měli jsme — dosti velkou potíží. Dosti velkou. Avšak ovšem — jak jsem ji upozornil — nebylo téměř možno, aby byla i nadále v mých službách, nemohla-li ukázati trochu zájmu k mému badání —«

»Vy jste to učinil?«

»Musil jsem. Na štěstí Chaffery — byla to jeho myšlenka. Musím přiznati —«

Lagune umkl překvapen. Lewisham učiniv podivný pohyb rukama, obrátil se k němu zády a odcházel na druhý konec laboratoře. Lagune hleděl za ním ztmule ocitnuv se zde tváří v tvář duševnímu jevu mimo okruh svých

dosavadních představ. »Ku podivu!« řekl posléze a počal otvírati příruční vak. Opět a opět ustal a hleděl za Lewishamem, který seděl nyní na svém místě bubnuje na stůl oběma rukama.

V tom však slečna Heydingerová vyšla z kabinetu sbírek a pronesla nějakou poznámku k tomu mladému muži. Odpověděl jí však, jak se zdálo, neobyčejně úsečně. Pak vstal, váhal na okamžik mezi třemi dveřmi laboratoře a vyšel pak těmi, jež vedly k zadnímu schodišti. Toho odpoledne ho pak již Lagune nespatriil.

Téhož večera dostalo se Etelce opět společnosti Lewishamovy na její cestě k domovu a tentokráte jejich hlavy byly vážné. Nešla přímo domů, nýbrž zašli dále pod plynové svítilny postranní ulice, kde dlouho spolu hovořili. A. jejich rozmluva toho večera byla důležitá.

»Proč jste porušila svůj slib?« tázal se.

Její omluva byla slabá a neurčitá. »Myslila jsem, že o mne nestojíte, tak, jak jste říkal,« odvětila. »A když jste pak přestal přicházeti — myslila jsem, že vám na tom nezáleží. Ostatně — není to jako ony seance s duchy . . .«

S počátku Lewisham počínal si divoce a útočně. Jeho hněv na Laguna a Chafferyho oslepoval ho tak, že neznal ohledů ani k ní. Vyvracel všechny její omluvy. »Je to klam,« řekl. »A když i není to, co vy při tom děláte, podvod, je to mámení, podvod bez zlého úmyslu. I když na tom něco je, není to v pořádku. Ať je to pravda nebo ne, není to v pořádku! Proč ti dva nechtou myšlenky jeden druhému? Proč k tomu potřebují vás? Vaše hlava a vaše

mysl patří pouze vám. Pro mne je posvátná. Zkusíte to! — nechci tomu! Nechci tomu! Náležíte mi alespoň do té míry. Nechci ani na to mysliti, že byste byla takto spoutána. A ten zakrslý hlupák že vám tiskne svou ruku vzadu na týl a klade vám otázky. Nechci tomu. Raději bych vás zabil, než bych to připustil.«

»Vždyť nic takového se nedělo.«

»Nechť si! jistě by ale k tomu došlo, jakmile vás jednou dostali takto do rukou. Takovýmto způsobem si nemusí nikdo vydělávati na živobytí. Promyslíl jsem si to dobře. Ať si tropí takové kejkle se čtením myšlenek se svými dcerami a hypnotisují své tety, svou písárku ať však nechají na pokoji.«

»Ale co mám dělati?«

»O to se nejedná. Jsou věci, kterých nemusí nikdo dáti si líbiti, nechť je tomu již jakkoli. Nebo jinak — musil by přivoliti ke všemu. Je tu také čest! Právě proto, že jsme chudi — Ať vás tedy jen propustí ze služby. Můžete si opatřiti jiné místo.«

»Nikoli však za guineu týdně.«

»Vezměte tedy méně.«

»Musím však doma platiti týden co týden šestnáct šilinků.«

»To vše ještě nerozhoduje.«

Počala vzlykali. »Opustiti Londýn — nikoli, nemohu. Nemohu!«

»Jak to? — opustiti Londýn?« Lewishamova tvář se změnila.

»Oh! Život je tak těžký!« naříkala. »Nemohu prostě. Ord — oni by mne nenechali pak v Londýně.«

»Jak to myslíte?«

Vysvětlila, kdyby ji Laguně propustil, že by musila na venkov k nějaké tetě, Chafferyho sestře, která potřebuje někoho k ruce. Chaffe' ry na tom trvá. »Říkají tomu společnice, ale ve skutečnosti bych tam byla služkou — nemá služky. Matka pláče, když s ní o tom mluvím. Říká, že nechce, abych od ní odešla. Ale bojí se ho. ‚Proč neděláš, co od tebe chce?‘ říká.«

Seděla zírājíc před sebe do přibývajícího večerního šera. Pak promluvila klidnějším opět hlasem.

»Nerada vám to vše říkám. Vy jste to. . . kdyby vás nebylo . . . Vy jste to všecko změnil. Svolila bych k tomu — kdybych nehleděla na vaše přání. Ano — pomáhala jsem tenkrát . . . měla jsem tehdy u Laguna pomoci, kdyby se to počalo hatiti. Víte — toho večera. Nikoli. .. počkejte! Bylo mi příliš za těžko přiznati se vám k tomu. Ale skutečně, nehleděla jsem na to tak . . . než jsem vás tam spatřila. Pak teprve cítila jiseť se pojednou špatnou a nízkou.«

»Nuže?« řekl Lewisham.

»To je vše. Byla bych se zúčastnila čtouc myšlenky, avšak skutečného podvodu jsem se od té doby nedopustila . . . Kdybyste věděl, jak těžko je . . .«

»Raději bych viděl, kdybyste mí to vše byla řekla již dříve.«

»Nemohla jsem. Než jste přišel, bylo vše jinak.

Dělával si z lidí žerty . . . pitvořil se po Lagunovi a rozesmál mne tím vždycky. Zdálo se mi to vše spíše jako nějaký žert.« Pojednou se odmlčela. »Proč jen jste se mnou začal choditi? Říkala jsem vám, abyste toho nečinil — víte, že jsem vám to říkala.«

Rozplakala se téměř. Chvíli mlčela.

»Nemohu jíti k jeho sestře,« zvolala. »Je to snad ode mne zbabělé — avšak nemohu!«

Pomlčka. A tu Lewisham viděl pojednou před sebou rozuzlení jasně a přesně. Pojednou jeho tajné přání stalo se mu zřejmou povinností.

»Poslyšte,« řekl nehledě na ni a potahuje se za svůj knír. »Nechci, abyste se ještě kdy propůjčila k tomu prokletému taškařství. Nesmíte se tím již nikdy špinit. A rovněž nechci, abyste odjela z Londýna.«

»Ale co mám tedy dělati?«

»Nuže — je tu něco, co byste mohla udělati. Odvážíte-li se.«

»A co je to?«

Po několik vteřin neodpovídal. Pak se k ní obrátil a seděl hledě přímo na ni. Jejich zraky se setkaly . . .

Šeď jeho mysli počala nabývati barvy! Etelka byla bleďa a hleděla na něho, ustrašena a plna nepokoje. V jeho nitru procitla pojednou jakási nová něžnost k ní — něco dosud necítěného. Dosud miloval a toužil po její sladké svěžesti a duševní čilosti — nyní však byla bleďa, znavených očí. Bylo mu, jako by byl na ni zapomněl a pojednou

si opět na ni vzpomněl. Netušená touha zaplavila jeho mysl.

»Nuže, co bych mohla udělati?«

Bylo mu jaksi těžko vysloviti to. Měl pojednou zvláštní pocit v hrdle a ve svalech své tváře, jakési nervové napětí mezi smíchem a pláčem. Všechnen ostatní svět jako by mizel před tou mocnou touhou. A bál se, že ona nebude míti dosti odvahy, že nepřijme jeho slov vážně.

»Co je to?« tázala se opět.

»Nevidíte, že bychom se mohli vzíti?« řekl zachvácen pojednou jakousi silnou, úpornou odhodlaností. »Nevidíte, že je to jediné, co nám zbývá? Nyní v té slepé uličce, v níž jsme se ocitli. Vy se musíte zbaviti toho taškárství, já pak se musím zbaviti toho věčného dření ke zkouškám. Musíme — musíme se vzíti.«

Odmlčel se a pak pojednou počal býti nezvykle výmluvným. »Celý svět je proti nám, proti nám. Vám nabízí peníze za to, abyste podváděla — abyste se snížila k nešlechtnosti. Neboť je to nešlechtné! Nenabízí vám poctivou cestu k živobytí, nýbrž bídné živoření. A vzdaluje vás to ode mne. Mně pak podplácí slibuje mi úspěch — opustím-li vás .. . Nevíte dosud vše .. . Mohli bychom čekati po celá leta — mohli bychom čekati stále, kdybychom chtěli čekati, až budeme míti zajištěnu budoucnost. Rozešli bychom se zatím ... Mohli bychom druh druhu ztratiti. . Opřeme se tomu, vzdorujme tomu. Proč bychom měli býti od sebe odloučeni? Leč že by láska

byla jako vše ostatní — jen prázdné slovo. Je to jediný způsob. My dva — kteří náležíme druh druhu.«

Hleděla na něho s tváří zmatenou touto novou myšlenkou, se srdcem prudce bušícím.

»Jsme dosud tak mladí,« řekla. »A z čeho budeme živi? Dostáváte jen jednu guineu.«

»Mohu dostati více — mohu vydělati více. Myslil jsem na to, Uvažoval jsem o tom po celé ty dva dni, včera a dnes. Rozmyslil jsem si to dobře. Mám peníze.«

»Vy máte peníze?«

»Téměř sto liber.«

»Jsme však tak mladí... A moje matka ...«

»Nebudeme se jí ptáti. Nebudeme se ptáti nikoho. Je to naše záležitost. Etelko! je to naše záležitost. Není to nic těžkého — myslil jsem na to již také .. . Drahá! — což mne nemiiujete?«

Nechápala hned jeho vzrušení. Hleděla na něho nejistě — stále ještě praktická — posuzujíc to s početního stanoviska.

»Mohla bych psáti, kdybych měla stroj. Slyšela jsem —«

»O to se nyní nejedná. Etelko — tak jsem toužil —«

Umlkl. Pohlédla na jeho tvář, na jeho oči dychtivé a výmluvné myšlenkami, jež nedovedly odíti se ve slova.

»Máte odvahu jíti se mnou?« šeptal.

Pojednou otevřel se před ní ve skutečnosti svět, jež viděla dosud pouze ve vášných snech. Podlehla této

vidině. Sklopila před ním oči, stala se jeho spoluvinníkem.

» Avšak jak —?«

»Vymyslím již jak. Důvěřujte mi! Nyní, kdy jsme se poznali — Pomněte jen! My dva —«

»Nemyslila jsem dosud nikdy na ...«

»Najmu byt pro nás oba. Půjde to tak snadno.

A pomyslete jen — pomyslete — jaký to pak bude život!«

»Je to možno?«

»Chcete jít se mnou?«

Pohlédla na něho zmatena, »Vy víte,« řekla, »musíte to vědět, že bych chtěla — že bych toužila po tom —«

»Půjdete se mnou?«

»Avšak drahý —! Drahý, chcete-li skutečně —«

»Ano!« zvolal Lewisham vítězně, »Půjdete se mnou.«
Ohlédl se a hlas mu selhal. »Oh, má nejdražší, má nejdražší.
..«

Jeho hlas se ztišil až v neslyšný šepot. Jeho tvář však byla sama dosti výmluvna. Dva všeteční obchodní příručí, ubírající se právě kolem k domovu, připomněli mu, že jeho vzrušení odehrává se na veřejném místě.

ŽIVOTNÍ DRÁHA JE ODLOŽENA.

Ve středu odpoledne na to — bylo to těsně před botanickou zkouškou — Smithers zpozoroval pana Lewishama ve velkém sálu knihovny, an tam četl v nějakém svazku Britické Encyklopedie, Vedle sebe měl běžný svazek Whittakerova almanachu, otevřený zápisník, nějakou knihu ze Současné vědecké sbírky a Ukazovatele v umění a vědách, Smithers, který měl utkvělou představu o neobyčejné Lewishamově schopnosti opatřiti si cenná data, potřebná ke zkouškám, uvažoval chvíli divě se, jaká pomůcka mohla býti skryta pro studenta botaniky v tom almanachu a vrátiv se do svého bytu, proseděl notnou dobu nad exemplářem téže knihy, náležitějším jeho bytné. Lewisham však ve skutečnosti nestudoval botaniky, nýbrž umění oženiti se podle nejlepších autorit. (Ona kniha ze Současné vědecké sbírky byl profesora Letourneaua »Vývoj manželství«, kniha zajisté zajímavá, z níž však měl v daném případě jen málo užitku).

Z almanachu Lewisham zvěděl, že by bylo možno za částku 2 liber, 6 šilinků a 1 dináru, nebo 2 liber, 7 šilinků a 1 dináru (jedna položka byla nejistá) oženiti se do týdne — náklad vypočten byl bez zpropitného před okresním občanským úřadem. Zapsal si jednotlivé položky do svého zápisníku. Náklad za církevní sňatek shledal v různé výši, avšak z důvodů spíše osobních zavrhl sňatek v kostele. Sňatek na certifikát u občanského úřadu spojen byl s nepřiležitým průtahem. Bude to tedy za 2 libry, 7 šilinků a 1 dinár. Zpropitného pak — nu, řekněme 10 šilinků.

Na to bez zbytečné okázalosti vytáhl šekovou knížku a depositní knížku a dal se do dalšího počítání. Shledal, že je pánem 61 liber, 4 šilinků a 7 dinárů. Ne tedy celého sta, jak říkal, ale přece jen značné částky — mnozí lidé začali už velký podnik s menším základem. Původně to bylo sto liber. Nyní odpočetl-li 5 liber na sňatek a přestěhování, zbylo by mu ještě kolem 56 liber. Stačí. Na květiny, povozy nebo svatební cestu nepočítal nic. Musí však koupiti psací stroj. Etelka musí vydělávati pro společnou domácnost dle svých schopností. . .

»Půjde to znamenitě,« řekl Lewisham pln přílišného jaksi nadšení, neboť ku podivu, celá ta věc počala nabývati příchuti dobrodružství nikterak nepřijemného. Opřel se nazad o lenoch křesla se zápisníkem v ruce . . .

Měl však toho odpůldne ještě tolik na práci. Nejprve ze všeho musí vypátrati, kde je okresní občanský úřad a pak najíti byt, do něhož by uvedl Etelku — jejích byt, kde měli spolu žíti.

Při myšlence na jejich nový společný život, který byl nyní již tak blízko, vynořil se mu v mysli obraz Etelčin, živý a blízký a hřejivý. . .

Procitl z tohoto snu. Postřehl sluhu knihovny na konci sálu, stojícího tam u pultu, hryzajícího konec nože na papír po způsobu všech sluhů v knihovnách a zírajícího na něho zvědavě. Lewishama napadlo, že čtení myšlenek je tou nejmožnější věcí na světě. Zarděl se, vstal neobratně a postavil opět ten svazek encyklopedie na jeho místo na polici.

Přesvědčil se pak, že hledá ti byt je velice těžký úkol. Po svém prvním pokusu měl pojednou představu, že snad dělá dojem podezřelé osoby a to ho snad uvádělo pak stále do rozpaků. Vyhledal si okrsek jižně od bromptonské třídy. Mělo to jednu nevýhodu — mohl zapadnouti do domu, kde bydlil některý z jeho kolegů .. Ne, že by na tom tak příliš záleželo. Avšak přece jen nebylo lze popřít, že je dosti nezvyklo, aby ženatý párek usídlil se trvale v bytu s nábytkem. Ti, kdož jsou příliš chudí aby si najali domek, nebo celý byt, shledají zpravidla nejlepším, najmou-li si alespoň část bytu bez nábytku. V Londýně žije na sto párků v nezařízených bytech (s »použitím kuchyně«) pouze jeden v bytě najatém i s nábytkem. Nedostatek vlastního nábytku jest pro zvědavou bytnou známkou nebezpečného nedostatku kapitálu. První bytná, s níž Lewisham počal jednati, neměla ráda dámy, vyžadují prý příliš mnoho obsluhy; druhá byla týchž názorů; třetí řekla Lewishamovi, že je ještě příliš mlád, než aby se ženíl,

čtvrtá pak prohlásila, že ona »drží« jen svobodné pány. Pátá byla mladá osoba prohnanych způsobů, která si přála vědětí důkladně vše o lidech, jež přijímala do svého bytu a podrobila Lewishama důkladnému křížovému výslechu. Když ho přistihla při patrné téměř lži, vyslovila své mínění v ten rozum, že byt by se mu sotva hodil a vypoklonkovala ho s roztomilou tváří na chodbu,

Dal svým uším a tvářím trochu vychladnouti, procházej se chvíli ulicí a pak to zkusil znovu. Tentokráte bytná byla hrozná, zbědovaná osoba, šedivá a nečistá, s tváří zbrázděnou prachem, strastmi a prací, Měla špinavý čepec a to ještě na jednu stranu, Dovedla Lewishama do ošumělého pokoje v prvním patře. »Můžete také použití piana,« řekla pokynuvši směrem k nástroji pokrytému potrhanou zelenou pokrývkou. Lewisham otevřel klávesy a vyloudil několik chraptivých tónů. Přehlédl ještě jednou to nevlídné místo. »Osmnáct šilinků,« řekl, »děkuji . . . rozmyslím se ještě,« Žena usmála se na něho svými svraštělými ústy a beze slova doprovodila ho ke dveřím, Lewishamovi zzelelo se na okamžik jejího patrně beznadějného stavu, více však na ten byt nepomýšlel.

Následující bytná vyhovovala. Byla to Němkyně čistého zevnějšku, spíše vybraně oděná; měla tvář vroubenu plavými kučerami a vládla mocným proudem slov, v nichž většinou bylo lze poznati angličtinu. Pomoi té mu sdělila své podmínky, Patnáct šilinků požadovala za malou ložnici a malý salonek v přízemí a za své osobní služby. Uhlí bylo za »šest pencí za kbelík«, jak pravila.

Nerozuměla prý s počátku Lewishamovi, že je ženat. Nerozmýšlela se však dlouho. »Osmnáct šilinků,« řekla beze všech rozpaků, »za každý týden... víte?« Pan Lewisham prohlédl si pokoje ještě jednou. Zdály se býti čisté, a laciné vásičky (premie od obchodníka čajem), ošumělé olejomalby ve zlacených rámech, dvě pestré záclonky použité vkusně jako ozdoba a pak okolnost, že pohovka byla umístěna v obytném pokoji, to vše působilo na jeho vkus. »Najímám to od příští soboty,« prohlásil.

Ujišťovala ho, že bude s bytem spokojen a nabízela se, že mu dá raději ihned činžovní knížku. Zmínila se mimochodem o tom, že předešlý nájemník byl kapitán a že tam bydlil plná tři éta. (Ku podivu, že člověk nikdy neslyší o nájemníku, který by někde bydlil po kratší dobu). Něco se přihodilo, a drží si nyní vlastní povoz — známka, že se zde teď zdržuje trvale. Vrátila se s malou účetní knížkou, lahvičkou inkoustu a rozskřípaným perem, napsala Lewishamovo jméno na desku a potvrdila příjem osmnácti šilinků na první stránce. Byla to patrně osoba značných obchodních schopností. Lewisham zaplatil a nájemní smlouva byla takto zpečetěna. »Jistě se vám tu bude líbiti,« ujišťovala provázejíc ho až na ulici.

Pak odebral se do Chelsea a pojednal s jakýmsi otcovsky vyhlížejícím pánem na okresním občanském úřadu. Otcovsky vyhlížející pán byl tlustých tváří, s brýlemi, sympatických, byť i jaksi obchodnických způsobů. Zásadně opakoval yždy hlavní slovo každé věty.

»A čím vám mohu posloužiti. Chcete se oženiti! S dispensí?«

»S dispensí.«

»S dispensí!«

A tak dále. Otevřel nějakou knihu a přistoupil k podrobnostem.

»Věk té dámy!«

»Jednadvacet.«

»Velice vhodný věk... pro dámu.«

Poradil Lewishamovi, aby opatřil prsten a upozornil ho, že bude třeba dvou svědků.

Lewisham byl jaksi na rozpacích.

»Někdo se zde vždycky najde,« poučil ho úředník.
»Jsou na to již zvyklí.«

Čtvrtek a pátek ztrávil Lewisham v neobyčejně znamenité náladě. Nezdálo se pro tu chvíli, že by ho trápilo vědomí, že tím ničí svou životní dráhu. Všechny pochybnosti jako by pojednou zmizely se světa. Byl by snad tančil na školních chodbách. Dovoloval si nezvyklé při něm nevázanosti a poddával se humoru ne právě příjemnému ostatním. Slečně Heydingerové blahopřál neznámo k čemu, při přesnídávce pak hodil houskou po Smithersovi, postihl jí však jednoho z úředníků uměleckých sbírek, kteréžto obě věci byly jak náležitě hloupé. V prvním případě litoval svého činu sotva že tu hloupost vyslovil, ve druhém však zvýšil urážku ještě tím, že prošel celou místností dotazuje se vyzývavě, neviděl-li někdo jeho housku. Vlezl pod stůl a našel ji tam konečně,

sice plnou prachu, ale přece způsobilou k snědku, pod židli nějaké posluchačky umělecké školy. Usedl vedle Smitherse a dal se do jídla hádaje se při tom s oním úředníkem. Ten vyslovil svůj náhled, že někteří studenti počínají si až příliš nevázaně a hrozil, že si bude stěžovati u správy ústavu. Lewisham odvětil, že se diví, dělá-li někdo tolik řečí pro takovou maličkost a navrhl onomu muži, aby hodil celou svou přesnídávku — řízek masa a kus jaterní paštiky — přes pokoj na něho, Lewishama, že si tak může zjednati sám ihned zadostiučinění. Pak se mu však omluvil poukazuje k tomu, že hodil na velikou dálku, a že tudíž bylo obtížno postihnouti pravý cíl. Úředník to zapil pivem a věc byla vyřízena, nicméně odpoledne téhož dne Lewisham, jak musíme přiznati k jeho cti, přece se zastyděl za své jednání. Slečna Heydingerová totiž nechtěla s ním mluvit.

V sobotu ráno omluvil se ve škole předstíraje písemně lehké ochuravění a donesl všechny své pozemské statky do dopravní kanceláře na vauxhallské stanici. Chafferyho sestra bydlila v Tonghamu blíže Farnhamu a Etelka propuštěna již před týdnem Lagunem z práce vydala se téhož jitra pod dohledem své matky na cestu tam, kde měla počítí své nové otroctví. Měla vystoupiti buď ve Farnhamu, nebo ve Wokingu, podle okolností, aby se pak vrátila do Vauxhallu, kde by se s ním setkala. A tak hlídka Lewishamova na nádraží zdála se mu nekonečna.

S počátku měl vzrušující pocit velkého dobrodružství. Pak ale, jak přecházel nádražní plošinou, dostavila se filosofická nálada, pocit naprostého odloučení se od

ostatního světa. Shlédl svazek nějakých rostlin i s kořeny ležeti vedle zavazadla nějakého spolucestujícího a napadlo ho groteskní podobenství. Jeho kořeny, jeho pozemský majetek byl všechn složen dole, v přijímací kanceláři. Jak malichernou, titěrnou věcí byl! Bedna s knihami, krabice se šatstvem, několik listin, nějaký ten kus papíru, tělo nikterak příliš silné — a to množství lidí všude kolem něho — proti němu — ten ohromný svět, v němž se nalézal! Dotklo by se to živé duše mimo ni, kdyby nyní náhle přestal existovati? A na míle daleko odtud ona má snad právě také týž pocit své nepatrnosti a osamělosti . . .

Nebude snad míti nějakých potíží se svými zavazadly? Což přijde-li teta vstříc až do Farnhamu? Nebo ukradne-li jí někdo toboleku? Dejme tomu, že zmešká vlak! Oddavky mají býti o druhé hodině . . . Což neprijde-li vůbec! Když tři osobní vlaky projely bezvýsledně stanicí, jeho neurčitý pocit strachu byl vystřídán hlubokou stísněností . . .

Posléze však přišla a do dvou hodin chybělo ještě třiadvacet minut. Donesl rychle její zavazadla do kanceláře, dal je připsali ke svým a v příštím okamžiku seděli již pospolu v povozu — po prvé v životě použili tohoto dopravního prostředku — a byli na cestě k okresnímu úřadu. Promluvili spolu sotva několik slov; Lewisham dal jí pouze několik stručných pokynů, avšak jejich oči byly plny vzrušení a pod pokrývkou drožky jejich ruce se pevně držely.

Ten starý pán choval se obřadně, ale laskavě. Složili své sliby před ním, před nějakým příručím s černými

vousy a nějakou paničkou, která odložila dole svou zástěru, aby se mohla účastniti obřadu. Malý starý pán nenadělal mnoho řečí. »Jste mladí lidé,« řekl odměřeně, »a život ve dvou není lehká věc . . . Mějte strpení druh s druhem.« Usmál se jaksi smutně a podal jim přátelsky ruku.

Etelce leskly se oči a shledala, že není s to, aby promluvila.

DOMOV!

Ještě pokradmu zaplatili svědkům a Lewisham byl opět po jejím boku. Tvář mu jen zářila. Zástup dělníků, vracejících se domů k svému polodennímu odpočinku, proudil ulicí. Na schodech před nima leželo několik zrn rýže jako zbytek po nějakých slavnostnějších oddavkách.

Důvtipné malé děvče pohlédlo zvědavě na náš párek a poznamenalo něco k svému otrhanému příteli.

»Kde pak ti,« řekl otrhanec. »Ti se tam byli jen přeptati.«

Otrhanec byl patrně špatný znalec tváří.

Ubírali se spolu lidnatými ulicemi zpět na vauxhallskou stanici mluvíce spolu jen málo a tam pan Lewisham, chovaje se lhostejně jak jen s napětím svých sil dovedl, vyzdvihl společný majetek předloživ stvrzenky a dal jej naložit na vůz. Jeho zavazadla byla uložena venku, avšak malý hnědý vak, obsahující Etelčinu výbavu, byl dosti malý, že mohli jej uložit na přední sedadlo.

Představte si rozviklanou, žlutě natřenou drožku vezoucí pana Lewishama a všechn jeho pozemský

majetek, zondanou, rezignovanou kobylu a ošumělého vážného vozku drsného hlasu a nemilosrdného biče, ve starodávném plášti se širokým límcem. Když naši mladí lidé ocitli se opět vedle sebe v drožce, jistá upíatost, chování mezi nimi zmizela a nastalo nové, opětované tisknutí rukou. »Etelko Lewishamová,« řekl Lewisham několikrát, Etelka pak odměňovala se »manželem« a »mužičkem« a svlékla rukavičku, aby se mohla okázale dívati na svůj prsten. A políbila ten kroužek.

Dohodli se, že neprozradí, že vstoupili teprve do nového stavu a se značnou vážností bylo smluveno, že musí se k ní chovati s jistou nedbalostí, až přijdou do svého nového bytu. Teutonská bytná objevila se na schodišti s přátelským úsměvem ujišťujíc, že doufá, že měli příjemnou cestu a že se jim bude u ní líbiti. Lewisham pomohl otrhané služce odnésti zavazadla, zaplatil vozkovi nedbale zlaťákem a následoval obě dámy do obývacího pokoje.

Etelka odpovídala na otázky madame Gadowové s podivuhodnou jistotou, následovala ji do ložnice a jevila zájem skutečné hospodyně k novým perovým žíněnkám. Pak se dveře do ložnice opět zavřely. Lewisham přecházel nepokojně přední místností, potahuje se za kníry a stavě se, jako by obdivoval visící tam obrazy, žasna nad tím, jak se všecek chvěje . . .

Ucouraná služka pro všechno objevila se opět s nářezem a lososí konservou, o něž požádal madam Gadowovou. Přistoupil k oknu a zahleděl se ven, slyšel, jak

dveře se zavřely za služebnou a obrátil se při zvuku kroků Etelky objevivší se opět plaše ve dveřích ložnice.

Byla již po domácku. Dosud viděl ji bez klobouku a kabátu pouze při oné jediné, dramatické příležitosti. Nyní měla na sobě lehkou bluzu z měkké, tmavočervené látky, s bílými krajkami na zápěstí a volným, hezkým hrdlem. Její účes byl bludištěm nádherných kučer. Jak půvabně, sladce vyhlížela stojíc tu rozpačitě před ním! Toho vznešeného okamžiku v životě! Postoupil o dva kroky a otevřel náruč. Ohlédla se na zavřené dveře a již přiletěla na jeho prsa ...

SVATEBNÍ PÍSEŇ.

Po tři nezapomenutelné dni Lewishamovo bytí bylo předivem blažených pocitů a život byl příliš úžasný a krásný, než aby v něm bylo místo pro jakékoliv pochybnosti a předtuchy. Bytí s Etelkou bylo neutuchající rozkoší — překvapovala toho mladého muže, nepoznavšího nikdy sestry, tisícem ženských něžností a pozorností. Hanbil se za svou sílu a nemotornost. A toho světla v jejích očích a hřejivosti jejího srdce, jež je probouzely!

I když byl od ní vzdálen, bylo to po svém způsobu rozkošné. Nebyl obyčejným studentem, byl mužem s tajným životem. Rozloučiti se s ní v pondělí blíže kensingtonské stanice a ubírat se Výstavní třídou mezi všemi těmi chlapíky, žijícími ve špinavých, opuštěných bytech a vedoucími život pouhých hochů tak, jako, kdysi on! Ustati ve své práci a seděti a sníti o tom, jak se s ní opět setká! Uklouznouti na stinný hřbitov za kaplí, když nebo ještě i o chvílku dříve, než polední zvon vyvolal všeobecný šum a ruch na chodbách a schodišti a setkati se tam s usmívající se tváří a sladkým hlasem, říkajícím mu takové

sladké hlouposti! A po čtvrté hodině opětné setkání a pak cesta domů — do jejich vlastního domova.

Nyní již nemizela mu ta postavička ve žlutavém světle plynových svítlen v šerou mlhu ulic, sledována jeho touhou po ní, A nikdy již nemělo tomu tak býti. Lewishamovy dlouhé hodiny v laboratoři byly ztráveny většinou ve snivém zadumání, abychom řekli pravdu, tím, že si vymýšlel dětinské lichotky »drahá ženo«, »drahá ženuško«, »nejsladší mazlíčku«, »kuřátko«, Pěkné zaměstnání! A ke všemu považoval to ještě za vlastní vynález v těch blažených dnech. S úžasem shledal pojednou jakousi netušenou dosud příbuznost se Swiftem, neboť Lewisham právě tak jako Swift a mnoho jiných rádi se vraceli k řeči, jíž mluvívají ještě jako děti. Nu, byla to skutečně příliš bláhová doba.

Botanické řezy, jež udělal tohoto třetího dne svého manželského života — a bylo jich velice málo — byly něco dosud nevídaného. Bindon, profesor botaniky, všecek zděšen jeho výkonem, tvrdil svému kolegovi v kabinetu, že se dosud nikdy v nikom tak nezmýlil, jako v Lewishamovi.

A pro Etelku byla to rovněž doba příjemného vzrušení. Byla nyní paní domu — paní jejich společné domácnosti. Chodila nakupovat a ctihodní, dobrosrdeční obchodníci říkali jí »madam«; ustanovovala, co bude k obědu, a opisovala mu přednášky a poznámky s pocitem, jak vydatně mu pomáhá. A opět a opět přestávala psát a seděla, oddávajíc se svým snům. A po celé čtyři jasné

dni doprovázela, ho do školy a zpět, naslouchajíc dychtivě nejnovějším plodům jeho obraznosti. .

Bytná byla velice zdvořilá a bavila ji zajímavými historkami o všech možných podařených i nepodařených služkách, jež se jí kdy dostaly do rukou. A Etelka snažila se zakrýti zatím svůj nový manželský stav řadou důvtipných opatření. Ještě v sobotu večer napsala pak dopis své matce — Lewisham pomáhal jí složití jej — oznamujíc jí svůj hrdinský čin a slibujíc brzkou návštěvu. Dali dopis na poštu tak, aby nemohl býti doručen před pondělkem.

Byla přesvědčena, že pouze obava před nečestným zaměstnáním media přiměla Lewishama k tomu, že uspíšil jejich sňatek — podceňujíc tak i ve vlastních očích význam jejich vzájemné náklonnosti a kráslic celou tu příhodu nádechem šlechtnosti s jeho strany.

Lewisham to byl, jenž ji přemluvil, aby odložila návštěvu na usmířenou až na pondělí večer. »Alespoň jeden celý den líbánek« měl jim býti vyhrazen. Ve svých předmanželských myšlenkách neuvědomil si dosti jasně fakt, že i po sňatku budou tu jakési styky s panem a paní Chafferovými. A dokonce i nyní bránil se tomu, hleděti ve tvář této zřejmé nutnosti. Předvídal ovšem, ač se všemožně vynasnažil nedbati toho, že dojde k jistým výstupům na usmířenou, k výstupům nikoli zcela příjemným a hladkým.

Avšak přemíra blaženosti pomohla mu přenést se přes tyto obavy.

»Ponechejme si alespoň těch několik hodin výhradně pro sebe,« řekl, a tím byla celá věc pro tu chvíli vyřízena.

Nehledí-li se k její krátkosti a k těmto předtuchám budoucích strastí, byla to skutečně krásná doba. Jejich oběd, ku příkladu — byl již trochu vychladlý, když se k němu v sobotu konečně dostali — byl nesmírně zábavný. Pokud bylo lze souditi, jejich chut k jídlu neochabla nikterak vlivem všech těch událostí; jedli s neobyčejnou chutí přes to, že šlo právě o setkání jejich duší a přes jisté posouvání židlí, tisknutí rukou a jiné půvabné průtahy. Seznámil se vlastně teprve nyní s jejíma rukama, přítlostlýma bílýma rukama s krátkými bílými prsty, a nyní vyproštěn byl také zásnubní prsten ze svého něžného úkrytu a přidružen ke svatebnímu prstenu. Jejich oči těkaly ustavičně po celé komnatě, vracejíce se opět k sobě v blaženém úsměvu. Všechny jejích pohyby byly plny jakéhosi neurčitého chvění.

Přiznala se, že pokoj i jeho zařízení ji velice zajímá a těší, on pak opět radoval se nad její spokojeností. Zejména se jí zamlouvalo, že pohovka byla v jejich obytném pokoji a pak bavily ji Lewishamovy vtipné poznámky o rozvěšených zde olejových obrazech.

A když nářez a větší část lososí konzervy a čerstvě pečeného chleba byly ty tam, pustili se s úspěchem do sagového pudingu. Jejich rozmluva vedla se jen úryvkovitě. »Slyšel jsi, jak mi bytná říká Madam e?« »Musím honem jít nakupovat. Musím opatřiti všecko na neděli a pondělí ráno. Raději si to napíši. Nebylo by dobře,

kdyby viděla, jak málo se ještě vyznám v domácnosti. . .
Kéž bych tomu rozuměla lépe.«

V té chvíli Lewisham hleděl na její doznání nezkušenosti v domácích věcech jako na důvod k řadě nových vtipů. Hned na to chopil se nové myšlenky a s lítostivou tváří vykládal o neslavném průběhu jejich svatby, »Áni družiček,« řekl, »ani malých dětí, sypajících před námi květiny, ani povozů, ani policejního strážníka udržujícího pořádek, nic — naprosto nic, Ba ani bílých fáborů, Jen ty a já.«

»Jen ty a já. Oh!«

»Je to nesmysl,« řekl Lewisham po chvíli. »Ale pomysli jen, o jak krásné řeči jsme přišli. Dovedeš si představit, jak družba by povstal: »Dámy a pánové — na zdraví nevěstino!«; tak to přece družba vždy říká, není-liž pravda?«

Místo odpovědi stiskla mu ruku.

»A víš-li pak,« řekl, »že jsme si nebyli vůbec představeni?«

»Skutečně,« zvolala Etelka. »Nebyli jsme si vůbec nikdy představeni.«

A z jakési záhadné příčiny shledávali nyní neobyčejně zábavným, že si nebyli vůbec nikdy představeni...

Později odpoledne pak Lewisham, vybaliv z bedny a uspořádav si zatím jakž takž své knihy, objevil se před tváří světa na ulici, snášeje domů Etelčiny nákupy. Byly tu balíčky a kornouty z modrého papíru a balíčky z hrubého šedého papíru a balík z cukrářského krámu a z jedné z

postranních kapes jeho svrchníku vyčníval z papíru ocas tresky. Za takových nádherných vyhlídek do budoucnosti a za takových méně nádherných okolností počaly jejich líbáňky.

V neděli večer vydali se na dlouhou potulku tichými ulicemi, až se posléze ocitli v Hyde Parku. Jarní večer byl vlahý a jasný, plný měkkého světla měsíce. Přišli až k mostu a zahleděli se dolů k Serpentině, s malými světélky Paddingtonu, žlutými, vzdálenými. Stáli tu, malé matné postavy, těsně bok po boku. Šeptali si a pak ztichli docela.

Pojednou jako by něco prošlo mimo ně a Lewisham se rozhovořil svým nejvelkolepějším způsobem. Přirovnával Serpentinu k životu a našel zvláštní význam v těch ztemnělých březích Kensingtonského parku a vzdálených světlech. »Dlouhý boj a zápas,« řekl, »na konci však světlo,« — ač vlastně sám dobře nevěděl, co mínil tím světlem na konci. A nevěděla to ani Etelka, ač i ona byla všecka vzrušena a nadšena. »Bojujeme proti světu,« řekl nalézaje uspokojení v této myšlence. »Celý svět je proti nám — a my ho dobudeme.«

»Nedáme se poraziti,« řekla Etelka,

»Jak bychom mohli býti poraženi — spolu?« řekl Lewisham. »Pro tebe bych zápolil s tuctem takových světů.«

Zdálo se jim neobyčejně sladko a šlechetno v měkké záři měsíce bojovati proti světu, ba zdálo se jim to dokonce jaksi příliš snadno při veškeré jejich odvaze

»Nejste ještě dlouho provdána,« řekla madam

Gadowová s úlisným úsměvem, setkavši se opět s Etelkou v pondělí ráno, když Lewishama pohltila školní budova.

»Nikoli, nedlouho ještě,« připouštěla Etelka.

»Jak jste šťastna,« řekla madam Gadowová s povzdechem.

»Byla jsem také velmi šťastna,« dodala pak madam Gadowová

PAN CHAFFERY DOMA.

Zlaté mlžiny blaženosti rozptýlily se poněkud v pondělí, když pán a paní Lewishamovi šli navštívit svou tchýni a pana Chaíferyho. Paní Lewishamová šla s patrnými obavami, kdežto hlava Lewishamova byla dosud obklopena oblaky slávy a počínal si skutečně heroicky. Měl bavlněnou košili a plátěný límec a velice hezkou, černou hedvábnou vázanku, již mu paní Lewishamová koupila toho dne na vlastní zodpovědnost. Přirozeno, že chtěla, aby vypadal pokud možno nejlépe.

Paní Chafferyová objevila se v přítmi schodiště v podobě špinavého čepce nad Etelčíným ramenem a dvou černých rukávů kolem jejího krku. Pak teprve vynořila se v pravé své podobě jako žena malé postavy, středního věku, s malým, tupým nosem mezi skly brýlí se stříbrnou obrubou, chabými rty a zmateným pohledem, nevzhledná, malá, ošumělá a zaprášená žena se slabou Etelčinou podobou ve tváři. Bylo viděti, jak se chvěje nervósním rozčilením.

Váhala, dívala se chvílí na něho a pak ho velice

důrazně políbila. »A to je tedy pan Lewisham!« řekla při tom.

Byla to třetí bytost ženského pohlaví, jež políbila Lewishama od doby jeho dětství. »Měla jsem takový strach — Vida!« A zasmála se hystericky.

»Odpustíte mi, řeknu-li, že jsem upokojena, vídím-li vás — tak poctivě vyhlížejícího a mladého. Ale pokud jde o Etelku ... On byl s počátku hrczný,« řekla paní Chaffery. »Neměla jsi psáti o tom hypnotisování. A pak ten Johanin dopis ... Vida ... Ale on jistě poslouchá ...«

»Máme jít dolů, máti?« tázala se Etelka.

»Čeká tam na vás,« řekla paní Chaffery. Vzala zcela malou olejovou lampičku a sestoupili pak tmavým spirálovým schodištěm do podzemní jídelny osvětlené plynem svítícím kalenou koulí, posázenou skleněnými hvězdami. Tento sestup měl skutečně tísnivý účinek na Lewishama. Kráčel první. U dveří sí zhluboka vzdychl. Co u všech všudy řekne asi Chaffery? Nikoli ovšem, že by mu na tom záleželo.

Chaffery stál zády ke krbu čistě si kapesním nožem nehty. Jeho zlacený skřípec byl posunut poněkud ku předu tak, že tvořil jakýsi lesknoucí se výstupek na špičce jeho dlouhého nosu a hleděl přes něj na pana a paní Lewishamovy — Lewisham nemohl na okamžik uvěřiti svým očím — ale skutečně, hleděl na ně s opravdívým úsměvem, dokonce se šelmovským úsměvem.

»Vrátila jsi se tedy,« řekl vesele přes Lewishama k Etelce s nádechem faisetta ve svém hlase.

»Přišla navštívit svou matku,« řekl Lewisham. »Vy jste, tuším, pan Chaffery?«

»Rád bych věděl, kdo u všech všudy jste vy?« řekl Chaffery, pohodiv pojednou hlavou nazad tak, že hleděl na něho nyní svými skly místo přes ně a směje se srdečně. »Vy jste ten pan Lewisham, o němž to nezvedené děvče se zmiňuje ve svém dopisu?«

»Ano.«

»Maggie,« řekl pan Chaffery obraceje se k paní Chaffery, »jsou lidé, kteří nemají citu pro to, co se sluší; kteří nevědí ani, co to je. Má tvoje dcera svůj oddací list?«

»Pane Chaffery!« řekl Lewisham a paní Chaffery zvolala »Jakube! jak můžeš tak mluvit?«

Chaffery sklapl svůj nožík a vsunul jej do kapsy u vesty. Pak vzhlédl opět mluvě stále tímž odměřeným hlasem: »Myslím, že jsme vzdělaní lidé a že si můžeme vyřídit svou záležitost po způsobu vzdělaných lidí. Moje nevlastní dcera zmizí na dvě noci a vrátí se pak s manželem jako přídatkem. Já alespoň nemám chuti chovati se lhostejně k jejímu zákonnému postavení.«

»Měl byste ji lépe znáti...« počal Lewisham.

»Proč se o to hádati?« řekl Chaffery bodře ukazujíc svým tenkým prstem na Etelku, »má-li své dokumenty v kapse? Může mi je raději ihned ukázati. Myslil jsem si to. Nepozastavujte se nad tím, že je tak prohlížím. Duplikáty lze vždy dostati za pouhé dva šilinky sedm dinárů. Děkuji vám ... Lewisham, Jiří Edgar, Jednadvacet, A . . ty . . také jednadvacet! Neznal jsem nikdy přesně tvůj věk, drahá, a

tvoje matka mi ho nechtěla říci, Student! Děkuji vám, jsem vám velice povděčen. Skutečně ulevilo se mi. A nyní, co chcete říci k svému prospěchu v celé té zvláštní historii?«

»Dostali jste dopis,« řekl Lewisham,

»Byl to omluvný dopis — o osobních věcech nemluvím — Ano, pane, nic než výmluvy, Vy dva mladí lidé jste se chtěli vzít — a použili jste příležitosti. Ve svém dopisu jste se ani nezmnili o tom, že jde o skutečný sňatek. Zvláštní skromnost! Nyní jste sem však přišli jako manželé. Udělá to nepořádek v domácnosti, lidem to způsobí mnoho nepříjemností, ale což vám na tom záleží! Ne vytýkám vám to. Je to vina přírody, Ani jeden ani druhý nevíte ještě, co vás čeká, Však to poznáte. Vzali jste se, a to je nyní hlavní věc ... (Etelko, miláčku, pověš klobouk a hůl svého manžela za dveře). A vy, pane, jste tak laskav, že neschvalujete způsobu, jímž si vydělávám na své živobytí?«

»Nuže,« ozval se Lewisham. »Ano — nemohu toho popřít,«

»Neměl byste toho spíše říkati. Ale nedostatek zkušenosti vás omlouvá.«

»Ano, ale není to v pořádku — není to poctivé.«

»Předsudek,« řekl Chaffery, »předsudek!«

»Co však myslíte předsudkem?« tázal se Lewisham.

»Myslím prostě předsudek. Ale pohovoříme si o tom v pohodlí. Je teď čas k obědu a já jsem muž, který počítá vždycky se skutečností. Jsme nyní spřízněni vašim sňatkem. Toho nelze popřít. Musíte zde zůstat k obědu,

a vy a já ty věci spolu trochu proběříme. Zapletli jsme se nyní spolu a musíme hleděti, jak bychom to přivedli pokud možno nejlépe do pořádku. Vaše žena a moje postarají se o stůl a my si zatím pohovoříme. Proč si nesednete raději sem na tu židli, než abyste se opíral zády o zeď? Zde je domov — domov — ne Debatní kroužek — skromný, přes všechny mé podvody... Je to tak lépe. A v přední řadě doufám — skutečně doufám—« Chaffery řekl pojednou se zvláštním důrazem — »že nejste sektář.«

»Jakže!« řekl Lewisham a pak dodal: »Nikoliv, nejsem sektář.«

»Tak je to lépe,« řekl pan Chaffery. »Jsem tomu skutečně rád. Nemohu vystáti náboženských sektářů. Mám k nim zvláštní nechut. Podle mého mínění je to právě velká vada v Claphamu. Víte ... Přesvědčil jsem se, že jsou to vesměs podvodníci — bez výjimky.«

Ušklíbl se a pustil svůj skřípec až zazvonil o knoflíky na vestě. »Těší mne to skutečně,« opakoval, nasazuje si jej opět. »Všichni sektáři, Novokonformisti, Puritáni, víte, Vegetariáni a Abstinenci a všichni ostatní toho druhu, nemohu jim přijíti na chut. Nemohu se spřáteliti s všemi těmi jejich frázemi a formulkami. Jsem naprosto helenské povahy. Četl jste někdy Matthew Arnolda ?«

»Mimo svou vědeckou četbu ...«

»Ah, měl byste si přečísti Matthew Arnolda — je to hlava ojedinelých vlastností, V něm byste našel to, co často schází těm vašim vědátorům. Jsou náchylní dáti trochu příliš na jevy, jsou trochu příliš objektivní. Pro mne však

jsou n o u m e n a, ta hledám. N o u m e n a, pane Lewishame, sledujete-li mne?«

Umlkl a v jeho očích za skly objevil se mírně tázavý výraz. Etelka vrátila se bez klobouku a kabátu a s velkým černým podnosem, bílým ubrusem, několika talíři, noži a sklenicemi a počala prostírat na stůl.

»Ovšem, že vás sleduji,« řekl Lewisham červenaje se. Neměl dosti odvahy, aby se přiznal, že nezná vznamu toho podivného slova. »Zastáváte dobře své stanovisko.«

»Hledám n o u m e n a,« opakoval Chaffery se zadostiučiněním a mávl rukou, jako by odpuzoval vše jiné mimo svá n o u m e n a, »Nemohu se spřátelit s pouhým povrchem, pouhým zdáním, jevem. Jsem jeden z těch n y m f o l e p t ů, rozumíte, nymfoleptů... Musím sledovati pravdu všeho až do základu . . . Mám zásadu, nelhali nikdy sám sobě — nikdy. Je málo těch, kdož mohou říci totéž. Dle mého přesvědčení — pravda začíná doma a větším dílem — tam také přestává. Je to tak nejbezpečnější a nejvhodnější, víte. Při většině lidí — zejména při všelikých těch sektářích—pobíhá jinde, hledají ji u svých bližních. Chápete již mé stanovisko?«

Pohlédl na Lewishama, který měl pocit jakési zvláštní zatemnělosti ve svém mozku. Počal býti ostražitý, tak ostražitý, jak to jen za daných okolností bylo možno.

»Víte, poněkud mne překvapuje,« počal co nejopatrněji, »mohu-li tak říci, slyším-li vás — a vzpomenu-li si, co se tehdy přihodilo . . .«

»Slyšíte-li mne mluvit o pravdě? Nebude vás to

překvapovati, porozumíte-li mé situaci a mému stanovisku, nahlédnete-li pravý stav věci. To je, o čem chci mluvit, To je, co bych řekl a přirozeně vám rád vysvětlil nyní, kdy jste se k nám přičinil, když jste se stal mým zetěm. Jste ještě mlád, víte, jste mlád a snadno se dáte strhnouti a ukvapíte se, Pouze léta mohou dodati pravou duševní rovnováhu — zmírniti trochu nátěr vzdělání, Z toho dopisu jsem seznal — a podle vaší tváře rovněž — že jste byl rovněž v té společnosti, která se účastnila tehdy té příhody u Laguna.«

Ukázal při tom prstem na Etelku, jako by ji právě byl spatřil. »Mimochodem — za to může Etelka.«

Etelka postavila jaksi hlučně hořčici na stůl. »Nu ovšem,« řekla, nikoli však příliš hlasitě.

»Vy jste se však již setkali dříve ?« řekl Chaffery,

»Ve Whortley,« řekl Lewisham.

»Vida,« řekl Chaffery,

»Byl jsem — byl jsem jedním z těch, kdož se toho tenkrát účastnili,« řekl Lewisham. »A nyní, když jste o tom začal, musím vám říci —«

»Vím,« přerušil ho Chaffery. »Ale jaké zklamání to bylo pro Laguna!« Zahleděl se na okamžik na své nohy, stáhnuv koutky svých úst.

»Ten kousek s rukou nebyl zlý, víte,« pokračoval pak, usmívaje se jaksi úkosem,

Lewisham snažil se všemožně uplatniti svou dřívější poznámku, » Nehledím na to tímž způsobem, jako vy,« upozornil,

»Nemůžete zapomenouti na svou morálku, co? Nu dobře. Dostaneme se k tomu všemu, Ale odmyslíme-li si morálku — hledíme-li na to jen jako na umělecký kousek — nebylo to nikterak zlé.«

»Nevyznám se v takových kouscích —«

»Málo se v nich vyzná z těch, kdož se do toho míchají, Připustíte, že jste o něčem takovém dříve nikdy neslyšel, ani na to nepomyslel — na tu rukavici totiž. Nu, a je přece nad slunce jasnější, že medium, majíc spoutány ruce, musí dělati vše, co jen může, svými zuby, a právě tak jasno a patrné je, že se k tomu nejlépe hodí takový měchýř, Zním přece dobře celou literaturu o tomto oboru, a dosud nikoho to nenapadlo! Nikdy a nikoho! Divím se stále, jak mnoho věcí uniklo dosud v tomto směru odborníkům, že na to ani nepomysleli, Příčina je ta, že nepočítají nikdy s náhodou, Jež může býti proti nim a začínají tak s chybou hned od samého počátku. Hleďte! Jsem již svou povahou náchylný k takovým kouskům, Trávím všechn svůj volný čas tím, že stojím nebo chodím, vymýšleje nebo zkoušeje takové nové malé úskoky, protože mne to nesmírně baví, Celá ta věc mne baví. Nu — a výsledek toho všeho? Vezměme jednu věc — mám osmačtyřicet způsobů, jak dělati tajemné klepání — a z těch alespoň deset je mých původních. Pomyslete jen, deset původních způsobů, jak klepati při seanci!« Mluvil nyní obzvláště přesvědčivě. »A některé z nich jsou skutečně úžasné. Hleďte!«

Silné klepnutí se ozvalo — jak se zdálo, někde mezi Lewishamem a Chafferym.

»Nuže?« řekl Chaffery.

V krbu prskl oharek a stůl zapraskal Lewishamovi přímo před nosem.

»Vidíte ?« řekl Chaffery, zastrčiv si ruce pod šosy svého kabátu. Na chvíli se zdálo, jako by celý pokoj kolem Lewishama oživil, luskaje prsty.

»Nuže dobře, a hleďte na to nyní s druhé strany. Vezměme nejpřísnější zkoušku, již jsem kdy podstoupil. Dva ctihodní vyznavači fyziky — žánní Newtonové ovšem, avšak dobří, vážení, významní vyznavači fyziky — nějaká dáma, dychtíva dokázati, že je záhrobní život, a nějaký novinář hledající látku pro své články — osoba téhož druhu jako já, to jest dobývající si živobytí právě tak jako já, pokusili se vyzkoušeti mne. Vyzkoušeti mne! ... Ovšem, že měli po ruce své pomůcky, vědu, náboženství, atd. Jinak však nezabývali se tou věcí snad ani hodinu denně, neoklamali snad v celém svém životě živé duše a nedovedli by snad ku příkladu ani projeti tři míle bez lístku, aniž by se dali po- lapiti, kdyby se jednalo o jejich život . . . Nuže, vidíte nyní vzájemný poměr?«

Umlkl a Lewisham ocitl se, jak se zdálo, v nějakém vnitřím rozporu.

»Víte,« vysvětloval Chaffery, »bylo čirou náhodou, že jste mne tehdy dostali. Ta rukavice mi vyklouzla ze zubů. Nebo jinak by se vašemu příteli nebylo dostalo příležitosti k jeho objevu. Naprosto ne.«

Lewisham promluvil jako ten, kdo zdvihá právě nějaké břemeno, »Víte, o to všechno se nyní nejedná. Nechci popíratí vašich schopností. Jde jen o to ... že to není v pořádku.«

»Přijdeme k tomu,« řekl Chaffery,

»Je viděti, že hledíme na to s různého hlediska. «

»V tom to je. To je právě to, o čem si musíme pohovořiti.«

»Klam je klam. Toho nevyvrátíte, A to stačí,«

»Počkejte, až s tím budu hotov,« řekl Chaffery s jistým důrazem, »Ovšem že je nutno, abyste pochopil mé stanovisko. Naprosto tomu není tak, jako bych neměl žádného. Myslím na to od té chvíle, kdy jsem přečetl váš dopis. Skutečně —jde o mé ospravedlnění, V jistém smyslu byste mohl téměř říci, že mám určité poslání. Jsem jakýsi prorok. Opravdu, nechápete ještě ani počátku toho všeho.«

»Och, nechme toho již,« bránil se Lewisham.

»Jste ještě mlád, nedozrál jste na to ještě. Můj milý mladý muži, jste teprve na začátku života. Musíte přece připustiti do jisté míry možnost, že muž téměř dvakrát tak starý jako jste vy, má poněkud širší rozhled ve světě. Ale zde už máme oběd. Na každý způsob musíme spolu tedy alespoň na chvíli uzavřítí příměří.«

Etelka přišla opět, nesouc ještě jednu židli a paní Chaffery objevila se za ní, korunujíc přípravy k obědu džbánkem světlého piva. Ubrus, jak Lewisham postřehl, měl několik nevyspravených děr a zašpiněných míst, uprostřed pak stál vybledlý podnos s hořčicí, pepřem,

octem a ještě třemi vyschlými lahvičkami. Chléb byl na širokém tácu s ozdobnou obrubou a notný kus sýra tísnil se na poněkud malém talíři. Pán a paní Lewishamovi byli usazeni proti sobě, paní Chaffery pak sedla do pochroumané lenošky, poněvadž znala již její vrtochy.

»Ten sýr je právě tak výživný a těžko ztravitelný, jako věda,« podotkl Chaffery krájeje a rozděljuje jej. »Ale rozdrobte jej trochu vidličkou — tak — přidejte k němu trochu zde toho dobrého másla, štipec hořčice, pepře — pepř je naprosto nutný — a pak trochu octa a smíchejte to. Dostanete tím hmotu, která naprosto není nepříjemná. Tak jedná moudrý člověk s fakty života, nezavrhne je, neodmítá, nýbrž přizpůsobí si je.«

»Jako by pepř a hořčice nebyly fakta,« řekl Lewisham jsa si vědom své osamocení toho večera.

Chaffery připustil nevhodnost svého přirovnání několika lichotivými slovy a Lewisham nemohl nepodívat se při tom přes stůl na Etelku. Vzpomněl si při tom ihned, že Chaffery je úskočný taškář, jehož hana je lepší, než chvála.

Po nějakou chvíli Chaffery byl zaměstnán sýrem a rozmluva vážla. Paní Chaffery položila Etelce několik lhostejných otázek ohledně jejich bytu a Etelka odpovídala taktéž jen zběžně. »Musíte jednoho dne přijít na čaj,« řekla Etelka, nečekajíc na Lewishamův souhlas, »a uvidíte to sami.«

Chaffery překvapil Lewishama prozradiv pojednou,

že je dokonale obeznámen s jeho poměry jako kandidáta učitelství na Kensingtonském učilišti. »Doufám, že máte více, než tu guineu,« řekl jen jako mimochodem

»Dosti, abychom s tím vyšli,« odvětil Lewisham červenaje se.

»A myslíte, že vám pak něco zaopatrí — tak alespoň na sto liber ročně, až budete hotov?«

»Ano,« řekl Lewisham poněkud váhavě. » Ovšem. Asi tak na sto liber ročně. Myslím, že to tak asi bude. A ovšem, že je více než dosti míst i mimo Kensington, kdybych i nedostal místo tam.«

»Ano,« připouštěl Chaffery, »však je to hezký peníz — sto liber ročně. Ano, ano — je mnoho zasloužilých lidí, kteří se musí spokojíti s menším platem,« a zamysliv se na okamžik, pobídl Lewishama, aby si nalil piva.

»Žije ještě vaše matka, pane Lewishame?« otázala se pojednou paní Chaffery a provázela ho pak řadou jeho příbuzných. Když se dostal až k svému strýci zednickému mistru, podotkla paní Chaffery s neobyčejně důležitou tváří, že každá rodina má své chudé příbuzné. Pak výraz důležitosti opět vyprchal s její tváře, která stala se zase bezvýraznou, prázdnu jako dříve.

Bylo po obědě, Chaffery si nalil zbytek piva do své sklenice, vytáhl svou hliněнку a pobídl Lewishama, aby si také zapálil. »To je nejlepší pokouření,« ujišťoval ho klepaje na hlavičku dýmky a dodal: »Zde u nás — doutníky — dobré doutníky a poctivý člověk zřídka kdy přijdou dohromady.«

Lewisham hmatal po svých kapsách hledaje cigarety a Chaffery pozoruje ho úkosem svými skly, navázal opět předitivo své obhajoby. Dámy odešly zatím umýt nádobí.

»Víte,« řekl Chaffery zahajuje hovor jakmile se přesvědčil, že dýmka dobře táhne, »pokud jde o ten klam — neshledávám, že by život byl tak jednoduchý, jak vám se zdá.«

»Nikterak se mi nezdá jednoduchým,« řekl Lewisham, »myslím však, že stále ještě je dobro a zlo. A nemyslím, že byste byl dosud řekl něco, co by nasvědčovalo, že ty vaše spiritistické kousky patří k dobru.«

»Nu proběřeme to,« řekl Chaffery překládaje nohy křížem, »proběřeme to tedy spolu. Nuže,« — zadýmal ze své dýmky — »myslím, že neoceňujete dostatečně plného významu illuse v životě, skutečné podstaty lži a klamu v lidské společnosti. Jste nakloněn zavrhovati určitou formu podvodu proto, že není všeobecně uznána a připouštěna — je spojena s jistou nevážností a — důkaz toho mé ošumělé nohavice a náš skromný oběd — přináší malý užitek.«

»V tom to neleží,« řekl Lewisham.

»Nuže, já jsem ochoten tvrditi,« řekl Chaffery drže se své myšlenky, »že poctivost je v podstatě zastaralý a rušivý prvek v lidské společnosti, že trvání společnosti je možno právě tak, jako pokrok civilisace pouze vytrvalým a někdy i násilným, útočným lhaním, že společenská smlouva není nic více a nic méně než spiknutí lidských bytostí za účelem společného lhaní a vzájemného klamání sobě i

druh druhu k všeobecnému dobru. Lež je ta malta vízící divocho, lidskéhc jedince, co součástku společenského zdiva. To je hlavní zásada, o níž opírám své ospravedlnění. Moje činnost jako media, ujišťuji vás, je pouze jedním dokladem a příkladem onoho všeobecného tvrzení. Kdybych nebyl tak příliš netečné, nepokojné a dobrodružné povahy a neměl té hrozné nechuti ke psaní, napsal bych o tom velkou knihu a žil bych ctěn a vážen těmi opravdivými ničemy světa.«

»Jak byste to však chtěl dokázati?«

»Dokázati! Stačí pouze poukázali na to. I nyní jsou muži — Bernad Shaw, Ibsen a jiní toho druhu — kteří shledávají známky oné zásady v novodobém společenském evangeliu. Co je člověk? Chtivost a smyslnost brzděná strachem a nerozumnou marnivostí.«

»Nesouhlasím,« řekl pan Lewisham.

»Budete souhlasili, až budete starší,« řekl Chaffery. »Jsou pravdy, k nimž musíte teprve dozráti. Ale pokud jde o lež — porozhlédněme se po stavbě lidské společnosti, porovnejme ji s divochy. Najdete pouze jeden podstatný rozdíl mezi divochem a civilisovaným člověkem, že totiž onen se nenaučil zakrývati pravdu, tento pak ano. Vezměte nejnápadnější rozdíl — oděv civilisovaného člověka, jeho vynález cudnosti. Co je oděv? Zakrývání skutečných fakt. Co je slušnost, způsobnost? Potlačování, obmezování. Nemluvím proti slušnosti, proti decorum, pamatajte, ale jsou to — podstatné známky civilisace a v podstatě nic než suppressio verb a v kapsách svého oděvu

naši bližní nosí peníze. Pravý divoch nemá peněz. Jemu kus kovu je prostě kusem kovu — snad ozdobným prostředkem — nikoli však něco více, Tak je to správně, A každý člověk nezkažený, čisté mysli hledí na to právě tak nebo jinak pouze následkem zvrácenosti svých bližních. Civilisovanému člověku však všeobecná schopnost zlata býti předmětem výměny jest posvátnou a základní skutečností. Uvažte to! Proč tomu má talk býti? Není tu vlastně žádné příčiny. Žiji v ustavičném úžasu nad lehkověrností svých bližních. Někdy ráno ležím v posteli, ujišťuji vás, hádaje, zda snad již lidé přes noc nepoznali celý ten švindl, čekám, že uslyším hluk dole a spatřím vaši tchyni, jak vtrhne do pokoje se šilinkem, ježž mlékař odmítl přijati. ‚Co to je?‘ otázke se. ‚Takové smetí za mléko?‘ Ale dosud se to nestalo. Nikdy. Kdyby se tak stalo, kdyby lidem se pojednou vyjasnilo v hlavě a poznali celou tu jalovost, bezcennost peněz, co by následovalo? Objevila by se opět pravá povaha člověka. Vyskočil bych z postele, chytil nějakou zbraň a už bych se hnál za mlékařem. Sluší se udržovati mír a klid, ale je nutno míti mléko. Sousedé by se vyřítili ze svých příbytků — taktéž pro mléko. Mlékař tak neočekávaně osvícený uháněl by ulicí. Za ním! Chyťte ho! Držte ho! Trhejte ho! Již mu převrátili vůz! Perte se jak chcete, avšak pozor na nádoby s mlékem! ... Nevidíte to vše před sebou, jak by k tomu skutečně došlo? Vracel bych se, potlučen a zkrvácen, ale s konvicí mléka v ruce. Ano — měl bych svou konvici mléka — postaral bych se o to. . . Ale proč o tom dále ještě mluvíti? Vy spíše ještě než

kdokoli jiný měl byste věděti, že život je boj o existen ci, boj o potravu a peníze jsou pouze lží, jež krotí a mírní naši zběsilost.«

»Nikoli,« řekl Lewisham; »nikoli! nepřipustím nic takového.«

»Co jsou tedy peníze?«

Pan Lewisham však se vyhnul odpovědi. »Mluvte dříve o své věci,« řekl. »Nenahlížím skutečně, co společného má to vše s taškářstvím při spiritistské seánci.«

»Sprádám svou obranu z této koudele. Vezměte některého nesporně ctihodného muže — nějakého biskupa ku příkladu.«

»Nu,« namítl Lewisham, »na biskupy právě mnoho nedržím.«

»Nezáleží na tom. Vezměte tedy nějakého profesora, učence, krácejícího zde po širém světě. Všimněte si jeho oděvu, činícího z něho slušného občana, zakrývajícího fakt, že tělesně je to zešlý, degenerovaný břicháč. To je první lež jeho já. Ten ovšem nemá roztřepených nohavic. Všimněte si jeho vlasů, upravených, přistřižených, je to lež, že průměrná délka jeho vlasů jest jen půl palce, ve volné přírodě měl by vlasy kolik stop dlouhé vlající na pospas větrům. Všimněte si té falešné úpravy jeho tváře. V ústech má lež v podobě umělých zubů. Tam někde ve světě jsou ubožáci plahočící se v potu tváře, aby mu opatřili maso a obilí a víno. Má na sobě život přihrblých, zmrzačených tkalců, svítí si na cestu zásluhou lidí s hnijícími dásněmi následkem práce s fosforem, jí z

polévaného, pomocí olova hlazeného nádobí — celá jeho cesta životem je dlážděna životy jiných lidí. .. Představíte si takového tučného, zženštilého tvora! A jak praví Swift — že takový člověk si ještě na sebe domýšlí! . . . Předstírá, že trochu toho jeho titěrného bádání je poctivou úplatou těm dalekým otrokům za všechno jejich plahočení a dření, za všechny jejich strasti a utrpení; předstírá, že on a jeho příživnický život je úplatou za jejich zklamané naděje a touhy. Představte si ho, jak plísni svého zahradníka pro nějaké přesazené geranium a pomyslete na to předivo lži, na to temno lži, jež oba zahaluje a brání tomu ubožáku, že hned na místě nezkruší ostrím své lopaty tu nestoudnost do prachu, z něhož vzešla . . . A tak je to se všemi, kdož vedou takový prázdný, pohodlný život. Jaká lež a hanba jest všechna civilisace, všechna výchova, všechna kultura a zusechtění, dokud byť i jen jediný zubožený otrhanec vleče se hladov pod širým nebem!«

»Ale to je socialism!« zvolal Lewisham, »Já—«

»Žádný ism,« odvětil Chaffery zesiluje svůj zvukný hlas. »Je to pouze příšerná, nahá pravda — pravda, že jádrem a duší tohoto světa jest Lež. Socialism není prostředek proti tomu, žádný ism to nenapraví, svět jest již jednou takový.«

»Nesouhlasím —« počal Lewisham.

»Nesouhlasíte s takovou beznadějností, proto že jste dosud mlád, avšak proti vyličení skutečného stavu nemůžete nic namítati.«

»Nu — do jisté míry.«

»Souhlasíte, že nejvýznačnější posice ve světě nesou nátěr podvodu a lži našich společenských poměrů. Kdyby neměly toho nátěru podvodu, přišly by o svůj význam, o svou vážnost. I vaše vlastní postavení — kdo vám dal práva oženiti se a zabývati se zajímavými vědeckými studii — zatím, co jiní mladí muži hynou v dolech?«

»Připouštím —«

»Nemůžete nepřipustiti. A zde jsem, kde jsem chtěl býti. Má-li život vůbec nátěr lži a podvodu, je-li žítí a mluvití podle pravdy nad lidskou sílu a odvahu — jak to vidíme — není lépe, věnuje-li se někdo přímo takovému, poměrně neškodnému mámení, než vydá-li svou duševní integritu nebezpečí nějakého zaměstnání pochybné jakosti a poklesne posléze tak hluboko, že klame sebe sama? V tom leží skutečné nebezpečí. To je věc, již se vždy střežím. Střežte se jí také! To je nezhorší hřích, klamati sebe sama!«

Pan Lewisham potahoval se nepokojně za kníry.

»Počínáte mne již chápati. A celkem, vzato, vždyť těm lidem neděje se talk příliš velká křivda. Kdybych já nebral jejich peněz, vzal by jim je některý jiný podvodník. Jejich příliš málo vyvinutá touha po poznání vzbudila by snad nějaký daleko ničemnější podvod, než je moje nevinné klepání. To je stanovisko, jež zaujímají naši biskupové, a proč bych ho nemohl zaujati také já? Takový člověk mohl by jich ku příkladu použiti pro veřejnou dobročinnost, krmiti nějaké vykrmené funkcionáře, marnotratné syny. V nezhorším případě jsem jakýsi moderní Robin Hood, беру bohatým podle poměru jejich důchodů. Ovšem že

nedávám nic chudým — neberu tolik. Ale jsou také ještě jiné dobré skutky. Mnohého ubohého slabocha jsem utěšil svými lžemi, velkými, pádnými, hloupými lžemi o záhrobním životě. Porovnejte mne s některým z těch ničemů roztzévajících otravu fosforem nebo olovem, porovnejte mne s nějakým milionářem vydržujícím koncertní síň se zvláštním zřetelem k ženským talentům, nebo akcionářem nebo bursiánem. Nebo s nějakým advokátem . . .

»Jsou biskupové,« pokračoval Chaffery, »kteří věří v Darwina a nevěří v Mojžíše. Nuže, já si počínám lépe než oni — snad podobným způsobem, avšak lépe — neboť já si alespoň vymyslím kousky, jež provádím.«

»To je všecko hezké,« počal Lewisham.

»Odpustil bych jim již jejich nepoctivost,« řekl Chaffery, »avšak té jejich tuposti, té duševní nesamostatnosti — Bože! Jestliže některý právní přítel nepodvádí a nemáí jejich ustáleným, vyšlapaným způsobem, vyloučí ho proto, že jedná proti stavovským pravidlům.« Umlkl. Zamyslíl se a slabě se usmál.

»Nu, některé z mých kousků,« řekl pojednou změněným hlasem obraceje se k Lewishamovi, usmívaje se očima přes svá skla a klepaje výrazně na ubrus, »některé z mých kousků jsou proklatě důvtipné, víte — skutečně proklatě důvtipné — a mají cenu dvakráte tak vysokou, než mně vynášejí — alespoň dvakráte tak vysokou.«

Obrátil se opět ke krbu, dýmaje ze své dohořívající dýmky a pokukuje na Lewishama úkosem přes svá skla.

»Jedna nebo dvě z těch mých drobností usadily i Maskelyna,« dodal pojednou, »Skutečně musím vám některé z nich jednou vysvětlit! — vždyť jste se k nám přiženil.«

Bylo třeba téměř dvou minut, než Lewishamovi podařilo se uvésti opět trochu do pořádku svou mysl, všecku zmatenu překotným sledováním spletitých a tĕkavých argumentů Chafferyho. » Avšak podle svých zásad můžete tedy dělati cokoli,« řekl,

»Nu ovšem,« souhlasil Chaffery,

»Ale —«

»Je to skutečně zvláštní stanovisko,« bránil se Chaffery, » zkoumati zásady určitého člověka podle výsledků posuzovaných podle zásad někoho jiného, nemyslíte ?«

Lewisham si to musil na okamžik rozvážiti. »Myslím, že ano,« řekl jako ten, kdo je pojednou přesvědčen proti své vůli,

Uvědomil si nedostatečnost své logiky, Vzdal se proto raději úmyslu působiti na svého odpůrce argumenty. Několik vět, jež si dříve již připravil ve své mysli pro všechny případy, vynořilo se mu v mysli a vypravil je nyní ze sebe bez veškeré spojitosti. »Na každý způsob,« řekl, »nesouhlasím s tím mámením. Přes vše to, co jste řekl, trvám na tom, co jsem napsal ve svém listu, Etelka nesmí míti s těmi věcmi napříště naprosto nic společného. Já vám ovšem nebudu překážeti, ale bude-li toho třeba a budou-li toho vyžadovati mé vlastní zájmy, nebudu se nikdy tajiti

se svými názory o všech těch vašich spiritistických jevech. Je proto zcela v pořádku, víme-li nyní oba, na čem jsme.«

»Tak je to v pořádku, drahý zeti,« řekl Chaffery, »proto o tom hovoříme.«

»Etelka však —«

»Etelka je vaše,« řekl Chaffery. »Etelka je vaše,« opakoval odmlčev se na okamžik a dodal vážně, »chraňte si ji.«

»Mluvíme-li však o ilusích,« počal znovu odvraceje se s patrnou úlevou od všedních věcí, »myslím někdy s biskupem Berkeleym, že všechny naše poznatky jsou asi něco naprosto odlišného od skutečnosti. Že povědomí je ve své podstatě přeludem. Já, vy, naše rozmluva zde — vše jest pouhá iluse. Použijte své vědy — co jsem já? Tajemná spleť atomů, nekonečné bludiště malých buněk. Je zde ta ruka, již zdvím, součástí mého já? A tato hlava? Je povrch mé kůže něco více, než pouhé ohraničení v prostoru? Řekněte, že moje já je tolik jako moje duše. Považte však všech těch duševních zápasů, těch věčných vnitřních protikladů. Dejme tomu, že se vzpírám některému svému popudu — já to jsem, jenž se mu vzpírám — popud je tedy mimo mne, co? Dejme tomu však, že se podřídím onomu popudu a jedním podle něho — pak jest ten popud součástí mého já, či snad nikoli? Oh, hlava mi jde kolem těchto záhadách! Bože! jak měnivá, nicotná věc je člověk — hned to, hned ono, myšlenka, popud čin, zapomnění a při tom všem jsme stále skálopevně přesvědčeni, že to jsme my, že je to naše já. A vy —

vy, který jste se učil mysliti teprve po nějakých pět, šest krátkých let, sedíte zde sebevědomě, přesvědčen sám o sobě, sedíte tu s celým svým dědictvím 'prvotního hříchu — pouhá pomyslná smet' — a posuzujete a odpuzujete. V y dovede rozeznati dobro od zla! Milý hochu, Adam s Evou to dovedli také... jakmile přišli do styku s otcem všech lží!»

Ku konci večera byla přinesena whisky a horká voda a Chaffery nyní opět v nejzdvořilejší náladě ujišťoval, že zřídka kdy se skutečně tak potěšil rozmlouvaje s někým, jako toho dne s Lewishamem a trval na tom, aby všichni popili whisky. Paní Chaffery a Etelka přinesly cukr a citrony a Lewisham byl poněkud překvapen vida, jak Etelka pije grog.

U dveří paní Chaffery políbila Lewishama vydatně na dobrou noc a ujišťovala Etelku, že nyní již skutečně myslí, že je vše v pořádku.

Cestou k domovu Lewisham byl zamyšlen a roztržit. Záhada osobnosti Chafferyho nabývala netušených rozměrů. Chvillemi dokonce vlastní filosofický náčrtek sebe sama se strany toho bodrého muže, jako praktického příkladu duševní upřímnosti a prostoty, líčení mající nádech humoru a uměleckého ducha, zdálo se uhájiti svou oprávněnost. Lagune byl nesporně osel a jeho domnělé duševní bádání bylo jen popudem k takovému taškárství. Pak si vzpomněl na jeho vztah k Etelce ...

»Tvého nevlastního otce je poněkud nesnadno pochopíti,« řekl posléze, sedě na posteli a zouvaje si botu. »Umí v tom ohoditi — umí v tom po čertech dobře

choditi. Člověk neví, kde by ho chytil za slovo. Pohrával si se mnou, jak jen chtěla

Na okamžik se zamyslí, pak zul botu a seděl drže ji na kolenou. » Ovšem, ale . . . všechno co mluvil, je nesprávné — naprosto nesprávné. Pravda je pravda a podvod je podvod, nechť si kdokoli mluví cokoli.«

»Týž dojem mám o něm také já,« řekla Etelka u zrcadla. »Hledím na něho právě tak.«

VÁLEČNÉ TAŽENÍ POČÍNÁ.

V sobotu vyšel Lewisham první z ložnice. Za okamžik objevil se tam však opět s nějakou listinou. Paní Lewishamová stanula ztrnule sc sukni v ruce žasnouc nad úžasem na jeho tváři. »Povídám,« řekl Lewishaim, »podívej se zde na to.«

Pohlédla na knížku, již držel otevřenu před jejíma očima a postřehla, že její kolmé linkování obsahovalo množství číslic provázených výkladem v jakési těžko čitelné míchanici angličtiny a němčiny. »Kbelík uhlí 6 dinárů,« opakovalo se tam však pravidelně po celé délce dělíc jaksi ostatní položky v souvislé skupiny. Byl to první účet madam Gadowové. Etelka vzala mu jej z ruky a prohlédla si ho blíže. Avšak ani touto bližší přehlídkou se nikterak nezmenšil. Ceny byly úžasně přehnané tak, že ani tomu stále se opakujícímu kbelíku nepodařilo se vylouditi úsměv na její tváři.

Tato listina byla, tuším, mezníkem Lewishamových bezstarostných líbáněk. Všecko to nadšení, všecka ta rajská blaženost jako by se pojednou zhroutily v pozemský prach.

Po celý nádherný týden žil přesvědčen, že život záleží v lásce a tajemství, nyní však bylo mu připamatováno příliš jasně, že jeho zřídlem je boj o existenci a vůle žíti. »Proklaté vyděračství!« soptil Lewisham, a snídaně toho dne nabyla nové, hrozivé tvárnosti, s jedné strany výkřiky hněvu a nevole, s druhé pak jakýsi nepokoj a zaraženost. »Musím si s ní odpoledne promluvit,« řekl Lewisham, když přišla chvíle k odchodu a sbaliv si knihy do obvyklého černého vaku, dal Etelce tentokráte po prvé polibek nemající do sebe již té vřelosti a oddanosti jako všechny předešlé. Bylo to již spíše jako ze zvyku a ve spěchu a dveře zapadly hlučně za ním, když odcházel do školy. Etelka ho tentokráte nedoprovázela, jednak poněvadž nebyla k tomu vyzvána a pak proto, že chtěla mu zatím pomoci, opisujíc mu nějaké botanické poznámky, v poslední době poněkud zanedbané.

Cestou do školy byl Lewisham povážlivě blízek duševní stísněnosti a ztrátě odvahy. Jeho myšlenky ubíraly se podstatně cestou výpočtů. Co zaujalo všecku jeho mysl tak, že nezbylo tam místa pro nic jiného, je patrně nejlépe z následujícího výpočtu.

Z toho je patrné i tomu, kdo se jen málo vyzná v účetnictví, že nehledí-li se i k zvláštnímu výdaji, spojenému se sňatkem, a k několika »drobnostem« koupeným Etelkou, a které jistě ještě nebudou poslední, výdaj přesahoval příjem o dvě libry a více a zběžný výlet

do krajů matematiky ukáže, že za pětadvacet neděl přebytek na účtu bude se rovnati nule.

MÁ DÁTI

	<i>libry</i>	<i>šilinky</i>	<i>denáry</i>
hotovost v ruce p.L.		10	1/2
pani L.	13	11	7
v bance —————	45	0	0
adjutum — — — — —	1	1	0
	60	3	11 1/2

DAL

214 Láska a pan Lewisham

	<i>libry</i>	<i>šilinky</i>	<i>denáry</i>
za cestu do Kensingtonu (bylo již pozdě) — —			2
za snídání ve studentském klubu — — —		5	2 1/2
za dva baličky cigaret (aby měl co kouřiti po obědě) — — — — —			6
za oddavky a útěk — —	4	13	10
nutná dodatečná vydání na nevěstinu výbavu —		16	
na domácnost — — —	1	1	4 1/2
za několik „drobnosti“ koupených hospodyni —		15	1 1/2
madam Gadowové za uhlí byt a posluhu (podle účtu) — — —	1	15	0
ztratil			4
přebytek	0	11	2
	0	60	11 1/2

Avšak té guiney týdně nebude dostávat po pětadvacet neděl, nýbrž pouze po patnáct, a pak čistý schodek bude přes tři libry, čili náš mladý párek bude hotov za dvaadvacet neděl. Podrobnosti zajisté nudné a nepříjemné

čtenáři, avšak i jistě tím nepříjemnější panu Lewishamovi, když spěchal nyní zamyšlen do školy. Pochopíte tedy, proč vyklouzl z laboratoře a uchýlil se do čítárny, kde pozorný Smithers vyzbrojuje se různými poznámkami a výtahypřed hrozící další zkouškou, ztrnul všecek úžasem spatřiv Lewishama zahrabaného do hromady běžných časopisů, Vychovatelských Listů, Sborníku Výchovy, Učitele, Vědy a Umění, Universitního Dopisovatele, Přírody, Athenaea, Akademie a Autora.

Smithers postřehl také otevřený zápisník, do něhož si Lewisham něco zaznamenávali. Oboplul tedy opatrně stůl a napadl pojednou Lewishama s boku. »Co to hledáte ?« zašeptal Smithers svým hlučným hlasem a současně již upřel své oko detektiva na rozložený časopis. Poznal, že Lewisham prohlíží sloupce insertů a jeho úžas vzrostl tím více.

»Oh — nic,« Lewisham řekl lhostejně, dal však své ruce dopadnouti jako by náhodou na sešit s poznámkami. »A co vy zde sháníte ?«

»Celkem také nic zvláštního,« odvětil Smithers, »jen si tu tak trochu hovím. Proč jste nepřišel v pátek k naší schůzce ?«

Obrátil si židli, poklekl na ni a počal šeptati přes její lenoch o politice v Debatním kroužku. Lewisham byl roztržit odpovídaje jen úsečně. Co je mu do všech těch chlapeckých malicherností? Posléze Smithers odešel nezvěděv na čem jest a setkal se s Parksonem ve dveřích. Paťkson ostatně nemluvil s Lewishamem od jejích trap-

něho nedorozumění. Nyní odebral se oklikou ku svému místu na konci stolu a pouze tím, jakož i neobyčejně upiatým a důstojným chováním dal na jevo, že Ví o urážlivé pro něho přítomnosti Lewishamově.

Lewishamovo pátrání neslo se dvojím směrem. Chtěl najít nějakou cestu, jak rozmnožit tu guineu týdně vlastním přičiněním, a mimo to chtěl zvědět ti podmínky trhu pro písárky na stroji. Pokud šlo o jeho osobu, choval jakousi matnou naději, již se však brzo vzdal, že by mu bylo možno dostat nějaké hodiny na večerních školách na měsíc březen. Avšak mimo případ neočekávaného úmrtí večerní školy nemění svého učitelského štábu od měsíce září až opět do měsíce července. Soukromé vyučování vábilo ho více, nemohl však najít nic určitějšího. Jeho představy o vlastní způsobilosti byly mladické, neboť jinak nebyl by mařil čas, zapisuje si podmínky žádosti o místo profesora fyziky na Melbournské universitě. Rovněž poznamenal si uprázdněné místo redaktora nějakého měsíčního sborníku, věnovaného sociálním otázkám. Nebyl by měl snad námitek ani proti zaměstnání tohoto druhu, kdyby nebylo námitek v tom směru na straně vydavatelstva. Mimo to bylo uprázdněno místo kustoda v museu na etonské koleji.

Místa písárek na stroji nebyla tak rozmanitá a byla daleko určitější. Bylo to v době před přílišnou soutěží polovzdělaných sil, která ztláčila mzdu na nemožných deset pencí za tisíc slov a mzda obnášela tehdy většinou jeden šilink a šest. Počítajíc, že Etelka mohla napsali tisíc

slov za hodinu a že mohla pracovati pět nebo šest hodin denně, bylo patrnó, že její příspěvek k nákladům domácnosti nebylo by lze nikterak podceňovati; snad i třicet šilinků týdně, Lewisham byl ovšem nadšen tímto svým objevem. Nenašel insertů spisovatelů nebo jiných osob hledajících písarčky na stroji, za to však našel velké množství písarek nabízejících se v různých listech. Bylo patrnó, že Etelka musí taktéž inserovati. »Možno uvésti také vědeckou fraseologií ;ako specialitu', to by lákalo,« uvažoval Lewisham, Vracel se domů v nadějiplné náladě s celým svazkem poznámek o možném zaměstnání, a cestou vydal pět šilinků za poštovní známky.

Po přesnídávce Lewisham — poněkud nejistý — žádal madam Gadowovou o návštěvu. Dostavila se ihned v nejroztomilejší náladě, výmluvné, plné posunků a bodrosti, na neštěstí byla však dvojjazyčná a právě v nejtrapnějších chvílích uchylovala se k němčině. Vrozená zdvořilost Lewishamova bránila mu sledovati ji příliš daleko za hranice jejích výkladů v obou těch královských řečích, a jediná půlhodinka přátelského rozhovoru vedla posléze ke slevě šesti pencí, načež obě strany prohlásily, že jsou naprosto spokojeny s tímto výsledkem

Madam Gadowová byla i na konec debaty naprosto ve své míře, kdežto pan Lewisham měl zardělé tváře, červené uši a také vlasy poněkud v nepořádku, avšak těch šest pencí dokazovalo na každý způsob oprávněnost jeho požadavku. »Je patrnó, že zkoušela, šlo-li by to,« omlouval se téměř Etelce. »Bylo naprosto nutno zaujati vůči ní

pevnou posici. Pochybují, že s ní budeme ještě kdy mítí podobné nepříjemnosti. . .«

»Co říkala o kuchyňském uhlí, je ovšem úplně pravda.«

Oba mladí lidé vydali se pak na procházku do Kensingtonského parku a jarní odpoledne bylo tak vlhvé a rozkošné —seděli na zelených židlích blíže podia pro kapelu, zač Lewisham musil zaplatiti dvě pence. Měli spolu, čemu Etelka říkala » vážnou rozmluvu«. Počínala si skutečně ku podivu rozumně a probrala s ním celou tu záležitost důkladně. Zejména trvala na důležitosti řádného hospodaření a úspornosti v domácnosti a litovala s vážnou tváří své nezkušenosti v tomto oboru. Bylo rozhodnuto, že Lewisham opatří jí dobrou příručku o vedení domácnosti pro její soukromé studium. Doma paní Chaffery řídila dům podle záhadných někdy pouček »Odpovědí na každou otázku«, Lewisham pokládal však tuto knihu za nevědeckou.

Etelka byla také toho mínění, že lze se mnohému přiučiti ze ženského listu za šest pencí — lacinější v těch dobách teprve začínaly. Koupila si několik čísel těchto publikací v době nadbytku, hlavně však, jak nyní s lítostí přiznávala proto, aby se poučila o ozdobách na klobouky a podobných marnostech. Čím dříve dostane psací stroj, tím lépe. Tím byl Lewisham nemile překvapen vzpomněv si teprve nyní, že nepočítal s nákladem na koupi stroje při svém rozpočtu. Trvání jejich kapitálu zkrátilo se tím na dvanáct nebo třináct neděl.

Večer ztrávili píšíce a opisující množství dopisů a obálek a lepíce poštovní známky. Byly to chvíle plné nadějí.

»Melboume je pěkné město,« řekl Lewisham, »a měli bychom tam báječnou cestu.« Předčítal jí nahlas svou žádost o profesorské místo v Melbourne jen proto, aby viděl, jaký to udělá dojem a žasla skutečně nad dlouhým seznamem jeho vysvědčení a zkoušek. »Nemyslila jsem si nikdy, že znáš polovičku všech těch věcí,« řekla všeka stísněna vlastními nedostatky v literním umění. Po takovém povzbuzení bylo ovšem přirozeno, že agentům s učitelskými místy psal pln sebevědomí a sebedůvěry.

Insert ohledně psaní na stroji do Athenaea znepokojil poněkud jeho svědomí. Napsav tam velkými písmeny upozornění na zvláštní znalost »vědeckého názvosloví« prohlédl poznámky, jež mu opsala. Její rukopis byl stále ještě úhledný a školácky čitelný, jako tehdy ve Whortley, avšak pokud šlo o interpunkci, nebyl jí dosud dosti jasný rozdíl mezi čárkou a pomlčkou a kdykoliv měla rozluštit nějaké těžko čitelné místo, jevila přílišnou náklonnost řídit se prostě zásadou nejmenšího odporu bez ohledu na smysl. Nicméně pustil tyto pochybnosti s myslí rozhodnuv, že přečte a opraví dříve vše, co ona napíše. Nebyla by také špatná myšlenka, aby si sám dříve přečetl nějakou autoritu ohledně správného dělení vět.

Seděli při své práci dlouho do noci nedbajíce toho, že na druhý den připadala zkouška z botaniky, Bylo tak jasno a útulno v jejich pokojíku, když v krbu plál oheň,

plynový plamen plápolal a záclony byly spuštěny, a čím více žádostí psali, tím více měli nadějí. Etelka byla všechna zardělá nadšením, hned pobíhající po pokoji, hned opět přistupující těsně k němu a naklánějící se nad něho, aby přihlédla na jeho práci. Na Lewishamovo přání podala mu obálky ležící na pohovce. »Ty jsi kapitální pomocník,« řekl Lewisham opíraje se zpět o lenoch své židle. » Cítím, že bych dovedl vykonati vše pro takové děvče, jako jsi ty.«

»Skutečně!« zvolala. »Skutečně? Umím ti pomoci?«

Lewisham souhlasil výrazem své tváře i posunkem. Vykřikla radostí, stanula na okamžik a pak chtějící patrně ukázati, jak ochotna jest pomáhati mu ve všem, pospíšila kolem stolu a vrhla se mu do náruči. »Ale můj drahý!« zvolala.

Lewisham, s její paží kolem krku poodstrčil židli, aby si mu mohla sednouti na klín . . .

Kdo by pochyboval, že byla dobrou pomocnicí?

PRVNÍ BITVA.

Lewishamovy poptávky po večerním vyučování a soukromých hodinách byly celkem jen prozatímní povahy. Jeho naděje na trvalejší postavení prozrazovaly však jistý nedostatek úsudku, pokud šlo o možnost dosíci takového místa. Profesorský úřad v Melbournu ku příkladu přesahoval rozhodně jeho schopnosti a byly tu okolnosti, které stály v cestě i přijetí jeho a jeho manželky do ústavu etonské university. S počátku byl nakloněn považovati žáky kensingtonské školy za sůl duchovního rozvoje světa, odhadoval trochu nepřesně počet »slušných míst« s platem od stopadesáti do tří set ročně a podceňoval soutěž kandidátů z takových podřízenějších ústavů, jako je universita v Oxfordě a Cambridgi. Avšak zprostředkovatelé učitelských míst, k nimž se příští soboty obrátil, byli naprosto jiného mínění a vyvedli ho z tohoto omylu.

Hlavní pomocník pana Blendershina v malé špinavé kanceláři v oxfordské třídě vytmavil mu to s takovým důrazem, že Lewisham byl všecek pobouřen. »Snad místo

ředitele na nějaké státem vydržované škole, co?» tázal se pomocník páně Blendershinův. »Pane Bože! — proč ne raději někam za biskupa? Slyšte« — když pan Blendershin vstoupil právě do pokoje kouře důstojně svůj doutník — jedenadvacet let, bez akademického stupně, žádný sport, dva roky praxe jako výpomocná síla — a zachtělo se mu ředitelského místa na veřejné škole!« Mluvil tak hlasitě, že to musili slyšeti všichni, kdož ještě seděli v čekárně a ukázal perem na Lewishama.

»Poslyšte!« řekl Lewisham nakvašen, »kdybych byl věděl, jak (to u vás chodí, nebyl bych sem ani přišel«

Pan Blendershin se na něho okamžik zahleděl »A jaká má vysvědčení?« tázal se pan Blendershin svého pomocníka.

Ten přečetl seznam všech těch ologií a ografii. »Za padesát liber jako asistent,« řekl pan Blendershin rozhodně — »s tím byste mohl počítali. Řekněme šedesát, budete-li míti štěstí,«

»Cože?« žasl pan Lewisham.

»Nestačí vám to?«

»Ani z daleka.«

»Dostaneme absolventa cambridgské university za osmdesát — a ještě je rád,« řekl pan Blendershin.

»Nechci však takového místa,« řekl Lewisham.

»Jiných je velice málo,« řekl pan Blendershin. »Strašně málo. Přijali by vás za dozorce v ložnici nějakého ústavu — a báli by se svěřiti vám chovance mimo dům.«

»Jste snad ženat?« otázal se náhle pomocník studuje pozorně Lewishamovu tvář.

»Totíž —,« Lewisham setkal se s pohledem páně Blendershinovým. »Ano,« odvětil.

Výrazu pomocníkovy tváře nelze vylíčiti. »Můj Bože! s tím byste se nesměl pochlubití«, řekl pan Blendershin. »Budete míti co dělati, abyste něco našel. Kdybych byl na vašem místě, studoval bych dále a hleděl bych složití zkoušky, když jste už tak daleko. Měl byste pak lepší vyhlídky.«

Pomlčka.

»Věc se má tak,« řekl Lewisham zvolna a hledě při tom na špičky svých bot, »že musím něco dělati, než dostanu diplom.«

Pomocník si tiše hvízdł.

»Mohl byste snad dostati nějaké místo jen na výpomoc,« řekl pan Blendershin uvažuje. »Přečtete mi ještě jednou jeho výkaz, Binksi.« Poslouchal pozorně. »Jste proti vyučování náboženství! — co?« Přerušil posunkem další četbu. »Nesmysl. Nemusíte se všim na vzduch, rozumíte? Vyškrtněte to. Nedostanete místa na škole střední třídy v celé Anglii, jste-li proti vyučování náboženství. Víte, jsou tu matky — Bůh s nimi. Nemluvte o tom vůbec. Nevěříte? — a kdo věří? Takových jako jste vy, je na sta — na sta povídám. I faráři jsou mezi nimi — lidé všeho druhu. Nemluvte o tom — «

»A zeptá-li se mne někdo?«

»Patříte k církvi. Všichni kdož nevystoupili z církve,

k ní patří. Však i bez toho bude dosti těžko najít pro vás něco.«

»Ale —« namítal Lewisham. »Byla by to lež.«
 »Zákonná domněnka,« řekl pan Blendershiin. »Všichni tomu rozumí. Neučiníte-li tak, můj milý, nemůžeme pro vás nic udělati. Zbývalo by jít za žurnalistu nebo za dozorce do londýnských doků. Nuže, řekněme — do doků.«

Lewishamova tvář zrudla. Neodpověděl, mračil se tahaje se za svůj dosud nepřilíš bujný knír.

»Kompromis, víme« řekl pan Blendershiin hledě na něho přátelsky, »Kompromis,«

Po prvé ve svém životě ocitl se Lewisham tváří v tvář nutnosti mluvit lež s rozvahou. Počal sjížděti se vznešených výšin svého sebevědomí a jeho následující slova byla již méně přímá.

»Neslibuji, že budu lhát, zeptá-li se mne někdo na to,« řekl hlasitě, »Nedovedu toho,«

»Vyškrtněte to,« řekl Blendershin pomocníkovi. »Nemusíte se o tom zmiňovati. Pak tam neuvádíte, že učíte kreslit.«

»Nevyznám se v tom,« řekl Lewisham.

»Rozdáte jim pouze předlohy,« řekl Blendershin, »a dáte pozor, aby vás nikdo neviděl kreslit.«

»Tak se však neučí kreslit —«

»Zde se tomu tak ale rozumí,« odvětil Blendershin. »Jen nechtějte kaziti si mozek paedagogikou. To je zkáza

všech asistentů. Zapište tam také kreslení. Pak máme těsnopis —«

»Vida, co ještě!« řekl Lewisham.

»Máme těsnopis, frančtinu, účetnictví, obchodní zeměpis, zeměměřictví —«

»Nedovedu však učit ani jednomu z těchto předmětů!«

»Poslyšte,« řekl Blendershin a odmlčel se. »Má vaše paní nebo vy nějaký soukromý dů chod?«

»Nikoli« odvětil Lewisham.

»Nuže?«

Opět pomlčka, opět ústupek morálce a opětný pád před překážkou. »Někdo na to však přijde,« namítl Lewisham.

Blendershin se usmál. »Nezáleží tolik na způsobilosti, jako na vůli učit, víte. A oni na to nepřijdou. Ředitelé, s nimiž máme co dělati, nepřijdou nikdy na nic. Nedovedou sami učit žádné z těch věcí — a důsledně nevěří, že by to někdo jiný dovedl. Mluvte s nimi o paedagogice a oni budou s vámi mluvit o praktické zkušenosti. Při tom však dají všechny ty předměty do svých školních programů a chtějí je mít v rozvrhu hodin. Některé z těch předmětů — Vezměme obchodní zeměpis, ku příkladu. Co je obchodní zeměpis?«

»Španělská soda,« řekl pomocník okusuje konec svého pera a dodal zamyšlen, »a podobné povídačky.«

»Je to nyní v módě,« řekl Blendershin, »nic, než módní libůstka. Noviny počnou mluvit různé nesmysly o

obchodním vzdělání. Vévoda z Devonshiru se toho chytí a zastává to — vydává to za vlastní myšlenku — pak se toho chytí rodiče — a školám nezbyvá, než zavěsti to také do svých osnov, následovně asistent se tím musí také trochu zabývat, a tím celá ta věc končí!»

»Nuže dobře,« řekl Lewisham oddychuje těžce a vzlykaje téměř hanbou. » Napište je tam také. Ale pamatujte — žádné místo pouhého dozorce v nějakém vyučovacím ústavu.«

»Dobrá,« řekl Blendershin, »vaše vědomosti vám nyní pomohou ku předu. Ale povídám vám, bude to těžký kousek. Nějaká soukromá nižší škola vás snad bude potřebovat. To je ale, myslím, celkem vše. Poznamenejte adresu . . .«

Pomocník vydal zvláštní zvuk, cosi mezi kýchnutím a slovem »plat«, Blendershin pohlédl na Lewishama a přikývl jaksí s nedůvěrou.

»Plat za zápis,« řekl pomocník, »půl koruny. Poštovné — předem — půl koruny.«

Lewisham vzpomněl však jisté rady, již mu dal Dunkerley ještě za starých dnů ve Whortley. Rozmýšlel se. »Nikoli,« řekl. »Nezaplatím to. Opatříte-li mi něco, máte provisi — neopatříte-li —«

»Nedostaneme nic,« dodal pomocník.

»A bude to v pořádku,« řekl Lewisham. »Bude to poctivá hra.«

»Bydlíte v Londýně ?« tázal se Blendershin.

»Ano,« řekl pomocník.

»Pak je to v pořádku,« pokračoval pan Blendershin. »V tom případě, nemusíme mluvíti o poštovním. Nyní není ovšem sezona, a nesmíte pro tu chvíli příliš mnoho očekávat. Někdy se naskytne jedno nebo dvě místa kolem velikonoc . . . Více sotva . . . S Bohem . . . Je něco nového Binksi?«

Páni Maskelyne, Smith a Thrums vedli to ve vyšším slohu než Blendershin, jehož oborem byly nižší soukromé vyučovací ústavy a lacinější druh škol podporovaných státem. Ba Maskelyne, Smith a Thrums počínali si s počátku tak z vysoka, že rozzlobili Lewishama, nechtějící ho vůbec ani zaznamenali do svých knih. Byl vyslechnut úsečně nějakým mladým mužem oblečeným a mluvícím s urážlivou až vybraností, jehož oči upíraly se úporně po celou rozmluvu na Lewishamův gumový límec.

»Sotva něco z našeho oboru,« řekl předloživ nedbale Lewishamovi nějaký blanket, aby jej vyplnil. »Máme většinou jen školy lepšího druhu a přípravné ústavy prvního řádu, víte.«

Mezitím co Lewisham vyplňoval formulář množstvím svých ologií a 'ografií, vstoupil nějaký mladík vévodského vzezření a pozdravil onoho odměřeného mladého muže přátelským způsobem. Lewisham nakláněje se nad svou prací postřehl, že soupeř v jeho povolání měl dlouhý frak, boty z patentní kůže a překrásné šedé kalhoty. Jeho představa o konkurenci ihned vzrostla. Odměřený mladý muž upoutal pohybem oka pozornost příchozího ke

gumovému límci Lewishamovu, k čemuž dostalo se mu odpovědi nakrčením obočí a lehkým stažením rtů. »To strašidlo v Castlefordu mi odpovědělo,« řekl příchozí zvučným, bezstarostným hlasem. »Stálo by to za to?«

Když záležitost s oním »strašidlem« byla projednána, Lewisham předložil svou listinu a odměřený mladý muž upíraje svůj zrak vytrvale na jeho gumový límec přijal ji způsobem, jako by sahal přes propast. »Pochybují, že nám bude možno učiniti něco pro vás,« řekl přesvědčivě, »Nu ale nějaké učitelské místo se snad náhodou přece někde uprázdní, Na přírodní vědy se neklade mnoho váhy při školách našeho druhu, víte, Klasikové a sport — to je hlavní věc, řekl.

»Pozoruji,« řekl Lewisham.

»Sport, dobré chování víte, a podobné věci.« »Vím,« řekl Lewisham.

»Vy jste asi nenavštěvoval veřejné školy?« tázal se odměřený mladý muž.

»Nikoli,« řekl Lewisham.

»Kde jste byl vychován?«

Lewisham cítil, jak mu tvář plane. »Záleží na tom?« tázal se hledě na ony překrásné šedé kalhoty.

»Při školách našeho druhu — na každý způsob. Jde o otázku společenského tónu, víte?«

»Rozumím,« řekl Lewisham počínaje uvědomovati si novou překážku. Jeho bezprostřední přání bylo uniknouti zraku toho nádherně oblečeného kolegy. »Napíšete mi tuším, najde-li se něco,« řekl a odměřený mladý muž

odpověděl ihned velice ochotně pokynem hlavy ke dveřím.

»Často dostáváte takového zákazníka?« tázal se vystrojený pán sotva Lewisham odešel.

»Časem, přece však nikoli tak podařený exemplář. Všiml jste si toho gumového límce? Hrozný! A ta jeho řeč! A jak se šklebil a přešlapoval. Nemá patrně nic slušného, co by oblékl. A přes to se takoví lidé mohou snadno někam dostat. Teprve nedávno byl zde Rowton.«

»Snad ne Rowton z Pinneru?«

»Týž a žádal právě o takového učitele pro internát, ‚Potřebuji někoho, kdy by učil aritmetice,‘ řekl.«

Zasmál se. Vystrojený mladý muž se zamyslíl pohrávaje si s hlavičkou své hůlky. »Takový strašák má jistě všude hrozný postavení,« řekl. »Dostane-li se na slušnou školil, jistě všichni slušní lidé ho drží hezky daleko od těla.«

»Má příliš tvrdou kůži, aby toho dbal,« řekl dohazovač. »Je to nový typ. Ta kensingtonská škola a pak polytechnické ústavy dodávají jich nyní na sta .. «

Lewisham zapomněl na svou nevoli nad tím, že musí se přiznati k náboženství, v něž nevěřil, všecek zaujat nyní novým objevem, totiž významem oděvu ve školských věcech. Kráčel ulicí nahlížeje stranou do všech výkladních skříní, aby se trochu prohlédl. Jeho kalhoty byly skutečně poněkud podivné, odstávající a pohazující se příliš nad botami a tvořící hrozný vypukliny na kolenou; boty pak byly netoliko obnošeny a ošklivého tvaru, nýbrž také ne-

obyčejně špatně vyleštěny. Zápěstí vyčnívala mu pohoršlivě z rukávů kabátu, postřehl nápadné nesouměrnosti límce u svého svrchníku, červená vázanka byla na křivo, špatně uvázána a pak ten gumový límec! Leskl se příliš, byl již nažloutlý a jako by se lepil na krk. Co záleží pak na tom, hodí-li se jinak k svému učitelskému úřadú! Naprosto nic. Uvažoval o nákladech, jichž by bylo třeba, kdyby se chtěl dobře obléci. Bylo by těžko dostati takové šedé kalhoty, jaké viděl na tom mladém muži, laciněji než za šestnáct šilinků, na frakový kabát počítal pak nejméně čtyřicet šilinků — snad i více. Věděl, že dobrý oděv je velice drahý. Váhal před dveřmi Poolova závodu a odvrátil se. O něčem takovém nemohlo býti řeči. Přešel Leicester Square a zabočil do bedfordské třídy zlobě se na všechny pěkně oděné muže, jež tam potkal.

Pánové Danks & Wimborne obývali místnost zařízenou jako kancelář nějaké banky na Chancery Lane a beze slova předložili mu formulář, aby jej vyplnil. Náboženství? zněla jedna rubrika. Lewisham ustal na okamžik a napsal pak anglická církev.

Odtud odebral se do Paedagogického ústavu v Holbomu. Paedagogický ústav představil se mu v podobě vousatého, tělnatého, spokojeného muže se zlatým řetízkem u hodinek a tučnými rukama. Měl zlatý skřípec a vlídný, přátelský způsob jednání, působící jako lék na Lewishamovy raněné city. Všechny ologie a ografie byly sepsány se zdvořilým úžasem nad jejich počtem. »Měl byste si opatřiti také diplom od nás,« řekl ten tlustý muž.

»Neměl byste pak žádných obtíží. Byl byste bez soutěže. A pak jsou tu ceny — více cen — v peněžích.«

Lewsham nepostřehl, že jeho gumový límec vzbudil soucit v tom muži.

»Pořádáme zvláštní kursy a máme zkoušky z vychovatelské theorie i praxe. Jsou to jediné zkoušky praktické i theoretické z vychovatelství pro ty, kdož chtějí se věnovati učitelství na měšťanských a středních školách.

A pak není

mnoho kandidátů — ani dvě stě za nok. Většinou vychovatelky.

»Muži učí raději podle starého systému. Je to zvláštnost anglické povahy, víte, Nelze proti tomu ovšem nic namítati — ale jednou bude třeba přistoupiti k nápravě — mohlo by se něco státi — něco trochu nepříjemného — kdybychom to nechali stále při starém. Americké školy jsou již lépe zařízeny — německé také. Co bývalo, nehodí se již pro naši dobu. Říkám vám to, ačkoli s každým bych nemohl o tom mluvit. Nepůjde to tak dále. Nelze to ovšem změnití najednou. Bude ještě třeba mnoho přemýšlení a uvažování. Nicméně ... Vy byste však udělal dobře, kdybyste si opatřil diplom a zajistil se tak. To vše je ovšem teprve věc budoucnosti.«

Mluvil usmívaje se, jako by se omlouval za svou slabost mluvití tak rád o budoucích reformách školství. Pak ale vrátil se od těchto záhad ke skutečnosti a věnovav Lewishamovi prospekty svého ústavu a podmínky k dosažení diplomu přistoupil k dalším možnostem. »Pak tu

máme soukromé vyučování,« řekl. »Nebyl byste snad proti místu domácího učitele? Pak dostáváme někdy poptávky po výpomocných učitelích. Zejména na dívčích školách. To je však pro starší muže, ženaté muže, víte?«

»Jsem ženat,« řekl Lewisham.

»Co pravíte?« tázal se Paedagogický ústav překvapen.

»Jsem ženat,« odvětil Lewisham.

»Můj Bože!« řekl Paedagogický ústav vážně hledě na Lewishama přes svůj zlatý skřípec.

»Můj Bože! A já jsem alespoň dvakrát tak stár jako vy a nejsem vůbec ženat. Jedenadvacet! Jste už ženat dlouho?«

»Několik neděl,« řekl Lewisham.

»To je podivuhodné,« řekl Paedagogický ústav. »Velice zajímavé . . . Skutečně, Vaše paní je jistě velice odvážná mladá dáma . . . Odpusťte, ale víte . . . Budete mít těžký boj o existenci. Nicméně budete ve výhodě, pokud jde o místa na dívčích školách, a to také něco znamená. Do jisté míry, totiž.«

Zřejmá úcta, již vzbudil k sobě v Paedagogickém ústavu potěšila Lewishama nesmírně. Avšak jeho setkání s Lékařským, Školským a Duchovním Jednatelstvím ztísnilo ho opět a vydal se pak již raději na cestu k domovu. Dáleko dříve, než tam přišel, byl již všecek znaven a jeho naivní pýcha nad tím, že je ženat a zápasí s celým tím nepřejícím světem byla ta tam. Vědomí, že se vzdal v otázce náboženství, zanechalo v něm pocit trpkosti a otázka oděvu byla skutečně palčiva. Byl stále ještě dalek

poznatku, že jeho tržní cena byla spíše menší, než větší jednoho sta liber ročně, avšak přece jen tato představa počala jíž pomalu získávat i v jeho mysli místa.

Den byl pochmurný, s úporným chladným větrem a nějaký cvoček v botě hlásil se vytrvale ke slovu. Jisté přehmaty a nemilá nedopatření při jeho poslední zkoušce z botaniky, jež dosud dovedl držeti stranou své paměti, vynucovaly si nyní neodbytně jeho pozornost. Po prvé odedne sňatku počaly se v jeho mysli zahrnovati předtuchy životního omylu.

Vrátiv se domů, byl by si nejraději ihned sedl na malou skřípající židli u krbu, ale Etelka přiskočila k němu od nové koupeného psacího stroje s otevřenou náručí a zabránila mu v tom, »Oh! — jak mi bylo smutno,« řekla.

Nevšiml si té poklony. »Nebarvil jsem se nikde tak, abys mi to musela záviděti,« řekl hlasem jí naprosto novým. Vyprostil se z její náruči a usedl. Postřehl výraz na její tváři.

»Jsem unaven,« řekl omlouvaje se. »A pak mne v botě zlobí nějaký hřebík. Je to protivná práce běhati po těch agentech, ale přece jen je dobře promluvit s nimi. Nu a jak se tobě vedlo?«

»Dobře,« řekla hledíc na něho a dodala: »Jsi unaven. Napijeme se čaje. A — dovol, abych ti zula botu. Ano — dovol mi to.«

Zazvonila, vyběhla z pokoje, zavolala na schodech, aby přinesli čaj, vrátila se, hodila na zem špinavý polštářek paní Gadowové a počala rozvazovati mu botu.

Lewishamova nálada počala se měnit. »Ty jsi dobrák, Etelko,« řekl, »ty jsi skutečně znamenitá ženuška,« naklonil se a políbil ji na ucho. V zouvání nastala přestávka vyplněná vzájemnými lichotkami ...

Za chvíli již seděl v trepkách, s koflíkem čaje v ruce a Etelka klečíc u krbu s odleskem jeho ohně na tváři počala mu vypravovati o dopisu, jež dostala odpoledne na svůj insert v Athenaeu.

»To je dobře,« řekl Lewisham.

»Píše nějaký novelista,« sdělovala s odstínem pýchy v očích a podala mu dopis. »Lucas Holderness, autor »Výhně hříchu« a jiných povídek.«

»To je znamenité,« odvětil Lewisham s jakousi závistí a naklonil se, aby si to přečetl v září krbu.

Dopis byl psán na pěkném papíru, hezkým čitelným rukopisem, jak lze očekávali od takového spisovatele. »Drahá madam,« zněl dopis, »poslal bych vám doporučeným dopisem rukopis třísvazkové novely. Je to kolem 90.000 slov — musíte však teprve spočítati slova.«

»Jak to spočítám, sama nevím,« řekla Etelka.

»Ukáži ti jak,« řekl Lewisham. »Není v tom nic obtížného. Spočítáš slova na třech nebo čtyřech stránkách, vypočítáš průměr a znásobíš to.«

»Než tak učiním, musím ovšem míti dostatečnou jistotu, že mého díla svěřeného vašim rukám nebude zneužito, a že vaše práce bude provedena s náležitou pečlivostí.«

»Oh,« řekl Lewisham, »to je úraz.«

»Proto musím se tázati, kdo by mi mohl podati o vás zprávu.«

»To je skutečně nemilé,« řekl Lewisham. »Myslím, že ten osel Laguně . . . Ale co je to? ,Nebo v nedostatku vysvědčení, peněžitou záruku.. .' To je rozumno, myslím.«

Jednalo se o záruku naprosto mírnou, pouze — jednu guineu. Kdyby zde i bylo nějaké ne důvěry, pohled na důvěřivou malou Etelku, žádostivou pomocí mu vlastní prací, byl by všechny pochybnosti ihned zaplašil. »Pošleme-li mu chek, ukážeme mu zároveň, že máme svůj bankovní vklad,« řekl Lewisham — jeho bankovní vklad byl stále ještě dostatečně velký, aby budil jeho pýchu. »Pošleme mu chek. To na něho udělá jistě dobrý dojem.«

Toho večera, kdy chek na guineu byl odeslán, dostalo se jim další naděje a útěchy příchodem hrozně hektografováného seznamu od pánů Dankse a Wimborna. Obsahoval uprázdněná místa, pro něž, jak bylo na první pohled patrné, Lewisham naprosto se nehodil, nicméně jeho příchod ujistil a povzbudil je, že vše půjde dobře a že svět, jehož chtěli dobýti, má přece jen také svá slabá, přístupná místa. Na to s příležitostnými lichotkami s Etelkou počal přehlížeti své školní zápisníky za poslední rok, neboť nyní, když botanika byla odbyta, přišla na řadu zoologie, poslední krok k Forbesově medaili. Etelka přinesla si zatím z vedlejšího pokoje svůj nejlepší klobouk, chtějíc něco poopravit na jeho výzdobě. Seděla na nízké stoličce zatím, co Lewisham seděl u stolu, na němž rozprostřel své listiny.

Pojednou vzhlédla od pokusu uspořádati lépe své chrpy a shledala, že Lewisham již nečte, nýbrž hledí do prázdna na střed ubrusu s výrazem nekonečné bídy ve svých očích. Zapomněla na chrpy a pozorovala ho.

»Miláčku,« řekla po chvíli.

Lewisham sebou trhl a vzhlédl, »Nu?«

»Proč hledíš tak zoufale do světa ?« tázala se.

»Hleděl jsem zoufale ?«

»Ano. A smutně!«

»Myslíl jsem na to, kdybych tak mohl usmažili nějakého biskupa na oleji.«

»A proč?«

»Protože znají dokonale to, proti čemu káží; vědí, že není ani šílenství, ani ničemností, ani prohřešením se proti ostatním, nevěří-li někdo; vědí příliš dobře, že někdo může býti počestný jako bílý den, poctivý a řádný ve všech směrech — aniž by věřil tomu, čemu oni učí. A vědí dobře, hlásí-li se někdo k jejich víře, že je to se zapřením vlastní poctivosti. A přece nechtějí to přiznati. Zdá se, jako by si právě přáli nedostatku poctivosti u lidí. Jde-li o někoho, kdo stojí dobře na vlastních nohou, přizpůsobí se mu a vyhoví mu, byť i se vysmíval všemu, čemu oni učí. Přijímají zlato od lichvářů a podvodníků a dají si platiti důchod od držitelů pochybných místností. Je-li však někdo chud a odmítne-li věřiti tomu, čemu ani někteří z nich sami nevěří, nezdvihli by jediného prstu, aby mu pomohli proti nevědomosti svých nohsledů. Tvůj nevlastní otec má v tom směru pravdu. Oni vědí dobře, jak se věci

mají. Oni vědí, že pro většinu lidí znamená to všechno lež a humbug a nedbají toho. Proč by toho také dbali? Sami jsou v tom až po krk. Sami nestojí za nic a proč bychom tedy my měli býti lepší?«

Lewisham vybrav si biskupy za obětní beránky své roztrpčenosti, byl by jim snad přičetl na vrub hřebík ve své botě.

Paní Lewishamová byla znepokojena. Postřehla dobře, kam míří jeho slova.

»Nechceš přece říci,« řekla ztišivši hlas, »že nevěříš?«

Lewisham chmurně přisvědčil. »A ty věříš?« tázal se.

»Oh ano,« odvětila paní Lewishamová.

»Nechodíš přece do kostela a —«

»Ne, nechodím tam,« řekla paní Lewishamová a dodala pak s větším důrazem: »Avšak nejsem nevěřec.«

»Křesťanka?«

»Ovšem.«

»Ale křesťané — Čemu vlastně věříš?«

»Oh, že máme mluvit pravdu, jednati správně, neubližovati a nekřivditi svým bližním a to ostatní.«

»To ještě není křesťanství. Křesťanem je ten, kdo věří prostě všecko.«

»Je to, jak Já rozumím křesťanství,« řekla paní Lewishamová.

»Oh, pak jsme křesťané všichni,« řekl Lewisham. »Všichni myslíme, že je správné konati dobro a nesprávné konati zlo.«

»Nejednáme však všichni podle toho,« odvětila paní Lewishamová vracejíc se opět ke svým chrpám.

»Nikoli,« řekl Lewisham zaražen poněkud ženskou metodou diskuse. »Nejednáme všichni podle toho — zajisté.« Hleděl na ni upřeně na okamžik — měla hlavu poněkud na stranu s očima na chrpách — a jeho mysl byla zaujata zvláštním objevem. Zdálo se, že chce něco říci, vrátil se však opět ke svým zápisníkům.

Záhy však střed ubrusu soustředil na sobě opět jeho ztmulý pohled.

Příštího dne pan. Lucas Holderness obdržel ček na jednu guineu. Na neštěstí byl přeškrtnut křížem. Uvažoval chvíli a pak vzal pero a inkoust a opravil Lewishamovu nedbalou jedničku v pětku a provedl ještě několik dalších oprav.

Představte si ho, hubeného, bledého, hezkého muže s dlouhými, černými vlasy, v polokněžském obleku, povážlivě nečistém. Prováděl ony opravy s vážnou pečlivostí. Pak donesl ček k hokynáři, který prohlížel jej poněkud nedůvě- řive.

»Předložte jej dříve v bance,« řekl pan Lucas Holderness, »máte-li nějaké pochybnosti. Neznám toho člověka a nic o něm nevím. Možno, že je to nějaký podvodník. Neručím za něho. Předložte jej a uvidíte. Mohu počkati, půjdu za několik dní kolem a stavím se zde pro peníze.«

»V pořádku, není-liž pravda?« řekl pan Lucas Holderness lhostejným hlasem o dva dni později.

»Úplně, pane,« řekl hokynář se zvýšenou úctou a dodal mu nazpět čtyři libry třináct a šest pencí.

Pan Lucas Holderness hledící zatím chtivě na zásoby zboží v krámě, pojednou oživil a koupil si krabici lososa. Vyšel z krámu se zbytkem peněz v ruce, neboť kapsy jeho kabátu byly staré a málo spolehlivé. U pekaře koupil si housku

Ukousl notný kus housky sotva vyšel z krámu a šel pak dále žvýkaje. Bylo to tak velké sousto, že jeho žvýkající ústa stahovala se při tom odporně. Polykal jaksi těžce, natahuje pokaždé krk. V jeho očích byl výraz zvířecího uspokojení. Zahnul kolem rohu ukusuje opět z housky a čtenář, právě tak jako Lewishamovi, již o něm neuslyší.

KOUZLO BLEDNE.

Celkem vzato, všechno to milování, sňatek a líbánky nejsou nic více, než rozednívání, jemuž pak následuje celé to dlouhé období bílého dne, plného shánění a starostí. Snažme se jakkoli prodloužiti ty blažené okamžiky, vyprchávejí a mizí nemilosrdně; není návratu, není obnovení, nýbrž pouze — pro ty nejpošetilejší — nejvšednější kukátko obrazů ze života a jejich nápodobení za večerů ve ztemnělých komnatách. Pokračujeme — dospíváme. Posléze stárneme. Tak také náš mladý párek vynořiv se pojednou z ovzduší jitra své lásky a jeho hvězd shledal, jak nad jeho hlavama kupí se šedavá mračna a druh spatřil druhu po prvé jasně ve všedním světle dne.

Snad by lépe svědčilo o Lewishamově ušlechtilosti, kdybychom mohli vypravovati pouze o povlovném a důstojném ochlazení, o patetickém zatajování různých menších zklamání a snaze udržeti pokud možno ovzduší citu a vzájemných ohledů. A pak přechod do plného denního světla. Náš mladý párek byl na něco takového příliš prostý, nestrojený, Zmínili jsme se již o prvních

známkách, nasvědčujících, že nebylo tu naprostého souladu mezi nima; bylo by však nechutno a trapno mluvit o tom, jak známký ty se časem zesilovaly, odstín za odstínem, až došlo ku konfliktu jejich individualit. Rozdvojili se a došlo k slovním pŕtkám. Ustavičná starost je tísnila a krušila, úbytek jejich prostředků a úzkostlivé hledání práce, jež nechtěla se dostavili, Etelku pak tížily ještě dlouhé, osamělé hodiny, plné nečinnosti v nudném okolí. K nedorozuměním docházelo z nejmaličernějších příčin, pro nejlhostejnější věci. Jedné noci Lewisham ležel, bdě a tona v bezedném zděšení, protože ho přesvědčila, že ona nedbá ani za mák o blaho lidstva a odsoudila jeho socialism jako fantasiu a pouhou pošetilost. Jednoho nedělního odpoledne vydali se pak spolu na procházku za nejpříznivějších okolností a vrátili se rozpaleni a rozhněvani, se satyrou a úštičky s obou stran — na účet společenských všedností v novelkách, jež Etelka tak ráda čítala. Z jakési nevysvětlitelné příčiny Lewisham uznal za vhodné nenáviděti do krve ty povídačky. Tyto srážky byly ovšem většinou pouhými chvilkovými potyčkami a zamlklost a nevolnost, jež jim následovala, končila dříve či později opět »dorozuměním«, mlčky nebo výslovně, ačkoli jednou nebo dvakráte toto dorozumívání se rozjitřilo jen znovu hojící se již rány. Avšak každá z těch potyček zanechala nějakou jizvu, zahlazujíc povlovně jednotlivé rysy jejich dřívějšího života a jeho romantické zbarvení.

A práce nepřicházela a výdělek rovněž ne, mimo dvě maličkosti, po pět dlouhých měsíců. Jednou vyzískal

Lewisham dvanáct šilinků při soutěži o ceny nějakého laciného sborníku, a třikrát dostavila se práce na psacím stroji v nekonečně malých částkách od nějakého básníka, který patrně četl insert v Athena eu. Jmenoval se Edwin Peak Baynes a měl nevzhledný, kostřbatý rukopis. Poslal jí několik krátkých lyrických básní na útržcích papíru, se sdělením, že si přeje »tři oklepy, co nejpečlivěji psané«, které neměla spojití kovovými sponkami, nýbrž hedvábnou nití vhodné barvy«, Oba naši mladí lidé měli s tím mnoho co dělati. Jeden zlomek nazýval se »Ptačí píseň«, jeden »Stíny oblaka a jeden »Eryngium«. Lewisham však soudil, že by se mohly úhrnem nazvati »Nesmysl«. Jako úplatu básník poslal proti všem poštovním předpisům půl sovereignu, zastrčeného v obálce, žádaje, aby zbytek byl započítán na příští práci. Za nedlouho byly tyto veršičky vráceny značně změněny a přinesl je básník sám osobně s nejasným prohlášením, napsaným napříč přes obálku, »Tak se mi to líbí, jen možno-li tak dále.«

Lewisham nebyl doma, ale Etelka otevřela příchozímu a onen nadpis byl tudíž zbytečný, »Je to ještě pouhý hoch,« řekla Etelka líčíc návštěvu Lewishamovi, který byl v tomto směru zvědav, Oba cítili, že právě mládí Edwina Peaka Baynese odnímalو jaksi opravdivost a vážnost těmto zakázkám.

Ode dne sňatku až do poslední zkoušky v červnu byl Lewishamův život jakési zvláštní obojživelnické povahy.. Doma byla Etelka a ustavičná trapná honba za zaměstnáním, malicherné dráždění vytrvalým

vyděračstvím madam Gadowové a tak dále a mezi tím vším zdálo se Lewishamovi, že je již neobyčejně dospělý; avšak tento život byl prostoupen chvílemi, kdy meškal ve škole v Kensingtonu. Tyto chvíle, zbytky jeho jinošství mísily se s jeho mužným věkem, byly to chvíle, kdy cítil se valným, nevázaným studentem, náchylným stále více ke tlachání. V Kensingtonu byl stále ještě pln teorií a ideálů, jako každý student, kdežto ve svém malém bytě v Chelsea — v létě bylo tam jaksi příliš těsno a všude bylo jako by nastláno lacinými povídkami, jež Etelka tak pěstovala — tam vedl svůj skutečný soukromý život, kde ideály ustoupily realnosti.

Byl to zvláštní úzký svět, usoudil nespokojen, v němž byl zahozen jeho mužný věk. Jedinými návštěvníky byli Chafferyovi. Chaffery přicházel někdy k obědu a získal si Lewishama přes své taškářství svými ustavičnými zajímavými monology a netajenou úctou a závistí nad jeho vědeckými studii. Mimo to postupem času Lewisham shledal, že sdílí stále víc a více Chafferyho roztrpčenost proti těm, kdož řídí tento svět. Bylo mu příjemno poslouchati jeho výklady o biskupech a podobném druhu lidí. Vyslovoval dobře to, co Lewisham by si byl přál sám vysloviti. Paní Chaffery vždy utekla, jakmile Lewisham se vrátil domů — malá, černá, nervosní, nevhledná a vždy nepořádná postava.

Přicházela, protože Etelka, ač přesvědčena, jak tvrdila, že láska je » všecko, všecičko«, shledávala manželský život poněkud nudný a osamělý, když Lewisham byl pryč. A

odcházela spěšně, jakmile přišel, znepokojen jaksi tím, že jejich boj proti celému světu nechtěl vžiti konce. Lewisham neprozradil nikomu v Kensingtonu, že se oženil; s počátku protože to bylo tak rozkošné tajemství, později pak z naprosto jiných příčin. A tak oba jeho světy byly přesně ohraničeny, začínající a končící právě u železných vrat ústavu. Avšak přišel den, kdy Lewisham prošel těmito vraty naposled a tím končil zároveň jeho jinošský, mládenecký život.

Při závěrečné zkoušce biologického kursu, při zkoušce, která ohlašovala konec jeho příjmu jedné guineje týdně, byl si příliš dobře vědom toho, že pochodil špatně. Večer posledního dne zastihl ho nepřipravena, s rozházeným mozkem, zkrušena, s rozčuchanými vlasy a planoucíma ušima. Seděl až do posledního okamžiku, snaže se úporně zachovati rozvahu a vypreparovati řasnatý kanálek nefridia žížaly. To se však nepodaří tak snadno těm, kdož zanedbávali praktická cvičení v laboratoři. Vstal, odevzdal svou práci nevrnému asistentu demonstrátorovi, který ho přivítal tak lichotivě před osmi měsíci a ubíral se pracovním ke dveřím, kde kupili se ostatní jeho spolužáci.

Smithers vykládal tam hlasitě o obtížích a spletitosti toho úkolu a mladík s velkýma ušima naslouchal mu pozorně.

»Zde je Lewisham! Jak vám to dopadlo?« tázal se Smithers, netaje se, že je přesvědčen o dobrém výsledku.

»Hrozně.« Lewisham odvětil úsečně a kráčel dále, stavě se, jako by neslyšel další Smithersovy otázky.

Slečna Heydingerová stála s kloboukem v ruce a všimla si nepokojného výrazu Lewishamových očí. Chtěl jíti kolem ní dále, avšak cosi v její tváři přemohlo i jeho vlastní rozčilení. Stanul vedle ní.

»Podařil se vám preparát ?« řekl vlídně jak jen mohl.

Potřásla hlavou. »Jdete dolů?« tázala se.

»Nejspíše,« odvětil Lewisham a otevřel skleněné dveře, vedoucí s chodby na schodiště. Mlčky sestoupili jedním oddílem točitých schodů.

»Přijdete sem příštího roku opět?« tázala se slečna Heydingerová.

»Nepřijdu,« odvětil Lewisham. »Ne, nepřijdu sem již. Nikdy.«

Pomlčka. »Co budete dělati?« tázala se.

»Nevím. Musím si najít nějaké místo. Trápím se tím již po celý běh.«

»Myslila jsem —« Odmlčela se. »Půjdete snad zase ke svému strýci?« tázala se.

»Nikoli. Zůstanu v Londýně. Není dobře jíti na venek. Člověk ztratí všechno spojení. A pak — nepohodl jsem se trochu se strýcem.«

»A co chcete dělati? — Učiti?«

»Myslím, že budu učiti. Nejsem dosud rozhodnut. Něco, z čeho bych byl živ.«

»Rozumím,« řekla.

Šli dále dolů mloky.

»Vy se sem asi opět vrátíte ?« tázal se.

»Pokusím se znovu o botaniku — bude-li zde ještě

místo. A myslila jsem — člověk časem lecos zaslechne. Jakou máte adresu? Kdybych se náhodou o něčem dozvěděla.«

Lewisham se zastavil na schodech a zamyslel se. »Ovšem,« řekl pak. Nejevil však chuti dáti jí svou adresu a ona požádala ho o ní ještě jednou dole u schodů.

»To zpropadené nefridium —,« řekl. »Člověk už na nic jiného ani nemyslí.«

Napsali si navzájem své adresy na lístcích, vytržených ze zápisníku slečny Heydingerovy.

Čekala zatím, co zapisoval své jméno u východu, U železných vrat ústavu řekla: »Půjdu nyní kensingtonským parkem.«

Znepokojovalo ho ještě, že jí dal svou adresu a nechtěl rozumě ti tomuto nepřímému vyzvání. »Jdu do Chelsea.«

Váhala okamžik, hledíc na něho v rozpacích. »S Bohem tedy,« řekla.

»S Bohem,« odvětil, nadzdvihuje klobouk.

Přešel zvolna Výstavní silnicí se svým lesklým černým vakem, nyní již vyspraveném. Kráčel zamýšlen k rohu Growellovy třídy a obrátil se pak na pravo tak, že viděl ještě červenou budovu školy, tyčící se vysoko nad zahradami Přírodovědeckého musea. Ohlédl se tam pln lítosti.

Byl si naprosto jist, že při této poslední zkoušce propadl. Věděl, že kterákoli životní dráha jako muže vědy byla mu nyní navždy uzavřena.

A vzpomínal, jak kdysi kráčel toutéž cestou k té velké

budově poprvé ve svém životě a vzpomínal na všechny naděje a odhodlání, jimiž se mu tenkrátě prsa dmula, když se k ní bízil Toho snu o vytrvalé, cílevědomé a účelné práci! Kam by byl mohl dospěti, kdyby byl jen dovedl sledovati tento jediný cíl! ...

A zde v těch sadech to bylo, kde seděl se Smithersem a Parksonem těsně vedle zkamenělého stromu a rozmlouval s nima o socialismu tehdy před svou slavnou přednáškou ...

»Ano,« řekl, mluvě nahlas sám k sobě. »Ano, to vše je již to tam. Všetmu je konec.«

V tom již roh Přírodovědeckého musea ocitl se mezi ním a vzdalující se Alma Mater. Vzdychl a obrátil svou tvář k těsným pokojíkům v Chelsea a k nedobytemu dosud světu.

O JISTÉ SRÁŽCE.

Bylo pozdě v září, když došlo právě k této určité hádce. V té době zmizely již, jak se, zdálo, všechny růžové obláčky života, neboť Lewisham byl již ženat šest měsíců. Peněžité poměry změnily se zatím z katastrofálních v uboze nuzné. Lewisham dostal zaměstnání. Jakýsi kapitán Vigours připravující žáky pro vojenské ústavy, potřeboval nějakého zdárného učitele pro své matematické nedouky, který by zároveň učil měřickému kreslení a nauce, již se mu zalíbilo nazývati »Sandhurstovou naukou«. Neplatil více, než dva šilinky za hodinu při svých neomezených nárocích na Lewishamův volný čas. Pak byla tu ještě třída pro začátečníky v matematice ve Walham Green, kde Lewisham měl ukázati své učitelské schopnosti. Padesát šilinků týdně nebo více, zdálo se býti pravděpodobno — doufali pak mohl i ve více. Jednalo se nyní již pouze o to, předržeti nějak dobu, než Vigours zaplatí. A zatím vyprchával půvab Etelčiných bluz a Lewisham upustil od správký svých bot, prasknuvších nad nártem.

Počátek hádky byl dosti malicherný, pak ale nabyla

všeobecného rázu. Lewisham zahájil ten den ve špatné náladě a pod dojmem vzájemné rozmrzelosti z předešlého večera — a nepatrná příhoda, jež neměla celkem nic společného s jejich vzájemným napiatým poměrem, stačila, aby rozdmýchán byl plamen sváru. Otevřev dveře ložnice spatřil, že nějaký dopis leží mezi nedbale rozestaveným nádobím ke snídani a Etelčin pohyb dávající tušiti, že odložila teprve při jeho příchodu spěšně dopis ten na jeho nynější místo. Její zrak setkal se s Lewishamovým a zarděla se. Usedl a vzal dopis do ruky — snad poněkud nevhodně. Byl od slečny Heydingerovy. Váhal, schováváve jej již téměř do kapsy, pak ale se rozhodl otevřítí jej. Byl to list velice obsažný a Lewisham počal čísti. Celkem usoudil, že je to dopis spíše nudný a hloupý, nechtěl toho však dáti na sobě najevo. Přečet uložil jej pečlivě do kapsy.

To nemělo formálně nic společného s hádkou, a bylo téměř již po snídani, když spor propukl. Lewisham měl dopoledne volno a zamýšlel použití ho k přehlídce poznámek, nesoucích nadpis »Sandhurstova nauka«. Na neštěstí hledaje zápisník, narazil na překážku, totiž na hromadu Etelčiných laciných novel.

»Válí se to zde všude,« řekl, odhodiv je prudce stranou. »Mohla bys to také časem trochu ukliditi.«

»Byly uklizeny, dokud jsi jich nerozházal,« namítla Etelka.

»Čert vem to smetí! Hodí se to beztak jen dokamen,« Lewisham podotkl všeobecně a hodil jednou knížkou zlostně do kouta.

»Nu, však jsi již také zkusil napsati něco takového,« řekla Etelka, vzpomínajíc tím na jistý svazek poznámek odložených, než ještě Lewisham uchýlil se na svou nynější životní dráhu. Tato vzpomínka ho vždy nadmíru dráždila.

»Cože?« tázal se ostře.

»Že jsi již také zkusil napsati něco takového,« opakovala Etelka — jaksi neochotně.

»Staráš se, abych na to nezapomněl.«

»Sám jsi mi to připamatoval.«

Hleděl na ni chvíli nepřátelsky.

»Ty hadry jsou tu jen pro nepořádek, jediný kout zde není uklizen. Nikde trochu pořádku.«

»Říkáš stále a stále totéž.«

»A není to snad pravda?«

»Není.«

»Jak to?«

Etelka se však stavěla, že neslyší. Dábel ale nedal Lewishamovi mlčeti. »Nikdo by ani nevěřil, že nemáš naprosto nic jiného na práci,« podotkl dotýkaje se jí tím bolestně.

Etelka se obrátila. »Kdybych to někam odložila, řekl bys jen, že to před tebou skrývám. Nemělo by účelu, aby ti někdo chtěl vyhověti.«

Duch nešváru našeptával Lewishamovi »Patrně ne!«

Etelčiny tváře vzplály a oči zaleskly se zatajenými slzami. Pojednou vzdala se pouhé defensivy a vyhrkla to, co mezi nima vadilo skrytě již tak dlouho. Její hlas zněl

vášnivě. »Nejsi spokojen s ničím, co já dělám od té doby, co ti počala psáti ta slečna Heydingerová.«

Nastala pomlčka — hrozivá pomlčka. Così jako úžas zmocnilo se obou. Dosud pokládalo se za dáno, že ona vůbec neví o existenci slečny Heydingerovy. Vyjasnilo se mu, »Jak to víš?« počal, poznal však, že takto by to nešlo. Použil tedy způsobu přírodního člověka, »Fí!« vykřikl zlostně silným hlasem, »Nevíš sama, co mluvíš!« Křičel divoce. »Jak to můžeš říci! Jako bys někdy vůbec hleděla vyhověti mi! Jako bys mi nedělala právě vše navzdory!« Umlkl — zaraziv se na okamžik sám vědomím zřejmé nespravedlivosti této výčitky. Pak chopil se opět bodu, jemuž se s počátku chtěl vyhnouti, »Jak víš, že to je od slečny Heydingerovy?«

Etelčin hlas zněl tlumenými slzami. »Neměla jsem o tom věděti, není-liž pravda?«

»Ale jak —?«

»Myslíš snad, že se mne to netýká, že mi po tom nic není? Myslíš snad, že jsem z kamene?«

»Chceš snad říci — myslíš snad —?«

»Ano — myslím.«

Na okamžik Lewisham zíral na situaci, jak mu ji nyní vyložila. Pátral ve své mysli po nějakém vysvětlení, po nějakém rozumovém důvodu, jímž by změnil a zakryl tento nový vzhled celé věci. Nenašel nic. Shledal, že je jako by v pasti se všech stran. Náhlý, nesmyslný hněv ho opanoval.

»Žárlivost!« zvolal, »Žárlivost! Jako by— Což nemohu

dostávati dopisů o věcech, jímž ty nerozumíš — jimž nechceš rozuměti? Kdybych tě i žádal, abys si je přečetla, nerozuměla bys — je to právě proto, že —«

»Nedal jsi mi nikdy příležitosti, abych jim porozuměla.«

»Že jsem nedal?«

»Nedal«

»Jakže! — S počátku jsem se o to stále pokoušel. Socialism, náboženství — všechny ty otázky. Ty jsi toho však nedbala — nechtěla jsi dbáti. Tys nechtěla ani, abych alespoň já na takové věci myslil, abych já se o takové otázky staral. Nebylo by vedlo k ničemu, hádati se s tebou o to. Ty jsi se o mne starala jen v jednom směru — po svém způsobu — a pro nic jiného jsi neměla smyslu. A protože mám nyní přítelkyni. «

»Přítelkyni!«

»Ano — přítelkyni!«

»Vida — proč schováváš její dopisy?«

»Protože jak jsem ti již řekl, bys jim nerozuměla. Ostatně — nebudu se hádati. Nechci se hádati! Jsi žárliva a tím je to odbyto.«

»Nu a kdo by nebyl žárliv?«

Zahleděl ise na ni, jako by shledal tuto otázku příliš těžkou. Byla skutečně nesnadna — neobyčejně nesnadná. Rozhlédl se pokojem hledaje, jak by se jí vyhnul. Zápisník, jež odloučil od jejích laciných novel, ležel na stole a připomenul mu, kolik času nyní promarnil. Jeho hněv vzplál znova. Odbočil ihned k jinému předmětu. Počal dělati

divoké posunky rukama. »Tak to dále nepůjde!« křičel. »Nemůže to jít tak dále. Jak mám pracovat? Jak mohu něco dělat?«

Udělal tři kroky a stanul uprostřed pokoje.

»Nesnesu toho — nesnesu toho déle! Hádky — křiky — rozčilování. Hled! Chtěl jsem dnes pracovat. Chtěl jsem čísti ty poznámky. Místo toho začneš se hádati —«

Taková hrubá nespravedlnost přinutila Etelku k výkřiku. »Já jsem se nezačala hádati —«

Jediná odpověď na to byl opět výkřik a Lewisham počati tedy také křičeti. »Ty jsi začala hádku!« opakoval. »Křičíš tady a děláš výstup! Ty a žárliva! — na mne! Jak mohu pracovat? Jak bych mohl zůstat v takové domácnosti? Půjdu odtud. Rozumíš? — půjdu odtud! Půjdu do Kensingtonu a budu tam pracovat.«

Shledal, že mu docházejí slova a že Etelka chce se také ozvat. Rozhlížel se divoce kolem sebe, hledaje příležitosti k vyvrcholení svého hněvu. Bylo nutno provést něco ihned. Shlédl Huxleyho Obratlovce na postranním stolku. Uchopil je, mávl jimi prudce ve vzduchu a mrštil jimi prudce do prázdného krbu.

Na okamžik se zdálo, že hledá jiný předmět, jehož by mohl použít tímž způsobem. Zahlédl svůj klobouk na pohovce, uchopil ho a vykročil tragicky z pokoje.

Chvilku váhal stoje mezi dveřmi, pak je rozrazil dokořán a zabouchl je hlučně za sebou. Tím upozornil svět na spravedlivost svého hněvu a vyšel tudíž sebevědomě na ulici.

Šel nazdařbůh ulicemi plnými lidí spěchajících po práci a zvyk zamířil jeho kroky k bromptonské silnici. Západní proud chodců ho nesl dále svým směrem, Po nějakou chvíli, mimo zbytek úžasu v pozadí své myslí, cítil pouze hněv, neutuchající, v plné síle. Proč se s ní jen oženil? byla otázka, k níž se stále vracel. Proč u všech všudy se s ní jen oženil? Na každý způsob to však již rozsoudil. Nesnese toho déle, Musí to vzít svůj konec. Je to nesnesitelné a musí to jíž skončiti. Přemýšlel o něčem hodně pádném, co by jí řekl k odůvodnění svého rozhodnutí, Uvažoval o něčem hodně krutém, čím by ji nezvratně dokázal, že toho nadále nesnese. Při tom však dbal pečlivě toho, aby si nepoložil otázky, co vlastně nechce snášeti.

Jak u všech všudy došel k tomu, že se s ní oženil? Okolí, v němž se právě nacházel, odpovídalo jaksi jeho myšlenkám. Ty mohutné, rozsáhlé budovy z ohýbaného železa, v nichž, ku podivu! právě umělecké museum trůnilo, zkomolená kaple, stojící jaksi bokem do ulice, jako by se taktéž nebyly pohodly se svým osudem. Proč jen u všech všudy? Po všech těch vznešených plánech!

Shledal, že jeho myšlenky zavedly ho až za vchod musea. Vrátil se podrážděn a vstoupil do musea, prošel pod galerií Starého železa a ubíral se dále do Vzdělavací knihovny. Řada prázdných stolů a oddělení katalogů budilo dojem klidného útulku . . .

Tak to dopadalo s Lewishamem ráno. Ještě dlouho před polednem hlavní síla jeho hněvu vyprchala, všechno

to jeho vášnivé přesvědčení o Etelčině bezcennosti. Nad hromadou opuštěných geologických knih bylo viděti jeho zadumanou tvář. V jeho mysli vynořil se jeho vlastní obraz hrubého, neupřímného despoty. A proč u všech všudy to vlastně všechno bylo?

O druhé hodině byl na cestě k Vigoursovi a jeho nálada byla plna lítosti. Celý ten přechod nelze vylíčiti slovy, neboť myšlenky jsou mnohem subtilnější než slova a pocity jsou ještě daleko neurčitější. Tolik však je alespoň jisto, že jeho paměť se opět probudila.

Probudila se zvukem přicházejícím skleněnou střešou knihovny vysoko nad jeho hlavou. S počátku neuvědomil si toho jako vzpomínky, nýbrž jako rušivé překážky pozornosti. Udeřil plochou rukou na otevřenou stránku knihy ležící před nim. »Čert vem všechny ty proklaté flašinyty!« zašeptal.

Pak podrážděným posunkem zakryl si rukama uši.

Na to odstrčil od sebe knihu, vstal a bloudil knihovnou. Kolovrátek náhle ustal uprostřed písně a jeho hlas zanikl v hlubokém tichu sálu.

Lewisham stoje právě ve výklenku zavřel nějakou knihu, jíž měl právě v ruce a vrátil se na své místo.

Pojednou přistihl se při tom, že si pozpěvuje nějakou nechutnou melodii a vzpomíná opět na hádku, o níž měl již za to, že ji vyhladil se své mysli. Co u všech všudy to všechno jen bylo? Měl zvláštní pocit, jako by se něco uvolnilo a klouzalo jeho myslí. A jako v odpověď vynořila se mu vidina Whortley — neobyčejně živá vidina. Měsíc

svítil a v jeho měkkém světle viděl úbočí a pod ním městečko osvětlené a hřejivé a z dálky ozývala se hudba, nějaká tklivá, rozcitlivělá melodie. Ku podivu, hudba měla zvuk kolovrátku, ačkoliv věděl, že to hraje celá kapela, a melodie sdružovala se tajemně se slovy, protahovanými slovy:

»Sny plné touhy, sladkých vzpomínek budily opět obraz zašlých do-ób!«

Ta píseň nejen vyvolala ten obraz s grafickou téměř živostí, nýbrž byla provázena ještě mizivým závojem slepého téměř vzrušení, vzrušení, o němž pouze o okamžik dříve měl za to, že vyprchalo navždy z jeho bytosti.

Viděl to vše opět před sebou! Přicházel dolů po svahu a Etelka byla po jeho boku .. .

Choval k ní tedy skutečně takové city? A co cítí k ní nyní?

»Pah!« řekl pojednou a obrátil se opět ke svým knihám.

Avšak ta píseň a vzpomínka nedaly se zaplašiti s jeho mysli provázejíce ho i při jeho hubené přesnídávce mléka a sucharů — umínil si hned s počátku, že nevrátí se domů před obědem — a také cestou k Vigoursovi vynucovaly si jeho pozornost. Snad právě ta přesnídávka mléka a sucharů byla příčina, že jeho myšlenky jaksí změkly, zněžněly a pocítil pojednou neobyčejný nepokoj, jako by byl sám s sebou v odporu,

»Pak ale,« tázal se, »jak je možno, že jsme dospěli až k tomu?«

Což jest celkem jedna z hlavních otázek manželství.

Ranní rozčilení a podrážděnost ustoupila nyní téměř vědeckému klidu. Za chvíli pak již zabýval se onou otázkou s mužnou rozvahou. Pohádali se spolu, toho nebylo lze popřít, Ne jednou, nýbrž vícekrát se spolu pohádali v poslední době. Byla to skutečná hádka — stáli proti sobě, druh proti druhu, útočice na sebe, snažice se zastihnouti do živého, raniti. Snažil se nyní rozpomenout se, jak to vlastně bylo — co řekl on, a co ona odpověděla. Nedovedl toho však. Zapomněl na jednotlivé věty i na jejich spojitost. Celý ten výstup jevil se nyní jeho mysli nikoli jako souvislá řada skutečností, nýbrž jako shluk nesouvislých, samostatných výroků, z nichž každý byl drsný, pádný, bez úvodu a bez doslovu jako náhrobní nápís. A z celého toho příběhu zůstal pak jen jediný obraz — Etelka s planoucíma tvářema a s očima lesknoucíma se slzami.

Spěch a shon na křižovatce zaujal ho na chvíli. Vynořil se pak na druhé straně ulice s mozkiem plným příkrého kontrastu jejich nynějšího vztahu. Učinil poslední pokus obžalovati ji, dokázati, že pouze ona je vinna touto změnou. Pohádala se s ním, pohádala se s ním vědomě a s rozvahou, poněvadž žárčila. Žárlí na slečnu Heydingerovu, protože je obmezena. Avšak všechna tato obvinění mizela jako dým, když prováděl je dále. Jen obraz těch dvou malých postav tam na svahu ve světle měsíce nechtěl zmizeti. Bylo to v úzké kensingtonské uličce, když upustil od obžaloby proti ní. A za Městským domem

to bylo, kdy postoupil o krok dále. Je snad celkem vzato možno, že do jisté míry jest spíše právě on sám hlavním vinníkem?

A v tom okamžiku měl již pocit, jako by si toho byl po celou tu dobu vědom.

Jakmile učinil jednou tento krok, postupoval pak již rychle. Nebylo třeba více než nějakých sítu sáhů ulicí dále, když již ten souboj byl skončen a Lewisham vrhl se střemhlav do modravé propasti lítosti a výčitek svědomí, A vše to, co bylo dříve tak dramatické a tragické, všechna ta krutá, drsná slova, jež jí řekl, stála tu nyní nikoli již jako náhrobní nápis, nýbrž jako plamenná slova obžaloby. Snažil se namluviti, že toho všeho neřekl, že jeho paměť sehrála mu jen ošklivý kousek, snažil se namluviti si, že řekl snad jen něco podobného, ale daleko méně krutého a nemilosrdného. Téměř stejně bezvýsledně snažil se zmenšili, pokud jen možno, své vlastní rány a všechny jeho snahy posloužily pouze k tomu, aby zvětšily tím více význam jeho pádu.

Viděl nyní opět vše jasně před sebou. Viděl před sebou Etelku zalitou sluneční září v aleji, Etelku bílou v měsíčním světle, než se rozloučili před domem Frobisherových, Etelku, jak vycházela z Lagunová domu vítajíc ho ke společným večerním procházkám, Etelku po sňatku, jak vstoupila k němu do ložnice všecka ozářena vzrušením. Posléze pak Etelku rozhněvanou, s rozčuchanými vlasy, uplakanou v tom malém neuklizeném pokojíku. A to vše bylo vy

voláno několika tóny kolovrátku! Viděl odkud vyšli, a kam došli. Jak jen bylo možno, že tak nádherné, slibné jitro zvrhlo se v tak nevlídný den? Kam se to vše podělo? On a ona jsou přece titíž dva lidé, jež nyní viděl tak jasně před sebou ve své probudivší se opět paměti; on a ona, kteří prožili tolik trpkosti v těch několika posledních bedných týdnech!

Jeho nálada poklesla pojednou tak, že by byl téměř zasténal. Hleděl na ni již nejvýše jen jako na soudruha ve společném životním omylu — »Co jsme z toho všeho udělali!« znělo nyní jeho nové heslo. »Co jsme jen z toho všeho udělali!«

Poznal nyní lásku, jaká ve skutečnosti jest, uvědomil si, že láska je starší a mocnější než rozum. Uvědomil si, že jí miluje a jeho nedávný hněv, jeho nepřátelství, zběsilost a zaujatost proti ní zdály se mu jen následkem nějakého zevnějšího vlivu na jeho duši. Nemohl sám sobě uvěřiti mysele na povlovný úbytek něžnosti následující prvním dnům jejich vzájemného nadšení a obdivu, na povlovné vyprchávání vzájemných lichotek, na počátky podrážděnosti, na všechny ty večery, jež ztrávil nutě se úporně do práce a snažil se všemožně neuvědomiti si její přítomností, »Nemůžeme se stále jen mazliti,« říkal a tak — počal se druh druhu pozvolna vzdalovati. A pak těch tisíc malicherností vzbudivších jeho netrpělivost. Kolikráte byl vůči ní nespravedliví Zraňoval ji svou drsností, svým absurdním tajnůstkářstvím s dopisy slečny Heydingerovy. Proč jen u všech všudy zatajil před ní ty dopisy? jako by

bylo nějakého důvodu, aby je skrýval! Bylo tu vůbec co tajiti? Jaký smysl to mělo míti? A přece tyto maličkosti to byly, jež zavinily, že jejich láska podobala se nyní ceněnému kdysi statku, který dostal se do hrubých, surových rukou, byl trhán, krušen, špiněn až nebyl dalek toho, aby byl úplně zničen a zmařen. Její chování k němu se změnilo a počala se mezi mima otvírati propast, již překlenouti se mu snad již nikdy nepodaří.

»Nikoli, k tomu nesmí dojiti,« řekl, »k tomu nesmí dojíti.«

Jak ale vrátiti se opět k původnímu stavu? Jak odčiniti vše, co se stalo? Jak vyhladiti vše, co řekl, jak odestáti vše, co se stalo?

Je vůbec ještě možno, aby se staré doby opět vrátily?

Na okamžik setkal se s novou možností. Což nemohou-li se již vrátiti? Což je-li všemu konec? Což jsou-li mu dveře, jimiž za sebou bouchl, zamčeny a to zamčeny již navždy?

»My to však musíme opět změnit, naprosto musíme!« řekl Lewisham.

Chápal jasně, že zde všechno rozumování je zbytečno. Musí počítati opět znova, musí vzkřísiti staré city, musí mocí zapudí ti všechno to břímě, všechnu tíseň denních všedností, otupujících jejich život o jeho jas a teplo. Ale jak? Jak?

Musí jí opět ukázati svou lásku. Ale jak počítati — jak zasaditi mezník této změny jejich života? Smířili se spolu vícekrát již dříve, domlouvali se a slibovali. Tentokráte

je tomu však jinak. Snažil se vymyslet si něco, co by jí řekl, něco, čím by na ni působil. Vše, co ho napadlo, zdálo se mu však chladné a drsné, nebo příliš shovívavé a tudíž nedůstojné, nebo posléze divadelní a hloupé. Což ale, jsou-li mu dveře již skutečně zavřeny? Je-li již příliš pozdě! Ve všech směrech setkával se s ošklivými vzpomínkami na nehezké věci. Počal tušit, jak se jistě změnil v jejích očích a ten pocit byl mu nesnesitelný, neboť nyní byl přesvědčen, že ji dosud miluje z celého svého srdce.

A v tom přišel k výkladní skříni obchodníka květinami a uprostřed trůnila nádherná kytice růží.

Upoutaly jeho zrak dříve, než upoutaly jeho mysl. Viděl bílé růže, panenské bělosti, žlutavé růže a růžové a nachové, odstínů masa a perli, nádherné, massu vonných barev, viditelných vůní a uprostřed tmavou červeň. Zdálo se mu, jako by to byla právě barva jeho citů. Zastavil se, vrátil se k oknu a hleděl tam všecek zaujat. Bylo to nádherné, ale proč jen to na něho právě dnes tak neobyčejně působilo?

Pak pojednou viděl, že je samozřejmo, co jest mu učiniti. Zde má, co potřebuje. Zde je ta struna, na níž musí uhodit. Mezi jiným proto, že by tím byla prolomena zásada přísné spořivosti, úzkostlivého skrblictví, jež bylo taktéž příčinou ustavičných nedorozumění mezi nima. Růže přišly by naprosto neočekávaně a tím mocněji by na ni působily.

Pak, za nimi, půjde on.

Všechna ta šedá tíseň jako by s něho náhle spadla a

viděl opět svět plný jasných barev. Viděl před sebou jasně scénu, po níž tak toužil, viděl Etelku nikoli již roztrpčenu a plačící, nýbrž spokojenu, plnou radosti, jak jí vídával dříve. Srdce počalo mu rychleji bít. Bude to dárek v pravý čas a on si tak přál dáti jej!

Slabý hlas neprozíravé rozvážnosti ozval se někde v jeho nitru a odumřel. Měl, jak věděl, sovereign ve své kapse. Vstoupil.

Ocitl se tváří v tvář nějaké strašné, mladé dáme v černém, nevyzbrojen, nepřipraven, co má říci. Dosud nikdy nekupoval květin. Rozhlédl se kolem sebe, hledaje, čeho by se chopil. Ukázal na růže. »Chci ty růže,« řekl.

Vyšel z krámu s několika málo stříbrnými mincemi, zbývajícími mu z jeho zlatáku. Růže měly býti poslány Etelce a měly jí býti odevzdány dle jeho výslovného příkazu o šesté hodině.

»O šesté hodině,« opakoval ještě Lewisham, neobyčejně vážně.

»Rozumím,« odvětila mladá dáma v černém, nemohouc, jak se zdálo, zatajiti úsměv. »Posíláme často květiny.«

RŮŽE PŘIŠLY.

A růže selhaly.

Když Lewisham se vrátil od Vigourse, bylo již téměř sedm hodin. Vstoupil do domu s tlukoucím srdcem. Očekával, že najde Etelku vzrušenu, růže vystaveny. Její tvář byla však bleďa a znavena. Byl tím tak překvapen, že pozdrav mu odumřel na rtech. Byl odmítnut. Vstoupil do salonku a růží tam nebylo. Etelka prošla kolem něho a postavila se zády k němu, dívajíc se z okna. Nejistota byla pojednou příliš trapná . . .

Musil se zeptati, ač byl již předem jist odpovědí . . .

»Nepřišlo nic?«

Etelka na něho pohlédla. »A co mělo přijít?«

»Oh! Nic.«

Zahleděla se opět ven oknem. »Nikoli,« řekla zvolna, »nepřišlo nic.«

Pokusil se vymyslet něco, co by řekl, aby překlenul poněkud propast mezi nimi, nemohl však nic vymyslet. Musí počkati, až růže přijdou. Usedl ke svým knihám a trapná hodina uplynula, než zasedli k obědu. Oběd byl

chladně obřadný, provázen nutnými, strojeně zdvořilými poznámkami. Zklamání a podrážděnost zakalila opět Lewishamovu duši, Počal zlobiti se na všechno — i na ni — pozoroval, že myslí stále ještě, že on je rozzloben a zlobilo ho to na ni. Vrátil se opět ke svým knihám, zatím co ona pomáhala služce paní Gadowové ukliditi se stolu, když tu pojednou zaslechli zaklepati na domovní dveře. »Konečně je nesou,« řekl sám k sobě pookřívaje a uvažuje, zda se má odkliditi, nebo zda má býti svědkem toho, jak je přijme. Služka mu v tem překážela. Pak zaslechl hlas Chafferyho a tiché »proklatě«, vydralo se mu z úst.

Jediné, co by mohl nyní učiniti, kdyby růže přišly, bylo, že by vyklouzl na chodbu, převzal je a donesl je do ložnice druhým vchodem. Nepřál si, aby Chaffery byl svědkem tohoto výlevů citů. Mohl by vychrliti něco posměšného, co by uvázlo navždy v jejich paměti.

Lewisham snažil se dáti na jevo, že návštěva mu není vítána, avšak Chaffery byl ve výtečné náladě a byl by zahřál tucet takových chladných přívítání. Usedl, nečekaje na vyzvání, do své oblíbené lenošky.

Před panem a paní Chaffery Lewishamovi halili vždy jakékoli nedorozumění neupřímnou srdečností a Chaffery rozhovořil se záhy volně, netuše, jaká krise mezi nima nastala. Vytáhl dva doutníky. »Jsem dnes báječně naladěn,« řekl. »Jednou zase, řekl jsem sám k sobě, poctivý muž si zakouří dobrý doutník, nebo dobrý muž si zakouří poctivý doutník, jak je libo. Chcete také ochutnali? Nechcete? Bylo by to proti vašim přísným zásadám? Nu, zbude

alespoň více pro mne. Ale skutečně, kdybyste jej vykouřil, těšilo by mne to právě tak, jako když jej vykouřím sám, neboť dnes večer jsem pln lásky k bližnímu.«

Nařízl si pečlivě doutník, zapálil jej obřadně, čekaje, až sirka hořela pouze dřívkem a po celou minutu byl zticha, vypouštěje husté kotouče kouře. Pak teprve ozval se opět, dodávaje svým slovům důrazu různými umělými kotoučky kouře. »Dosud,« řekl, »jsem si jen hrál s taškářstvím.«

Když Lewisham se neozýval, pokračoval po chvíli.

»Na světě jscu, milý hochu, jen tři druhy mužů, tři a nic více — žen pak pouze jeden. Jsou šťastní muži a pak jsou taškáři a hlupáci. Obojetníků nepočítám. A podle mého mínění, hlupáci a blázni jsou si velice příbuzní.«

Umlkl opět.

»Pravda,« řekl Lewisham nedbale a pohlédl kysele ke krbu.

Chaffery se na něho podíval. »Mluvím moudře, dnes večer mluvím zejména moudře. Načal jsem dnes svou nejstarší a nejlepší moudrost, protože, jak jednoho dne shledáte, dnes je k tomu obzvláštní příležitost. A vy jste při tom roztržit.«

Lewisham na něho pohlédl »Narozeniny?« řekl.

»Uvidíte. Právě jsem však vyslovil zlatou pravdu o taškářích a hlupácích. Byl jsem záhy přesvědčen o naprosté nutnosti upřímnosti a rozšafnosti, má-li člověk být šťasten. Jsem si tím tak jist, jako že je slunce na obloze. Překvapuje vás to snad?«

»Nu, nesrovnává se to právě —«

»Níkoli. Víím to také. Vysvětlím vám to vše. Avšak popřejte mi, abych vám dal poučení pro život. Popřejte mi to, jako bych ležel nyní na smrtelném loži a byl to můj odkaz. Na prvéím místě tedy duševní rovnováhu. Zkuste všecko, avšak přidrže se pouze toho, co je správné. Ne-připusťte, aby svět měl pro vás nějaké illuse, nějaká překvapení. Příroda je plna krutých katastrof, člověk je tělesně degenerovaná opice, každá chuť, každý pud potřebuje jistý tělesný obal; spása a blaženost není v povaze věcí, je-li však jaká, je v povaze člověka; počítejte s těmito krutými pravdami. Myslím, že mne sledujete ?«

»Pokračujte,« řekl Lewisham, v němž vzbudila se opět choutka po nějaké thesi jako zbytek debatního kroužku, choutka zapudivší na chvíli i otázku růží.

»V mládí učení a výchova; v jinošství ctižádost a na počátku mužného věku láska, nikoliv jen chvilková vášeň.« Chaffery mluvil slavnostně, velebně, ukazuje před sebe svým dlouhým prstem.

»Pak manželství mladé a cnostné a pak děti a usilovná, poctivá práce pro ně, současně práce pro stát, v němž žijí; život obětavosti a sebezapření, ovšem, k posledku pak skromná pýcha — to je šťastný život. Zajištěný odpočinek, toť šťastný život; přírodní výběr života utvářil se takto od prvopočátku, kdy život začal. A tak muž může býti šťasten od kolébky až ke hrobu — alespoň — poměrně šťasten. A je k tomu třeba pouze tří věcí — zdravého těla, zdravého rozumu, a zdravé vůle . . . Zdravé vůle.«

Chaffery se odmlčel, opakovav tato slova.

»Štěstí jiného druhu nepotrvá. A všichni moudří lidé hledají tento způsob života. Sláva! Bohatství! Umění! Indáni rudokožci uctívají blázny a my sami vážíme si mírnějšího druhu. Já však pravím, že všichni, kdož nevedou šťastný život, jsou taškáři a hlupáci. Tělesné mrzáky, víte, chudáky, považují za jakési tělesné blázny.«

»Ano,« uvažoval Lewisham, »myslím, že tomu tak jest.«

»Nuže, hlupák, blázen nedbá svého štěstí následkem chatrnosti své mysli, přepočítává se, tápe a klopýtá, dá se svésti na scestí každou frásí nebo úskokem, zná vášeň z knihy a ženu z bordelu, hádá a pere se pro každou hloupost, každá hrozba ho zastráší, marnivost, ješitnost ho omámí, vlastní slepota mu brání dostati se kupředu. Taškář pak, který není hlupák, nesnese opět příliš mnoho světla. Mnoho taškářů jsou zároveň hlupáci — většinou jsou tací — někteří však nikoli. Zním — sám jsem taškář, nikoli však hlupák. Podstata vašeho taškáře jest, že nemá dosti vůle, že nemá vůdčí schopnosti hledati své větší blaho. Taškáře odstrašuje vytrvalost. Dlouhá je cesta a úzká brána, taškář nedovede vytrvati na ní a hlupák ji nedovede najíti.«

Lewishamovi ušlo něco z toho, co Chaffery mluvil, ježto venku ozvalo se zaklepání. Vstal, avšak Etelka ho předešla. Skrýval svůj nepokoj jak nejlépe jen mohl a ulevilo se mu, když zaslechl, jak domovní dveře se opět zavřely a jak ona vešla do ložnice vchodem z chodby. Pak teprve obrátil svou pozornost opět k Chafferymu.

»Nenapadlo vás dosud nikdy,« tázal se Chaffery z ničeho nic, »že rozumové přesvědčení není vůbec motivem? O nic více, než železniční mapa by mohla řídit vlak alespoň na míli cesty.«

»Co?« tázal se Lewisham. »Mapa — na míli cesty — ano, ovšem. Ne, skutečně by nemohla.«

»A to je právě můj případ,« řekl Chaffery. »A je to případ všech vašich taškářů. Nejsme hlupáci, protože víme, co a jak. A na jedné straně je silnice, tvrdá, únavná, vystavená na pospas větrům, jakési suché, strohé štěstí, jež vydrží, zde pak je rozkošná pěšina — vábná, svůdná, milý hochu, jak básníci říkají, a s jistými pastěmi na muže, ukrytými v květech. . .«

Etelka vrátila se z ložnice. Pohlédla na Lewishama, zůstala chvíli státi a usedla pak na proutěnou židli, jako by chtěla pokračovati v nějaké ruční práci ležící na stole, pak vstala a znovu odešla do ložnice.

Chaffery pokračoval ve svých mnohomluvných výkladech o pomíjející povaze vášně a významu skutečných životních jevů a zkušeností. Lewisham přeslechl celá místa z toho monologu — tak mocně zaujímalý různé jeho mysl. Proč se Etelka opět vrátila do ložnice? Je snad

možno —? V tom se již zase vrátila, usedla však tak, že jí neviděl do tváře.

»Je-li něco, co lze postavit proti zdravému, rozváznému životu, je to dobrodružství,« Chaffery vykládal. » Avšak necht' jen dobrodružství odpočívá ve

svatém pokoji, neboť s dobrodružstvím přichází často úraz a úraz přivádí bolest a bolest — mimo v románech — působí na nervy. Zkazíte si nervy a co s vámi pak, milý hochu?»

»Pst, co to je?« řekl Lewisham.

Někdo klepal na domovní dveře. Nedbaje plynného toku zlaté moudrosti, vyšel spěšně z pokoje a otevřel nějakému příteli madam Gadowové, který prošel chodbou a zmizel na schodišti, Když se opět vrátil, Chaffery chystal se již k odchodu.

»Rád bych si s vámi pohovořil ještě více,« řekl, »vy však, jak vidím, myslíte stále na něco jiného. Nechci vás mořiti, hádaje na co. Jednoho krásného dne si vzpomenete« Neřekl nic více a položil jen ruku na Lewishamovo rameno.

Zdálo se téměř, jako by byl něčím uražen.

Za jiných okolností Lewisham by se byl snad omlouval, nyní však neměl k tomu chuti. Chaffery obrátil se k Etelce a chvíli hleděl na ni zvláštním způsobem. »S Bohem,« řekl pak, podávaje jí ruku.

Na schodech Chaffery upřel na Lewishama týž zvláštní pohled a zdálo se, jako by se chystal k nějaké poznámce, »S Bohem,« řekl posléze jakýmsi nezvyklým způsobem tak, že Lewisham zůstal na chvíli státi u dveří, hledě za vzdalu

jící se postavou svého tchána. V tom však již opět růže nabyly vrchu v jeho mysli.

Vstoupiv opět do pokoje, našel Etelku seděti nečinně

u psacího stroje a hrát si s klapkami. Vstala při jeho příchodu a usedla do lenošky s nějakou knížkou, zakrývající jí tvář. Upřel na ni pohled plný otázek. Růže přece tedy jen nepřišly. Byl nyní příliš zklamán a příliš pobouřen proti té protivné prodavačce v černém. Pohlédl na hodinky, pohlédl na ně opět, vzal do ruky nějakou knihu a stavěl se jako by četl a přistihl se při tom, jak skládá ostrou řeč, již chtěl pronést zítra ráno v tom obchodu. Odložil opět knihu, vzal svůj černý vak, otevřel jej a opět jej beze všeho účelu zavřel. Pohlédl úkosem na Etelku a přistihl ji, jak právě hledí úkosem na něho. Nedovedl si však dobře vyložití výrazu její tváře.

Nemoha se již přemoci, vstoupil do ložnice a zůstal státi přimrazen jako slídící pes.

Byl skálopevně přesvědčen, že cítí vůni růží. Tak silna se mu zdála, že vyhlédl za dveře na chodbu, očekáváje, že tam najde krabici, která snad teprve nyní přišla nějakým tajemným způsobem. Na chodbě však nebylo ani vůně, ani jiné stopy po růžích.

Pak zahlédl u své nohy nějaký záhadný bledý předmět, zastavil se a zdvihl lístek nažloutlé růže. Stál tu, drže jej v ruce, pln nesmírného úžasu. Postřehl cosi jako nepořádek na koši u toaletního stolku a uvedl jej ihned ve spojení s tím lístkem.

Postoupil o dva kroky, nadzdvihl víko koše a hle! Zde ležely růže zmačkány.

Zajíkl se jako ten, kdo se náhle ponoří do studené

vody, a zůstal státi nakloněn, drže příklop koše stále ještě v ruce.

Etelka objevila se ve dveřích s nezvyklým výrazem na své tváři. Postřehl ihned, jak je bleďa.

»Proč u všech všudy dala jsi mé růže sem?« tázal se.

Pohlédla na něho a na její tváři objevil se údiv.

»Proč jsi dala mé růže sem?« opakoval.

»Tvé růžek zvolala. »Jakže! T y jisi poslal ty růže?«

TRNY A KVĚTY RŮŽÍ.

Zůstal skloněn, zíraje na ni, uvědomuje si jen velice zvolna smysl jejích slov.

Pak se mu pojednou vyjasnilo.

Spatřivši jak pochopení počíná se zračiti na jeho tváři, vykřikla zděšena. Postoupila a usedla na nízkou židli v ložnici. Obrátila se k němu a počala nějakou větu. »Já,« řekla a umlkla s netrpělivým posunkem rukou. »Ach!«

Vzpřímil se a stál hledě na ni. Koš s růžemi trčel převržen mezi nima.

»Ty jsi myslila, že přišly od někoho jiného?« tázal se snaže se pochopiti všecku tu zvrácenost tohoto světa.

Sklopila oči. »Nevěděla jsem,« oddychovala, » Je to léčka ... Je to možno — ty jsi je poslal?«

»Ty jsi myslila, že je poslal někdo jiný?« řekl.

»Ano,« odvětila, »myslila jsem tak.«

»A kdo?«

»Pan Baynes.«

»Ten hoch?«

»Ano — ten hoch.«

»Dobře,«

Lewisham se rozhlédl kolem sebe — muž utkavší se s nepochopitelným.

»Chceš tím říci, že jsi držela s tím výrostkem za mémi zády?« tázal se.

Otevřela rty chtějíc promluvit, nenašla však slov.

Jeho bledost rostla, až poslední nádech barvy opustil jeho tvář. Zasmál se a pak zaťal zuby. Manžel a manželka stáli tu hledíce druh na druhá.

»Nenapadlo mne nikdy ani ve snu,« řekl dutým hlasem.

Usedl na postel natáhnuv nohy s jakýmsi trpkým uspokojením mezi rozházené růže. »Nenapadlo mne nikdy ani ve snu,« opakoval a lehký proutěný koš zasažen jeho houpající se nohou odkupkal pln nevole otevřenými dveřmi do salonku zanechávaje za sebou stopu krvavě červených lístků.

Seděli tak snad plné dvě minuty a když Lewisham opět promluvil, jeho hlas zněl drsně, chroptivě. Vrátil se zase k své dřívější myšlence. »Hled,« řekl odkašlav si. »Nevím zda si myslíš, že bych to snášel i nadále, já však na to nepomýšlím.«

Pohlédl na ni. Seděla upírajíc zrak před sebe nesnažíc se ani vzepřítí se svému zlému osudu.

»Pravím-li, že toho nechci nadále snášeti,« vykládal Lewisham, »nemíním tím, že se chci s tebou hádati, nebo něco takového. Člověk se může pohádati a rozzlobiti pro

něco — pro něco jiného — a pokračovati přes to v dosavadním způsobu života. Nyní však jde o něco jiného.

»Všech těch mých snů a i Husí! . . . Pomni jen, co vše jsem ztratil tím svým prokletým manželstvím. A nyní. .. Ty toho však nechápeš — nepochopíš.«

»Ty rovněž ne,« řekla Etelka plačíc, aniž by však na něho vzhlédla, nebo pohnula rukama ležícíma jí bezradně v klíně. »Ty také nepochopíš.«

»Počínám již chápati.«

Seděl mlčky sbíraje sílu. »Za jeden jediný rok,« řekl, »všechny mé naděje, všechny mé touhy jsou ty tam. Vím, že jsem byl popudlivý, nevrlý — vím to vše. Byl jsem stále mezi dvěma proudy. Ale ... já jsem ti koupil ty růže.«

Pohlédla na růže a pak na jeho bledou tvář, pohnula se, jako by chtěla k němu přistoupiti a zůstala opět nehybna na svém místě.

»Hledím na to takto. Shledal jsem, že jsi mělká, povrchní, že nedovedeš myslřti a cítiti tak, jako myslím a cítím já. Smířil jsem se s tím. Myslíl jsem si však stále, že jsi mi věrna —«

»Jsem ti věrna,« zvolala.

»A ty — ty jsi hodila mé růže pod stůl!«

Nová zlověstná pomlčka. Etelka se pohnula a on na ni pohlédl zvědav, co učiní. Vyňala kapesník a počala si rychle otíratí své suché oči, nejdříve jedno, pak druhé. Na to počala vzlykati. »Jsem . . . jsem jistě . . . aspoň tak věrna . . . jako ty . . .« řekla.

Lewisham byl na okamžik zaražen. Pak si uvědomil, že mu nezbývá, než nevšimnouti si této urážky.

»Byl bych snesl všechno — byl bych snesl cokoli, kdybys mi jen zůstala alespoň věrna — kdybych mohl spolehnouti na tebe. Jsem hlupák, vím, ale byl bych snesl zmar svého díla, ztrátu naděje na svou životní dráhu; kdybych se byl mohl spolehnouti, že jsi mi věrna. Já . . . já jsem tě měl stále rád.«

Umlkl. Postřehl, že se stává pathetidkým a uchýlil se raději k hněvivé posici.

»A ty jsi mne zklamala! Ty jsi mne podváděla. Jak dlouho, do jaké míry, nepadá na váhu. Klamala jsi mne. A pravím ti,« — počal gestikulovati rukama — »pravím ti, že nejsem do té míry tvým otrokem a takovým hlupákem, abych toho snesl. Žádná žena neudělá ze mne nikdy takového hlupáka, abych — Pokud mne se týká, jsem s celou tou věcí hotov. Je konec. Jsme oddáni — ale nedbám toho, kdybychom byli oddáni tisíckrát. Nezůstanu pospolu se ženou, která přijímá květiny od jiného muže —«

»Nepřijala jsem jich,« řekla Etelka.

Lewisham dal se unésti hněvem. Uchopil hrst růží a držel je před ní. »A co je toto?« tázal se. Prst mu krvácel od trnu, jako krvácel kdysi, když utrhл snítku kvetoucí trnky.

»Nepřijala jsem jich,« řekla Etelka. »Nemohla jsem si pomoci, když mi byly poslány.«

»Oh!« řekl Lewisham. »Jaké pak hádky a výklady? Přiala jsi je, vždyť tu jsou. Dávala jsi si snad pozor, ale

prozradila jsi se přece. A našemu životu a všemu tomu zde,« — mávl rukou na nábytek madame Gadowové — »je konec.«

Pohlédl na ni opakuje s trpkým zadostiučiněním »je konec.«

Pohlédla na jeho tvář a postřehla na ní výraz neústupnosti, zatvrzelosti. »Nebudu s tebou dále žítí,« řekl jako by chtěl vyloučiti všeliké nedorozumění. »Našemu společnému životu je konec.«

Její zrak zabloudil od jeho tváře k rozházeným růžím a zůstala tak upírajíc na ně ztrnulý pohled. Neplakala již a její tvář mimo kolem očí, byla bleďa.

Podal to nyní v jiné podobě. »Odejdu odtud.«

»Neměli jsme se vůbec nikdy vzítí,« uvažoval. »Avšak . . . avšak toho jsem od tebe nikdy nečekal.«

»Nevěděla jsem,« zvolala napínajíc hlas. »Nevěděla jsem . . . Co jsem měla dělati. . . oh!«

Umlkla hledíc na něho s rukama křečovitě sepiatýma a zrakem ztrhaným zoufalostí.

Lewisham zůstal neúprosně zatvrzelý.

»Nechci nic vědětí,« řekl v odpověď na její němou prosbu. »Toto zde vysvětluje vše.« Ukázal na rozházené růže. »Co mi ještě záleží na tom, co se snad stalo, nebo co se snad nestalo? Na každý způsob . . . oh! Nezáleží mi na tom. Jsem rád, že se to vše tak vysvětlilo.«

»Čím dříve se rozejdeme, tím lépe. Nezůstanu s tebou již ani jednu noc. Vezmu si své věci do druhého pokoje a složím si je tam k odchodu. Zůstanu tam dnes přes noc,

budu spáti na židli a přemýšleti. Zítřka se vypořádám s paní Gadowovou a půjdu. Ty se můžeš vrátiti. . ke svému spiritismu a klamati lidi dále.«

Umlkl na chvíli, Etelka se neozvala. »Přála jsi s toho, a nyní se k tomu můžeš opět vrátiti. Chtěla jsi tomu již, než jsem dostal práci. Pamatuješ? Víš, že tvé místo u Laguna je dosud volné. Nedbám toho již. Pravím ti, že je mi to již lhostejno. Naprosto lhostejno! Jdi si svou vlastní cestou — a já půjdu také svou. Rozumíš? A všemu tomu nesmyslu — té ohavnosti žiti pospolu, když druh o druhu již nedbá — a já o tebe již nedbám, rozumíš — bude navždy konec. A manželství — jaké pak je to manželství! — nemůže změnit lži a přetvářky v pravdu.«

»Je to lež a nic než lež, a nyní musí tomu býti konec.«

Vzchopil se odhodlán. Odkopl s cesty rozházené růže a sáhl pod postel pro svůj vak. Etelka nepromluvila, ani se nehnula pozorujíc jen všechny jeho pohyby. Vak mu však jaksi vzdoroval nechtěje objeviti se na světle božím a Le-wisham pokazil poněkud vážnost svého odhodlání polohlasným »Pojd ven — proklatče!« Vhodil jej do salonku a vrátil se pro svou krabici, chtěje si tam složit své věci.

Odnesl si všechny své movitosti z ložnice a zavřel dveře s rozhodným výrazem na své tváři, že je všemu konec. Poznal podle zvuků, jež pak následovaly, že se vrhla na postel a to naplnilo ho jakýmsi trpkým zadostiučiněním.

Stál chvíli naslouchaje a pak počal metodicky skládati

své věci. První nával hněvu nad tím objevem vyprchal, byl si jasně vědom, že vyslovil krutý trest za to a to mu dodávalo uspokojení, s nímž mísila se také jakási radost, že to dlouhé a trapné období vzájemných nedorozumění vyvrcholilo posléze v neočekávanou krizi. Byl si stále vědom mrtvého, nehybného ticha za dveřmi ložnice a zúmyslně rušil ticho se své strany různými zvuky narážeje knihou na kmihu a oprašuje si šatstvo chtěje tak dodati důrazu svému odhodlání a svým přípravám.

To bylo kolem deváté hodiny. V jedenáct byl stále ještě při práci...

Pojednou ocitl se po tmě. Úsporným zvykem madam Gadowové bylo totiž, že v tuto hodinu zatáhla vždy plyn, neměla-li náhodou právě ještě nějakého hosta.

Sáhl do kapsy pro sirky, nenašel tam však žádných. Tiše zaklel. Koupil pro takový případ mosaznou lampu, v ložnici pak byly svíčky. Etelka měla rozžehnutou svíčku, jak viděl podle světlé, žlutavé čáry pod dveřmi ložnice. Hmatal potmě ke krbu dostávaje tu a tam ránu do žeber od některé židle stojící mu v cestě a proplétal se zařízením madam Gadowové, jež se mu kdysi tak zamlouvalo.

Na krbu nebylo taktéž sirek. Vraceje se k pohovce, byl by téměř upadl klopýtnuv o svůj otevřený vak. Ocitl se v tichém návalu vzteku. Pak zakopl o košík, v němž přišly růže. Ani u pohovky nenašel však sirek.

Etelka měla jistě sirky v ložnici, bylo však naprosto vyloučeno, aby si tam pro ně šel. Mohl by jí také o ně říci, neboť nosívala je často, v kapse ... Nezbyvalo, než ustati ve

skládání věcí. S druhého pokoje neozýval se již sebe menší zvuk.

Rozhodl se, že vsedne do lenošky a bude spát. Nahmatal si k ní pozorně cestu a usadil se. Ještě chvilku naslouchal, pak zavřel oči, a chystal se ke spánku.

Počal přemýšlet o svých plánech pro zítřek. Představil si setkání s madam Gadowovou a pak svůj odchod, aby si našel opět nějaký mládenecký byt. Uvažoval, na kterou stranu by se měl vydati, aby si něco vhodného vyhledal. Nesnáze se zavazadly a možné obtíže při hledání bytu zdály se mu obrovskými. Byl silně znepokojen, ba pobouřen těmito bezvýznamnými celkem malichernostmi. Pak myslil na to, zda Etelka si již také složila své věci. Co asi právě dělá? Naslouchal, neslyšel tam však nic. V ložnici bylo naprosté ticho. Bylo tam až příliš ticho! Co tam jen asi dělá? Zapomněl při tomto novém zájmu na všechny potíže zítřku. Pojednou tiše vstal a naslouchal. Pak opět netrpělivě usedl. Snažil se zaplašiti svou zvědavost ohledně toho ticha vyvolávaje znovu ve své mysli vzpomínky na to, jak mu bylo ukřivděno.

Působilo mu jisté obtíže soustředili své myšlenky na tomto předmětu, po chvíli však počala jeho paměť pracovat hladce. Nebyly to však křivdy na něm spáchané, na něž vzpomínal. Byl pronásledován absurdní myšlenkou, že zachoval se opět nespravedlivě k Etelce, že jednal ukvapeně a příliš nepřátelsky. Snažil se usilovně vpraviti se do svého prvního záchvatu žárlivosti — avšak nadarmo. Její poznámka, že byla právě tak věrna jako on, uvízla mu jaksi

příliš tvrdošijně v myslí. V jeho nitru ozvalo se cosi, co nutilo ho stále mysliti na Etelčin osud, opustí-li ji. Co bude ona pak asi dělati? Věděl, jak silně přizpůsobila se již jeho způsobu nazírání. Můj ty Bože! Co asi ona pak počne?

Mocí podařilo se mu upiati své myšlenky na Baynesa. To pomohlo mu, že mohl zaujati opět své dřívější neústupné stanovisko. Nechť ji již očekává cokoli, zasloužila si to, ano, zasloužila si to!

A přece ihned opět zklouzl zpě.t, zklouzl zpět k výčitkám svědomí, jež pocítil téhož dne ráno. Upial se k Baynesovi jako tonoucí chopí se záchranného lana a na chvíli si pomohl, mysle na toho Baynesa. Nespatřil nikdy toho básníka a tak jeho obraznost měla volné pole. Spatřoval jakousi nevhodnou překážku tragické pomsty za pohanu své cti v tom, že Baynes byl pouhý hoch — snad mladší ještě, než on sám.

Otázka »co se stane s Etelkou?« vynořila se opět na povrch. Zápolil se všemi možnostmi. Nikoli. To není to pravé. Je to její věc!

Držel se křečovitě a neuprosně cesty, již si zvolil, byť i jeho hněv již vyprchával. Snažil se obhájeti se sám před sebou. »Odpustíš-li něco takového,« řekl sám k sobě, »můžeš pak již odpustiti cokoli. Jsou věci, jichž člověk nesmí snést.« Snažil se usilovně udrželi na tomto stanovisku — představuje si zároveň ve své obraznosti co je vlastně to, čeho nechtěl snést. Napadlo ho jaksi neurčitě, co je asi pravdou a pokud sahá jen jeho domněnka. Na

každý způsob s ním koketovala! ... A hned opět vzepřel se této myšlence, jež by byla mohla ospravedlnit jeho jednání, jako nevýslovně hanebnému přání se své strany. Snažil se představit si ji spolu s Baynesem.

Umínil si, že to zaspí.

Nebyl to však spánek, nýbrž pouze jakási únavná, tísnivá dřímota. Zkusil počítati. Zkusil odvrátiti své myšlenky od ní opakuje si atomovou váhu některých prvků . . .

Zachvěl se a uvědomil si, že je mu chladno a že sedí v nepohodlné, křečovité poloze na staré zíněné židli. Zdříml si. Pohlédl na světlou, žlutavou čáru mezi dveřmi ložnice. Byla tam dosud, avšak jako by se chvěla. Usoudil, že svíčka asi plápolá. Hádal, proč je tam stále tak tiše.

Pocítil pojednou nepokoj a strach.

Seděl dlouho snaže se zaslechnouti tam nějaký pohyb s hlavou nataženou kupředu do tmy.

Groteskní myšlenka vstoupila mu na mysl, že vše to, co se stalo, sběhlo se již dávno. Zapudil ji se své myslí. Zápolil s jakýmsi na pohled neodůvodněným přesvědčením, že sběhlo se cosi neodolatelného. Proč jen ale bylo tam tak ticho?

Byl proniknut předtuchou nějakého neodvratného, zkrušujícího neštěstí.

Náhle vstal a plížil se pomalu a s nekonečnou opatrností, aby se vyvaroval všelikému hluku, ke dveřím ložnice. Stál tam naslouchaje, přiloživ ucho ke skulině dveří.

Nezaslechl nic, ba ani odměřeného dechu spícího člověka. Povšiml si, že dveře nebyly zcela zavřeny, nýbrž pouze přivřeny. Opřel se lehce o jedno křídlo a tiše je pootevřel. A stále ještě ani sebe menšího zvuku po Etelce. Otevřel dveře ještě více a nahlédl do ložnice. Svíčka dohořela a oharek plápolal dohořívaje ve svícnu. Etelka ležela zpola odstrojena na loži a v ruce těsně u své tváře držela růži.

Stál pozoruje ji, boje se pohnouti. Naslouchal napiatě a jeho tvář zbledla mu ještě více. Ani nyní nemohl ještě pochytit jejího dechu.

Celkem vzato bylo to tak snad dobře. Spala. Odplíží se zpět, než se probudí. Kdyby ho zde spatřila . . .

Pohlédl na ni opět. V její tváři bylo něco —

Přistoupil blíže nedbaje již šumu svých kroků. Naklonil se nad ní. Stále ještě zdálo se mu, že nedýchá.

Spatřil, že má řasy zvlhlé slzami a také polštář u její tváře byl smočen. Její bledá, uslzená tvář ho dojala . . .

Cítil k ní nekonečný soucit. Zapomněl na vše mimo na to, že a jak ji toho dne ranil. A v tom se pohnula a zašeptala zdobnělé, dětinské jméno, jímž ho dříve nazývala.

Zapomněl, že se spolu navždy rozcházejí. Necítil nic, leč velikou radost, že se pohnula a promluvila, Jeho úzkost vyprchala. Klesl na kolena.

»Drahá,« zašeptal. »Nestalo se nic? Já . . . já jsem neslyšel, zda dýcháš. Neslyšel jsem, zda dýcháš.«

Trhla sebou a procitla.

»Byl jsem ve vedlejšímu pokoji,« řekl Lewisham hlasem plným vzrušení. »Všude bylo tak ticho. Báł jsem se — nevěděł jsem, co se děje. Drahá — drahá Etelko. Nestalo se ti nic?«

Usedla spěšně zkoumajíc jeho tvář. »Ah, dovol, abych ti všechno řekla,« prosila. »Dovol, abych ti všechno řekla. Nic to nebylo. Nic to nebylo. Nechtěl jsi mne vyslechnouti. Nechtěl jsi mne vyslechnouti. Nebylo by to spravedlivé — než bys mne vyslechl. . .«

Jeho paže ovinuly se kolem ní, »Drahá,« řekl, »vím, že to nic nebylo, vím, vím,«

Mluvila větami přerušovanými vzlykotem, »Bylo to tak prosté. Pan Baynes . . . něco v jeho chování. . . Věděla jsem, že je to od něho snad jen chvilkový vrtoch . . . pouhé dětinství, . . . a byla bych ti tak ráda pomohla.« Umlkla, Na okamžik jen shlédla před sebou celou tu hloupost, celé to »dětinství«. Bylo to nahodilé setkání, několik bláhových slov a pak strach, ústup s její strany. Byla by mu to vše řekla — nevěděla však jak, Nemohla se k tomu odhodlati Rozpakovala se, Nechala toho — nezmínivši se mu o tom, »A pak,« pokračovala, »myslila jsem, že on mi poslal ty růže a bála jsem se , . . Bála jsem se,«

»Drahá,« řekl Lewisham. »Drahá! Zachoval jsem se k tobě ošklivě. Byl jsem nespravedliv. Chápu nyní, chápu vše. Odpust mi. Odpust mi, má drahá,«

»Tak jsem si přála učiniti něco pro tebe, A bylo to vše, co jsem mohla — trochu těch peněz, A pak, zlobil jsi se na mne stále, Myslila jsem, že mne již nemiluješ, protože

nechápu tvé práce ... a pak ta slečna Heydingerová — oh, byla to hrozná doba.«

»Má drahá,« řekl Lewisham. »Tvůj malíček je mi milejší, než celá slečna Heydingerová.«

»Vím, jak ti stojím v cestě, avšak kdybys mi jen chtěl pomoci. Oh! pracovala bych, učila bych se. Děkala bych vše, co bych jen dovedla.«

»Drahá,« šeptal Lewisham. »Drahá!«

»A pak ona —«

»Drahá,« sliboval, »bylo to ode mne hanebné. Skončím to vše. Skončím to vše.«

Pojednou ji sevřel v náruč a políbil ji.

»Oh vím, že jsem hloupá,« řekla.

»Nejsi! Já jsem to, kdo byl hloupý. Byl jsem nevlídný, jednal jsem nerozumně. Dnes po celý den . . . jsem na to myslel. Drahá! Nedbám o nic a o nikoho. . . Jen o tebe! Mám-li tebe, všechno ostatní je bez významu . . . Ukvapil jsem se, chybil jsem. Ta práce je tím vinna a chudoba. Musíme, drahá, spolu držeti, pomáhati druh druhu. Dnes po celý den — Bylo to hrozné . . .«

Umlkl. Seděli držíce se v objetí.

»Mám tě ráda,« řekla tisknouc ho k sobě. »Oh — jak tě mám ráda.«

Přivinul ji k sobě.

Jejich rty se setkaly.

Dohořívající svíčka zaplála, prskla a zhasla docela. Vzduch byl prosycen vůní růží.

UTÉK.

V pátek Lewisham vrátil se od Vigourse o páté — o půl sedmé měl jiti opět do jiné školy — a našel paní Chaffery a Etelku v slzách. Byl znaven a byl by rád vypil trochu čaje, avšak novinka, již měly pro něho, zapudila z jeho hlavy naprosto každou myšlenku na čaj.

»Zmizel,« řekla Etelka.

»Kdo zmizel?, snad ne Chaffery ?«

Paní Chaffery sledujíc pozorným okem Lewishamovu tvář přisvědčila plačíc do svého osvědčeného kapesníku.

Lewisham pochopil ihned podstatu situace a očekával netrpělivě další vysvětlení. Etelka podala mu nějaký dopis.

Lewisham držel jej na okamžik v ruce vypyťáváje se. Paní Chatffery našla dopis náhodou na svých hodinách — natahovaly se každého osmého dne — když bylo na čase naříditi je, Chaffery, jak vyrozuměl, nebyl doma od sobotního večera. Dopis byl složen a adresován Lewishamovi, mnohomluvné tlachání dělající nárok na vtíp a důmysl, zcela po způsobu prázdného, ja* lového žvanění Chafferyho. Byl napsán několik hodin po jeho

poslední návštěvě u Lewishamových; jeho tehdejší hovor měl tedy býti skutečně jakousi poslední vůlí.

»Přílišná obmezenost toho člověka Laguna vyháňá mne z mé domoviny,« četl Lewisham. »Stal se mi posléze kamenem úrazu — kamenem úrazu i před zákonem, tuším. Musím odtud. Musím co nejrychleji odtud. Zpřetrhal jsem všeska ponta. Budu postrádaiti naše dlouhé, zajímavé rozmluvy — prohlédl jste mne, chápal jistě mne, a mohl jsem odhaliti před vámi své ledví. Lituji také, že se musím odloučiti od Etelky, ona však, chvála Bohu, má vás! Vlastně obě mají nyní vás, ačkoli ono »obě« bude vám snad s počátku malým překvapením.«

Lewisham zabručel, skočil s první stránky na třetí — vědom, že obě na něho hledí — a to velice pozorně — a setkal se s praktickými výklady Chafferyho.

»Jest jen málo movitostí v domě v Claphamu, které unikly mé žalostné neprozřetelnosti. Je tam však přece několik maličkostí; železem okovaná bedna, psací stůl s rozviklanou nohou a velká násoska, které možno dobře zastaviti, podaří-li se vám jen dostati je do zastavárny. Budete míti pevnější vůli než já — nemohl jsem se nikdy odhodlati, abych ty věci vynesl z domu. Ta bedna byla původně mým majetkem, než ještě jsem se oženil s vaší tchýní, vidíte tedy, že jsem nezapomněl na vaše pozemské štěstí, a že se snažím poskytnouti vám alespoň jakousi náhradu. Neuposuzujte mne příliš přísně.«

Lewisham spěšně obrátil nedočet celé té stránky.

»Můj život v Claphamu,« pokračoval dopis, »tráпил

mne již po nějaký čas a abych vám řekl pravdu, pohled na vaše mladé štěstí — a váš úspěch, s nímž jste vzdorovali celému světu — upamatoval mne, jak léta rychle plynou. Abych byl upřímný v sebekritice, působí na mne silně Nová Žena a cítím, že bych měl stále ještě žít svým vlastním životem. Jak překrásná věta: žít svým vlastním životem — sálající poctivou nevolí proti morálnímu plagiátu. Není v tom žádné *Imitatio Christi*. . . Rád bych viděl opět jiné lidi a jiné kraje . . . Vím, že počínám pozdě svůj vlastní život — s lysinou na hlavě a prošedivělými vousy; lépe však pozdě, než vůbec nikdy. Proč nějaké emancipované děvče by mělo býti ve výhodě přede mnou? A pak, vousy možno nabarviti...

»Jsou jisté věci — dotýkám se jich pouze mimochodem — jež jistě překvapí Laguna.« Lewisham napial pozornost. »Žasnu nad tím mužem pachtícím se po zázracích uprostřed téměř neuvěřitelně úžasného. Jakého druhu je to člověk, který hledá duchy a skřítky zatím, co zázrak jeho vlastního obmezeného já (nedůsledného, nerozumného, bezedně záhadného) jest mu blíže, než jeho vlastní dech, blíže než jeho vlastní nohy a ruce. Kým je on, aby bádal o záhrobním životě, o duchách. Překvapuje mne, že takové příliš zjevné psychické jevy neupoutají pozornosti badatelů a že nějaká vědecká společnost zabývající se zkoumáním illusí a přeludů nezvolila si dosud Laguna za předmět svého badání. Vezměte jeho dům — přihlédněme blíže k tomu muži. A priori tvrdili by všichni, že jedinec tak bezvýznamný, tak nicotný, tak příliš při-

stupný prázdným frásím a jalovému tlachání, může být pouze chorobným plodem hysterické podrážděnosti. Věříte, že vůbec existuje něco takového, jako je Lagune? Přiznávám se, že mám v tom směru nejvážnější pochybnosti. Na štěstí však jeho bankéř Je muž důvěřivějšího typu, než jsem já . . . O tom všem bude vám ostatně Lagune sám jistě brzo vypravovati.«

Lewisham dále nečetl. »A jistě si Chaffery myslil, že je vtipný píše všechny ty nesmysly,« řekl Lewisham trpce odhodiv prudce dopis na stůl. »Ve skutečnosti věc se má tak, že něco ukradl, nebo zpronevěřil a upláchl.«

Nastala pomlčka. »A co bude s matkou?« tázala se Etelka.

Lewisham pohlédl na matku a uvažoval na okamžik. Pak pohlédl na Etelku.

»Jsme na tom nyní všichni stejně,« řekl Lewisham.

»Nechci býti živé duši na obtíž,« řekla paní Chaffery.

»Na každý způsob myslím však nyní, Etelko, že bys mi mohla dát trochu čaje,« řekl Lewisham usedaje za stůl. Bubnoval prsty na stůl. »Musím jít ve tři čtvrti na sedm do školy.«

»Jsme na tom všichni stejně,« opakoval po chvíli a bubnoval prsty dále. Byl jaksi příliš zaujat zajímavým faktem, že jsou na tom skutečně všichni stejně. Jakou neobyčejnou schopnost měl, vzít na sebe zodpovědnost! Vzhlédl náhle — a pochytil usazený pohled paní Chaffery upřený na Etelku a plný zoufalé nejistoty — a jeho

nerozhodnost přešla ihned v soucit. »Vše je v pořádku, matko,« řekl. »Mám z toho přece rozum. Neopustím vás.«

»Ah,« řekla paní Chaffery. »Jako bych to nebyla věděla!« a Etelka k němu přistoupila a políbila ho.

Jak se zdálo, ocitl se v nebezpečí všeobecného objímání.

»Byl bych rád, kdybys mi už dala trochu čaje, « řekl a popíjeje svůj čaj, dotazoval se dále paní Chaffery a snažil se uvědomiti si zplna novou situaci.

Avšak v deset hodin, když se vracel znaven a zondán ze školy, snažil se stále ještě uvědomiti si zplna novou situaci. Byla zde celá řada věcí a otázek, jež ho znepokojovaly.

Věděl, že večere bude pouze předebrou k nekonečnému povídání a skutečně nedostal se do postele dříve, než téměř o druhé hodině ranní. V té době byl již hotov plán k dalšímu postupu. Paní Chaffery byla poutána k domu v Claphamu delší nájemní smlouvou a přestěhují se tam tudíž všichni. Přízemek a první patro bylo v podnájmu a výnos tohoto kryl činži z celého domu. Chafferyovi obývali podzemní místnosti a druhé patro, V tomto byla ložnice pronajatá dříve nájemníkům prvního patra. Tam ubytuje se nyní Lewisham s Etelkou a starý toaletní stůl může mu tam sloužiti k pracím, jež koná doma. Etelka může míti svůj psací stroj v podzemní jídelně. Paní Chaffery a Etelka musí obstarávati domácnost a musí se pokud možno nejdříve zbaviti nájmu, protože držeti podnájemníky nesrovnávalo se se stavovskou hrdostí

Lewishamovou, načež vyhledají si menší byt někde v předměstí. Podaří-li se jim to tak, aby uchovali svou novou adresu v tajnosti, vyhnou se alespoň nebezpečí návratu marnotratného syna — Chafferyho.

Časté a pathetické projevy uznalosti Lewishamovy dobroty se strany paní Chaffery byly mu jen malou útěchou v jeho nynější trpké životní filosofii. A vše bylo ještě komplikováno dlouhými výklady o Chafferym, čeho se asi dopustil, kam asi utekl a zda se snad opět nevrátí.

Když paní Chaffery po mnohém a vydatném líbání a žehnání obou — jsou »dobré, předobré děti,« — posléze odešla, pán a paní Lewishamovi vrátili se do svého salonku. Tvářička paní Lewishamové sálala nadšením. »Ale jsi ty dobrák, « řekla objímajíc ho láskyplně. »Nyní jsem tě poznala, a jak jsi mi byl po celý večer drahý ! Drahý, drahý, drahý ... !«

Příštího dne Lewisham byl příliš zaneprázdněn, aby mohl vyhledati Laguna, následujícího jitra však navštívil ho a zastihl toho vědátora v plné práci při korektuře Hespera. Nicméně přivítal srdečně mladého muže očekávaje od něho řadu vědeckých otázek jako vždy dříve, a bylo patrné, že nemá ani potuchy o Lewishamově sňatku. Lewisham však přikročil ihned k pravému účelu své návštěvy.

»Byl u mne posledně v sobotu,« řekl Lagune. »Byl jste vždy nakloněn podezírali ho. Máte snad nějaký důvod ?«

»Přečtete si raději tento list,« řekl Lewisham potlačuje zlomyslný úsměv a podal Lagunovi Chafferyho dopis.

Pohlížel chvílemi na toho malého muže chtěje viděti, zda dospěl *již* k místu týkajícímu se jeho osoby, jinak pak zabýval se závistivým prohlížením Lagunovy pracovny: Nepochyboval, že ten hoch s velkýma ušima má asi doma totéž pohodlí při svých studiích.

Když Lagune dospěl k otázce své skutečné podstaty, nadmul tváře úžasným způsobem, nejevě však jiných známek.

»Vida ! Vida !« řekl posléze. »Můj bankéř !«

Pohlédl na Lewishama se zvýšenou ještě vlídností ve svých očích, vyzbrojených skly. »Co myslíte, že to vše znamená ?« otázal se. »Nezbláznil se ten člověk ? Provedli jsme v poslední době několik pokusů vyžadujících přílišného duševního napětí. On, já a nějaká dáma. Hypnotism —«

»Podíval bych se raději na svou chekovou knížku, kdybych byl na vašem místě.«

Lagune vzal několik klíčů a přinesl svou chekovou knížku a prohlédl kontrolní listy. »Všechno v pořádku,« řekl podáváje knížku Lewishamovi.

»Hm,« řekl Lewisham. »A co toto zde — je to také v pořádku ?«

Podal knížku zpět Lagunovi otevřenu na prázdném kontrolním listu, jehož chek byl odstraněn, Laguně se zarazil a přešel si jaksi zmaten rukou čelo, »Nevidím nic,« řekl, Lewisham neslyšel dosud o posthypnotických sugescích a hleděl na něho s nedůvěrou. »Že nic nevidíte ?« řekl. »Jaký nesmysl !«

»Nevidím nic,« opakoval Laguně.

Po nějakou chvíli Lewisham nemohl leč opakovati svou hloupou otázku. Pak ho napadlo, aby použil ke zkoušce vedlejších listů knížky,

»Ovšem,« řekl Lagune.

»Můžete přečísti zde to číslo ?«

»Pět tisíc dvě stě a sedmdesát devět.«

»Nu a zde to ?«

»Pět tisíc dvě stě a osmdesát jeden.«

»Nuže — kde je pět tisíc dvě osmdesát?«

Lagune počal býti nepokojný. »Ovšem,« řekl, »on přece. — Mohl byste přečísti — chek, totiž kontrolní list, jehož nevidím ?«

»Je prázdný,« řekl Lewisham nemoha se již zdržeti zlomyslného úsměvu.

»Ovšem,« řekl Laguně a jeho nepokoj vzrostl. »Neměl byste nic proti tomu, kdybych zavolal služebnou, aby potvrdila — ?«

Lewisham neměl nic proti tomu a objevilo se totéž děvče, které uvedlo ho tehdy k té seánci. Potvrdivší jeho slova odešlo opět. Když odcházela dveřma za Lagunovými zády, její pohled setkal se s Lewishamovým a pozdvihla obočí, stáhla ústa a pohlédla významně na Laguna.

»Bojím se,« řekl Lagune, »že jsem byl podveden. Pan Chaffery je muž nesporných schopností — nesporných schopností, bojím se však — bojím se skutečně, že zneužil okolností našeho pokusu. Vše to — a jeho urážlivé poznámky — mne dosti znepokojují.«

Umlkl. Lewisham povstal. » Navštívíte mne opět ?« Lagune se tázal s vlídnou zdvořilostí.

Lewisham žasl shledav, že cítí soucit s tím mužem.

»Byl to muž neobyčejných schopností,« Lagune pokračoval. »Důvěřoval jsem mu úplně . . . V poslední době měl jsem v bance dosti velký vklad. Nemám však ani potuchy, jak on o tom mohl vědět. Leč že by jeho schopnosti media převyšovaly všechnu představu.«

Setkav se později opět s Lagunem Lewisham zvěděl podrobnosti Chafferyho zločinu a dodatkem také okolnost, že »dáma« zmizela rovněž. »To je dobře,« podotkl sobecky. »Není alespoň obavy, že by se opět vrátil.« Na okamžik snažil se představit si tu »dámu.« Živěji než kdy dosud uvědomil si úzký kruh svých životních zkušeností, obmezenost své obraznosti. Tito lidé tedy — se šedivými vlasy a otupenou ctí — cítí také svým způsobem, jsou přístupni citům a vznětům ! Dovedou se rozohniti ! Pak se však vrátil opět k faktům. Chaffery přiměl Laguna, když ho hypnotisoval, aby podepsal prázdný chek jako autograf.« »Zvláštní je při tom,« vykládal Lagune, »že je pochybno, je-li dle zákona zodpověden za svůj čin. Zákon je tak nejasný, pokud jedná o hypnotismu, a pak víte, můj podpis na cheku je pravý.«

Ten malý mužík přes svou ztrátu radoval se téměř nad svým novým poznatkem. »Řeknete snad, že to je pouhá náhoda,« řekl, »řeknete, že je to nahodilý shluk okolností, já však bych hledal raději nějaké jiné vysvětlení. Uvažte toto. Výše mého přebytku jest tajemstvím mým a mého

bankéře. Chaffery nevěděl jí ode mne, neboť sám jsem jí neznal — nenahlédl jsem do knih již po kolik měsíců. On to však vybral všechno na jediný chek, až na sedmdesát šilinků a šest pencí. A celková částka obnášela přes pět set liber !«

Zářil téměř při tomto objevu.

»Až na sedmdesát šilinků a šest pencí,« opakoval. »Nuže, jak to vysvětlíte, co ? Dejte mi materialistické vysvětlení této záhady. Nemůžete a já rovněž nemohu.«

»Myslím, že mohu,« řekl Lewisham.

»Nuže ?«

Lewisham pokynul k malé zásuvce psacího stolu. » Nemyslíte snad —« slabý zásvit úsměvu přelétl jeho tvář —, »že měl paklíč ?«

Vraceje se do Claphamu Lewisham vzpomínal s úsměvem na výraz Lagunovy tváře. Po chvíli však úsměv zmizel. Uvědomil si zvláštní skutečnost, že Chaffery je jeho tchán, paní Chaffery jeho tchyně a že oba spolu s Etelkou tvoří jeho rodinu, jeho rod, a že ten nevlídný, ponurý dům na úbočí Claphamu má mu býti domovem. Domovem ! Spojení s těmito fakty bylo tak nesporné, tak neúprosné, jako by se byl v nich již narodil. A před rokem ještě, mimo vyprchávací, matnou vzpomínku na Etelku, nikdo z těch lidí pro něho neexistoval. Cesty Osudu! Příhody posledních několika měsíců, ztěsnány v perspektivě, zdály se následovali téměř s pantomimickou rychlostí. Pojednou zdálo se mu to vše býti směšno a zasmál se hlasitě.

Jeho smích znamenal nové období. Dosud nesmál se Lewisham nikdy, ocitl-li se v tak nepříjemném postavení. Přílišná vážnost jeho jinošství blížila se k svému konci, dni jeho dospívání byly sečteny. Byl to smích nekonečné řady dalších ústupků.

V BATTERSEASKÉM PARKU.

Nuže, ačkoli Lewisham slíbil, že to skončí se slečnou Heydingerovou, nepodnikl po celých pět neděl v tom směru ničeho zanechav pouze ten osudný její dopis bez odpovědi. V té době bylo provedeno jejich přesídlení od madam Gadowové do onoho nevládného domu v Claphamu — nikoli bez námitek s její strany v obou řečích, jež ovládala — a mladí lidé usadili se v malém pokojíku ve druhém patře, jak bylo smluveno. A tam to bylo, že svět se pojednou změnil — nabyl úžasně jiného vzhledu — pouhým zašeptáním.

Byl to šepot provázený vzlykotem a slzami zatím, co Etelčiny paže ho objímaly a Etelčiny vlasy splývaly tak, že ukrývaly před ním její tvář. On pak šeptal taktéž, snad poněkud znepokojen a zaražen, nicméně cítě zvláštní pýchu, zvláštní nové vzrušení, cit naprosto jiný od toho, co myslil, že bude cítiti, až ta věc, jíž se tak obával, se dostaví. Pocítil, že nadešlo rozuzlení, konečné rozhodnutí, definitivní úprava konfliktu trvajícího již tak dlouho.

Všemu váhání byl nyní konec — musil dát se určitým, novým směrem.

Příštího dne napsal lístek a o dva dni později vydal se na cestu ke svým matematickým nedoukům o hodinu dříve, než bylo nutno a místo, aby šel přímo k Vigoursovi, přešel most a vstoupil do batterseaského parku. Tam našel slečnu Heydingerovu procházeti se a čekati na něho u lavičky, kde se již jednou dříve spolu setkali. Chodili tu pak bok po boku, hovořice chvíli o lhostejných věcech, než došlo k významné pomlčce . . .

»Máte mi něco říci?« tázala se slečna Heydingerová úsečně.

Lewisham změnil poněkud barvu. Oh ano,« řekl, »věc je totiž ta . . .« Nutil se do bezstarostného tónu. »Řekl jsem vám již někdy, že jsem ženat?«

»Ženat?«

»Ano,«

»Ženatí!«

»Ano,« opakoval poněkud nejistě.

Na okamžik nepromluvili ani ten ani onen. Lewisham stál jaksi zkroušeně hledě upřeně na květiny před sebou, slečna Heydingerová pak stála hledíc na něho.

»A to je, co jste mi chtěl říci?«

Pan Lewisham se obrátil a setkal se s jejími zraky. »Ano,« řekl. »To je, co jsem vám chtěl říci!«

Pomlčka. »Neměl byste nic proti tomu, kdybych si sedla?« tázala se slečna Heydingerová lhostejným hlasem.

»Tam dále je lavička,« řekl Lewisham, »Pod stromem.«

Šli mlčky k lavičce.

»Nuže,« řekla slečna Heydingerová klidně » Řekněte mi, koho jste si vzal.«

Lewisham jí to zběžně nastínil. Pak tázala se ho ještě na to a ono a on s pocitem vlastní nejasnosti odpovídal se zdrženlivou upřímností.

»Mohla jsem to tušit,« řekla, »mohla jsem to tušit. Nechtěla jsem však. Vypravujte mi o tom ještě více. Vypravujte mi o ní.«

Lewisham vypravoval. Celá věc byla mu úžasně nepříjemná, ale musilo to býti vyřízeno; slíbil Etelce, že to vyřídí. Slečna Heydingerová poznala tak ve chvíli hlavní obrysy jeho příběhu.

»A vy jste se oženil — tenkrát před druhou zkouškou?« opakovala.

»Ano,« odvětil Lewisham.

»Proč jste mi to však neřekl již dříve ?« tázala se slečna Heydingerová.

»Nevím,« řekl Lewisham. » Chtěl jsem — tenkrát v Kensingtonské zahradě. Neřekl jsem to však. Myslím, že jsem vám to měl říci.«

»Myslím, že jste mi to měl říci.«

»Ano, myslím, že jsem měl. . . ale neřekl jsem vám to. Bylo mi to jaksi — nemohl jsem se k tomu odhodlati. Nevěděl jsem, co byste tomu řekla. Přišlo to všechno tak náhle, víte, a vůbec . . .«

Umlkl rozpačitě.

»Myslím, že jste mi to měl říci,« řekla slečna

Heydingerová opět, hledíc se strany na jeho tvář.

Lewisham přistoupil k druhé a daleko obtížnější části svého vysvětlování. »Byly tu jisté potíže,« řekl, »po celou tu dobu — ohledně vás — míním. Je to trochu těžko vysvětliti... Víte, věc je ta, že moje žena . . . Ona hledí na všechno poněkud jinak, než my.«

»My?«

»Ano — je to trochu podivné, ovšem. Ale ona viděla vaše dopisy —«

»Snad jste jí jich neukázal —?«

»Nikoli. Míním tím pouze, že ví, že mi píšete a ví, že mi píšete o socialismu a literatuře a — o věcech nám běžných — které však jí jsou poněkud cizí,«

»Chcete tím říci, že tomu nerozumí?«

»Nezabývala se jimi dosud. Myslím, že je tu jakýsi rozdíl ve výchově —«

»A namítá snad něco —?«

»Nikoli,« řekl Lewisham lže bez rozpaků. »Nenamítá nic —«

»Nuže?« řekla slečna Heydingerová a její tvář zbledla.

»Cítí pouze —. Cítí — neřekla to ovšem, avšak vím, že to cítí, že je tu něco, na čem by ona měla bráti podíl. Ví — jak mne má ráda. A hanbí se nad tím — připomíná jí to stále — Nenahlížíte, jak jí to musí mrzeti?«

»Ano. Nahlížím. Tak, že tedy i ta maličkost —« Slečně Heydingerové jako by došel dech a umlkla náhle.

Posléze ozvala se opět přemáhajíc se. »Že to bude mrzeti mne —« řekla, usmála se trpce a opět umlkla.

»Nikoli,« řekl Lewisham, »tak tomu není.« Váhal.

»Vím, že vás to mrzí —«

»Vy ji milujete. Budete obětovati —«

»Nikoli, tak tomu není. Je tu něco jiného. Ona by nepochopila. Vy však — zdálo se mi jaksi přirozeno, abych se obrátil na vás ... Očekávám, že vy ... Pokud jde o ní, musím vždy činiti jisté ústupky.

»Milujete ji.«

»Nevím, zda to právě zde rozhoduje. Je to vše tak spleť. Láska znamená vše — nebo nic. Zním vás lépe, než znám ji; vy mne znáte lépe, než mne kdy ona bude znáti. Mohu vám říci, co bych nikdy nemohl říci jí. Mohl bych se vám svěřiti se vším — skoro se vším — a vím, že byste mne pochopila —. Jen že —«

»Ji milujete.«

»Ano,« řekl Lewisham krotce a zatáhl se za svůj knír.

»Myslím — že v tom asi jest —«

Na chvíli nepromluvil ani ten, oni onen. Pak slečna Heydingerová řekla »Ach!« s neobyčejným důrazem.

»Pomyslím-li, že to vše má takto skončiti. Že všechny vaše sliby... A co je to, co poskytuje vám ona, co nemohla bych také já vám poskytnouti ?«

»I nyní! Proč mám se vzdáti i toho, co mi posud náleželo z vašeho já? Kdyby ona dovedla ujeti se toho —. Ona však nemůže, nehodí se k tomu. Nechám-li vás — nedocílíte ničeho.

Všechna vaše ctižádost, všechny vaše zájmy zakrní a odumřou, a jí to bude lhostejno. Nepochopí toho, Bude si

mysliti, že stále ještě má vás. Proč se pachtí po tom, čeho nedovede pro sebe podržeti? Proč mám jí přepustiti to, co je mé — jen. proto, aby to odhodila?«

Nehleděla na Lewishama, nýbrž před sebe, s tváří bledou zoufalstvím.

»Nevím — ale navykla jsem si hleděti na vás, jako na něco svého, . . a hledím na vás . . , dosud tak,«

»Je tu ještě něco,« řekl Lewisham po chvíli ticha, »je to něco, nač jsem v poslední době několikrát myslel. Nemyslíte, že snad trochu přeceňujete, co bych mohl kdy vykonati? Víím, že jsme mluvili spolu o velkých věcech, o velkých cílech. Já jsem však nyní po půl roku zápasil, abych si vydobyl jen tolik živobytí, kolik, jak se zdá, každý může si vydobíti. Zaujalo to všechn můj čas. Člověk nemůže se pak ubrániti myšlence, že svět je snad přece poněkud jiný, než jsme mysleli, . . .«

»Nikoli,« řekla rozhodně. »Mohl byste provésti velké věci.«

»I nyní ještě,« řekla, »mohl byste vykonati velké věci —. Kdybych se jen mohla s vámi někdy setkati, psáti vám někdy —. Jste tak schopný a — tak slabý. Musíte míti někoho —. Je to vaše slabost. Nedůvěřujete si dosti. Musíte míti někoho, kdo by vám dodával síly a důvěry — neobmezené síly a důvěry. Proč bych já nemohla zastati ten úkol? Je to vše, čeho bych si přála. Čeho bych si přála — alespoň nyní. Což musí ona o tom věděti? Neolupuji ji tím o nic. Nechci nic — co ona má. Víím dobře, že moje vlastní síly taktéž nestačí, abych něco vykonala. Víím však,

že společně ... Mrzí jí to jen, ví-li o tom. Proč by o tom musila vědět?«

Pan Lewisham pohlédl na ni nejistě. Vidina jeho velikosti to byla, jež ozářila v tom okamžiku její oči. V tom okamžiku alespoň neměl pochybností, že jeho zamýšlená životní dráha mohla by se přece uskutečnit. Cítil však také, že jaksi tajemství jeho velikosti a obdiv s její strany se spolu úzce stýkají, jako by to bylo jedno a totéž. Skutečně, což musí Etelka o tom vědět? Jeho obrazností mihlo se vše, co by mohl ještě vykonati a současně vše, co by se mohlo ještě státi: viděl všechnu tu spletnost, zmatek, nebezpečí prozrazení.

»Věc je ta, že musím zjednodušiti svůj život. Nesvedu nic, dokud nezjednoduším svůj život. Pouze ti, kdož stojí pevně na svých nohou, mohou odvážit se velkých, složitých věcí. Bud jedno, nebo druhé —«

Zamyslíl se a pojednou viděl Etelku plačící, jak ji viděl kdysi, s lesíkem slz na očích.

»Nikoli,« řekl téměř drsně. »Nikoli. Je to asi takto—. Nemohu dělati nic pokoutně. Myslím — Nejsem tak přepiatě poctiv — nyní již. Ale nedovedu toho. Prozradil bych se, přišla by na to. Nevedlo by to k ničemu, přišla by mi na to. Můj život je příliš spletný. Nedovedu ovládnouti jej a kráčetí svou cestou. Já — vy mne přeceňujete. A ostatně —. Co se stalo, stalo se. Něco —.« Zamyslíl se opět a pak utkvěl na svém rozhodnutí. »Musím zjednodušiti svůj život — tolik je jasno a jisto. Lituji, ale je tomu tak.«

Slečna Heydingerová neodpovídala. Její mlčení ho

překvapovalo. Snad po plných dvacet vteřin seděli tu nemluvíce. Pak rychlým pohybem vstala a v tom již také on stál před ní. Stála tu se zardělou tváří, s očima sklopenýma.

»S Bohem,« řekla pojednou tichým hlasem a podala mu ruku.

»Avšak,« počal Lewisham a odmlčel se. Slečna Heydingerová zbledla.

»S Bohem,« řekla pohlédnuvši mu pojednou do očí a usmála se nucené. »Není již, co ještě říci, S Bohem.«

Vzal její ruku. »Doufám, že jsem —«

»S Bohem,« řekla netrpělivě a pojednou vyprostila svou ruku a odvrátila se od něho. Postoupil o krok za ní.

»Slečno Heydingerová,« řekl. Ona však již odcházela nezastavivši se. »Slečno Heydingerová.« Viděl, že nechce ho již slyšeti . . .

Stál nehybně hledě za její vzdalující se postavou. Nezvyklý pocit ztráty vstoupil mu na mysl, jakýsi neurčitý pud dostihnouti ji a zaplaviti ji přívalem vášnivých námitek proti tomuto rozloučení . . .

Neohlédla se ani jednou. Byla již daleko, když se vydal spěšně za ní. Jakmile se jednou ocitl v pohybu, zrychlil kroky a doháněl ji. Byl již jen na nějakých třicet sáhů od ní, když se blížila k východu z parku.

Jeho kroky ochably, zvolnily se. Pojednou pocítil strach, že ona se obrátí. Vyšla však vraty a zmizela mu s očí. Zastavil se hledě směrem, kde zmizela. Vzdychl a dal se pěšinou na levo vedoucí zpět k mostu a k Vigoursovi.

V polovici mostu dostavil se nový záchvat nerozhodnosti. Lewisham stanul váhaje. Nová, nevhodná myšlenka vloudila se mu v jeho mysl. Pohlédl na hodinky a viděl, že si musí přispíšiti, chce-li ještě zastihnouti včas vlak k Vigoursovi. Řekl si, že Vigours může jíti k čertu.

Posléze však přece jen zastihl ještě včas svůj vlak.

KORUNA VÍTĚZSTVÍ.

Toho večera kolem sedmé Etelka vstoupila do jejich pokoje s košem na papír, jež mu koupila, a našla ho seděti u malého toaletního stolku, na němž měl obstarávali své písemné práce. Vyhlídka byla na to, že to je v Londýně, rozsáhlá, přes dlouhou řadu střech ke spojovacímu nádraží, ohromná plocha modré oblohy klenoucí se k ztemnělému zenithu a spadající dolů k rozježené spleti komínů a střech, plné kouře a mlhy, z níž prosvítala signálová světla a koutouče bílé páry, šinoucí se řetězy osvětlených oken vagonů a prospekty ulic a tříd mizících v dáli. Ukázala mu košík a postavila jej vedle něho, načež její pohled dopadl na nějakou zežloutlou listinu, již držel právě v ruce. »Co to zde máš?«

Podal jí to: »Našel jsem to — poklízeje ve své žluté bedně. Měl jsem to ve Whortley.«

Vzala to do ruky a viděla, že je to nějaký časově uspořádaný seznam. »Nadpis zněl »Životní program« a bylo to plno poznámek na okraji a všechna data byla změněna zběžnou rukou.

»Jak to zežloutlo!« řekla.

Zdálo se mu, že není právě na místě, co řekla. Pohlédl na listinu cítě pojednou jakýsi soucit s tím papírem. Nastala pomlčka. Pocítil, jak položila mu ruku na rameno a naklonila se nad ním. »Můj drahý,« zašeptala a její hlas se zvláštním způsobem změnil. Věděl, že hledá, jak by řekla něco, co nevěděla dobře jak vysloviti.

»Nuže?« řekl.

»Trápíš se proto ?«

»Proč?«

»K vůli tomu.«

»Nikoli.«

»A ani — ani toho nelituješ ?« tázala se dále.

»Ne — ani toho nelituji.«

»Toho nechápu. Je to příliš —«

»Jsem rád,« prohlásil. »Skutečně rád.«

»Ale všechny ty starostí — všechen ten náklad — vše — a tvá práce ?«

»Ano,« řekl, »v tom to právě leží.«

Pohlédla na něho nedůvěřivě. Vzhlédl k ní a ona zahleděla se tázavě do jeho očí. Objal ji svou paží a ona odpovídajíc téměř mimovolně jeho pohybu, naklonila se a políbila ho.

»Vše je v pořádku,« řekl drže ji. »Poutá nás to, druhu ke druhu, nechápeš? Dříve . . . Nyní je tomu však jinak. Máme nyní něco společného. Je to něco, co. . . Potřebovali jsme takového pouta. Bude nás to více spojovati, pevněji slučo-

vati. Znamená to náš život. Znamená to nyní můj nový životní úkol. Vše ostatní...«

Pohlédl pravdě ve tvář. »Vše ostatní byla jen — marnivost, domýšlivost!«

Na její tváři byl dosud stín pochybnosti, vážného zamýšlení.

Pak pojednou promluvila.

»Drahý,« řekla.

»Nuže?«

Svraštila obočí. »Nikoli,« řekla. »Neřeknu to.«

Odmlčela se a usedla mu na klín.

Políbil jí ruku, její tvář zůstala však vážna a zahleděla se ven do večerního přítmí. »Vím, že jsem hloupá,« řekla. »Nedovedu nikdy říci, oo cítím.«

Čekal na její další slova.

»Nedovedu toho,« řekla pouze.

Cítil, že břímě vysvětlení dopadlo nyní na něho. A nyní shledal také on, jak těžko jest najít pro to vhodných slov, »Myslím, že ti rozumím,« řekl zápole marně s tím, jak se vyjádřiti. Nastala pomlčka, jak se zdálo dlouhá, nikoli však bez významu. Etelka vrátila se pojednou opět k próse života. Vyprostila se z jeho objetí.

»Musím nyní dolů, matka by sama chystala oběd ...«

U dveří stanula a obrátila k němu v šeru opět svou tvář. Na okamžik zkoumal druh tvář druhovu. Etelka viděla již jen nejasné obrysy jeho postavy. Lewisham mimovolně otevřel svou náruč ...

Pak při zvuku kroků dole na schodišti vytrhla se mu a vyběhla ven. Zaslechl jen, jak volá:

»Matko, nestarej se oběd. Odpočiň si již raději.«

Naslouchal jejím krokům, až zanikly v kuchyni. Pak obrátil své oči opět k Životnímu Programu a na okamžik zdál se mu býti malicherným.

Vzal ho oběma rukama a hleděl naň, jako by to bylo písmo někoho jiného a skutečně psal to tehdy někdo jiný. »Letáky ve veřejném zájmu,« četl a usmál se.

V tom již opět proud myšlenek zanesl ho jinam. Jeho napětí povolilo poněkud, Program stal se mu pouhým symbolem, východiskem a Lewisham zahleděl se ven, ven do ztmívající se noci. Seděl tu dlouho dávaje se unášeti svými myšlenkami, jež byly zpola pouhými vzněty, vzněty beroucími na se podobu a podstatu myšlenek. Jeho duševní pohod uvázl posléze mezi kořeny slov.

»Ano, byla to jen marnivost,« řekl. »Chlapecká marnivost. Pro mne však — nu ano. Jsem příliš těkavý — nevyrovnan ... Všechny ty mé sny ... Mé schopnosti... Nic zvláštního ... Každý je má ... a přece ... co všechno jsem chtěl vykonati!«

Jeho myšlenky upially se k socialismu, k jeho plamenné ctižádosti napravití svět. Žasl nad životními průhledy, jež od těch dob objevil.

»Nic pro nás... nic pro nás ...

» Musíme zahynouti v pustině ... Jednoho dne, jednou ... Avšak nic pro nás ...

»Dítě je vše. Budoucnost je dítě. Budouc

nost. Co jsme my — kdokoli z nás — než jeho služebníci nebo zrádci? ...

* * *

»Přírodní výběr . . . z toho následuje . . . v tom leží štěstí. .. musí v tom ležeti. Nemůže býti jinak.«

Vzdychl. »Prožítí život, vydržeti jej, to je vše.

»A přece — zdá se mi, jako by mi život zahrál ošklivý kousek — sliboval tolik — a dal tak málo!«

»Nikoli! Nesmím na to takto hleděti! Tak by to nešlo! Tak by to nešlo!«

»Životní dráha! Je to samo sebou životní dráhou — nejdůležitějším povoláním na světě. Otec! Proč bych si měl přátí něco více?«

»A . . . Etelka! Není divu, že se mi zdála býti mělká, prázdná . . . Byla taková . . . Není divu, že neměla klidu, upokojení. Nesplněný úkol. . . Co měla dělati? Byla soumarem, byla loutkou.«

»Ano. To teprve je život. Jedině to je život! Proto jsme narozeni, proto jsme stvořeni. Všechno ostatní — všechno ostatní — jest pouze jakousi hračkou«

»Hračkou!«

Jeho oči vrátily se k Programu. Jeho ruce chopily se toho papíru a váhal. Vidina přesně vytčené životní dráhy, uspořádaného pořadí práce a úspěchu, postup výše a výše — to vše vyzíralo na něho z toho symbolu. Pak sevřel rty a přetrhl ten žlutý arch v půli, přetrhl jej vědomě a s rozvahou. Přeložil obě polovice a přetrhl je opět, zase je přeložil a přetrhl, pečlivě, opatrně, až Program Života

byl roztrhán v nespočetné malé kousky. A tím jako by byl roztrhal své bývalé, minulé já.

»Hračka,« zašeptal po dlouhé pomlčce.

»Konec jinošství,« řekl, »konec prázdných, marných snů ...«

Ztišil se a uklidnil, s rukama položenýma na stole a zíraje upřeně do modra venku. Hasnoucí světlo zhustilo se ve hvězdu.

A Lewisham seděl tu drže stále ještě útržky papíru. Natáhl ruku a spustil je do nového koše na papír, ježž mu Etelka koupila.

Dva kousky padly na zem vedle koše. Naklonil se, sebral je a uložil je pečlivě k jejich druhům.